

Ostník

Časopis Klubu kaktusářů v Ostravě

Číslo 336.
Ročník 34.
Leden 2005

**Skupinová fotografie z „Mikulášské“ schůzky dne 6. 12. 2004,
pořízená k 50. výročí naší klubové činnosti**

Na úvod nového ročníku

Tak máme ten jubilejní rok za sebou a musíme myslet na to, co nás bude čekat v těch dalších padesáti letech. Už to, že jsme přežili těžké období po převratu, kdy mnoho členů zrušilo své členství a počet členů v Klubech po celé republice rapidně klesl, dokonce několik Klubů se rozpadlo a ukončilo svou činnost, my jsme přiznali a můžeme s klidem vstoupit do dalších let. V poslední době Kluby hlásí mírný nárůst nových členů a když se tak podívám kolem sebe, i na našich schůzkách se objevují nové tváře. Teď záleží jen na nás, jak přilákáme těch nových tváří ještě více.

Ročník Ostníku 2004 obsahoval 200 stran i když v plánu práce bylo vydat 160 stran za rok. I v letošním roce budeme pokračovat ve vydávání stejného počtu stran, tj. 16 stran na jedno číslo. Cena na jedno číslo vycházela loni na 8.-Kč, bohužel v letošním roce bude cena za jedno číslo Ostníku 10.-Kč. Avšak je tu potěšitelná zpráva, že kvalita (zvláště obrázků) bude podstatně lepší a budeme si moci dovolit tisknout i normální fotografie, což dosavadní způsob tisku nedovoloval a kvalita obrázků nebyla dobrá. Potěšitelné je, že se zapojují svými články i noví autoři, kéž by jich bylo více.

Další program bude podřízen Plánu činnosti na rok 2005. Sehnat přednášející na schůzky, zvláště ze vzdálenějších míst, je dosti obtížné a nákladné. Nová technika umožňuje vytvořit kvalitní přednášku, avšak je příliš drahá a náš Klub si ji nemůže dovolit koupit ze svého konta, které slouží jen na zajištění naší činnosti. Nejlepší řešení by byl sponzor, který by nám techniku věnoval nebo alespoň na schůzky bezplatně zapůjčoval. Tímto bych chtěl poděkovat Ing. Chvastkovi z Frýdku-Místku, který pokud není služebně mimo republiku, je ochoten nám dataprojektor zapůjčit. Spolupráce v Klubem FM má dlouhou tradici zvláště v uspořádání zájezdů a setkání kaktusářů na Pobeskydí. Ve frýdeckém Klubu zavedli schůzky od jara do podzimu ve svých sbírkách. Tyto se konají pokaždé v jiné sbírce i přes léto, dokonce s občerstvením a velice se osvědčily. Co kdybychom i my uspořádali některé schůzky ve sbírkách? Já jsem ochoten přátelé přijmout a určitě se najdou i další naši pěstitelé, kteří by uvítali návštěvu ve své sbírce, stačí se jen domluvit.

Lumír Král

Z literatury

Kakteen und andere Sukkulente č. 7 / 2002

Parádní otrnění a parádní květy, to jsou hlavní přednosti telokaktusů. Na titulním snímku je kvetoucí *Thelocactus schwarzii*.

Jsou však i mnohem nenápadnější, někdo by mohl říci i nevzhledné, kaktusy. Mezi ně patří zřídka ve sbírkách nalézané pterokaktusy. Patří mezi opunciovité, mají podzemní hlízu v níž je uložena zásoba vody a živin. Proto v době sucha a zimy mohou pozbýt nadzemní orgány, aniž by došlo k jejich uhynutí. Je to současně ochrana před býložravci i chtivými kaktusáři. Zájemců však mnoho není, vždyť poměrně malé, jen 5-10 cm dlouhé výhony mají většinou hnědou až šedou barvu pokožky, dokonale splývající s okolím. Autoři našli v provincii Mendoza malou lokalitu

s kvetoucím ***Pterocactus fischeri***. Z bronzově hnědých pupat na koncích výhonů se na slunci rozevírají hedvábně lesklé květy hnědé až měďnaté barvy. O jejich opylení se starají drobní brouci, živí se pylovými zrnky. Importované rostliny často jen zřídka kvetou a navíc u nás přes veškerou péči dlouho nepřežívají (4 snímky).

Zvláštní chování včel - samotáček z rodu ***Megachille*** s obavami pozoroval ve svém skleníku s kaktusy pěstitel s příznačným jménem A. Mordhorst (= vražedné hnízdo). Všiml si, že včely vlétají do skleníku s malými úkrojky listů okolních rostlin, které pak nosí do chodbičky pod některým kaktusem. Z doutníkovitě stočených úkrojků listů vzniká v půdě pouzdro, do něhož klade vajíčka. Autor upozorňuje, že tyto včely kaktusům nijak neškodí a staly se zajímavým obohacením života ve skleníku. (6 snímků).

Výpravu do Peru na naleziště espostoi podnikli čtyři němečtí kaktusáři. Peru se svými 24 miliony obyvatel je země téměř 4x větší než Německo. Rozprostírá se podél západního pobřeží Jižní Ameriky a většinu území představuje pohoří Kordiler a úzký pás příbřežní roviny. Hlavním cílem výpravy bylo studium variability ***Espostoa melanostele*** (= černý sloup) na různých lokalitách. Až do výše 500 metrů byla jen kamenitá poušť, téměř bez života. Výše rostly armatocereusy, haageocereusy a nad 800 m také neoraimondie a melokaktusy. Espostoe rostly až ve výškách 1200 – 1800 metrů. Výsledkem náročné cesty bylo zjištění, že název „*melanostele*“ neodpovídá skutečnosti, protože mladší části rostlin jsou čistě bílé a ve stáří jen šednou. Také Backebergem popsána varieta „*inermis*“ není opodstatněná, protože vytrnění se plynule mění od slabší do mnohem silnější intenzity. (12 snímků).

Seriál o doporučovaných rostlinách pokračuje snímky s představením ***Leuchtenbergia principis*** (monotypický rod z Mexika, nápadný dlouhými mamlemi se slámově zbarvenými trny až 10 cm dlouhými. Má velké, žluté květy s oranžovou bliznou. Daří se v hlubokých nádobách (řepovitý kořen) s minerálním substrátem a s přísadkou jílu. V létě vydatně zalévat ale chránit před úpalem, zimovat suše a chladně); ***Mammillaria lenta*** (nevelký, hezký druh byl popsán již 1904, ale ve sbírkách je vzácný. Vyniká velkými (až 3 cm) květy bílé až narůžovělé barvy, otevírajícími s kolem temene. Pochází z vápencovitých lokalit v mexickém státě Coahuila. Pěstovat pod sklem na slunném místě při opakované zálivce v létě, chránit před delším zamokřením čistě minerálního substrátu. Zimovat v chladu a naprostém suchu); ***Frithia pulchra*** (patří mezi africké kosmatcovité, kde roste v Transvaalu v okolí Pretorie. Sloupkovité listy jsou na nalezišti celé ponořené do půdy, a pouze průhledná „okénka“, které mají na horním konci, vyčnívají z půdy. Při pěstování ve sbírce se však pro ochranu před vlhkem sází tak, aby tělo z písčitého substrátu svou převážnou částí vyčnívalo. V době vegetačního klidu (prosinec-květen) jen velice sporá zálivka, kvete koncem podzimu. Množí se jarními výsevy).

Echinocereus huitcholensis (= podle místa nálezu v r. 1906) má válcovité tělo až 25 cm vysoké o Ø 6 cm s tmavě zelenou pokožkou a vlasovitými kořeny. Roste v trsech, na areolách mívá 9-15, až 1 cm dlouhých, krajních trnů hnědé barvy s tmavší špičkou a 1-7 středních, až 2,5 cm dlouhých trnů stejného zbarvení. Květ má 6-12 cm dlouhou trubku, rozevírající se do oranžovo-šarlatového květu o Ø 5-7 cm se žlutým jícnem. Roste v zalesněných skaliskách u sopečných vyvěřelin, ale i v usazeninách humusu na vápencích. Množí se výsevem a z podzemních stolonů. Při suchém zimování snese i mráz. (2 snímky).

Espostoopsis dybowskii (dříve cereus, cefalocereus, espostoa). Silně odnožující tělo dosahuje výšky až 5 metrů, výhony jsou 5-9 cm silné, s modrozelenou pokožkou. Na areolách má bílou plst a bílou vlnu, světle žluté, jehlovité trny (asi 10 krajních a 1 střední). Postranní cefálie překrývá několik žeber, bývá až 6 cm široké

a 150 cm dlouhé. Skládá se z hustého chomáče bílých vlasů a vlny, přerůstajícího trny. V noci se otevírající voňavé květy jsou 5-6 cm dlouhé, bílé. V kultuře potřebuje hodně světla a tepla, suché zimování při teplotě nad 12°C a v létě jen rozumnou hnojivou závlivu, květů se však lze dočkat až po mnoha letech. Tento kaktus často množí a nabízejí obchodníci s kaktusy (2 snímky).

Pěstování dorstenií je zatím vyhrazeno jen obeznalejším sukulentářům. Při tom celý rod **Dorstenia**, patřící do čeledě morušovitých, lze nejen snadno pěstovat třeba na okenním parapetu, ale svými extravagantními tvary květů také upoutá již na první pohled. Tento rod je vývojově velmi starý. Prapředci dnešních dorstenií zřejmě rostli na první pevnině, Gondwaně, ještě před jejím rozdělením a vznikem Atlantiku asi před 120 miliony lety. Autor se stručně zmiňuje o dorsteniích, rostoucích v tropické a východní Africe. Podrobněji popisuje své zkušenosti s pěstováním **Dorstenia foetida** (= smradlavá; název však přehání, květ voní kokosově). Variabilita tohoto sukulentu je mimořádně velká. Týká se velikosti a tvaru stonku a větví, jejich sukulence, tvaru listů, ale hlavně zvláštního květenství. Tvoří je plochý terč o Ø asi 1-2 cm, z jehož okrajů vyběhá 5-10 nápadných špičatých listenů. Jednotlivé samosprašné květy v terči lze rozeznat jen pod lupou, ale zralé semeníky, z nichž jsou semena vystřelována do okolí, jsou patrné jako asi dvoumilimetrové zelenorůžové hrbolky. Květenství **Dorstenia barnimiana** charakterizuje protáhlý ovál světle zelené bary, z jehož okrajů vyrůstají smolně černé listeny tyčinkovitěho tvaru. Dobře rostou ze semen, které však mají nestejnou klíčivost. Autoru se osvědčil substrát s příměsí rašeliny, který v létě udržuje vlhký a přihnojuje. Od října nastává doba vegetačního klidu, může dojít k opadu listů. Teplota by neměla klesat pod 15°C. Při slunečném počasí lze obnovit závlivu v únoru-březnu, růst se obnoví velmi rychle. Je třeba přistínění, na slunci listy dostávají fialovou barvu. (8 snímků).

Pojem „kultivar“, v němčině také „sorta“ je vyhrazen pro odlišné formy rostliny, získané při kultivaci a lišící se od typu třeba barvou či tvarem listů, jejich panašováním, velikostí atd. V přírodě se tyto formy nenalézají, ale pěstitelé je s oblibou množí právě pro jejich zvláštnost. Některé kultivary vznikly záměrným mezidruhovým i mezirodovým křížením, např. x *Graptoveria* nebo x *Sedeveria* či *Graptosedum*. Na sedmi snímcích autor představuje kultivary sukulentů, často pěstované v Británii.

MUDr. Vladimír Plesník

Drobničky

► Pro tvrdošijně málo či vůbec nekvetoucí kaktusy v květoschopném věku se doporučuje sice riskantní, ale jinak spolehlivý postup: rostliny se nechají v zimě po několik dnů a nocí na mrazu, případně i pod sněhem. Krátkodobý mráz kolem -10°C většině kaktusů neublíží a naopak podpoří násadu květů. Záleží na znalostech a odvaze kaktusáře, u kterých rostlin se pokusí tuto zkušenost ověřit.

► Velikost semene je důležitá pro úspěšný vývoj semenáčků. V laboratoři i v terénu porovnávali přežívání semenáčků *Carnegiea gigantea* s malými semeny a *Ferocactus wislizeni* s velkými semeny. Podíl uhynulých karnegií byl mnohem vyšší než ferokaktusu. Z většího semene vyrůstají větší semenáčky, schopné nastřádat

více vody a lépe pak přežít dobu sucha. Ke zdárnému růstu malých semenáčků karnegíí je třeba přítomnost rostlin, které pokrývají a tak snižují teplotu půdy i výpar vody.

► Kaktusáři s hlubším zájmem o určitý okruh rostlin se sdružují do sekcí specialistů. Při DKG v současnosti pracují sekce *Echinocereus*, Hybridní echinopsisy, Jiné sukulenty, která má ještě několik podsekcí (např. *Asclepiadaceae*, *Conophytum*), *Echinopsis*, Epifytické kaktusy, *Gymnocalycium*, Opunciovité, Parodie a Filatelisté, sbírající známky s motivy kaktusů a sukulentů. Na rozdíl od dřívějších let není slyšet o činnosti sekce pěstitelů astrofyt, notokaktusů, rebucií, lobivií atd.

► Vysoce ceněnou „užitkovou“ rostlinou byla u Inků a jihoamerických Indiánů „Huachuma“ Přes kritický nedostatek úrodné půdy v Andách pěstovali ji ve velkém množství pro potřebu vládnoucí kasty. Byla to kouzelná rostlina „čtyř větrů“, z jejíž šťávy připravovali opojný nápoj. Španělští misionáři ji popsali jako „San-Pedro-Kaktus“ = Kaktus sv. Petra, dnes ji známe jako výtečnou podložku k roubování – *Trichocereus pachanoi*. Ve šťávě byla prokázána řada látek s opojným až toxickým účinkem. Jako kultovní rostlinu přikládali ji indiáni z kmene Nazca na prsa zemřelých, aby jim posloužila v posmrtném životě.

MUDr. Vladimír Plesník

Rod *Thelocactus* (K.Sch.) Br. a R.

Thelocactus (K.Sch. 1898) Br. a R. in Bull. Torrey Bot. Club 49: 251, 1922.

Synonyma: *Cereus* Miller, Gard. Dict. Abr. ed. 4, [], 1754.

Mammillaria Haworth, Syn. Pl. Succ., 177, 1812.

Echinocactus Link a Otto, Verh. Ver. Beförd. Gartenb. Preuss. Staaten, 420, 1827.

Hamatocactus Britton a Rose, The Cactaceae, 3:104, 1922.

Ferocactus Britton a Rose, The Cact. 3: 123, 1922.

Neolloydia Britton a Rose, Bull. Torrey Bot. Club 49: 251, 1922.

Thelomastus Frič et Krzgg., Verzeichnis, 10:1935 n. inval

Gymnocactus Backeberg, Blätt. Kakt.Forsch. 1938(6): [10, 22], 1938.

Torreycactus Doweld, Sukkulenty 1: 19, 1998.

O rodu *Thelocactus* jsem psal podrobně v Ostníku (číslo 198 a 199) už v roce 1991, kde byla uvedena revize rodu *Thelocactus* z roku 1987 podle Andersona. Celý rod zde byl podrobně rozebrán a uveden se všemi charakteristikami jednotlivých druhů, proto se dnes tímto tématem nebudu zabývat. Avšak od té doby se toho hodně změnilo, bylo objeveno a popsáno mnoho nových druhů, variet, subspecií či forem, jak si to kdo převezme, takže bych vám představil poslední rozdělení rodu *Thelocactus* z roku 2004.

Poprvé zavedl název *Thelocactus* už Karl Schumann jako podrod rodu *Echinocactus*. Teprve Britton a Rose převzali tento název a ustanovili rod *Thelocactus* roku 1922, kde byl uveden jen stručný popis rodu. Podrobnější popis sestavil Benson (1969), který je však v některých údajích značně nepřesný. V roce

1977 provedli rozdělení rodu Glass a Foster a další revizi provedl roku 1987 Anderson, který zredukoval rod do 11 druhů s několika varietami. Někteří autoři uvedli některé druhy např. pod rodem *Neolloydia*, *Gymnocactus*, *Ferocactus* nebo dokonce v roce 1998 zavedl Doweld úplně nový název rodu *Torreycactus*, kde řadí druh *Thelocactus conothelos* a jeho variety *argenteus*, *aurantiacus*, *garciae*. (Poznámka: Už před dvaceti léty, když jsem si zpracovával pod mikroskopem a kreslil všechny tehdy známá semena telokaktusů, jsem navrhoval, aby se rod *Thelocactus* rozdělil a pro tento druh *Th. conothelos* s varietami byl vytvořen nový název rodu, ale tehdejší vedení časopisu Kaktusy to zamítlo a já jsem se tím už více nezabýval).

Část sbírky telokaktusů ve sbírce Ing. Chvastka

Stručná charakteristika rodu:

Žebra a bradavky (hrbolce) jsou velmi variabilní. Trny a mimokvětní nektaria - podle prací různých autorů nevykazuje morfologie trnů žádné podstatné taxonomické, nebo evoluční trendy. Nektaria lze nalézt i u dalších rodů, je tedy možné, že se jedná o primitivní znak celé čeledi, nejde však o znak, který je vlastní všem druhům rodu. Areoly rodu *Thelocactus* jsou okrouhlé, nebo protáhlé, někdy se vyvíjející ještě do krátké brázdky nebo žlábků. Epidermis nevykazuje žádné podstatné rozdíly, které by rod oddělovaly od ostatních nejbližších příbuzných. Květy jsou velmi variabilní jak ve velikosti, tak i barvě všechny však mají na květním lůžku šupiny, nálevkovitý tvar s krátkou květní trubkou. V tomto posledním znaku tvoří jistou výjimku *Th. conothelos*. Variabilita je pravděpodobně dána ekologickými faktory v závislosti na způsobech opylení. Znaky na pylových zrnech jsou odborníky považovány za stále více podstatné. Podrobným zkoumáním byly nalezeny dva typy pylových zrn: tzv.

polykolpátní po *T. bicolor*, *T. setispinus* a *T. macdowellii* a tzv. trikolpátní pro ostatní druhy. Plod byl popsán jako kulovitý až prodlouženě kulovitý, zelený až bělavý, pukající bazálně a se setrvávajícím zaschlým zbytkem květu. výjimkou je právě *T. setispinus*, který má masitý nepukající a červený plod. V protikladu k ostatním dosti variabilním znakům jsou semena dosti typická, hruškovitá s velkým bazálním hilem. Jejich povrch může být buď bradavčitý nebo síťovaný (teselátní), velikost se pohybuje od 0,5 do 1,7 mm šířky a 1 až 2,3 mm délky.

Rostliny rodu *Thelocactus* jsou velmi variabilní a když přidáme stáří původních popisů, je velmi obtížné zařazení některých druhů. Tím vznikla spousta jmen, která někteří odborníci považují za neplatná a tak k nim přidávají ještě další nové názvy, aby celou situaci ještě více zkomplikovali. Pak se snaží vše upravit do revizí rodu, kde hledají příbuzenské vztahy mezi jednotlivými druhy a vyjadřují tak svůj názor. Variabilita druhů je tak velká (podívejme se třeba na druhy *Thelocactus bicolor*, *tulensis* apod.), že je stále o čem diskutovat a psát nové pojednání. A tak se podívejme na poslední nové rozčlenění rodu z roku 2004, které můžete najít podrobněji i na internetu:

Rod *Thelocactus* (K. Sch. 1898) Br. a R. 1922.

Thelocactus bicolor

subsp. *bicolor* (Galeotti ex Pfeiffer) Britton & Rose

Echinocactus bicolor Galeotti ex Pfeiffer
Thelomastus bicolor Frič
Ferocactus bicolor (Galeotti ex Pfeiffer) N.P. Taylor
Echinocactus rhodophthalmus Hooker
Echinocactus rhodophthalmus var. *ellipticus* Hooker
Echinocactus ellipticus Lemaire
Echinocactus bicolor var. *schottii* Engelm
Echinocactus schottii Small
Thelocactus bicolor var. *schottii* Krainz
Echinocactus bicolor var. *tricolor* Schumann
Thelocactus bicolor var. *tricolor* Schumann
Echinocactus bicolor var. *texensis* Backeberg, nom. inv.
Thelocactus bicolor var. *commodus* Haas
Thelocactus bicolor subsp. *commodus* (Haas) Doweld
Thelocactus bicolor subsp. *zwakii* Chvostek & Halda

subsp. *bolaensis* (Runge) Doweld

Echinocactus bolaensis Runge („bolansis“)
Echinocactus bicolor var. *bolansis* Schumann
Thelocactus bicolor var. *bolansis* A. Berger
Ferocactus bicolor var. *bolansis* N.P. Taylor
Thelocactus wagnerianus A. Berger
Thelocactus bicolor var. *wagnerianus* Krainz

subsp. *flavidispinus* (Backeberg) N.P. Taylor

Thelocactus bicolor var. *flavidispinus* Backeberg
Thelocactus flavidispinus Backeberg
Ferocactus bicolor var. *flavidispinus* N.P. Taylor

subsp. *heterochromus* (Weber) Mosco & Zanovello

Echinocactus heterochromus Weber
Thelocactus heterochromus (Weber) van Oosten
Ferocactus heterochromus N.P. Taylor
Echinocactus bicolor var. *pottsii* Salm-Dyck

subsp. *schwarzii* (Backeberg) N.P. Taylor

Thelocactus schwarzii Backeberg

Ferocactus bicolor var. *schwarzii* N.P. Taylor
Thelocactus bicolor var. *schwarzii* E.F. Anderson

Thelocactus buekii

subsp. *buekii* (Klein) Britton & Rose

Echinocactus buekii Klein („buckii“)
Thelocactus tulensis var. *buekii* (Klein) E.F. Anderson
Thelocactus tulensis subsp. *buekii* (Klein) N.P. Taylor
Thelocactus buekii subsp. *jarmilae* Halda & Horáček
Thelocactus santaclarensis Halda, Kupčák & Sladkovský

subsp. *matudae* (Sanchez-Mejorada & Lau) Mosco & Zanovello

Thelocactus matudae Sanchez-Mejorada & Lau
Thelocactus buekii var. *matudae* (Sanchez-Mejorada) E.F. Anderson
Thelocactus tulensis subsp. *matudae* (Sanchez-Mejorada & Lau) N.P. Taylor

Thelocactus conothelos

subsp. *conothelos* (Regel & Klein) Backeb. & F. Knuth

Echinocactus conothelos Regel & Klein
Gymnocactus conothelos Backeberg
Torreycactus conothelos (Regel & Klein) Doweld
Echinocactus smithii Muehlenpf. nom. rej. prop.
Echinocactus saussieri Weber
Thelocactus saussieri Berger

subsp. *argenteus* (Glass & Foster) Glass

Thelocactus conothelos var. *argenteus* Glass & Foster
Torreycactus conothelos var. *argenteus* (Glass & Foster) Doweld

subsp. *aurantiacus* (Glass & Foster) Glass

Thelocactus conothelos var. *aurantiacus* Glass & Foster
Torreycactus conothelos var. *aurantiacus* (Glass & Foster) Doweld

subsp. *flavus* (Mosco & Zanovello) Mosco & Zanovello

Thelocactus flavus Mosco & Zanovello
Thelocactus panarottoanus Halda

subsp. *garciae* (Glass) Mosco & Zanovello

Thelocactus garciae Glass
Torreycactus conothelos subsp. *garciae* Doweld

***Thelocactus hastifer* (Werdermann & Boedeker) F. Knuth**

Echinocactus hastifer Werdermann & Boedeker
Ferocactus hastifer N.P. Taylor

***Thelocactus hexaedrophorus* (Lemaire) Britton & Rose**

Echinocactus hexaedrophorus Lemaire
Echinocactus droegeanus Hildm. ex Schumann
Echinocactus hexaedrophorus var. *droegeanus* R. Meyer
Echinocactus fossulatus Scheidweiler
Echinocactus hexaedrophorus var. *fossulatus* Salm-Dyck ex Labouret
Thelocactus fossulatus Britton & Rose
Thelocactus hexaedrophorus var. *fossulatus* Backeberg
Echinocactus hexaedrophorus var. *labouretianus* Schumann
Thelocactus hexaedrophorus var. *labouretianus* A. Berger
Echinocactus hexaedrophorus var. *major* Quehl
Thelocactus hexaedrophorus var. *major* A. Berger
Echinocactus hexaedrophorus (var.) *roseus* Lemaire ex Labouret
Echinocactus hexaedrophorus (var.) *subcostatus* Salm-Dyck
Thelocactus hexaedrophorus var. *decipiens* A. Berger
Thelocactus lloydii Britton & Rose
Thelocactus hexaedrophorus var. *lloydii* (Britton & Rose) Kladiwa & Fittkau

Thelocactus hexaedrophorus subsp. *lloydii* (Britton & Rose) N.P. Taylor
Thelocactus hexaedrophorus subsp. *francii* Halda & Sladkovský
Thelocactus hexaedrophorus subsp. *jarmilae* Halda & Chvastek
Thelocactus hexaedrophorus subsp. *kvetae* Chvastek & Halda

***Thelocactus lausseri* Řiha & Bušek**

Thelocactus leucacanthus

subsp. *leucacanthus* (Zucc. ex Pfeiffer) Britton & Rose

Echinocactus leucacanthus Zucc. ex Pfeiffer
Ferocactus leucacanthus N.P. Taylor
Cereus maelenii Pfeiffer
Echinocactus maelenii Salm-Dyck
Mammillaria maelenii Salm-Dyck
Echinocactus maelenii Hemsley („macleanii“)
Cereus tuberosus Pfeiffer
Echinocactus tuberosus Salm-Dyck ex Foerster
Echinocactus leucacanthus var. *tuberosus* Foerster
Echinocactus ehrenbergii Pfeiffer
Thelocactus ehrenbergii F. Knuth
Echinocactus leucacanthus var. *crassior* Salm-Dyck
Echinocactus porrectus Leamire
Thelocactus porrectus F. Knuth
Thelocactus leucacanthus var. *porrectus* Backeberg
Echinocactus subporrectus Lemaire
Echinocactus tuberosus var. *subporrectus* Foerster
Echinocactus theloideus Salm-Dyck

subsp. *schmollii* (Werder.) Mosco & Zanovello

Thelocactus leucacanthus var. *schmollii* Werdermann
Thelocactus krainzianus Oehme
Thelocactus leucacanthus var. *schmollii* fa. *krainzianus* (Oehme) Nagl
Thelocactus sanchezmejoradai Meyrán
Thelocactus leucacanthus var. *sanchezmejoradai* Backeb.

***Thelocactus macdowellii* (Rebut ex Quehl) Glass**

Echinocactus macdowellii Rebut ex Quehl („Mc. Dowellii“)
Echinomastus macdowellii Britton & Rose
Neolloydia macdowellii H.E. Moore
Thelocactus conothelos var. *macdowellii* Glass & Foster („mcdowellii“)
Thelocactus conothelos subsp. *macdowellii* var. *sniceri* Halda & Sladkovský

Thelocactus rinconensis

subsp. *rinconensis* (Poselger) Britton & Rose

Echinocactus rinconensis Poselger
Echinocactus rinconadensis Schumann
? *Echinocactus lophothele* Salm-Dyck
Thelocactus lophothele Britton & Rose
Echinocactus phymatobelos Poselger ex Ruempler
Thelocactus phymatobelos Britton & Rose („phymatothele“)
Thelocactus rinconensis var. *phymatobelos* Glass & Foster
Thelocactus rinconensis subsp. *phymatobelos* (Poselger) Glass

subsp. *freudenbergeri* (Haas) Mosco & Zanovello

Thelocactus rinconensis var. *freudenbergeri* Haas
Thelocactus rinconensis subsp. *icamolensis* Halda et Kupčák

subsp. *hintonii* Luethy

subsp. *multicephalus* (Halda & Panarotto) Luethy

subsp. *nidulans* (Quehl) Glass

Echinocactus nidulans Quehl
Thelocactus nidulans Britton & Rose
Thelocactus lophothele var. *nidulans* Kladiwa & Fittkau
Thelocactus rinconensis var. *nidulans* Glass & Foster

subsp. *palomaensis* Pavlíček & Zatloukal

***Thelocactus tulensis* (Poselger) Britton & Rose**

Echinocactus tulensis Poselger
Thelocactus tulensis subsp. *huizachensis* Halda & Sladkovský
Thelocactus tulensis subsp. *kupcakii* Halda & Sladkovský
Thelocactus vaskoanus Halda, Hovorka & Zatloukal
Thelocactus tulensis subsp. *vaskoanus* (Halda, Hovorka & Zatloukal) Halda, Kupčák & Malina

Zpracoval: Lumír Král

Pařeniště

Člověk – kaktusář, často využije příležitosti a navštíví některého z přátel, aby si pohovořil a prohlédl si nějaké rostlinky. Já také občas, jak pracovní vytížení dovolí, navštívím některého kolegu, kaktusáře v jeho sbírce. K tomuto využiji i klubem pořádaný zájezd do sbírek umístěných dále od Ostravy. Tak se také stalo že jsem si nemohl nevšimnout, že spousta, snad skoro všichni kaktusáři pěstují velké množství rostlin v pařeništích. Není to nic nového ani světoborného, avšak ukazuje to jaký vliv tato kultura na rostliny má vliv. Nalézal jsem dva zásadní způsoby umístění pařenišť. První přímo na zemi s izolační vrstvou proti vlhkosti z půdy a druhé nadzemní na nožičkách s pevnou deskou. Materiálové provedení je různorodé, u pozemních jsou boční stěny z cihel, dřeva, ale našli jsme i pařeniště z azbestových desek nebo plechu. Vrchní zakrytí je taktéž jen věcí vkusu majitele. Objevili jsme normovaná pařeništní okna, vyřazená okna z bytů, jen tak lehké zakrytí folií, ale také precizní nákladná, různě tvarovaná okna z hliníku nebo oceli pokrytá polykarbonátem. Velikou nevýhodou pozemních pařenišť je že se v něm velmi dobře daří množství škůdců, z nichž největší škody nám dělá slimák. Tomu samozřejmě chutnají druhy nejvzácnější nebo nejchoulostivější. My například zbaštili dvouletý výsev několika druhů soehrensií a vedle ležících lobivií a rebucí, běžných druhů si nevšimli.

Pultová, nadzemní pařeniště jsou také závislá na vkusu a finančních možnostech majitele. Nejjednodušší a i nejlevnější byla určitě pařeniště ze dřeva zakrytá různými typy folií. Velmi sympaticky na mne zapůsobily pulty zakryté pevnější folií s vetkanou sítkou, namotanou na dřevěné tyči nebo na trubce, na kterou se folie při vhodném počasí navinula a rostliny tak dostaly plné nefiltrované slunce, ranní rosu a případně i déšť. Uvedené krytí se provádělo vesměs jen svrchu a boční stěny zůstávaly volné. Toto zajistí, že kolekce má dostatek čerstvého vzduchu, v létě se nepřehřívá a je tudíž schopno zajistit např. vysokohorským rostlinám optimální podmínky pro život. Další skupinou, tou převažující, byly pulty z kovu zakryté buď polykarbonátem, sklem nebo jako minule folií. Větrání těchto pařenišť bylo zajištěno různě odnímatelnými nebo otevíratelnými bočními stěnami, ale v dobrých sedmdesáti procentech odklápěcí vrchní střechou. I v mechanismu odklápění vrchní strany pařenišť se, u obou typů, majitelova fantazie vyřádila. Nalézáme různé elektrické soustrojí, hydraulické válce pracující na principu tepelné roztaživosti kapalin, ale i jen jednoduché kliky a řetízky nebo opěrné tyče. To, co se vám zatím snažím krátce

nastínit, je pro většinu jen fádní rutina a pařeniště již dlouhá léta využívá. Jde mi především o to, abych uvedl některé své postřehy.

Například jsem si všiml, že zemní pařeniště velmi dobře vyhovují horským rostlinkám z okruhu *Echinopsis*, *Lobivia*, *Sulcorebutia*, *Rebutia*, *Trichocereus*, *Oreocereus* a některým gymnům, v globálu převážné části jihoamerických druhů. Co se jim na zemi tak líbí? Soudím podle zběžných namátkových měření, že na zemi mají kořeny stále v chladnějším prostředí, tudíž zůstává kořenový bal déle vlhký. Pokud pod rostlinami není žádná izolační vrstva, stoupá mezi květináčky vlhkost vzhůru a to se jim také líbí. Často na podzim zjistíte, že některé rostlinky prokořenily do půdy pod květináčem. Pro zmiňované rody je také důležité, aby bylo pařeniště, pokud to jen jde, otevřené. Ranní rosa, vlahý déšť, plné slunce a množství čerstvého vzduchu je pro ně tím čarovným proutkem. Nádherně, i když trošičku pomaleji, rostou, fantasticky vytrňují, kvetou snad stejně jako v přírodě. A především si zachovávají tvar jaký druhu náleží. Určitě víme, že ve skleníku porostou rychleji, budou více kvést, dříve dospějí, ale nebudou tak krásné jako ve venkovní kultuře. S kaktusy si přece děláme radost a nezávodíme. Na pultech se zase líbí spouště rostlin ze severní Ameriky. Nemám tím na mysli druhy vyložené mrazu, nebo zimovzdorné. Jde o většinu pěstovaných rostlin z Mexika a jižních států USA. Druhou skupinou, které se více líbí na pultech oproti pozemním pařeništím, jsou druhy pocházející z vysokých hor Peru. Právě těmto rostlinkám prospívají časté změny teplot, přes den teplo na kořeny a přístup silnějšího vzdušného proudění. Jsou totiž navyklé přijímat vláhu většinou celým povrchem těla a kořeny bývají více v suchu.

Je tedy jasné, že je tento způsob výborný, ale samozřejmě má i své mouchy. V první řadě je nutnost stěhovat rostliny na zimoviště, ale to stejně dělá většina kaktusářů, dále jsou to zmiňovaní škůdci a v neposlední řadě v období silnějších dešťů poněkud více trpí vlhkostí.

Ostravský Ota

Z naší činnosti

Dříve než začala dne 6.12.2004 poslední schůzka roku, kupily se na stolech sáčky s kaktusy, které věnovali naši pěstitelé do sváteční tomboly. Prodej losů se trochu protáhnul, takže zahájení schůzky proběhlo s mírným skluzem. Po organizačních záležitostech promítnul video př. Král, tentokrát první část záběrů z Mexika, které natočil pan Matuszewski. President polských kaktusářů byl už s našimi cestovateli na cestách několikrát a většina našich kaktusářů jej dobře zná.

Pan Matuszewski na svých expedicích fotografuje i filmuje kamerou, kde hned na místě komentuje o jaký druh se jedná. Výsledek filmování jsme mohli posoudit sami. Myslím, že nikomu nevadil ani polský komentář a všichni dobře rozuměli o co se jedná. Ale to už všichni netrpělivě čekali na druhou půlku schůzky, na kterou měli na stolech pečlivě uspořádané losy. Rostlin bylo hodně a tak si na své přišli všichni přátelé. Děkujeme všem pěstitelům, kteří věnovali své výpěstky do tomboly (viz i článek níže) a přispěli tak alespoň trochu k vylepšení naší finanční stránky, ale hlavně potěšili své přátele.

Lumír Král

Zleva: př. Černík, MUDr. Plesník, Ožana a Macura

Zleva: př. Sýkora Litner, Úředníček a Kučera před zahájením schůzky

Zleva: př. Sýkora, Spál a Janus při odběru výher z tomboly

Zleva: Dr. Maděříč, př. Tůma, Ing. Skoumal, paní Černíková, př. Kubita a vpravo dole lesklá hlava našeho pokladníka př. Ostravského

Poděkování přáteli - kamarádovi

Ohledneme-li se trochu zpět, jistě si vzpomeneme na velmi dobrého kamaráda a přítele, který mezi nás docházel a také se účastnil výstav, prodeje na těchto výstavách a také přijímal zájezdy z různých koutů republiky, které k němu zavítaly. Ano, jistě Vám všem nevymizel z paměti přítel Milan Pavel z Pustkovce. Měl velmi rozsáhlou sbírku, kde převažovaly parodie, také gymna, mamilárky, astrofyta a ostatní druhy. Musím z odstupem času konstatovat, že jeho sbírka byla velmi pestrá a této své zálibě věnoval veškerý svůj čas, což ostatně bylo na sbírce vidět. Nelze také opomenout, jeho výsevy a semenáčky, které k závistí jiných velmi dobře prospívaly. Je třeba také vyzvednout jeho píli, kdy se také účastnil akcí v porubském kaktusářském spolku. Jeho velmi nezapomenutelná krabice s *Mammillaria plumosa* budila vždy zaslouženou pozornost. Nikdy nezapomenu jeho přístup k tomu, jak jsme spolu podnikali cesty na výstavy do bývalé NDR. Prostě byly to velmi přátelské chvíle.

Po odstěhování př. Pavla do Kujav, kde se usadil, měl plány, které se v důsledku jeho nemoci již neuskutečnily. Část rostlin, které již nebyly „sbírkové“ zůstaly ve starém skleníku a po asi 10 letech byly odsouzeny k zániku. Díky dobrosrdečností majitele se tyto rostliny rozhodl věnovat do tomboly pro náš kroužek. Touto cestou se tedy dostaly do rukou ostravských pěstitelů rostliny, které jsou asi 10-12 staré, ale nutno říci, že ve velmi dobrém stavu a svým novým majitelům přinesou nejen květy, ale i pěkný zážitek při pěstování.

Proto si dovoluji jménem svým, ale i jménem všech těch, kteří byli těmito rostlinami obdarováni přáteli a kamarádovi Milanu Pavlovi popřát hodně pevného zdraví do dalších let, které jistě bude potřebovat, ale také doufám, že pokud mu to zdraví dovolí zavítá mezi nás.

Milane, ještě jednou Ti za všechny děkuji a přeji Ti hodně zdraví.

Tůma Milan

Kalendář kaktusáře

Úvodem

Kalendáře jsou prastarým svědectvím lidského důmyslu a znalostí. Jedním z nejstarších má být kalendář starých Egyptanů se třemi obdobími po čtyřech měsících (záplavy, doba osevu a doba žní). Jeho praktický význam je jasný. V Jižní Americe měli Inkové, Aztékové a jiné tamější národy vysoce důmyslně zpracované kalendáře, většinou se opírající o pozorování hvězd a o souvislost jejich postavení s obdobím dešťů a sklizní. Je tedy zřejmé, že ani dnešní kaktusář se bez kalendáře neobejde. I rozhodl se šéfredaktor Ostníku vyslyšet četné žádosti, ba prosby, o zveřejnění aspoň nějakého návodu, co by měl kaktusář dělat. Tak vznikl tento „seriál“.

Laskavé čtenáře, kteří se třeba budou cítit nějakým „vyučováním“ dotčení, předem upozorňuji na základní pravidlo metapedagogiky: **Nevím toho moc, ale to, co vím, to si také občas pletu.** Pokud tedy v Kalendáři kaktusáře (KK) najdete nedostatky neleňte, pište, třeba i nadávejte, ale nebijte mne. Budu se moc snažit.

Leden

Ani nedostatek světla a nízké teploty nedovolují kaktusářům zimní spánek. Pyšní majitelé vytápěných skleníků a jiných zateplených prostor denně kontrolují jejich celistvost a rvou si vlasy nad stoupajícími náklady na elektřinu. Jen málokdo ještě dnes svítí a topí ve skleníku plynem, či dokonce petrolejem, uhlím či dřevem. Do jisté míry jsou obav zbaveni technicky zdatní jedinci, mající celou sbírku pod stálým dohledem různých čidel (teplota, vlhkost, intenzita osvětlení, zloději) a automatů. Drobní okýnkáři hýčkají svou hrstku kaktusů sice bez automatiky, ale o to více. Největší skupina kaktusářů však zimuje svou sbírku v nevytápěných prostorách a bez trvalého osvětlení. Všichni musí dbát na to, aby rostliny byly v suchu (za slunečních dnů větrat !) a při vhodné teplotě. Většinou vyhovuje teplota 5-10°C, jen teplomilné rody si nárokují aspoň 15°C. Zdravotní stav kaktusů má být pravidelně kontrolován. Okýnkář s tím nemá potíže, ve skleníku trvá taková kontrola déle a je mnohem potřebnější. Nedostatky přípravy rostlin na zimu se začínají projevovat poměrně snadno zjistitelným výskytem vlnatky nebo pozdním objevem napadení sviluškami (červený pavouček). Svilušky se rychle množí a dokážou v suchu i během 2-3 týdnů důkladně poničit pokožku rostlin. Zkušenější kaktusář ví, že prvou známkou jejich přítomnosti bývají rezavé skvrny v temeni rebucí nebo koryfant. Těžko se však dá kontrolovat sbírka rostlin zabalených do papíru a uložených ve sklepě v bednách. Před takovým zimováním je nezbytný preventivní podzimní postřik rostlin přípravkem, který ničí svilušky (např. Omite). Napadené rostliny, stejně jako kusy s nápadnými až vodnatými skvrnami na pokožce krčku, co nejdříve od ostatních izolujeme. Pokud nejde o běžné druhy snažíme se je zachránit, ale popis vhodných metod by značně přesáhl účel tohoto článku.

Zimování kaktusů ve tmě opožďuje začátek květoschopnosti a omezuje násadu květů. Platí, že čím více mají v zimě světla, tím lépe kvetou. Ale také platí, že čím méně světla a tepla je v zimovacím prostoru, tím musí být kaktusy ve větším suchu.

Epifytně rostoucí rody, jako jsou Vánoční kaktus (*Zygocactus*), *Rhipsalis*, *Schlumbergera*, vyžadují v lednu dostatek světla, teplejší stanoviště (15-20°C) a vyšší vlhkost. Před květem je hlavně rosíme, vykvetlé rostliny mírně zalijeme měkkou vodou, po odkvětu je vhodná častější zálivka s přídatkem plnohodnotného organického hnojiva. Mnohem podrobněji popsal zacházení s těmito druhy v prosincovém Ostníku pan Milan Tůma.

Pěstitelé sukulentů musí mít po celé zimní období cit pro dobu a velikost zálivky svých rostlin. Nikdy nesmí být substrát trvale mokrá. Většina sukulentů má výrazné období růstu a klidu. Jsou zvyklé růst v době dešťů, která v jejich domovině spadá do naší zimy. Zimní růstové období se zálivkou musíme z běžně pěstovaných rodů vždy dodržet u konofyt. Zatím co kaktusy v zimě odpočívají, lithopsy v zimě nepozorovaně rostou. Středem jejich těla (dvoulist) prorůstá stvol budoucího květu, nesoucí s sebou nové listy těla. Nesmíme však zapomenout, že lithopsy pochází z oblasti, kde za celý rok nenaprší více jak 20 cm (tj. ¼ množství u nás). Vyplatí se, najít si informace o vegetačních podmínkách a poměrech na nalezištích sukulentů (a hlavně se jimi řídit !)

Zimní slevy umožní prozíravému kaktusáři zásobit se na léto vhodnými přípravky k ošetřování a přihnojování kaktusů, případně i k objednávce a odběru pěstebního substrátu. Již použitý substrát, který je uložen v igelitových pytlích, je vhodné nechat venku důkladně promrznout, nejlépe až do doby jeho použití na jaře.

Dlouhé zimní večery je dobré vyplnit úvahami o zdokonalování sbírky. Specialisté se budou pít na nabízených semenech a rostlinách ve sbírce

chybějících rarit. Proto četba katalogů semen a rostlin může být i napínavá, ale vždy se doporučuje předem prostudovat nabídky od různých dodavatelů. Ti nejpilnější, kteří sklídili vlastní úrodu semen, nebo dostali jejich přednostní zásilku, začínají vysévat už v lednu. Bez výsevního „kombajnu“ je to však mrhání časem, semeny i penězi. Výsevní skleníček musí umožnit regulaci teploty a vlhkosti a musí výsevu zaručit potřebné osvětlení. Ve Spolku se vždy najde kaktusář, který má znalosti o požadavcích a vybavení takového výsevního skleníčku a který má víceletou zkušenost s tímto způsobem výsevů. Znamé přísloví „Třikrát měř a jednou řež“ je třeba v tomto případě zaměnit za „Třikrát se ptej a jednou vysej“. V tom je kouzlo účasti na schůzi kaktusářů, kde je možné na počkání a zdarma získat potřebné informace.

MUDr. Vladimír Plesník

Naši jubilanti

Mezi první letošní jubilanty se řadí pan **Riedl Rudolf**, který se narodil 20.1.1945 a oslaví tak 60 let. Přejeme jubilantovi do dalších let mnoho zdraví, štěstí, radostí a úspěchů jak v osobním, tak i v pěstitelském životě.

Informace

- Členové výboru necht' si připraví své zprávy na výroční schůzi v únoru.
- Schůzky pěstitelů kaktusů a jiných sukulentů s promítáním diapozitivů a přednáškou se konají **každé první pondělí v měsíci** (mimo letních prázdnin) od 17.hodin na ubytovně ČD v sadu B.Němcové. Přijďte mezi nás.
- Internetové stránky našeho Klubu: <http://www.gardening.cz/ostnik>
- Informace týkající se činnosti Klubu kaktusářů v Ostravě i příspěvky do Ostníku zasílejte na adresu předsedy: lumir.kral@iol.cz

Adresy autorů:

Král Lumír, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 723 274 571.

Ostravský Ota, Horymírova 24, Ostrava - Zábřeh

MUDr. Plesník Vladimír, Nezvalovo nám. 846, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 596 910 790.

Tůma Milan, Podroužkova 1679, 708 00 Ostrava – Poruba, mobil: 604 181 134.

OBSAH – LEDEN 2005

Na úvod nového ročníku	2
Z literatury	2
Drobničky	4
Rod <i>Thelocactus</i> (K.Sch.) Br. a R.	5
Pařeniště	10
Z naší činnosti	11
Poděkování přáteli – kamarádovi	14
Kalendář kaktusáře – leden	14
Naši jubilanti	11
Informace	16

OSTNÍK

Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, leden 2005

Šéfredaktor: Lumír Král, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 723 274 571.

Objednávky a distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6038, 708 00 O.-Poruba, tel: 596951955.

Ostník

Časopis Klubu kaktusářů v Ostravě

Číslo 337.
Ročník 34.
Únor 2005

Frailea castanea Backeberg 1936

Z literatury

Kakteen und andere Sukkulente č. 8/2002

Téměř celé číslo je věnováno jihoamerickým kaktusům. Titulní obrázek představuje květy málo známé *Rebutia brunescens*, jejichž šarlatovo – oranžová barva se pěkně vyjímá na hustém otrnění těla.

Echinopsis lateritia (*Lobivia*) je nádherně a bohatě kvetoucí kaktus s květy v barvě od světle žluté (*E. lateritia* var. *cotagaitensis* Rausch), citronově až sytě žloutkově žluté, přes sytě oranžovou až po sytě karmínovou. Tato variabilita barvy květů je pro *lobivia* dosti typická, zatím co vytrnění záleží na intenzitě slunečního záření na stanovišti. Importní kusy mají pokožku zcela krytou hustým kožichem šedých, žlutých až hnědočervených trnů, přiléhajících k tělu. Neodnožující tělo dorůstá výšky až 50 cm při průměru 10 cm. Na stejné lokalitě lze najít téměř všechny uvedené formy (8 snímků).

A. Hofacker porovnal materiál *Discocactus bahiensis*, uložený v herbáři botanické zahrady v New Yorku, včetně prvního vyobrazení (1916) této rostliny, se živými rostlinami, které našel a studoval v povodí řeky Rio Salitre (Brazílie, stát Bahia). Rostlina byla do Evropy importována také pod sběracími čísly několika autorů (např. HU 437- Buining). Opět na osmi snímcích výborné kvality je demonstrována velká variabilita otrnění. Silné ale řídké otrnění mají rostliny od Sobradinho, které byly popsány jako *Discocactus subviridigriseus*. Při Jurenal má tento *Discocactus* (AH 432) zcela bílé trny, ale mladé rostliny mají trny načervenalé. Jako typ popsány *Discocactus bahiensis* roste v okolí Juazeiro, kde také lze nalézt hustě vytrněné formy. Jako subsp. *gracilis* byly popsány rostliny s menším tělem a jemnějším vytrněním. Všechny mají noční, bílé květy, vyrůstající z bílé vlny (cefálie) v temenu.

Seriál doporučených rostlin tentokrát zahrnuje: *Cereus haagenus* (dříve *Monvillea*) pochází z Paraguaye, kde roste v podobě silně rozvětveného, až 3 m vysokého stromu. Typický je modrozelený povlak pokožky a v létě mimořádně velký počet bílých květů, otevírajících se v noci. Snadno se množí postranními odnožemi; *Echinopsis backebergii* je nový název pro známou *Lobivia wrightiana*, údajně neplatně popsanou. Její obliba vychází z nenáročnosti pěstování, mohutného otrnění (střední trn až 7 cm dlouhý), a bohaté násady velkých květů starorůžové barvy. Množí se výsevy i odnožemi, prospívá v písčinych substrátech se suchým a chladným zimováním; *Mammillaria albilanata* (= s bílou vlnou) je dlouho známý kaktus z Mexika. Krásná je i bez květů, zejména při pěstování pod sklem na výsluní a v teple během léta, při vydatné zálivce, v čistě minerálním substrátu s malým přídatkem vápence. Zimovat chladně a v naprostém suchu. Dobře se množí výsevem; *Parodia microsperma* je nyní podle CITES název společný dřívějším 45 druhům *parodia*. Mezi nimi je i oblíbená *Parodia mutabilis*. Během léta opakovaně zakvétá poměrně velkými, žloutkově žlutými květy. Dobře roste v každém písčitém substrátu s malou příměsí humusu. Zatím co v létě vyžaduje bohatou zálivku, v zimě je nutné naprosté sucho a chladno. Množí se výsevem; *Haworthia cooperi* roste v Kapské provincii Jižní Afriky. Masité listy tvoří nízkou růžici, často odnožující. Typické jsou na nich téměř průsvitná místa a tmavší kresba dráhy cév. Snadno roste ale chce ochranu před pražícím poledním sluncem. V době vegetace bohatá zálivka, zimovat velmi chladně s minimální zálivkou. Množí se postranními odnožemi; *Sedum pilosum* patří do čeledi *Crassulaceae*, u nás je prakticky zimovzdorné. Pochází z Malé Asie kde roste na skaliscích ve výšce 800-1000 m. Životní cyklus je dvouletý.

V prvním roce naroste téměř kulovitá růžice listů, z níž následující rok vyrostе květní stvol s korunkou bělorůžových kvítků. Po odkvětu hyne. Hodí se na skalku mezi zimovzdorné opuncie, kde se množí z vlastních semen.

Zkušenosti s pěstováním sukulentů z čeledi klejichovitých (*Asclepiadaceae*) závisí také na podmínkách, které má pěstitel k dispozici. J. Ettelt se musel stěhovat a proto si postavil nový skleník, krytý polykarbonátovými deskami. Ty mají proti sklu řadu předností, zejména lepší propustnost pro světlo, menší ztráty tepla a menší riziko rozbití. Soudí, že úspěch závisí také na volbě pěstovaných rodů, jejichž nároky by měly odpovídat daným podmínkám. Výběr je vhodné omezit na méně choulostivé, přesto bohatě kvetoucí druhy se zajímavým vzhledem. Měly by být nedaleko pod střechou, ale s možností přistínění před pražícím sluncem v létě. Nevyhýbat se přihnojování, které podporuje růst i kvetení. Sám používá také „homeopatická“ hnojiva v podobě několika kapek extraktu z kozlíku lékařského (= Valeriánské kapky), podporujícího bohatou násadu květů. Dále používá ředěnou jichu z přesličky, kopřiv a další. Zimní zálivka závisí na relativní vlhkosti ve skleníku, rostliny nesmí příliš seschnout.

Echinocereus palmeri (= podle jména nálezce) má vzpřímené, neodnožující tělo až 8 cm vysoké při průměru až 4 cm s tmavě zelenou pokožkou. Na lehce hrbolatých žebrech jsou drobné areoly s plstí. Krajních trnů bývá 6-10 s bílou až žlutou barvou. Tuhé trny o délce 3-6 mm odstávají od těla. Střední 1-2, jsou až 2 cm dlouhé, hnědé až černé, směřují šikmo vzhůru. Purpurově růžový až purpurový květ je asi 5 cm dlouhý s stejného průměru, s bílým jícnem a zelenou bliznou. V mexických státech Chihuahua a Durango roste nízkých kopcích porostlých trávou v písčité půdě. U nás vyžaduje dobře propustný substrát protože má na trvalou vlhkost choulostivý řepovitý kořen. Nutné je naprosto suché zimování. Obtížně se množí jen výsevem. (2 snímky).

Micranthocereus flaviflorus (= žlutokvětý) popsal Buining roku 1974. Má sloupovité, od báze odnožující tělo o délce až 75 cm při průměru 4 cm, zelenou pokožku s modrým ožněním. Na areolách žeber je krátká bělavá vlna a asi 1 cm dlouhé, zkroucené bílé vlásky. Píchnuté trny jsou nejprve žlutohnědé, pak šedé. Středních je asi 9, jeden je silnější a až 2 cm dlouhý, ostatní jen 6-13 mm. Krajních trnů je mnoho, asi 5mm dlouhých, paprskovitě postavených, sklovité až slámové barvy. Cefálieum roste od temene, je poměrně nevýrazné. Lysé, rourkovité květy jsou až 17 mm dlouhé o průměru 4 mm. Otvírají se v noci nebo časně zrána, vydrží do odpoledne. Masité zevní plátky květu jsou červené, vnitřní jsou slabší, světle žluté. Pochází z brazilské Bahie, kde roste mezi skalisky ve výšce cca 850 metrů. U nás vyžaduje hodně tepla s slunce, v zimě nesmí teplota klesnout pod 15°C. Lépe roste po naroubování, pravokořenné rostliny potřebují minerální substrát, vydatnou letní zálivku na slunném místě. (2 snímky).

V článku nazvaném „Hledání ***Gymnocalycium armatum***“ se autor při cestách v Brazílii pustil po stopách F. Rittera, aby podle jeho cestovního deníku vyhledal lokalitu, kde měl růst tento znovu již nenalezený, ale krásný druh gymna. Na skaliscích v povodí vysychající řeky Rio Paichu po mnohém bloudění došel na místo, kde rostl větší počet hledané rostliny. Největší kusy měly tělo o průměru 10-12 cm s dlouhými, silnými, navzájem propletenými trny červenohnědé barvy. Menší rostliny byly zcela zapaštěny do země a nad terén trčely jen trny. Na jedné rostlině našel zbytek semeníku s 5 semínky. Při porovnání se semeny nabízenými v Evropě pod jménem *G. armatum* a s rostlinami z nich vypěstovanými usoudil, že jde o rozdílné druhy. Dnes je název *G. armatum* považován za synonymum ke *Gymnocalycium cardenasianum*, resp. za *Gymnocalycium spegazzinii* subsp. *cardenasianum*.

K článku je připojen náčrt lokality, 2 snímky tohoto gymnocalycia na nalezišti a 3 snímky zde rostoucích kaktusů. (*Parodia maxima*, *Parodia suprema*, *Oreocereus trollii*).

Aloe bylo odedávna užíváno ve starém Egyptě a v Orientu jako univerzální lék. Černoši, kteří byli odvlékáni do otroctví, přispěli k rozšíření znalostí o léčivém účinku Aloe do Karibiku a obou Amerik. Úplné složení jejích účinných látek není známo ani dnes. Podstatou jsou specifické glykosidy a resiny. Využívá se prakticky jen **Aloe vera** a **Aloe ferox**, ale velmi záleží na místě, kde rostliny rostou, na druhu rostlinného materiálu (rozdrcené listy, kořeny) a na způsobu extrakce a koncentrace účinných látek z nich. Dnes je materiál z aloe užíván hlavně při výrobě kosmetických přípravků.

Záhadnou je **Copiapoa** s řepovitým kořenem, vzdáleně podobná *Ariocarpus lloydii*, kterou dovezl z cesty do Čile Dr. Schreier. Údaj o nalezišti vzal sebou do hrobu, z jím dovezených několika kousků dodnes asi přežil jediný. Jeho šťastný majitel na dvou snímcích ukazuje snímky roubovaného exempláře se sytě červenými poupaty, rozkvétajícími do žlutého květu a červeně lemovanými petály. Obrací se na kaktusáře s žádostí o informaci, zda někdo nemá rostlinu podobného původu a vzhledu.

Šikovný způsob přepravy nebo přesazování velkých, výstavních astrofyt bez rizika poškození trnů a rukou demonstruje W. Nickel. Ze dvou stran se rostlina obloží potřebně velkými pláty polystyrenu, které přidržuje a lehce přitlačuje k jejímu tělu několik stolařských šroubovacích svěráků. Ty slouží ke snadnému uchopení a přenesení rostliny (snímek).

MUDr. Vladimír Plesník

Der Mittelstachel, 20. vydání, 2004

Dostal se mi do rukou německý kaktusářský časopis, jehož vydavatel i název (Střední trn) má určité podobnosti s naším Ostníkem. Vydavatelem je místní organizace DKG - Spolek pro pěstování kaktusů a rostlin ve Würzburgu. Podle průběžného číslování stran (s 559-606) se zdá, že časopis vychází nejméně 10 let. Na 47 stránkách, z nichž 10 je vyplněno ucházejícími reprodukce barevných fotografií, je pestrá směs zajímavých informací.

Prvý článek je popisem zážitků při cestě do Peru, zaměřené zejména na naleziště melokaktusů, ariokarpusů a espostů. Autorem je známá veličina – Werner van Heek z Leverkusenu. Let z Düsseldorfu přes Madrid do Limy trval 20 hodin. Tam si najali terénní vůz japonské výroby, se kterým navštívili řadu lokalit, na nichž kaktusy těchto rodů rostou. Všude pilně fotografovali, o sběru rostlin se článek nezmiňuje. Pobyt ve vysokých výškách, provázený sněhovými přeháňkami, byl pro Evropany značně vyčerpávající. Měli proto krátké přestávky v horských osadách, kde se seznamovali s obyčejí místních obyvatel. V Cuscu, centru říše Inků, také obdivovali mohutné stavby z až 350 tun těžkých kamenných kvádrů, přesně do sebe zapadajících. Ani dnešní vyspělá technika neodhalila pracovní postupy při stavbě. Přes řadu informací o pozorovaných kaktusech nechybí v článku ani zajímavosti z historie či z prostředí, nebo zdařilé perokresby některých melokaktusů.

Námětem dalšího článku je vegetativní rozmnožování turbinikarpusů pomocí odnoží. V našich podmínkách je doba vhodná k oddělování odnoží od května do srpna. Pokud je nebudeme roubovat, musí mít průměr aspoň 5 mm. Pomocí čistého

nože odnož odřízneme tak, aby nebyly poškozeny na ní nasazené čekací kořínky. Řeznou ránu ošetříme stimulatorem s dezinfekčním účinkem (Wurzelfix) a vybereme si způsob zakořeňování. Nejčastěji se užívá zakořeňování na sucho, při němž na zastíněném místě položíme odnož zaschlou řeznou ránou na vrstvu písku a obrátíme se trpělivostí. Růst kořínků urychlí mimo stimulatoru také spodní teplo. Jinou možností je zakořeňování odnože ve vlhčím prostředí improvizovaného skleníčku. Při vyšší vlhkosti vzduchu i teplotě se však dobře daří také plísním, proto je nutné substrát předem ošetřit protiplísňovým prostředkem, např. osvědčeným Chinosolem. Variantou této metody je kladení odnože na vlhký substrát - písek, antuku, pemzu, někteří doporučují rašelinu, u níž kyselé pH (cca 4,5) potlačuje růst plísní a podporuje růst kořínků. Mezi odnožující až trsovité rostoucí turbinikarpusy řadí autor ***Turbinicarpus lauii*, *T. jauernigii*, *T. bonatzii*, *T. krainzianus*, *T. horripilus* a *T. macrochele*.**

Ernst Masny napsal dva články s pěstitelskou tematikou. (*Poznámka redaktora: pod jménem Ernst Masny se skrývá náš dobře známý člen Arnošt Masný, který napsal pár článků i do Ostníku*). Pod nápisem „Roubovat či neroubovat, to je ta otázka“ probírá jednak důvody pro a proti roubování, jednak na hezkých perokresbách ukazuje postup roubování. Nemálo kaktusářů tvrdí, že roubované rostliny ztrácí svůj charakteristický vzhled, vypadají nepřírozně a hodí se jen těm, kteří pěstují rostliny na kšeft. Na druhé straně lze roubováním zachránit nemálo choulostivých druhů, zjistit výsledky svých hybridizačních pokusů, nebo umožnit růst ceněných křídlat a rostlin s barevnými změnami pokožky v důsledku nedostatku chlorofylu (např. „červený mihanovič“). Nevýhodou roubování je také odnožování podložky, zejména je-li použito echinopsis. Ve druhém článku se zmiňuje o jedné ze starých metod předpovědi počasí na nejbližší dny. Není k tomu třeba chovat rosníčku, stačí vyhledat v lese zhruba dvoumetrový uschlý smrček. Z něj odřežeme kmínek o délce asi 50 cm s větším počtem větví. Mimo nejdelší všechny ostatní větvíčky odřežeme. Venku na místě chráněném před deštěm kmínek s touto jedinou větví pevně přivážeme hlavu dolů na pevnou podložku (kúl, sloupek, strom). Suché dřevo mění v závislosti na změnách vlhkosti a tlaku vzduchu svůj objem a tvar. Při zvyšování tlaku vzduchu (hezké počasí) se větvíčka ohýbá vzhůru, naopak při snižování tlaku (blížící se dešť) kloní se dolů. Můžete se vsadit, že rozkvetou-li ve skleníku astrofyt, také bude pršet.

Mezi kaktusáři roste zájem o nádherné hybridy nejen echinopsisů, astrofyt, fylokaktusů atd, ale v poslední době i o hybridy rodu ***Hildewintera***. Tento rod obsahuje dosud jen dva převisle rostoucí druhy (*H. aureispina*, *H. colademononis*) s dlouhými, poměrně tenkými šlahouny. Vyznačují se hustým otrněním a hojnými, velkými (Ø 5 cm) květy. Většina hybridů si tyto rysy uchovala, některé mají menší tělo (x *Chamaecereus*), jiné rostou vzpřímeně, nebo šikmo vzhůru (x *Echinopsis*, *Trichocereus*), mají větší či menší, ale plnější květy, v odstínech růžové, oranžové, cihlově červené až světle fialové barvy, mnohdy je barva vnějších korunních plátků jiného odstínu než u vnitřních, nebo s výraznějším středním proužkem. Velkou předností je snadné pěstování těchto hybridů. Nejlépe se daří v čistě minerálním substrátu při bohatší závlaze v létě a přihnojení. V zimě sucho, teplota může kolísat kolem 5°C, krátce snesou i nevelký mrazík. Snadno se množí rychle kořenícími odnožemi, které rychle rostou a brzy kvetou. Článek je doložen šesti snímky kvetoucích hybridů.

Stejný autor (prof. G. Gröner) poskytl časopisu výtah ze své přednášky o mamiláriích. V něm upozorňuje na potřebu respektovat růstové podmínky, ve kterých žije daný druh na nalezišti. Řadu trsovité rostoucích druhů je lepší pěstovat

v plochých miskách a v hrubším písku. Mamilárie pocházející z mexických výšin dobře snáší i chladné zimování, v parných letních dnech vyžadují dobré větrání. To se týká např. *M. senilis*, *bombycina*, *rhodantha*, *parkinsonii*, *lauii*, *herrerae*, *longiflora*, *dehertiana*, *saboae*, *theresae*, *guelzowiana* atd. Při nadměrné záливce nebo v trvale vlhkém substrátu brzo podléhají hnilobě. Zalévat až po úplném vyschnutí substrátu, za to pak důkladně.

Pěstitelskou tematiku obsahuje také článek s názvem „Já to dělám tak...“, jehož autorem je náš člen, kterého dobře znají všichni odběratelé Ostníku a jiné literatury – pan Ing. Vladimír Skoumal z Ostravy-Poruby. Popisuje vlastní postup při výsevech, pikýrování a při pěstování své sbírky v předokením skleníčku. Nechybí instruktivní kresby výsevních misek a výsevního skleníčku. Jsme hrdí na to, že český kaktusář a nadto Ostravák a náš člen, pronikl i na stránky zahraničního časopisu. Ve volném překladu uvádím v závěru článku uveřejněnou poznámku výboru německého Spolku: „Rádi jsme v časopise otiskli příspěvek českého kaktusáře o jeho pěstitelských postupech. Ve srovnání s našimi „moderními“ pěstitelskými možnostmi je jeho postup značně odlišný. Kdo však aspoň jednou viděl sbírku některého českého kaktusáře, vždy byl okouzlen a překvapen. Tito nadšenci dokážou s minimálními prostředky dosáhnout optimálních výsledků. Zkušení pěstitelé kaktusů je proto považují za mistry světa v oboru množení kaktusů. Navíc mají ještě pověstné zlaté (zelené) ručičky. Děkujeme za příspěvek a blahopřejeme ke krásným výsledkům!“

(Dodávám už za sebe: děkujeme za pěknou reprezentaci našich kaktusářů !)

Následující dva obsáhlé články potěší pěstitele sukulentů. V prvním je stručný souhrn klimatu na jejich nalezištích v jižní Africe. Jsou to oblasti kde zhruba 300 dnů v roce žhne slunce a rozpaluje půdu tak, že jsou to nejteplejší místa na Zemi. Právě velká světelná intenzita je to, co v našem klimatu je možné jen obtížně nahradit. Dopláčí na to řada rodů čeledi klejichovitých (*Asclepiadaceae*), např. rody *Trichocaulon*, *Hoodia* a další. Nedostatkem slunce trpí zejména růžicovitě rostoucí druhy rodu *Crassula*, nebo trnité euforbie, které se nevzhledně vytahují, nebo ztrácí své silné trny. Jsou však i sukulentky rostoucí lépe pod nízkým křovím, nebo v zástínu skal. Jde především o řadu haworcií, konofyt a o *Euphorbia obesa*. Jiné sukulentky rostou jen na místech co nejvíce exponovaných slunci. Patří mezi ně rody *Fenestraria*, *Lithops*, *Ophthalmophyllum*, nebo vzácné a překrásné *Haworthia maughanii* a *H. truncata*. Před přemírou slunečního záření se však chrání tím, že mají tělo zatažené do půdy a jejího povrchu dosahují jen plošky listů. Ty jsou opatřeny malými otvory a světlo musí před dopadem na asimilační tkáň projít vodnatou vrstvou. V létě stoupá teplota sluncem ozářené půdy na 50 i více stupňů C, v noci často klesne až k nule, někdy i ještě níže. Přesto v našem zimním a vlhkém klimatu není radno spoléhat na tuto odolnost sukulentů, rostoucích na kopcích Lesotha a jinde. Typický je neustálý vítr, vysušující půdu i rostlinstvo. Občas přichází mohutné, krátce trvající lijáky, při nichž najednou spadne až třetina celoročního úhrnu dešťů. Navíc půda je sluncem spečená jako beton, takže voda rychle odtéká a do půdy proniká jen velmi malé množství. V další části článku autor dělí jihoafrická naleziště sukulentů na několik oblastí, upozorňuje na jejich zvláštnosti a tam rostoucí sukulentky. Nechybí užitečné poznámky o poměrech na lokalitách, kde rostou rarity, např. *Euphorbia caput-medusae*, *esculenta*, *inermis*, *tuberculata* a jiné. Zdařilé perokresby rostlin i barevné obrázky, trpící levnější tiskovou technikou, doplňují tento nejlepší článek z celého čísla.

Podobně je psán druhý, ale už mnohem kratší článek s titulkem „Namibie-divoký a fascinující ráj sukulentů“. Území Namibie je dvakrát větší než rozloha

Německa, počet tam žijících obyvatel však nepřevyšuje ani polovinu Berlíňanů. Savana pokrývá tři čtvrtiny Namibie, místy jsou nevelké lesíky akácií, baobabů, divokých fíkovníků aj. V severní oblasti roste řada druhů aloí. Podrobněji se píše o *Aloe asperifolia*, *gariopensis*, *litoralis* a *dichotoma* (tzv. stromová aloe).

Poslední článek pojednává o nalezištích jednotlivých druhů astrofyt a je doplněn 20 barevnými obrázky a opět pěknými perokresbami.

Závěrem je otištěn Plán činnosti místní organizace na rok 2005. Každý měsíc se něco děje. V lednu měli výroční schůzi s diapřednáškou „Návštěva pozoruhodných botanických zahrad“. I v dalších měsících je hlavní náplní diapřednáška („Co to kvete u cesty?“, „Asclepiadaceae“, „Sokotra“, „Cesta po jižním Utahu“, „Chile“, „Peru“, „Teneriffe“). V květnu plánují návštěvu botanické zahrady v Mnichově a zámku Nymphenburg, v červenci pojedou na setkání kaktusářů v chráněné sbírce Remlingen s bohatou burzou rostlin a v prosinci bude Vánoční slavnost za přítomnosti sv. Mikuláše. Schůzky mají vždy v restauraci „U jelena“ ve Würzburgu-Lengfeld v 19. hodin.

Podle jednoho čísla je těžké posoudit úroveň časopisu. Líbilo se mi daleko praktičtější, pěstitelské zaměření obsahu, bez zbytečných učených kudrlinek, na rozdíl od KuaSu i bez ztráty třeba jen jediné stránky na inzeráty, nebo na nic moc neříkající spolkové zprávy. Na rozdíl od našeho Ostníku má toto číslo časopisu asi čtyřikrát větší potištěnou plochu, laminovaný přebal s barevným obrázkem a na první pohled je zřejmé, že jeho vydavatelé jsou finančně mnohem lépe zajištěni. To se týká také 62 barevných obrázků a téměř stejného počtu perokreseb, jejichž podání tiskem je mnohem kvalitnější než u obrázků. Jsme na náš Ostník hrdí, ale „to je jiné kafe“.

MUDr. Vladimír Plesník

Polyversum

Tento biologický přípravek je u nás od r. 1993 registrovaný a schválený proti houbovým chorobám rostlin. Původně byl určen hlavně k moření osiva a k zálivce semenáčků a sazenic. Účinnou složkou preparátu jsou zárodky (spóry) houby ***Pythium oligandrum***. Vlákna (hyfy) rostoucí z vyklíčené spóry aktivně vyhledávají mycélia (podhoubí) jiných hub, především těch, které působí hynutí klíčících a velmi mladých rostlin. Na podhoubí těchto choroboplodných hub se uchytí jako jejich parazit a postupně je „vyčerpají“.

Ošetřeným semenům a z nich rostoucím rostlinkám nejen neškodí, ale naopak podporuje růst jejich kořenů i nadzemní části. Tato ušlechtilá houba vyvolává v těle rostlin zvýšenou tvorbu rostlinných hormonů (zejména kyseliny indolyloctové) a polysacharidů. Zdravé rostliny pak rostou rychleji a dříve i bohatěji kvetou. Zvýšení výnosů bylo prokázáno u celé řady hospodářsky pěstovaných rostlin, např. u okurek, rajčat, jahodníku, brambor, obilnin, vinné révy atd. V zahrádkářské praxi se přípravek osvědčil v předcházení hníloby kořenů a kořenových krčků, vyvolávané nejčastěji houbami z rodů *Phytophthora*, *Botrytis*, *Fusarium* zeleniny i okrasných rostlin. Ošetřené rostliny se navíc vyznačují rychlejší a mohutnější obrannou reakcí proti napadení těmito houbami.

Ale pozor! Má-li být preparát *Polyversum* účinný je třeba chránit živé zárodky, které obsahuje. Výrobce uvádí, že přípravek má až desetiletou expiraci, pokud

ovšem je skladován v suchu. Zvlhnutí prášku vede ke klíčení v něm obsažených zárodků, které pak z nedostatku živin uhynou.

Způsoby použití jsou v podstatě dva: suché moření semen a kořínků, nebo zálivka vodní suspensí přípravku.

Suché moření je jednodušší. Přiměřené množství preparátu přisypeme k porci lehce navlhčených semen a asi 30 vteřin tuto směs protřepáváme. Směs pak bez dalších úprav musíme do dvou hodin nasít na zvolené místo.

Příprava vodní suspence je také jednoduchá. Do dobře vymyté nádoby od zbytků hnojiv a jiných chemikálií, zejména saponátů, nalijeme potřebné množství vlažné měkké vody. Např. k přípravě litru suspence nasypeme do nádoby 0,5 až 1,0g prášku *Polyversum* a postupně přidáváme vodu a mícháme. Větší dávka preparátu není škodlivá, naopak u starších šarží, nebo bůhvíjak skladovaných, je účinek jistější. Vzniklou suspensi je třeba spotřebovat do dvou hodin po přípravě. Houba dobře roste a účinkuje ve vlhkém substrátu neutrální reakce, při teplotách 12 - 25°C. Zkušenosti pěstitelů ukazují, že nejvyšší preventivní účinek dosáhneme, když substrát zalijeme suspensí nejméně 2., lépe 6 a více hodin před pikýrováním semenáčků. Po zálivce uložíme vlhký substrát ve stínu při teplotách 10-20°C. Pro lidi či zvířata je houba zcela neškodná, ba naopak. Svědčí o tom na konci tohoto příspěvku uvedená čerstvá zpráva z tisku.

Podávání preparátu *Polyversum* se nemá kombinovat s podáváním jiných protiplísňových a dezinfekčních přípravků, které by potlačovaly klíčení spór houby. Rozhodneme-li se pro použití roztoku i dalšího přípravku, se kterým jsme třeba dříve experimentovali, pak je nutné poskytnout houbě asi 12 hodinový náskok, aby se mohla dostatečně namnožit a uchytit na koříncích rostlin.

Mé vlastní zkušenosti se suspenzí preparátu při výsevu kaktusů byly výborné a ještě i po třech letech po výsevu byly ošetřené rostliny zřetelně zdravější, větší a květoschopnější. Na závěr připojuji ještě novinovou zprávu:

„Mezi světové objevy roku 2004 se zapsal i unikátní lék proti plísním a lupénce. Je patentem našeho vědce Dáši Veselého, který se několik desítek let věnuje zejména biologické ochraně rostlin. Základem léku je patogenní houba ***Pythium oligandrum***, která ostatní plísně zjednodušeně řečeno požírá. Přípravky s „chytrou houbou“ bojují i proti paradentóze, bércovým vředům či proleženinám. Podle všeho mají velkou budoucnost i ve stavebnictví, loni byla houba nasazena v budovách pražského Karlína, které jsou po záplavách z roku 2002 stále místy napadeny plísněmi.“

(Moravskoslezský deník, IV/302, ze 30.11.2004, s. 4).

Kdo nezaváhal a koupil si na schůzi potřebné množství *Polyversum* nemusí nyní shánět již téměř nedostatečný preparát.

MUDr. Vladimír Plesník

***Frailea* Britton et Rose: The Cactaceae 3: 208, (1922).**

Mezi malé rostliny, tzv. miniatury, hodící se do panelákových prostorů jsou frajlee z Jižní Ameriky. Jsou to krátkověké rostliny, které je nutno stále obnovovat nejlépe výsevy. Čerstvá semena klíčí velmi dobře, často se stává, že klíčí už v plodu. Květy jsou často kleistogamní, tj. dávají semena, aniž došlo k otevření poupěte. Květy se otvírají jen za plného slunečního osvětlení.

Rod *Frailea* ustanovili Britton a Rose v roce 1922, kde zahrnuli 8 druhů. Název rodu dostal na počest amerického botanika Manuela Fraila, který se staral o sbírku kaktusů ve Washingtonu. Jako typovou rostlinu uvedli *Frailea cataphracta* (Dams) Br. a R. První druh popsal už Lemaire v roce 1838 jako *Echinocactus pumilus* a byl nalezen na hranicích Uruguaye a brazilského státu Rio Grande do Sul. O rok později stejný autor popisuje stejnou fraileji jako *Echinocactus gracillimus*, nalezený v terénu Paragvaye. Do konce 19. století byly nalezeny ještě další dva druhy. Ve 20. století bylo pak nalezeno hned několik nových druhů, zásluhu na tom měl i náš A.V.Frič, který na přelomu 20 a 30 let objevil pět nových druhů. Backeberg ve svém velkém díle *Die Cactaceae* uvádí 12 druhů. V polovině 60 let nastoupil velký rozmach v rodu *Frailea*, kdy Ritter popsal dalších 18 druhů a variet, které našel ve státě Rio Grande do Sul. Rodem *Frailea* se pak zabývalo ještě mnoho známých osobností jako Friedrich, Moser, Buining Brederoo, Prestlé nebo Abraham. U nás se rodem *Frailea* zabýval např. Vít Hrabě nebo dnes pražský kaktusář Lubomír Berka z Prahy. Ten provedl prakticky jedno z nejucelenějších rozdělení rodu *Frailea*, předtím se klasifikací rodu nikdo vážně nezabýval.

Rod *Frailea* Br. a R. – rozdělení podle L. Berky

Podrod: *Pygmaeoides*

Sekce 1. *Aureoflora*

Frailea pygmaea
Frailea pygmaea var. *gloriosa*
Frailea pygmaea var. *dadakii*
Frailea pygmaea var. *aurea*
Frailea pygmaea f. *de Afilar*
Frailea pygmaea f. *lorencoensis*
Frailea pygmaea var. *bagensis*
Frailea fulvolanata

Sekce 2. *Aureoflora - grandiflora*

Frailea pygmaea var. *maior*
Frailea pygmaea var. *maior*
Frailea pygmaea var. *lilalunula*
Frailea pygmaea var. *planicosta*
Frailea albicolumnaris
Frailea caveraensis

Sekce 3. *Carminatiflora*

Frailea curvispina
Frailea pygmaea var. *altigibbera*

Sekce 4. *Perumbilicata*

Frailea perumbilicata
Frailea preumbilicata var. *spinosior*
Frailea aureispina
Frailea asperispina
Frailea castanea

Podrod: *Phaeodiscaoides*

Sekce 1. *Perbella*

Frailea perbella
Frailea schlosseriana
Frailea phaeodisca

Sekce 2. *Phaeacantha*

Frailea phaeacantha
Frailea phaeacantha var. *heliosa*
Frailea rufida
Frailea zapicanensis var. *rubrispina*
Frailea castanoidea

Sekce 3. Phaeareolata

Frailea fecotriga

Frailea santaritensis

Sekce 4. Cataphracta

Frailea cataphracta

Frailea cataphracta f. *piraretaense*

Frailea cataphracta var. *tuyensis*

Frailea melitae

Sekce 5. Angelesii

Frailea angelesii

Podrod: Cereoidea

Sekce 1. Alacriportana

Frailea alacriportana

Frailea alacriportana var. *fulvispina*

Frailea alacriportana var. *melanocentra*

Frailea alacriportana var. *longicylindrica*

Frailea alacriportana var. *itapoensis*

Sekce 2. Gracillima

Frailea gracillima

Frailea gracillima var. *fecotrigensis*

Frailea lepida

Frailea albifusca

Sekce 3. Horstii

Frailea horstii

Frailea stockingeri

Frailea gigantea

Frailea camaquensis

Sekce 4. Variabilit

Frailea mammifera

Frailea magnifica

Frailea fulviseta

Frailea aureinitens

Frailea buenekeri

Podrod: Pumilaoides

Sekce 1. Pumila

Frailea aurea

Frailea colombiana

Frailea chrysacantha

Podsekce 1A. Cervinka

Frailea kozelskyana

Frailea schuetziana

Sekce 2. Variabilit

Frailea alboareolata

Frailea tenuissima

Frailea tenuissima var. *albisetosa*

Frailea pumila var. *aquatica*

Frailea deminuta

Frailea setulifera

Sekce 3. Carminifilamentosa

Frailea carminifilamentosa

Frailea carminifilamentosa var. *winkelmanniana*

Frailea carminifilamentosa f. *Uhlig*

Frailea ibicuiensis

Frailea hlineckyana

Sekce 4. Corrientensis

Frailea sp. *Muhr*

Frailea sp. *Argentinien*

Frailea sp. *B 32*

Sekce 5. *Paraguayensis*

Podsekce 5A.

Frailea friedrichii
Frailea schilinzkyana
Frailea ignacionensis
Frailea matoana

Podsekce 5B.

Frailea grahliana
Frailea grahliana f. *Nueva Italia*
Frailea moseriana
Frailea ybatense

Podsekce 5C.

Frailea knippeliana

Podsekce 5D.

Frailea concepcionensis
Frailea klinglerana
Frailea piltzii

Podrod: *Asterioidea*

Sekce 1. *Asterioides*

Frailea asterioides
Frailea asterioides var. *backbergii*
Frailea asterioides var. *albicarpa*
Frailea arapayensis

Sekce 2. *Chiquitana*

Frailea chiquitana
Frailea pullispina
Frailea pullispina var. *rectispina*
Frailea chiquitana f. "*Robore*"

Podsekce 2A.

Frailea uhligiana

Rostliny rodu *Frailea* jsou malé kulovité nebo cylindrické, rostou jednotlivě nebo ve skupinách. Epidermis je od zelené v různých odstínech až po červenou či červenohnědou. Žebra jsou nízké často složené z malých hrbolků. Trny na aureolách jsou většinou rozložené hřebenovitě, střední jsou těžko rozeznatelné od okrajových, ve vztahu k velikosti rostlin jsou poměrně velké. Květy jsou většinou žluté někdy s červeným zbarvením, trubka pokryta vatovými vlásky nebo štětinkami. Květy pokud se otevřou jsou při plné velikosti 1 – 1,5 cm v průměru. Plody kulovité, vysychající, pokryté vatovými štětinkami. Semena černá nebo zbarvená do hnědé, velmi podobná semenům rodu *Astrophytum*. Základní znak tohoto rodu je kleistogamie, kdy se semena vytvoří bez otevření květů, které se otvírají jen za plného slunečního osvětlení. Semena brzy ztrácí svoji klíčivost, proto je vhodné vysévat hned po sběru čerstvých semen.

Rod *Frailea* se vyskytuje v teplých oblastech východní Bolívie, jižní Brazílie, Paraguaye, Uruguaye a severní Argentiny, z toho v jen Brazílii uvádějí P. J. Braun & Esteves 14 druhů. Dnes se uvádí asi 17 uznávaných druhů s varietami a tady je seznam všech názvů rodu *Frailea*, jak to vidí Kuentz 2003. Je to dobrá pomůcka pro určení druhů, kam zařadit některá platná či neplatná jména:

***Frailea* Britton & Rose 1922**

Frailea alacriportana Backeb. & Voll 1950 = *Frailea gracillima*
Frailea albiareolata Buining & Brederoo 1973 = *Frailea pumila* subsp. *deminuta*
Frailea albicolumnaris F.Ritter 1970 = *Frailea pygmaea* subsp. *albicolumnaris*
Frailea albifusca F.Ritter 1970 = *Frailea gracillima* subsp. *albifusca*
Frailea asperispina F.Ritter 1970 = *Frailea pygmaea*

Frailea asterioides var. *harmoniana* F.Ritter 1979 = ***Frailea castanea* subsp. *harmoniana***
Frailea asterioides Werderm. 1937 = ***Frailea castanea***
Frailea aurea Backeb. 1935 = ?
Frailea aureinitens Buining & Brederoo 1976 = ***Frailea pygmaea***
Frailea aureispina F.Ritter 1970 = ***Frailea pygmaea***
Frailea bruchii Speg. 1923 = ***Gymnocalycium bruchii***
Frailea buenekeri Abraham 1990
Frailea buenekeri* subsp. *densispina Hofacker & Herm 1997
Frailea buiningiana Prestlé 1997
Frailea caespitosa (Speg.) Britton & Rose 1922 = ***Parodia concinna***
Frailea carminifilamentosa Kilian 1963 = ***Frailea pumila***
Frailea castanea Backeb. 1935
Frailea asterioides Werderm. 1937
Frailea castanea* subsp. *harmoniana (F.Ritter) P.J.Braun & Esteves 1995
Frailea asterioides var. *harmoniana* F.Ritter 1979
Frailea cataphracta (Dams) Britton & Rose 1922
Frailea uhligiana Backeb. 1963
Frailea cataphractoides Backeb. 1966
Frailea matoana Buining & Brederoo 1971
Frailea cataphracta* subsp. *duchii (G.Moser) P.J.Braun & Esteves 1995
Frailea cataphracta var. *duchii* G.Moser 1977
Frailea cataphracta* subsp. *melitae (Buining & Brederoo) P.J.Braun & Esteves 1995
Frailea melitae Buining & Brederoo 1974
Frailea cataphracta* subsp. *tuyensis (Buining & Brederoo) P.J.Braun & Esteves 1995
Frailea cataphracta var. *tuyensis* Buining & Brederoo 1971
Frailea cataphracta var. *duchii* G.Moser 1977 = ***Frailea cataphracta* subsp. *duchii***
Frailea cataphracta var. *tuyensis* Buining & Brederoo 1971 = ***Frailea cataphracta* subsp. *tuyensis***
Frailea cataphractoides Backeb. 1966 = ***Frailea cataphracta***
Frailea chiquitana Cardenas 1951
Frailea pullispina Backeb. 1963
Frailea lae R.Vasquez 1994
Frailea chrysacantha V.Hrabe (Nom inval.) 1965 = ***Frailea pumila***
Frailea colombiana (Werderm.) Backeb. 1935 = ***Frailea pumila***
Frailea concepcionensis Buining & Brederoo 1971 = ***Frailea schilinzkyana***
Frailea curvispina Buining & Brederoo 1972
Frailea dadakii Fric 1929 = ?
Frailea deminuta Buining & Brederoo 1972 = ***Frailea pumila* subsp. *deminuta***
Frailea friedrichii Buining & G.Moser 1971
Frailea fulviseta Buining & Brederoo 1973 = ***Frailea pygmaea* subsp. *fulviseta***
Frailea gracillima (Monv. ex Lem.) Britton & Rose 1922
Echinocactus gracillimus Monv. ex Lem. 1839
Frailea pseudogracillima F.Ritter (Nom inval.) 1979
Frailea alacriportana Backeb. & Voll 1950
Frailea lepida Buining & Brederoo 1973
Frailea horstii subsp. *fecotrigensis* Prestlé 1997
Frailea gracillima* subsp. *albifusca (F.Ritter) P.J.Braun & Esteves 1995
Frailea albifusca F.Ritter 1970
Frailea gracillima* subsp. *horstii (F.Ritter) P.J.Braun & Esteves 1995
Frailea horstii F.Ritter 1970
Frailea grahliana (F.Haage) Britton & Rose 1922
Echinocactus grahlianus F.Haage 1899
Frailea grahliana subsp. *concepcionensis* Prestlé 1997
Frailea grahliana subsp. *concepcionensis* Prestlé 1997 = ***Frailea grahliana***
Frailea grahliana* subsp. *moseriana (Buining & Brederoo) Prestlé 1997
Frailea moseriana Buining & Brederoo 1973
Frailea grahliana subsp. *ybatensis* (Buining & G.Moser) Prestlé 1997 = ***Frailea schilinzkyana***
Frailea hlineckyana Cervinka 1971 = ***Frailea pumila***
Frailea horstii F.Ritter 1970 = ***Frailea gracillima* subsp. *horstii***
Frailea horstii subsp. *fecotrigensis* Prestlé 1997 = ***Frailea gracillima***
Frailea ignacionensis Buining & G.Moser 1971 = ***Frailea schilinzkyana***

Frailea jajoiana Cervinka 1971 = ***Frailea pumila***
Frailea knippeliana (Quehl) Britton & Rose 1922
Echinocactus knippelianus Quehl 1902
Frailea laae R.Vasquez 1994 = ***Frailea chiquitana***
Frailea lepida Buining & Brederoo 1973 = ***Frailea gracillima***
Frailea mammifera Buining & Brederoo 1972
Frailea matoana Buining & Brederoo 1971 = ***Frailea cataphracta***
Frailea melitae Buining & Brederoo 1974 = ***Frailea cataphracta* subsp. *melitae***
Frailea moseriana Buining & Brederoo 1973 = ***Frailea grahliana* subsp. *moseriana***
Frailea odieri (Lem. ex Salm-Dyck) Backeb. 1925 = ?
Frailea perbella Prestlé 1980 = ***Frailea phaeodisca***
Frailea perumbilicata F.Ritter 1970
Frailea phaeodisca (Speg.) Y.Itô 1957
Echinocactus pygmaeus (var.) *phaeodiscus* Speg. 1905
Frailea perbella Prestlé 1980
Frailea pseudogracillima F.Ritter (Nom inval.) 1979 = ***Frailea gracillima***
Frailea pseudopulcherrima Fric ex Y.Itô 1957
Echinocactus pseudopulcherrimus Fric 1934
Frailea pulcherrima (Arechav.) Backeb. 1935 = ***Frailea pygmaea***
Frailea pullispina Backeb. 1963 = ***Frailea chiquitana***
Frailea pumila (Lem.) Britton & Rose 1922
Echinocactus pumilus Lem. 1838
Echinocactus colombianus Werderm. 1931
Frailea colombiana (Werderm.) Backeb. 1935
Frailea pumila subsp. *columbiana* (Werderm.) Prestlé 1997
Frailea carminifilamentosa Kilian 1963
Frailea chrysacantha V.Hrabe (Nom inval.) 1965
Frailea hlineckyana Cervinka 1971
Frailea pumila subsp. *hlineckyana* (Cervinka) Prestlé 1997
Frailea jajoiana Cervinka 1971
Frailea pumila subsp. *jajoiana* (Cervinka) Prestlé 1997
Frailea pumila var. *major* F.Ritter 1979
Frailea pumila subsp. *major* (F.Ritter) P.J.Braun & Esteves 1995
Frailea pumila subsp. *albiareolata* (Buining & Brederoo) P.J.Braun & Esteves 1995
Frailea pumila subsp. *albiareolata* (Buining & Brederoo) P.J.Braun & Esteves 1995 = ***Frailea pumila***
Frailea pumila subsp. *columbiana* (Werderm.) Prestlé 1997 = ***Frailea pumila***
Frailea pumila* subsp. *deminuta (Buining & Brederoo) Prestlé 1997
Frailea deminuta Buining & Brederoo 1972
Frailea albiareolata Buining & Brederoo 1973
Frailea pumila subsp. *hlineckyana* (Cervinka) Prestlé 1997 = ***Frailea pumila***
Frailea pumila subsp. *jajoiana* (Cervinka) Prestlé 1997 = ***Frailea pumila***
Frailea pumila subsp. *major* (F.Ritter) P.J.Braun & Esteves 1995 = ***Frailea pumila***
Frailea pumila var. *gracillima* (Monv. ex Lem.) Britton & Rose 1957 = ?
Frailea pumila var. *major* F.Ritter 1979 = ***Frailea pumila***
Frailea pygmaea (Speg.) Britton & Rose 1922
Echinocactus pygmaeus Speg. 1905
Echinocactus pulcherrimus Arechav. 1905
Malacocarpus pulcherrimus (Arechav.) Britton & Rose 1922
Frailea pulcherrima (Arechav.) Backeb. 1935
Frailea asperispina F.Ritter 1970
Frailea pygmaea subsp. *asperispina* (F.Ritter) P.J.Braun & Esteves 1995
Frailea aureispina F.Ritter 1970
Frailea pygmaea subsp. *aureispina* (F.Ritter) P.J.Braun & Esteves 1995
Frailea aureinitens Buining & Brederoo 1976
Frailea pygmaea subsp. *aureinitens* (Buining & Brederoo) P.J.Braun & Esteves 1995
Frailea pygmaea var. *antigibbera* F.Ritter 1979
Frailea pygmaea subsp. *antigibbera* (F.Ritter) P.J.Braun & Esteves 1995
Frailea pygmaea var. *lilalunula* F.Ritter 1979
Frailea pygmaea subsp. *lilalunula* (F.Ritter) P.J.Braun & Esteves 1995

Frailea pygmaea* subsp. *albicolumnaris (F.Ritter) Hofacker 1998
Frailea albicolumnaris F.Ritter 1970

Frailea pygmaea subsp. *antigibbera* (F.Ritter) P.J.Braun & Esteves 1995 = ***Frailea pygmaea***
Frailea pygmaea subsp. *asperispina* (F.Ritter) P.J.Braun & Esteves 1995 = ***Frailea pygmaea***
Frailea pygmaea subsp. *aureinitens* (Buining & Brederoo) Braun & Esteves 1995 = ***Frailea pygmaea***
Frailea pygmaea subsp. *aureispina* (F.Ritter) P.J.Braun & Esteves 1995 = ***Frailea pygmaea***
Frailea pygmaea* subsp. *fulviseta (Buining & Brederoo) P.J.Braun & Esteves 1995
Frailea fulviseta Buining & Brederoo 1973

Frailea pygmaea subsp. *lilalunula* (F.Ritter) P.J.Braun & Esteves 1995 = ***Frailea pygmaea***
Frailea pygmaea var. *antigibbera* F.Ritter 1979 = ***Frailea pygmaea***
Frailea pygmaea var. *atrofusca* Backeb. 1935 = ?
Frailea pygmaea var. *aurea* (Backeb.) Backeb. 1959 = ?
Frailea pygmaea var. *dadakii* (Fric) Backeb. 1959 = ?
Frailea pygmaea var. *lilalunula* F.Ritter 1979 = ***Frailea pygmaea***
Frailea pygmaea var. *phaeodisca* (Speg.) Y.Itô 1957 = ?

Frailea schilinzkyana (F.Haage) Britton & Rose 1922
Echinocactus schilinzkyanus F.Haage 1897
Frailea ignacionensis Buining & G.Moser 1971
Frailea ybatensis Buining & G.Moser 1971
Frailea grahliana subsp. *ybatensis* (Buining & G.Moser) Prestlé 1997
Frailea concepcionensis Buining & Brederoo 1971
Frailea schilinzkyana subsp. *concepcionensis* (Buining & Brederoo) P.J.Braun & Esteves 1995
Frailea schilinzkyana subsp. *concepcionensis* (Buining & Brederoo) Braun & Esteves 1995 = ***Frailea schilinzkyana***
Frailea uhligiana Backeb. 1963 = ***Frailea cataphracta***
Frailea ybatensis Buining & G.Moser 1971 = ***Frailea schilinzkyana***

Pěstování frajeleí nečiní žádných potíží při běžných kaktusářských podmínkách: propustný substrát, zalévání odstátou vodou v době vegetace můžeme mírně pohnojit, zimování při teplotě 8-12°C, nejlépe na světlém stanovišti, zcela po suchu. Přesazování nejlépe před jarní vegetací nebo na podzim, když rostliny vyschnou. Frajele se rozmnožují nejlépe z čerstvě sesbíraných semen, které klíčí velmi dobře a semenáčky se objevují velmi brzy a rostou bez větších problémů.

Lumír Král

Kalendář kaktusáře - únor

O hodinu delší světlo ve dne nestačí k probouzení kaktusů a i kaktusář by se měl ještě držet zpátky. Pravda, ve vytápěném skleníku už kaktusy kvetoucí brzo na jaře nasazují poupata a je možné začít s přípravou podložek k roubování. Je to vhodné období k nařízkování peireskiopsisů, na které budeme roubovat semenáčky z jarního výsevu. Totéž platí pro ostatní kaktusáře nemající skleník, je však nutné zajistit řízkům dostatek světla aby se nevytahovaly. Na bledé a vyčouhlé špičky se roubovat nedá. A když jsem vzpomněl roubování – je čas zvolit roubovací techniku, opatřit vhodné gumičky, případně také roubovací šibeničky a jiné aparátky. V každém případě musíme si zajistit dostatek vhodných štítků-jmenovek, na které budeme psát názvy vysévaných, nebo roubovaných rostlin. Do výsevních misek se nám budou hodit krátké štítky, na které se píše jen pořadové číslo výsevu. Nezbytná je pak „Kniha výsevů“, kde se průběžně zapisuje pořadové číslo, název vysévaného druhu, dodavatel semen a datum výsevu. Ti pilnější si u některých druhů poznamenávají také počet semen ve vyseté porci, počet vyklíčených semenáčků, případně i počet,

dobu a příčinu jejich úhynu. Cenu porce semen obvykle nepíší, ta jim zpravidla sama dlouho utkví v paměti.

K roubovaným a přesazovaným rostlinám jsou lepší větší a trvanlivější jmenovky, kde mimo čísla je už i název druhu, rok výsevu, případně i zkratka dodavatele. Identifikace rostliny je pak rychlejší, než když je nutné nejdříve najít Knihu výsevů a pak podle čísla další údaje o semenáčku. Ale v únoru jsou to všechno jen přípravy (!) na výsev, vhodnější a téměř univerzální výsevní měsíce jsou březen a duben. Cítíte-li však neodolatelnou vášeň vysévat, volte vysokohorské rody. Takové rebucie, sulkorebucie nebo lobivie dokonce lépe klíčí při teplotách kolem 15°C. Říká se „Dobrá rada nad zlato“. Radím všem, kteří budou vysévat, nebo pikýrovat malé semenáčky, opatřete si předem POLYVERSUM, dokud je k dostání.

Staří kaktusáři hovořili o únoru jako o měsíci, ve kterém odchází do věčných lovišť největší počet kaktusů. Dnes díky většímu počtu poznatků o nalezištích kaktusů, o klimatických poměrech na nich a o složení půdy ve které rostou, k hrubým pěstitelským přehmatům dochází jen málokdy. Nejčastější chybou začátečníků bývá zálivka kaktusů v době zimního vegetačního klidu. Ve skleníku k uhynutí rostlin někdy stačí kapání vody, která kondenzuje z vodních par a stéká po skle nebo konstrukci do zimovacího prostoru. V zimě je mnohem výhodnější naopak absolutní sucho, které je třeba docílit větráním v bezmrazých dnech. Je pravdou, že třeba notokaktusy se po takovém zimování jen těžko vzpamatovávají. Platí to i pro jiné kaktusy, jejichž kořenový systém tvoří tenké vlásky kořínků. Pokud je to možné, nechávají se přes zimu v původním substrátu, který prakticky nikdy nevyschne „na padrt“, a čistí a přesazují se až na jaro.

Dřívější potíže s vlnkami, kořenovkami a jinou žouželí, která ohrožuje sbírku kaktusů, lze už spolehlivě odstranit pomocí celé řady čím dál, tím dražších přípravků. Před jejich zakoupením je proto naprosto nezbytné dobře pročíst celý návod k použití (mít s sebou mimo dostatek peněz i brýle).

Většina v zimě kvetoucích sukulentů již dokvetla. Úspěch jejich pěstování v této době závisí na co největším vystavení světlu, opatrné a stále slabší zálivce a také na teplotě, při které rostou. Ta by se měla u velké části sukulentů pohybovat mezi 10-20°C.

Únor je krátký měsíc, proto ani pokyny v této části Kalendáře nebudou dlouhé. Blíží se jaro, to teprve nastanou pravé pěstitelské orgie, těšte se !

MUDr. Vladimír Plesník

Z naší činnosti

První schůzka v novém roce proběhla 3.1.2005. Po přivítání a projednání organizačních záležitostí se ujal slova náš vzácný host, předseda z frýdeckého Klubu Ing. Chvastek. Tentokrát ukázal představil obrázky ze své poslední podzimní cesty, kterou podnikl do Čile. Podle přednášejícího to byla nejlepší cesta, kterou zatím podnikl. Expedice se zúčastnily Jaroslav Žwak a Dr. Roman Staník, Ing. Jaromír Chvastek s manželkami. Viděli jsme spoustu nádherných obrázků, nejen kaktusů a vynikající odborný slovní doprovod. Čile to jsou především kopiapoae, ty jsme mohli vidět v mnoha snímcích z různých nalezišť. Když však našli na jednom malém místě všechny známé druhy kopiapoí, udělali si svůj názor na variabilitu celého rodu. Děkujeme přednášejícímu za skvělý zážitek a budeme se těšit na další přednášku z nových cest i když to asi nyní z důvodu stavby nového domu, nebude tak hned. LK

Akce výsevy

Hned v úvodu bych chtěl poděkovat našemu dlouholetému členovi Jaromíru Wilkovi, který mi věnoval velké množství semen ze své sbírky. Jelikož těchto semen bylo opravdu dost, rozhodl jsem se, že bychom mohli provést pokus s výsevy. Podobná akce už v našem Klubu proběhla asi před 30 léty. Milan Tůma ochotně naporcoval semena do sáčků, které byly rozdány na lednové schůzce našim mladším, ale i zkušeným členům, aby semínka vyseli. Vhodné by bylo (v rámci pokusu) porce ještě rozdělit a vyšet je do několika substrátů (není podmínkou) a výsledky klíčení a růstu semenáčků důkladně zaznamenávat. Tyto výsledky (třeba i anonymní) by se následně zpracovaly a zveřejnily by se v Ostníku. Stačí napsat kolikaprocentní byla klíčivost, do jakého substrátu byl proveden výsev, jaké bylo provedeno ošetření semen před výsevem i během růstu semenáčků, přihnojování během růstu, v který den byl výsev proveden, abychom zjistili vliv měsíčních fází, denní a noční teploty při výsevu, popřípadě další informace. Teď už jen popřát všem pěstitelům hodně úspěchů a těšit se na následné výsledky pokusu.

Lumír Král

Informace

---	Příspěvky na rok 2005:	členský příspěvek	50.-Kč
		Ostník	100.-Kč
		<u>Kaktusy</u>	<u>240.-Kč</u>
		Celkem	390.-Kč

--- Prátele, kteří si objednali **ZEOLIT**, si mohou přijet do skleníku předsedy nebo se domluvit na jeho odběru. Zeolit už je rozvážen po 5 kg, v počtu kolik bylo objednáno.

--- Letošní **zájezd** proběhne jen dva dny 4.-5.6.2005 a zamíří na Slovensko k panu Verešovi na zimovzdorné kaktusy a do okolních sbírek, druhý den při zpáteční cestě návštěva sbírek u Uherského Hradiště. Závazné přihlášky u předsedy a zaplacení částky 700.-Kč nejpozději do dubna.

--- Schůzky pěstitelů kaktusů a jiných sukulentů s promítáním diapozitivů a přednáškou se konají **každé první pondělí v měsíci** (mimo letních prázdnin) od 17.hodin na ubytovně ČD v sadu B.Němcové. Přijďte mezi nás.

--- Internetové stránky našeho Klubu: <http://www.gardening.cz/ostnik>

--- Informace týkající se činnosti Klubu kaktusářů v Ostravě i příspěvky do Ostníku zasílejte na adresu předsedy: lumir.kral@iol.cz

Adresy autorů:

Král Lumír, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 723 274 571.

MUDr. Plesník Vladimír, Nezvalovo nám. 846, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 596 910 790.

OBSAH – ÚNOR 2005

Z literatury	18
Polyversum	23
<i>Frailea</i> Britton a Rose	24
Kalendář kaktusáře – únor	30
Z naší činnosti	31
Akce výsevy	32
Informace	32

OSTNÍK

Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, únor 2005

Šéfredaktor: Lumír Král, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 723 274 571.

Objednávky a distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6038, 708 00 O.-Poruba, tel: 596951955.

Ostník

Časopis Klubu kaktusářů v Ostravě

Číslo 338.
Ročník 34.
Březen 2005

Turbinicarpus alonsoi Glass et Arias 1996

Z literatury

Kakteen und andere Sukkulente č. 9/2002

Titulní snímek zachycuje málo vídaný květ *Toumeyia* (*Sclerocactus*) *papyracantha*, který se prodírá houštinou plochých, prohnutých, žlutohnědých trnů v temeni. Zelenožluté kališní lístky s výrazně tmavším zeleným středním proužkem obklopují hedvábně lesklé, bílé korunní plátky, žlutou bliznu a prašníky.

Na necelých osmi stránkách je rozebírána tvarová pestrost *Gymnocalycium schroederianum*, a je uveden popis nového poddruhu **subs. boessii**. R. Kiesling se spoluautory shrnul jak historické údaje o nálezu a o nalezištích, tak zpracoval Klíč k určování poddruhů tohoto gymnokalycia:

A-1.11-18 žeber, hrboly zakulacené, 5-7 tenkých, jehlovitých, k tělu přiléhajících trnů.

B-1. Velké tělo až 10-15 cm v Ø, často s hnědou či tmavě fialovou pokožkou. Střední trny chybí. Otevřený květ je asi 7-8 cm dlouhý.

C-1. - 11-18 žeber, poměrně malé hrboly, pochází z Entre Rios a Uruguay -
subsp. *schroederianum*

C-2: asi 11 (-14) žeber, hrboly dělí hluboká rýha, špička hrbolů je vždy na dolní části hrbolů. Roste na severu provincie Santa Fé: subsp. *boessii*

B-2: Tělo 7-10 cm v Ø, šedozelená pokožka. Někdy má 1 střední trn. Květ je 4-5 cm dlouhý. Roste v provincii Buenos Aires: subsp. *bayensis*

A-2: 9-11 žeber, hrboly zašpičatělé. 3-5 silných, šídlovitých trnů, rozložitě uložených. Roste v provincii Corrientes a na severu prov. Entre Rios: subsp. *paucicostatum*

K článku patří osm snímků, plánek nalezišť a kresby květů, hrbolů, semen atd. nově popisovaného poddruhu *boessii*.

Rod *Brachystelma* z čeledi klejichovitých (*Asclepiadaceae*), s velkými hlízkami a krásnými květy, které jsou u starších rostlin nahloucheny do podoby diadému, patří mezi velmi ceněné klenoty sbírky sukulentů. Každý klenot je vzácný také tím, že se vyskytuje jen zřídka. Celý rod platí za pěstitelsky velmi obtížný, hlízky zejména po zimě najednou změknou a uhynou. Autor popisuje dobré zkušenosti s pěstováním *Brachystelma buchananii*. Tento druh má poměrně velké, pěticípé květy o průměru 1-2 cm se žlutými nebo červenými skvrnami, ale také s černohnědými pásky na žlutém podkladu, soustředěnými kruhovitě kolem středu. Zálivka musí být velmi opatrná, od června do září vydatnější (podle počasí). Autor v květnu a září přidává do zálivky komerční preparát proti hnílobě brambor (snímek kvetoucí rostliny).

Mezi doporučené rostliny tentokrát patří: *Coryphantha retusa* (není ve sbírkách běžná ač má velké, nádherně žluté květy. Potřebuje plné výsluní těsně pod sklem a horko, v zimě naprosté sucho, minerální substrát), *Gymnocalycium oenanthemum* (má stlačeně kulovité tělo o ø až 10 cm a velké květy, lososovité až vínově červené barvy. V minerálním substrátu snadno roste a kvete, vyžaduje ochranu před poledním úpalem a větší zálivku. Zimovat v chladu a suchu, dobře se množí výsevem), *Sinningia leucotricha* (příbuzná rodům gloxinii, saintpaulii a jiným v čeledi *Gesneriaceae*, pochází z Brazílie. Z ploché hlízky rostou většinou čtyři do kříže stojící listy pokryté bělavými vlásky, ze středu listů vyrůstají červené květy s dlouhou trubkou. Koncem podzimu nastává období vegetačního klidu, listy seschnou a opadnou. Vhodný je substrát s příměsí písku, polostín, chladné a suché zimování).

Echinocereus stoloniferus (= tvořící podzemní výhony) je jeden z mála žlutě kvetoucích echinocereusů. Trsy válcovitých těl až 30 cm vysokých, o průměru 4-6 cm, s 12-16 žebry a malými oválnými areolami. Krajních trnů je 10-16, jsou až 1cm dlouhé, rovné, bílé až žluté s tmavou špičkou. Středních je 3-5, jsou až 1,5 cm dlouhé, nažloutlé až růžové barvy s tmavší špičkou. Trychtýřovitý květ o průměru 8-10 cm je 6-8 cm dlouhý, má sytě žluté petály s červenou špičkou nebo středním pruhem. Sedmilaločnatá blizna je tmavě zelená. V propustném substrátu roste bez problémů, snadno se množí oddělky stolonů (1 snímek)

Pygmaocereus bylesianus (= malý cereus) má válcovité, zřídka odnožují tělo o průměru až 3,5 cm a výšce až 10 cm, s řepovitým kořenem. Areoly na 12-17 žebrech nesou areoly se světlou plstí. Z nich vyrůstá cca 30 krajních a středních trnů, 3-7 mm dlouhých, šedých a 1-2 silnější až 2 cm dlouhé střední trny. Květ roste z horní třetiny těla, má až 6cm dlouhou trubku, rozevřený má v průměru asi 4 cm. Petály bílé s nazelenalou špičkou, u sepálů je zelenohnědý střední pruh. Květ se otevírá na noc, vydrží i následující den. Pochází z Arequipa, u nás se daří na světlém, vzdušném místě, chráněném před úpalem. Zimovat suše na světle, v minerálním substrátu vyžaduje v zimě trochu vláhy. (1 snímek kvetoucí rostliny).

Rozsáhlý článek zabývající se taxonomií rodu ***Pilosocereus*** zaujme jen málokoho. Podle autorů (P. J. Braun a E. E. Pereira) nedávný objev a popis *Pilosocereus bohlei* je dobrým důvodem ke zrušení dvou podrodů pilosocereusů, a to *Gouanella* a *Lagenopsis*. Usoudili také, že *Stephanocereus leucosteles* je velmi blízký rodu *Pilosocereus* a není důvod pro vznik nového rodu *Stephanocereus*. Článek provází rozsáhlá polemika s citací 18 publikací, historie popisů a nejužitečnější na něm se mi zdá 9 snímků nalezišť a nepříliš vzhledných rostlin.

Z endemitů rostoucích na Kanárských ostrovech autor vybral ***Monanthes muralis***, patřící do čeledi *Crassulaceae*. Název „*Monanthes*“ vyjadřuje fakt, že rostlinky tohoto rodu mají vždy jediný květ. Rostou ve štěrbinách skal nebo na štěrku, kde tvoří drobné trsy. Krása jejich těla a květu vynikne až při pozorování lupou. Dobře se množí odnožemi a zakořeněnými listy.

Mezi semenáčky ***Mammillaria hernandezii***, které mají běžně poměrně velké, tmavě fialové květy, se objevila čistě bíle kvetoucí odchylka. Až na barvu poupěte a květu se tato varianta nijak neliší od fialově kvetoucích semenáčků. Podobný jev – květy bílé barvy, byl popsán dříve také u *M. zeilmanniana* a *M. theresae* (5 snímků).
MUDr. Vladimír Plesník

Drobnička

● Získávání příspěvků do časopisu je vždy složité. Nejinak je tomu u KuaS, jehož redaktor uvažuje nad tím, zda honorování příspěvků povede ke zlepšení situace. V současnosti dostane autor za jednu tiskovou stránku 25 DM, což na německé poměry není nic moc. Je to spíše malé poděkování za námahu a někdy i výlohy, které měl autor s přípravou článku. Zatím co cestopisné články se získávají snadněji, největší obtíže představuje výběr témat a jejich fundované zpracování v tzv. Kartotéce, která se do hloubky zabývá určitým druhem. Proto se redakce rozhodla tyto příspěvky lépe honorovat částkou zhruba 20 Euro. Jistě Vás napadne, kolik si nejspíš nahrabou autoři příspěvků do Ostníku

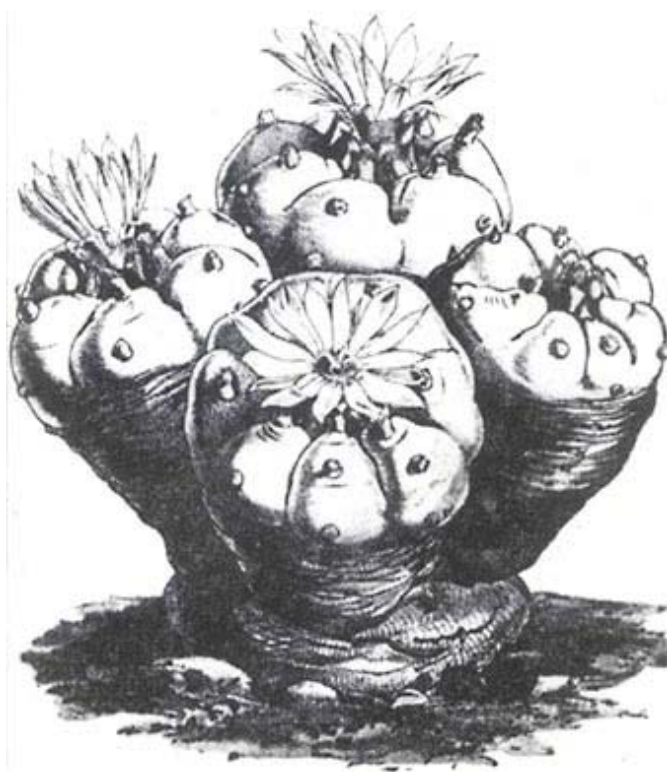
MUDr. Vladimír Plesník

Rod *Lophophora* Coulter

Lophophora J. M. Coulter, *Contr. US Nat. Herb.* 3: 131 (1894).

Syn.: *Echinocactus*, *Anhalonium*, *Mammillaria*

Tajemnou kultovní rostlinou domorodých indiánů byl odedávna „peyotl“ někdy též zvaný „hikuli“. Až postupem času vznikly kulty jejich uctívání a užívání pro obsah alkaloidů, které způsobují halucinace, opojení apod. Proto je dnes tato rostlina vedena jako droga a její sbírání v přírodě je trestné. Její latinský název zní *Lophophora williamsii* (Lem. ex Salm-Dyck) J. M. Coulter 1894. Lofofóry se vyskytují na rozlehlém areálu od Texasu (USA) až po střední Mexiko (jižní hranice leží ve státech Nuevo León a San Luis Potosí).

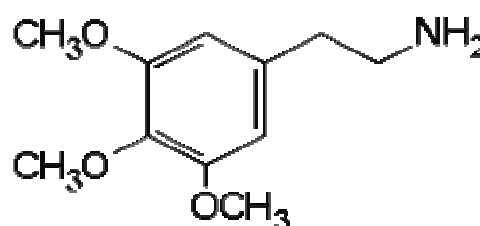

Obrázek z Botanical Magazine 1847

Rostliny jsou známy už prakticky od počátku objevení Ameriky, kdy Cortéz táhnul Mexikem a viděl „zřetované“ indiány, později roku 1638 popisuje Hernandez *Peyotl zacatecensi*. Z prvním polinneovským popisem přichází Lemaire roku 1840 jako *Echinocactus williamsii* a Salm-Dyck popis roku 1845 rozšiřuje. Ještě předtím však roku 1839 ustanovil Lemaire rod *Anhalonium*, kde kromě *A. williamsii* zařadil jemu známé ariokarpusy a další kaktusy. Tímto rodem se snad zabývali všichni botanikové, lékaři, chemici apod., kteří studovali jejich chemické složení, aby o nich napsali mnoho knih či článků. Už i náš A. V. Frič napsal o halucinogenních kaktusech roku 1924 celou knihu „O kakttech a jejich narkotických účincích“ a navíc přidává v příloze „Život v přírodě“ nové popisy. Plzeňský kaktusář Dr. Habermann přidává v roce 1974 a 1975 nové druhy *L. fricii* a *L. jourdaniana*. V posledních letech bylo popsáno několik nových lofofór, aby následně byly hned překombinovány a někdy i několikrát (Říha, Halda, Kupčák, Sladkovský, Malina, Grym). Prostě - pořádek musí být!

Rod *Lophophora* Coulter má sametově matnou a měkkou pokožku, malou nenápadnou nadzemní část stonku ploše kulovitou, často odnožující, trsovitou až polštářovitou, větší nezelená část stonku je zatažena v zemi a přechází v silný řepovitý kořen. Většinou jsou jednotlivé stonky asi 5-11 cm široké, ale vyskytují se i formy o průměru kolem 20 cm. Mají 5-10 plochých žebor, areoly jsou kruhové, bez trnů a s chomáčky chlupů. Květy vyrůstající z nejmladších areol na temeni jsou nálevkovitého tvaru, velké asi 1-2 cm, okvětní lístky dlouze kopinaté, asi 2 mm široké, světle růžové, bělavé až žluté nebo i fialově červené. Plod válcovitého až kyjovitého tvaru je světle růžový nebo bělavý, dlouhý asi 2 cm, s černými bradavičnatými semeny. Pro výskyt alkaloidů v rostlinách, byl tento druh zkoumán mnoha odborníky. Vědci izolovali z tkání těchto kaktusů několik desítek látek, za halucinogenní účinky je zodpovědný mezkalin (3,4,5, -trimethoxyphenethylamin), kterého je v sušině tkání až 0,2%.

Mezkalin
(C₁₁H₁₇NO₃)
(3,4,5-trimethoxy-β-phenethylamin)

Studiem alkaloidů u kaktusů se zabýval i náš člen Dr. Roman Štarha, který v roce 2001 vydal knihu „Sekundární metabolity čeledi *Cactaceae*“, kde se rozepisuje i o lofofórách.

Rod *Lophophora* byl několikrát systematicky přehodnocen, tříděn a navržený byly různé systémy. Některými odborníky (např. angličan G. Rowley nebo náš člen R. Grym) je chápán jako rod s jediným druhem, který je členěn do několika variet.

Rozdělení rodu *Lophophora* dle Rudolfa Gryma v jeho knize Rod *Lophophora* z roku 1997:

- Lophophora williamsii* var. *williamsii* (Lem. ex SD) Coulter
- Lophophora williamsii* var. *diffusa* (Croizat) Rowley
- Lophophora williamsii* var. *koehresii* (Řiha) Grym
- Lophophora williamsii* var. *fricii* (Habermann) Grym

Naproti tomu E. Anderson nebo H. Bravo-Hollis dělí populace do dvou druhů, tj. *L. diffusa* a *L. williamsii*, s tolerováním dalšího druhu *L. fricii*. Poslední seznam platných a neplatných názvů rodu *Lophophora* z roku 2003 je od Kuentze, který rovněž rozděluje rod na dva druhy a vidí to takto:

- Lophophora diffusa* (Croizat) Bravo 1967
- Lophophora echinata* var. *diffusa* Croizat 1944
- Lophophora diffusa* var. *koehresii* Riha 1996
- Lophophora diffusa* subsp. *viridescens* Halda 1997
- Lophophora viridescens* (Halda) Halda 1997
- Lophophora williamsii* var. *koehresii* (Riha) Grym 1997
- Lophophora diffusa* subsp. *fricii* (Habermann) Halda 1997 = ***Lophophora williamsii***
- Lophophora diffusa* subsp. *viridescens* Halda 1997 = ***Lophophora diffusa***
- Lophophora diffusa* var. *koehresii* Riha 1996 = ***Lophophora diffusa***
- Lophophora echinata* Croizat 1944 = ***Lophophora williamsii***
- Lophophora echinata* var. *diffusa* Croizat 1944 = ***Lophophora diffusa***
- Lophophora echinata* var. *lutea* (Rouhier) Croizat 1944 : ?
- Lophophora fricii* Habermann 1974 = ***Lophophora williamsii***

Lophophora jourdaniana Habermann 1975 = ***Lophophora williamsii***
Lophophora lewinii (K.Schum.) Rusby 1894 = ***Lophophora williamsii***
Lophophora lutea Backeb. 1961 = ***Lophophora williamsii***
Lophophora lutea var. *texana* (Fric ex Kreuz.) Backeb. 1961 : ?
Lophophora viridescens (Halda) Halda 1997 = ***Lophophora diffusa***
Lophophora williamsii (Lem. ex Salm-Dyck) J.M.Coult. 1894
Echinocactus williamsii Lem. ex Salm-Dyck 1845
Lophophora lewinii (K.Schum.) Rusby 1894
Lophophora echinata Croizat 1944
Lophophora lutea Backeb. 1961
Lophophora fricii Habermann 1974
Lophophora diffusa subsp. *fricii* (Habermann) Halda 1997
Lophophora williamsii var. *fricii* (Habermann) Grym 1997
Lophophora jourdaniana Habermann 1975
Lophophora williamsii sensu Bravo Fig. 201 1937 = ?
Lophophora williamsii sensu Schult. Fig. 3 1940 = ?
Lophophora williamsii sensu Schult. Fig. 1 1940 = ?
Lophophora williamsii sensu Britton & Rose 1922 = ?
Lophophora williamsii var. *decipiens* Croizat 1944 = ?
Lophophora williamsii var. *echinata* (Croizat) Bravo 1967 = ?
Lophophora williamsii var. *fricii* (Habermann) Grym 1997 = ***Lophophora williamsii***
Lophophora williamsii var. *koehresii* (Riha) Grym 1997 = ***Lophophora diffusa***
Lophophora williamsii var. *lewinii* J.M.Coult. 1894 = ?
Lophophora williamsii var. *lutea* (Rouhier) Soul. 1948 = ?
Lophophora williamsii var. *pentagona* Croizat 1944 = ?
Lophophora williamsii var. *pluricostata* Croizat 1944 = ?
Lophophora williamsii var. *texana* Fric 1935 = ?

Pěstování nečiní žádné větší problémy a hodí se i do malých panelových sbírek, z kterých se dá udělat pěkná kolekce. Sám jsem měl stovky těchto rostlin, avšak pro nedostatek místa jsem si ponechal jen nejvýraznější odlišující se formy. Rostliny vyžadují klasický propustný substrát a sadit do vyšších kontejnerů. Opatrnou zálivku vždy až po vyschnutí substrátu, rostliny často po přelití puknou. Zimování *L. williamsii* zcela po suchu při teplotě 5-8°C, kdežto *L. diffusa* či *fricii* tepleji při 10-12°C. Množí se výsevem semen, která nežídka vznikají samovolně bez zásahu pěstitele. Doporučuje se však kontrolované opylení cizosprašením, získáme tak větší počet semen s lepší klíčivostí. Růst klíčenců a semenáčů není příliš intenzivní, protože již od mládí zakládají zásobní řepovité kořeny, které jsou větší a hmotnější než nadzemní asimilující část stonku. Většina rostlin roste bez problému jako pravokořenné rostliny. Dříve se tento kaktus často rouboval pro urychlení, dospívání, kvetení a plazení semen.

Lumír Král

KAKTUSY 65

Letos je to 40 let co se naším kaktusářům dostal prvně do rukou nový časopis s výše uvedeným názvem. Uvědomil jsem si toto výročí díky tomu, že podle rad moudrých jsem o dlouhých zimních večerech pročítal starší kaktusářskou literaturu. Užasl jsem, kolik zajímavých, užitečných a stále platných informací se lze dočíst v sedmi číslech prvního ročníku tohoto časopisu.

Časopis pro zájmové kroužky kaktusářů začala roku 1965 vydávat Severočeská botanická zahrada v Liberci jako neperiodický tisk. Prvé české časopisy, věnované kaktusaření, však pochází již z roku 1923 (Kaktusářské listy, Kaktusářský obzor). O jejich existenci se zasloužily spolky kaktusářů v Praze a v Brně. Konkurence pěstitelů a obchodníků s kaktusy byla již tehdy nemalá, staří pánové se dokázali navzájem znectít vybraným i drsným způsobem. Vydávání těchto časopisů bylo zastaveno za okupace a znovu v roce 1951, kdy byl zrušen starý spolkový zákon. Byla zakázána činnost většiny spolků, včetně kaktusářských, které byly nuceny přejít i s majetkem do Svazu zahrádkářů. Z doby temna v padesátých a šedesátých letech je světlou výjimkou časopis Živa, který tu a tam uveřejnil články o pěstování kaktusů od Pažouta, Valníčka a jiných. Počet organizovaných kaktusářů stále stoupal až r. 1964 dosáhl počtu 2540 osob, sdružených v 53 „kroužcích“ (spolky nebyly povoleny), žijících pod patronátem různých organizací (musea, přírodopisné společnosti, závodní organizace ROH aj.). Od roku 1962 se nepravidelně objevovaly olomoucké Fričiany. Jedno číslo napsal také přítel Jan Svoboda, bývalý jednatel i předseda ostravského kroužku.

Velké zásluhy o nový časopis Kaktusy měla dvojice kaktusářských osobností: přítel Josef Jelínek z Liberce, předseda Koordinačního výboru kroužků kaktusářů a sekce parodiofilů, hlavní organizátor celostátních sjezdů kaktusářů v Liberci v letech 1954 a 1966. Dále přítel Karel Papoušek, který na sebe vzal břímě odpovědného redaktora. Jeho slova adresovaná čtenářům platí v plné míře i dnes: „Uvědomte si, že vydávat časopis a psát pro něj příspěvky je práce odpovědná a obtížná. Všichni chceme, aby náš nový časopis měl vysokou úroveň, aby příspěvky byly stále hodnotné a celek pak vykazoval stoupající tendenci jak po stránce obsahové, tak i polygrafické. Kvalita se nesmí rozplynout v kvantitě a náplni za každou cenu!“ Jistě vás napadne zda a jak se podařilo tento cíl naplnit.

Prvý ročník časopisu Kaktusy přinesl čtenářům důležité pěstitelské pokyny. Fleischer publikoval „Novou metodu ve vysévání“, od té doby po něm nazývanou. Naprostá většina dnešních kaktusářů už z této metody jen ví, že jde o výsevy do zavařovaček. Budou-li mezi čtenáři Ostníku zájemci o originální postup, může redaktor zveřejnit zkrácené znění této metody. „Rozjímání nad půdní směsí“ (Brom) zdůrazňuje mimo složení půdy potřebu její propustnosti pro vodu a dostatečného provzdušnění. Ze svých velkých zkušeností psali Jelínek o „Probouzení kaktusů“ a o stavbě skleníku, Sadloň na téma „*Peireskiopsis* jako podložka“, ale nejrozsáhlejší je seriál „Pěstitelská hlídka“, v němž Pechánek postupně probíral práce ve sbírce v závislosti na ročním období. Najdeme zde Ondřejovu metodu „Konzervace pylu u kaktusů“, nebo „Úvahy o Mendelových pravidlech dědičnosti v kaktusářské praxi“ (Neumann), které zaujmou každého kdo uvažuje o možnostech a výsledcích hybridizace. Valníček psal o stále živém problému „Úvahy o oprávněnosti druhové samostatnosti“ u kaktusů a poukázal na vlivy životního prostředí, na šíři druhové variability i na nežádoucí duplikáty názvů rostlin, podmíněné v lepším případě neznalostí poměrů na nalezišti, v horším případě honbou obchodníků za ziskem a ješitností pisatelů, kteří chtějí zvětšit své jméno. Jako vylupování hrobů faraonů v pyramidách mi připadá „Výstraha všem!“, v níž Jelínek oznamuje velkou krádež kaktusů v pražské Botanické zahradě a připomíná podobná vloupání do Botanických zahrad v Brně, Liberci a několika velkých soukromých či komunálních sbírek z různých míst republiky.

Časopis Kaktusy 65 uveřejnil také popisy novinek, kterými v té době byly *Gymnocalycium fričianum*, *Lobivia charcasina*, *Weingartia pilcomayensis* a *W. wilcayensis*. Řada článků se zabývala echinofosulokaktusy, které byly specialitou

Pechánka. O astrofytech a gymnokalyciích psal hlavně Schütz. Publikovány byly informace o řadě „Mexikánů“, o frajleích, matukánách atd. zpravidla provázené fotografiemi těchto rostlin. Tisk obrázků není valný, ale dokumentární význam jim nikdo neupře. A co hlavního, vždy jsou zde konkrétní pěstitelské pokyny pro daný druh či rod, které musí zaujmout každého kaktusáře, majícího tyto rostliny ve své sbírce.

S chutí jsem si přečetl Basovníkův článek „Karáí Pukú“, v němž píše o A.V. Fričovi a jeho životě těsně před a během protektorátu Böhmen und Mähren. V tomto ročníku jsou také články k padesátinám přítele Jelínka a k šedesátinám přítele Fleischera. Dnešní mladí kaktusáři se možná pozastaví nad označením „přítel“, protože už asi neví, že se v té době běžně soudruhovalo a slovo „pan“ bylo chápáno jako označení třídního nepřítele a urážka. Mezi kaktusáři se proto pro pěstitele se stejnými zájmy užívalo slovo „přítel“. Přesto se přátelé také dokázali pořádně poškorpit, což platilo zejména pro vztahy mezi Prahou a Brnem. Ve „Zprávách z kroužků“ najdeme nabídku ostravského kroužku kaktusářů na druhé vydání publikace „Kaktusy“ a nabídku 5 zahraničních knih o kaktusech v německém jazyce. Byla to díla Buxbauma, Backebergova a Haageho, chybějící na pultech knihkupectví a vzhledem k valutovým potížím pro našince těžko dostupná. Díky známostem a schopnostem našeho nejagilnějšího člena všech dob, př. Emila Zavadila, dostala se do republiky nejen literatura, ale i semena a importy. Měl také velký podíl na vzniku nových kroužků kaktusářů na Moravě. A ještě hodně zajímavého přináší četba starší kaktusářské literatury. Nemáte-li ji ve vlastní knihovničce uděláte dobře, když si něco přečtete ze svazků uchovávaných v knihovně spolku. Co vás zvláště zaujme můžete získat, při troše štěstí a financí, v nabídkách kaktusářů, specializujících se na starší kaktusářskou literaturu. Nemělo by se stávat, že po zrušení sbírky nebo po úmrtí majitele sbírky, je tato literatura ničena jako nepotřebná. Najdete-li aspoň pár hodin pro čtení, můžete se sami o její ceně přesvědčit.

MUDr. Vladimír Plesník

Malé ohlédnutí před sezónou kaktusáře

Přešla zima a nastává čas, který pro kaktusáře, ale nejen pro ně znamená začátek sezóny. Jelikož se mezi námi vyskytují mladí kaktusáři a loví rady o pěstování, předám jim několik postřehu a zkušeností jak postupovat po zimním spánku. Především si připravíme skleník. To znamená úklid všech nepotřebných věcí, vyčistění, uzavření skleníku ať se patřičně „zahřeje“ a čekat na příznivé počasí, které nastane velmi brzy. Vidíme-li, že i předpověď je příznivá provedeme stěhování kaktusů ze zimního stanoviště do skleníku. Je zde na místě připomenout, že i do pařeniště lze rostliny stěhovat a na noc zakrývat pařeništní okna, aby teplo zbytečně neunikalo v noci, kdy je předpoklad, že se ochladí. Zde musím vzpomenout př. Hladkého, ke kterému jsme jezdili, že rostlinám přitápěl žárovkou 200 W a plně to postačovalo.

Ale vraťme se k našim rostlinám. Při instalaci pečlivě kontrolujeme, zdali rostliny nebyly napadeny nějakým škůdcem a sledujeme stav rostlin. Jistě, že jsou po zimním období značně seschlé a vyčerpané, ale to nám nevadí. Také musíme sledovat, aby rostliny, které byly uloženy někde ve sklepě zabalené v novinách a

držené ve tmě, nedostaly „světelný šok“ ze slunce, určitě by došlo k popálení rostlin a to právě nepotřebujeme. Takto zimované rostliny raději přistíníme. Ten kdo má zaveden do skleníku přívod elektrické energie, může se jistit vhodným topidlem s termostatem. Postačuje teplota 5°C. Ale pozor, teploměr dejme mezi rostliny, pokud teploměr dáme o něco výše budeme nepříjemně překvapení rozdílem teplot. Ten, kdo nemá přívod elektřiny, může si také pomoci lihového kahanu (používá se líh na pálení) udělat zcela postačující ohřívadlo. A proč právě líh na pálení? Protože má velkou výhřevnost. Dokonce byl používán kdysi v rychlínách v Hošťálkovicích, když byly výpadky topení párou.

Po rozložení rostlin ve skleníku asi po čtrnácti dnech sledujeme, že rostliny se probouzejí k životu. V tomto období již pomalu připravujeme rostliny k vegetaci a to tak, že je zalijeme až 55°C horkou vodou podmokem, ale připomínám, že podmínkou je hezké teplé slunečné počasí a čekající kořínky toto opatření uvítají.

Pak již sledujeme nasazování pupat, tvorbu nových trnů a viditelné rozvíření semen. Začalo jaro. Pak již podle potřeby přes den větráme a čekáme až přejdou v květnu „tři zmrzli“, abychom kaktusům dopřáli dostatek čerstvého vzduchu a těšíme se z přibývajících pupat a květů.

Milan Tůma

Kaktusy a hydroponie

V poslední době se stále zabývám myšlenkou pěstování rostlin bez půdy za nynějšího pohledu na věc. V literatuře se hovoří anebo hovořilo o pěstování rostlin bez půdy a to hydroponií. Nevím, a nikde jsem se za svého působení jako řidič z povolání, kdy jsem cestoval po republice, nesetkal s čistou hydroponií v pěstování kaktusů a musím zde podotknout, že za svých cest po republice jsem viděl ledascos a měl možnost navštívit hodně sbírek. Musím připustit, že určité znaky nebo náznaky pěstování kaktusů v hydroponií zde byly a jsou myslím dodnes, ale v té zcela původní formě, jak se tato forma prezentuje původně myslím, že není nikoho z kaktusářů v republice, kdo by čistou hydroponií pěstoval kaktusy. Byl bych velmi rád, kdyby se někdo po přečtení těchto řádků ozval.

Ale k věci. Myslím si, že i u kaktusů lze hovořit v určitém slova smysli o hydroponií. Z osobní zkušeností mohu potvrdit, že jsem pěstoval kaktusy v antuce, kterou jsem si vozil z cihelny Hranice n/M., a od Valašského Meziříčí z Hrachovce. (Tuto antuku jsme svého času přivezli i pro členy Klubu kaktusářů, o čemž byl článek v Ostníku). Písek jsem si tehdy vozil z pískoven na jižní Moravě (př. pískovna Tasovice, ale i jiné, kde byl písek ostrý a propustný) a míchal jsem to všechno s rašelinou, která se tehdy prodávala 5 kg za 5.-Kč pytlík) a vše jsem doplňoval terasovou drtí 1-3 mm průměr. To vše jsem mísil v nějakém poměru a do toho vyséval. Ale abych se vrátil k původnímu tématu.

Sázal jsem rostliny do antuky, bez jakékoliv příměsi a po konzultaci s p. Fleischerem a p. Haraštou, od kterého jsem se v té době hodně přiučil za což jím dodnes moc děkuji, alespoň touto cestou, jsem začal sázet rostliny do antuky. Zde musím přiznat, že jak se doposud tradovalo, že se musí antuka přeprat, aby neměla prach a hlavně neutralizovat kyselinou solnou, aby neobsahovala vápno a ostatní příměsí. Pan Fleischer byl toho názoru, že prach z antuky působí stimulačně na

poškozené kořeny a proto antuku není třeba jakkoliv upravovat. Této rady jsem poslechl, což doufám z doslechu, že jsem nebyl sám a výsledky se během několika let dostavily. Rostliny jsem přesazoval do antuky z původní zeminy, aniž by to rostlinám viditelně škodilo. Rostliny zakořenily a rostly velmi dobře, hnojeny byly 2x ročně tehdy přístupnými hnojivy, na vrcholu antuky nebylo vidět tzv. výkvěty z neužitkového hnojiva a rostliny prosperovaly velmi dobře. Po dvou letech byly kořeny prorostlé přes antuku a rostliny vyzvednuté za tělo, z kontejneru nevypadly, ale držely.

I když po mých zdravotních potížích jsem byl nucen se vzdát sbírky, něco zůstalo zde v republice, mezi přáteli a velká část sbírky nakonec putovala k mému příteli do bývalé NDR, kde je dodnes a kde již zdravotní problémy mi nedovolí tuto sbírku navštívit, dostávám alespoň fotografie a vidím, že rostliny značně povyroستly a změnily svůj tvar, vede se jim dobře a hlavně našly své místo ve sbírce, kde je o ně dobře postaráno. Jaký bude osud těchto dnes již vzrostlých a hlavně tzv. "sbírkových rostlin" až přítel ve věku, který máme společný odejde nahoru spolu se mnou, nemyslím ve stejné době a věku, ale až to bude zapotřebí, jistě se alespoň doufám, dostanou do botanické zahrady v Halle an der Salle, kde pobýval i proslulý spisovatel a hlavně praktik v pěstování zimovzdorných kaktusů p. Konrád Klügling, autor mnoha knih o pěstování zimovzdorných kaktusů.

Jistě by o svých způsobech pěstování pokud si vzpomínám mohl vyprávět př. Válek, který svého času pěstoval rostliny ve směsi (pokud si vzpomínám, antuka + rašelina). Jistě by vše chtělo porovnat a hlavně popsat. Jak jsem již psal před časem, dnešní antuka je něco jiného, než když se mlela pouze z cihel, dnešní antuka drží vlhkost a je něco zcela jiného než byla dříve. Musíme se s tím smířit, nic jiného nám nezbyvá. Ale myslím, že si nemůžeme zoufat, zhruba za 30.-Kč dostaneme 5 litrů namíchané zeminy, přesně jak potřebujeme a to v nejbližším marketu pro nás pod Svinovskými mosty, dolní zastávka-Hornbach.

A co říci závěrem? V minulosti byl každý kaktusář průzkumníkem a své rady předával jiným, což dnes se neděje v takové míře jako dříve. Poklesl i zájem mladší generace, v době počítačů atd., chybí a myslím, že právem zájem mládeže o přírodu. Prostě jedná se dnes o konzumní společnost, ale to je jiné téma do diskuse.

Milan Tůma

Pěstování „živých kamenů“ – lithopsů

Nesporně patří k nejoblíbenějším sukulentům, známým v laické veřejnosti jako „živé kameny“. Skutečně na prvý pohled vypadají jako oblázky křemene, mezi kterými zpravidla také rostou. Proto jejich nález v době, kdy nekvetou, je výsledkem velké zkušenosti a štěstí. Navíc je celé jejich tělo mimo vegetační období vtaženo do půdy, čímž se chrání před vysycháním větrem a sluncem. Někdy rostou ve štěrbině mezi kameny, někdy mají i temeno kryté menšími kamínky a pískem. Takto přečkají i značný pokles teploty v noci v poměrně tepelně vyrovnaném prostředí.

Všechny druhy lithopsů rostou na suchých, kamenitých a písčitých pláních Jihoafrické republiky a Namibie. Většinou jde o aridní oblasti s mimořádně nízkou vlhkostí půdy i vzduchu a s velmi intenzivním slunečním zářením. Průměrné množství vodních srážek činí za rok méně jak 200 mm (tj. ¼ množství u nás), někdy

vůbec neprší celý rok. V blízkosti pobřeží a ve vyšších polohách získávají život zachraňující vodu také z rosy, usazující se ráno na povrchu půdy.

Pěstování je poměrně snadné dodržují-li se základní podmínky vegetačního klidu a růstu, tedy období zálivky nebo sucha. Životní rytmus lithopsů je jiný než u kaktusů. Zatím co kaktusy v zimě odpočívají, lithopsy v zimě nepozorovaně rostou. Středem jejich těla (dvoulíst) prorůstá stvol budoucího květu, nesoucí s sebou nové listy těla. U nás se obvykle koncem března objeví ve štěrbině mezi listy nové tělo. Zálivka v této době spolehlivě vede k uhynutí rostliny, protože dochází k přesunu živé hmoty se starých listů do nových. Teprve když staré listy téměř zmizí a jen zbytek seschlé pokožky kryje nové, ještě nevyzrálé listy před úžehem, začneme s opatrnou zálivkou. V létě nerostou a jen po velmi dlouhém období sucha jim poskytneme malou zálivku spodem, nikdy ne na listy! V době růstového klidu od května do října listy nabobtnají, asi počátkem září vyrostou u dospělých rostlin ze štěrbin mezi listy stvol květu. Nápadné květy o průměru větším než je obvod těla mohou mít vyjma modré, zelené a černé všechny jiné barvy. Teplota v zimě by neměla klesnout pod 15°C.

Daří se v malých ale hlubokých květináčcích (aspoň 10 cm), protože hlavní kořen je v poměru k tělu mohutný a stárím se ještě prodlužuje. Květináče vložíme do větší misky s pískem aby postranní kořínky byly chráněny před popálením od přehřáté stěny květináče. Zemina má být písčítá, obvykle se doporučuje složení z 1/3 jílu, 1/3 listovky a 1/3 písku, s přídavkem hrubší antuky. Lithopsy jsou ideální do předokenních skleniček, kde mají přes léto nadbytek slunce a tepla, hodně vzduchu a málo vzdušné vlhkosti. Dobře pěstované s dostatkem výživy utvoří na jediném kořeni shluky hlav. Pěkně se vyjímají mezi kamínky podobné velikosti a barvy na povrchu květináčku. Kamínky současně zmírňují velké výkyvy teploty a chrání krček před trvalejší vlhkostí.

MUDr. Vladimír Plesník

Z naší činnosti

Dne 7. února 2005 proběhla výroční schůze, kterou tentokrát uváděl místopředseda Dr. Štarha. Po přečtení výročních zpráv a plánu práce na rok 2005 (Usnesení viz.níže), byl přednáškový program rozdělen do dvou částí. O první půlku programu se postaral Dr. Maděříč, který nám ukázal nádherné obrázky z cest po Národních parcích USA. Svou trasu nasměroval přes USA až do Kanady, kde je nejsevernější výskyt kaktusů. Kromě uchvacujících obrázků přírodních scenérií, nám přednášející představil i záběry kaktusů, zvláště pak těch, které vydrží i u nás venku na skalkách nebo v nevytápěných sklenicích.

Druhou půlku programu představil Dr. Štarha, který hovořil o svých cestách po Iránu, kde již byl několikrát. Tentokrát se více zaměřil na historické záběry měst a vše doplnil zajímavými historkami. Podívali jsme se však i do pouští a hor Iránu, kde se najdou zajímavé skalničky. Rostlin jsme sice neviděli moc, ale povídání bylo pěkné a zasloužilo si naši pozornost. Děkujeme našim přednášejícím za skvělý zážitek a budeme se v budoucnu těšit na další nové zážitky z cest.

Lumír Král

U S N E S E N Í

výroční členská schůze Klubu kaktusářů v Ostravě

Výroční členská schůze Klubu kaktusářů v Ostravě konaná dne 7.2.2005:

1. Schvaluje zprávu o činnosti Klubu včetně jeho hospodaření za rok 2004. Rovněž schvaluje zprávy revizorů účtů.
2. Ukládá výboru, aby se v roce 2005 řídil programem a rozpočtem, tak jak byly přítomným předneseny a jimi schváleny.
3. Ukládá zabezpečit a spolupracovat s frýdeckým Klubem na zorganizování symposia „Kaktusy v Pobeskydí 2005“, zájezdu na Slovensko.
4. Souhlasí s pokračováním ve výběru 10.-Kč vstupného při členských schůzích na krytí nákladů při jejich zajišťování.
5. Souhlasí s výběrem členských a účelových příspěvků na rok 2005 takto:

- časopis Kaktusy	240,-Kč	
- Ostník	100,-Kč	
- členský příspěvek	50,-Kč	
celkem	390,-Kč	

6. Výroční členská schůze ukládá výboru publikovat plný text usnesení v březnovém Ostníku.

Schůze se zúčastnilo ... členů Klubu, s přihlédnutím k paragrafu 5, čl. 8. "Stanov" je usnesení výroční schůze právoplatné, jelikož pro usnesení hlasovali všichni přítomní.

Ostrava, 7. února 2005

Za správnost: jednatel: Lumír Bunčeka

Naší jubilanti

Dne 1.3.2005 oslavil své jubileum „55 let“ náš předseda pan Lumír Král. Co k tomu dodat? Snad jen to, že jeho začátky byly v počátcích roku 1970, za tu dobu přešel několik funkcí a hlavně jako knihovník měl velkou zásluhu na tom, že se nedobytné tituly knih vrátily na své místo do knihovny organizace. Je zde na místě také připomenout jeho začátky kaktusářství, kdy měl balkónový skleniček a druhý nepoměrně větší měl v Krásných Loučkách na Krnovsku. Ale tento skleník nebyl to pravé sametové a neustálé potíže, které ho provázely s tímto provozem nakonec vyústily tak, že po možnosti si obstarat pozemek blízko bydliště, se rozhodl vybudovat skleník v blízké zahrádkové osadě. Potíže s tím spojené necháme až na někdy jindy. Většina z nás ví, jak to u Lumíra vypadá. Ten kdo přijde pozván, je vždy srdečně uvítán a to mohou potvrdit nejen tuzemští, ale i četní zahraniční účastníci různých setkání, které neúnavně organizuje nejen u nás, ale i v zahraničí. Osobně si myslím, že takovou propagací kaktusářství na Severní Moravě (záměrně nepíšu na Ostravsku), jakou dělá nynější předseda si zasluhuje velkého ocenění všech členů Klubu. Musím konstatovat z vlastní zkušenosti, že vím co tato funkce obnáší, kolik zabere času, prostě jsou to hodiny věnované pro blaho všech, které nikdy nebyly a nebudou oceněné a doceněné. Ostatně to může potvrdit i MUDr. Plesník. Vydávání

Ostníku každý měsíc, to je prostě věc, která se nedá přehlédnout. Napsat příspěvky, o tom by jistě ještě mohl vyprávět náš bývalý předseda MUDr. Plesník. V dnešní době toto všechno zvládá předseda př. Král a na spolupráci v Ostníku mu neustále chybí úzký pracovní tým, který jej bude podporovat.

Lumíre, přeji Ti nejen svým jménem, ale i všech členů Kaktusářů v Ostravě, ale i okolních organizací za činnost, kterou jsi pro kaktusáře na „Severní Moravě“ vykonal, aby Ti elán zůstal i do dalších let a doufám, že pro svou práci, ale i propagaci na Severní Moravě budeš i nadále pracovat s takovým nasazením, že najdeš ocenění jako doposud nejen doma, ale i za hranicemi naší vlasti. Za všechny kaktusáře Ti přeji pevné zdraví a mnoho pěkných chvil s přáteli a rostlinami, ale nejen s nimi a doufám, že Ti zůstane i nadále elán, se kterým všechno dění pro kaktusáře spojuješ a nadále budeš propagovat dobré jméno kaktusářů ze „Severní Moravy“ nejen doma, ale i v zahraničí. A hlavně ať máš dostatek přátel, kteří budou psát do Ostníku.

Tůma Milan

Nevítaná návštěva ve skleníku

Pokud máte postavený skleník nebo pařeniště v zahrádkové osadě, musíte být připravení na vše a měli by jste mít přehled i o svých susedech..Pokud se vyskytne nějaká výjimka, je to na obtíž všem kolem dokola. Tato potíž postihla i našeho předsedu, když se mu v půli února do skleníku vloupal neznámý pachatel. Skleník nechal otevřený a ukradl „jen“ 2 ks el. topení. Tím, že skleník ponechal otevřený, mohla vzniknout škoda vzhledem k povětrnostním podmínkám a stavu sbírky až 200.000.- Kč. Nejde jen o krádež, ale něco navíc. Tím že někdo ukrade věc dejme tomu za 1.000.-Kč, způsobí škodu za statisíce a několikaletou práci zhodnotí na nulu.

Milan Tůma

Kalendář kaktusáře - březen

Průměrná teplota v březnu kolísá kolem 4°C, délka dne se rychle prodlouží, na začátku měsíce je u nás 10.58 hod., na konci již 12.45 hodin. Doba slunečního svitu v březnu je 130 až 150 hodin. Klimatické podmínky pro růst kaktusů se zlepšují a pro výsev jejich semen jsou téměř ideální. Zima se však jen tak nevzdává, proto není radno předčasně přenášet sbírku do nevytápěného skleníku či pařeniště. Nevelké mrazy kolem Nového roku obvykle pak přejdou v opakování mrazivých období až do května. Ve vytápěném skleníku začíná být živo. Při hezkém počasí se doporučuje kaktusy postříkat vlažnou vodou, ale jen tak, aby stačily do večera oschnout. To se však netýká rostlin s vlnou v temeni. Násada pupat není důvodem pro předčasnou zálivku, za to podložky vodu potřebují. Epifytické rostoucí druhy po odkvětu pomalu zatahují a přechází do období vegetačního klidu. Okýnkář musí své rostliny postupně přivykat na sluneční světlo. V malém prostoru snadno již na jaře dochází k přehřátí a

popálení slaběji vytrněných kaktusů. Přistínění papírem a větrání toto nebezpečí odstraní.

Nejrychleji a nejlevněji lze rozšířit sbírku pomocí úspěšného výsevu, přesto nemálo kaktusářů nevysévá. Údajně se bojí nezdaru, nebo mají špatné zkušenosti, nemají vhodné podmínky atd. Stručné shrnutí nejjednodušších pravidel úspěšného výsevu je založeno na: (1) opatření kvalitních (klíčivých) semen, (2) zajištění výsevní misky-misek (vhodné jsou např. průhledné umělohmotné dózy s pokličkou), (3) volbě výsevního substrátu (pro většinu druhů vyhoví „substrát pro kaktusy a sukulenty“, nebo „výsevní substrát“, které jsou k dostání v prodejnách květin), (4) potlačení růstu plevelů a zejména plísní (při použití uvedených substrátů je optimální zalít výsev suspenzí biologického přípravku proti houbovým chorobám rostlin „Polyversum“), (5) dostatku světla a přiměřené teplotě. O každém z uvedených Pravidel bude mít zkušený kaktusář vlastní představu a někdy i zcela odlišnou od jiných pěstitelů. Kdo začíná s výsevy měl by se ptát zkušenějších, raději několika a vybrat si variantu vyhovující jeho podmínkám.

Kaktusy zimované ve tmě a bez půdy je dobré přenést na trochu světla a vložit je do prázdných květináčů. Tím lze zabránit ohýbání křivých kořenů do známé „fajfky“ a umožnit růst čekacích kořínků. Je možné začít s přesazováním starších rostlin a s vysazováním 2-3 letých semenáčků.

Půda, ve které se dnes kaktusy pěstují, už dávno není čistá listovka, rašelina nebo písek. Dnes se užívají mnohdy značně komplikované směsi, pro které se vžilo označení „substrát“. Pro malou sbírku lze potřebné množství substrátu vhodného pro kaktusy zakoupit. Ve větší sbírce by však náklady na substrát byly nepřiměřeně vysoké. Navíc má každý pěstitel vlastní zkušenosti a požadavky na složení substrátu pro různé pěstované rody. Velmi dobré výsledky dává pěstování v zeolitu, který se osvědčil jak pro kaktusy, tak pro sukulenty, Já jsem měl slušné výsledky s pěstováním své sbírky v antuce, kterou jsem např. pro rebucie, stenokaktusy, notokaktusy, echinopsisy a lobivie kombinoval s rašelinou. Tento substrát byl po více jak 30 let jen doplňován o každoroční úbytek při čistění a krácení kořenů. Od podzimní „sklizně“ sbírky, až do opětovného vysazení v dubnu následujícího roku, byl substrát v igelitových pytlích venku vystaven mrazům. Antuka ani rašelina neoplývají živinami, proto v době vegetace jsem jednou měsíčně dopřál rostlinám hnojivou zálivku.

Objeví-li se mezi zimovanými rostlinami kusy napadené červci, sviluškami, slimáky a jinými škůdci, je třeba je ihned izolovat a škůdce likvidovat. Prozíraný pěstitel izoluje podle možnosti i rostliny ze sousedství napadeného kusu, nebo je aspoň zřetelně označí a často kontroluje. Ve větší sbírce každý rok „odejde“ několik rostlin. Málokdy je to přirozený důsledek věku, častěji se na úhynu podílí pěstitelská chyba nebo nešťastná náhoda. Tzv. suchá hniloba, projevující se nápadným seschnutím, bývá častější u roubovaných rostlin. Infekce proniká z poraněných kořenů podložky až do roubu. Z hlediska šíření na sousední kusy je nebezpečnější „mokrý hniloba“, charakterizovaná tmavší skvrnou na pokožce, často v okolí krčku rostliny nebo v místě popíchnutí a jiného poranění pokožky (např. mrazem). Skvrna se poměrně rychle mění při hnilobném rozpadu tkáně a na povrchu se může objevit žlutý, zelený až modrý povlak plísňových vláken. V tomto stadiu je zachránění infikované rostliny, pomocí odřezání hnilobných částí, pokusů o dezinfekci pahýlu atd, spíše zázrakem, než pravidlem.

MUDr. Vladimír Plesník

Nabídka literatury

Přišel nám „Nabídkový katalog antikvární literatury“ od pana Koupelky.

Informace můžete získat: tel.: 608 766 256 nebo 605 475 972

e-mail: petr@cactus.cz,

internet: [http:// www.cactus.cz](http://www.cactus.cz)

A co nabízí? Jednak literaturu - bohatý seznam - kompletní katalog má 30 stran.

Časopisy i jednotlivá čísla, elektronická média (CD ROMy), nekaktusářská literatura, ostatní literatura s velkou slevou, jiné tiskoviny.

P. Koupelka požaduje známky za zaslání katalogu nebo lze poslat dotazy na výše uvedené adresy. Malý nabídkový katalog je u př. Krále k nahlédnutí.

Adresa: Petr Koupelka, Nádražní 48/a, 78501 Šternberk

Chcete-li zaslat nabídku poštou, informujte se telefonicky, p. Koupelka požaduje známky.

Milan Tůma

Únor u pana Krále

Kromě už zmíněné nepříjemné události, krádeže topení ve skleníku, jsou i jiné příjemnější věci, které potěší. Je to kvetení několika vánočních kaktusů či jiných sukulentů jako echeverií, krasulí a dalších. Kvetou i jiné rostliny jako mučenky, orchideje, bramboříky, znovu zakvetla bugenvilie a poupata tlačí i jiné rostliny. Blíží se jaro a ve sbírce pokvete stále více kytiček.

Ukázka květů několika orchidejí

Passiflora caerulea

Clerodendron thomsonii

Informace

--- Schůzky pěstitelů kaktusů a jiných sukulentů s promítáním diapozitivů a přednáškou se konají **každé první pondělí v měsíci** (mimo letních prázdnin) od 17.hodin na ubytovně ČD v sadu B.Němcové. Přejďte mezi nás.

--- Internetové stránky našeho Klubu: <http://www.gardening.cz/ostnik>

--- Informace týkající se činnosti Klubu kaktusářů v Ostravě i příspěvky do Ostníku zasílejte na adresu předsedy: lumir.kral@iol.cz

E-mailové adresy našich členů

Předkládám první část e-mailových adres našich členů, které se mi doposud podařilo zjistit nebo mi byli zaslány. Pokud chcete i Vy pro lepší a rychlejší komunikaci mezi členy zveřejnit svou adresu, sdělte ji na schůzce nebo el. poštou na adresu předsedy L.Krále.

Ing. Grym Rudolf – rudolf.grym@cz.abb.com

Král Lumír - lumir.kral@iol.cz

Ostravský Ota – ostravsky.ota@netopyr.net

MUDr. Plesník Vladimír – vplesnik@volny.cz

Potyka Otakar – potykaota@quick.cz

Dr. Štarha Roman – starha@tiscali.cz

Ing.Vavrouch Jaromír – vavrouch@volny.cz

Ing. Vích Jaroslav – info@hortinfos.cz

Zdrálek Václav – vasek.zd@tiscali.cz

Adresy autorů:

Bunček Lumír, Na návsi 95, Ludgeřovice

Král Lumír, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 723 274 571.

MUDr. Plesník Vladimír, Nezvalovo nám. 846, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 596 910 790.

Tůma Milan, Podroužkova 1679, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.:731 737 904

OBSAH – BŘEZEN 2005

Z literatury	34
Drobnička	35
Rod <i>Lophophora</i> Coult.	36
Kaktusy 65	38
Malé ohlédnutí před sezónou kaktusáře	40
Kaktusy a hydroponie	41
Pěstování „živých kamenů“ – lithopsů	42
Z naší činnosti	43
Usnesení	44
Naši jubilanti	44
Nevítaná návštěva ve skleníku	45
Kalendář kaktusáře – březen	45
Nabídka literatury	47
Únor u pana Krále	47
Informace	48
E-mailové adresy našich členů	48

OSTNÍK

Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, březen 2005

Šéfredaktor: Lumír Král, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 723 274 571.

Objednávky a distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6038, 708 00 O.-Poruba, tel: 596951955.

Ostník

Časopis Klubu kaktusářů v Ostravě

Číslo 339.
Ročník 34.
Duben 2005

Turbinicarpus schmiedickeanus (Boed.) Buxb. & Backeb.

Z literatury

Kakteen und andere Sukkulente č. 10 / 2002

Titulní obrázek kvetoucího *Notocactus purpureus* má pro mne trpkou příchut' vzpomínky na kvetoucí tříhlavý exemplář, ukradený z mé bývalé sbírky spolu s dalšími kaktusy výstavní kvality. Zloději se po starém zvyku pojistili před odhalením tím, že se ve skleníku vydělali a k vytření zadnice užili můj ručník. Opravdu se rostliny nikdy nenašly a zůstalo mi jen několik diapozitivů.

Překvapením pro kaktusáře jsou nejen nově objevené rody a druhy, ale i vyvrácení pověstí o dlouho známých a široce pěstovaných kaktusech. Jedna z nejlepších podložek – *Harrisia (Eriocereus) jusbertii Frič* – byla dlouho považována za hybridu nějakého echinopsisu s cereusem. Prvně byla platně popsána r. 1898 Schumannem s tím, že pochází z Argentiny nebo Paraguaye, ale přesnější údaj o nalezišti nebyl. Proti hypotéze, že je to hybrida, svědčí dobrá klíčivost semen, která je u kříženců ojedinělá, uniformita semenáčků jusberta i jejich neměnnost přes sto let kultivace v různých sbírkách. Nejdůležitějším argumentem je však odhalení skutečného naleziště jusberta (G. Heimen, 1992) v provincii Sucre na severovýchodě Venezuely. Starší rostliny ochotně nasazují své velké bílé květy, měnící se po opylení v červenofialový plod velikosti holubího vejce (8 barevných snímků).

V čilské provincii Talka byla nalezena nová subspecies *Eriocyce aspillagae* subsp. *maechleri*. Od typového druhu (subspec. *aspillagae*) se liší hlavně početnějšími (10-22), užšími žebry, větším počtem (10-20) kratších, jemnějších krajních trnů, zvonkovitým tvarem žlutých květů a dalšími drobnými odchylkami. Roste v koloniích mezi trávou na humózní půdě, kde tvoří krátký řepovitý kořen (7 barevných snímků, dvě srovnávací tabulky s typem a *E. marksiana*).

V článku „integrováná ochrana rostlin“ se pod pojmem integrováná (celistvá) ochrana rozumí kombinace biologických, biotechnických, pěstitelských, ale i stavebních a jiných postupů, které snižují potřebu chemických přípravků k ochraně rostlin na nezbytné minimum. Rozsáhlý článek obsahuje více slov než rozumu a užitečných pokynů. Píše o šlechtění a křížení rostlin, o pokusech vybrat odolnější klony zvoleného druhu vůči různým faktorům (např. teplotě, virům), vybrat klony snadněji nebo dříve zakvétající, mající žádoucí tvar těla (např. čtyřžebné *Astrophytum myriostigma*), vytrnění atd. Upozorňuje na význam základních růstových faktorů (světlo, vzduch, teplota, voda, živiny) při ochraně proti houbovým infekcím, ale i pro zdárné klíčení a růst semenáčků. Zmiňuje se o různých přípravných k upevnění zdraví rostlin, které mohou být anorganické (např. silikáty), nebo organické (výluhy a preparáty z mořských řas, kopřiv, kompostu, rostlinné oleje), ale velmi dobré výsledky mají přípravky obsahující životaschopné bakterie a plísně, chránící rostliny před choroboplodnými druhy (např. Polyversum). V kapitole o hygieně rostlin zdůrazňuje předcházení nemocím pravidelnou kontrolou jejich zdravotního stavu, včasného odstranění napadených rostlin, karanténu nových přírůstků do sbírky (minimálně po 4 týdny), čistotu výsevních misek, květináčů a veškerého nářadí. Pěstitel by však měl věnovat pozornost i ochraně vlastního zdraví (očkování proti tetanu, ošetřování i drobných poranění, desinfekce atd.).

Turbincarpus valdezius, byl řazen mezi mamilárie, gymnokaktusy, neolodyie, pelecypory, echinokakusy, dostalo se mu i výsadního pojmenování jako *Normanbokea*, *Pediokaktus*, nebo *Pseudosolisia*. Velmi žádaný kaktus má menší,

ploše kulovité až krátce válcovité tělo o výšce až 3,5 cm a Ø až 3 cm, s modrozelenou pokožkou a bílou vlnou v temeni. Na spirálovitě uspořádaných bradavkách jsou okrouhlé areoly, z nichž vyrůstá cca 26 krajních, pektinátne postavených trnů o délce až 2 mm, bílé neb sklovité barvy, které jsou zpeřené. Střední trny nemá. Květ vyrůstající z temenních areol má trychtýřovitý tvar, je až 2,5 cm dlouhý a široký, petály růžovofialové barvy mají nápadně světlejší okraje a výrazný střední pruh. Čnělka a blizna jsou růžové až lososové barvy, pyl je žlutý. Pochází z Mexika (Coahuila až San Luis Potosí), kde roste na kamenité půdě a vápencových kopcích ve výšce kolem 1500 metrů. Potřebuje světlé, slunné (ne však plně výsluní), teplé a dobře větrané stanoviště, nejlépe ve skleníku. Zimovat v chladnu (5-10°C), suchu a na světle, kvete pak brzy na jaře. Minerální substrát zaléváme a přihnojujeme jen málo, jinak se tělo deformuje a snadno praská. Nesnáší trvalé mokro. Z výsevu lze získat květoschopné kusy za 4-5 let. Byla také popsána bělokvětá forma tohoto turbinikarpusu (barevný snímek).

Schlumbergera microsphaerica (mikros = malý, sphaero = kulatý, název odvozen z tvaru článků rostliny na nalezištích). Roste epifyticky v podobě nízkého, rozvětveného keříku, s tmavě zelenými výhony o délce až 1 metr. Výhony se člení na válcovité články o délce až 4 cm a síle až 8 mm, mající na povrchu areoly s 0-15 hnědavými štětkami. Květy se objevují na koncích posledního článku výhonu, jsou až 4 cm dlouhé a až 2,5 cm široké, zygomorfní, lososovité barvy. Plodem je zelená bobule mající až 5 žeber. Roste v několika brazilských státech na úbočí skalnatých roklí i na stromech, z části přímo na slunných lokalitách. Jde o choulostivý druh, který jako pravokořenný lze kultivovat jen velmi těžce. Proto se roubuje na hybridní selenicereusy. Jednotlivé články poměrně snadno zakoření, jsou však velmi citlivé na vlhko a snadno uhnívají. Pěstovat v chladném a dobře větraném místě, odpovídajícím poměrům na nalezišti. Od května do konce října nechat venku ve stínu, letní teploty 25°C a vyšší vedou k zastavení růstu, na večer se doporučuje rosení. V zimní vegetační pauze potřebuje slabou vlhkost půdy. K násadě květů dochází v únoru, kdy rostlina vyžaduje hodně světla, v Evropě kvete od března do dubna. Je samosprašná, často se uměle kříží s jinými druhy rodu (barevný snímek).

Naleziště ***Micranthocereus uilianus*** v odlehle části východobrazilského státu Bahia popisují Brederoo s Berchtem. Přes velké cestovní útrapy a potíže s opilým průvodcem bylo hledání úspěšné a navíc se jim podařilo na stejném místě najít *Discocactus zehntneri* subsp. *araneispinus*. Již po dosažení 25 cm výšky tento cereus bohatě kvete věnci žlutočervených květů kolem temene. Semenáče naroubované na *Eriocereus jusbertyi* rostou bez problémů, daří se jim v teplejším skleníku, zimovat při teplotách nad 10°C (13 snímků).

Senecio praecox patří ke stromovitě rostoucím sukulentům s bohatě se větvící korunou výhonů. Celý rod *Senecio* má hodně přes 1500 druhů, které převážně rostou v tropické a jižní Africe. Jednou z výjimek je představovaný druh *praecox*, pocházející z centrálního Mexika. Na vápencových a lávových půdách je častou průvodní flórou řady kaktusů. V březnu-dubnu se na koncích výhonů rozevírají velké trsy cizosprašných, sytě žlutých květů. Pěstování v našich podmínkách je snadné, vegetační cyklus je shodný s ročním cyklem našeho klimatu. Vzhledem k velikosti, má 2-4 metry výšky, je vhodné do větších skleníků, v nichž se teplota v zimě pohybuje mezi 5-15°C. Často je napadají mšice a červený pavouček. Množí se semeny, která dobře klíčí a semenáčky rychle rostou. Již ve třetím roce mají 20 cm výšky. Je možné užít k množení konce výhonů, které dobře zakořeňují (3 snímky).

Seriál „doporučených rostlin“ tentokrát zahrnuje: ***Ariocarpus retusus*** (patří mezi 6 druhů tohoto ceněného rodu, který je celý chráněný úmluvou CITES. Roste v Mexiku, hlavně ve státech San Luis Potosí, Coahuila a Nuevo Leon. Upřednostňuje vápencovitý substrát, hodně slunce a tepla. Vyžaduje velmi opatrnou zálivku a v zimě absolutní sucho. Kvete na podzim); ***Coryphanta cornifera*** (jedna z prvně popsáných koryfant /r. 1868/, kterých je asi 40 druhů. Má mohutné, tuhé trny, kvete opakovaně až do podzimu velkými žlutými květy s načervenalým středem. Typické pro tento druh jsou sytě tmavorůžové prašnickové nitky. Dobře roste v čistě minerálním substrátu, v létě vyžaduje hodně tepla a plné výsluní těsně pod sklem. Zimovat chladně a suše); ***Matucana haynei subsp. myriacantha*** (pochází z Peru, má nápadné žlutohnědé, husté otrnění a zygomorfni květy žltorůžové barvy. Kultivace není obtížná, v létě se daří venku na místě částečně chráněném před dešti. Snáší velké rozdíly mezi denní a noční teplotou, zimovat v suchu při 5°C); ***Turbinicarpus lophophoroides*** (tělem se podobá lofoforám, má nápadně hustou, bílou vlnu v temeni a na areolách, nezvykle velký růžový květ. Celý rod *Turbinicarpus* je podle CITES chráněný. Roste převážně v čistě minerálním substrátu, na výsluní a v teple. Ve skleníku potřebuje opakovanou vydatnou zálivku. Zimovat chladně a naprosto suše); ***Conophytum truncatum var. brevitubum*** (z více než 300 popsáných druhů konofyt patří mezi ty s drobnějším tělem, kvetoucí na podzim v noci. Daří se v písčito-humózním substrátu. V letní vegetační pauze (duben-konec září) ani kapku vody, v době zimní vegetace mírná zálivka při 12-15°C); ***Faucaria tigrina*** (pochází z Kapské provincie v Jižní Africe, oblíbená rostlina s lidovým názvem „tygří tlamička“. Ten je založen na vzhledu protistojných sukulentních listů, opatřených na okrajích a špičce výraznými zoubky. Kvete na podzim poměrně velkými žlutými květy. Daří se v písčité zemině s přidavkem jílu, miluje výsluní. Bohatou zálivku v létě střídá období sucha během zimy. Množí se výsevem a zakořeněním odlomených listů).

MUDr. Vladimír Plesník

Drobničky

■ Členské příspěvky německé DKG na rok 2003 činily pro cizince 35 €, při placení po 15. lednu 2003 pak 40 €. Vyplatí se tedy příspěvek zaslat včas. Platit je možné také kreditní kartou na uvedená čísla kont poštovní banky v Nürnbergu, nebo spořitelny v Reutlingenu.

■ Proslulá německá firma Uhlig získala mezinárodní certifikát CITES pro zahradnické podniky. Protože za titul a kvalitu zboží se obvykle platí navíc, je pro nás zajímavé sledovat cenové relace. Mezi inzerovanými druhy kaktusů jsou za 5 – 12 € kopiapoe ve velikosti 3 – 5 cm, roubované blosfeldie za 6,50 – 8,50 €, různé roubované diskokaktusy za 7–9 €, roubované mamilárie (např. *theresae* a její bělokvětá forma, *goldii*) za 7-9 €, z větších rostlin pak *Neoporteria* sp. za 11-12,50 €, nebo *Parodia rubelliamata* o Ø 8 cm za 11 €. Cenu v našich korunách si snadno spočítáte, když 1 Euro je zhruba 30 Kč.

MUDr. Vladimír Plesník

Recenze

Poisonous Plants of South Africa, Ben-Erik van Wyk, Fanie van Heerden, Bosch van Oudtshoorn, 288 stran, 450 barevných fotografií, pevná vazba, ISBN 1-875093-30-3, Briza publications Jihoafrická republika, anglicky, cena 1500 Kč.

Jakožto chemik se zájmem o fytochemii jsem byl po zveřejnění informací o chystaném vydání nové publikace týkající se jedovatých rostlin zvědav na to, jak se trojice autorů vypořádá s odkazem tak vynikající a komplexní monografie jakou bezesporu je *The Medicinal and Poisonous Plants of Southern and Eastern Africa* autorů Watta a Breyer-Brandwijk. Musím konstatovat, že i přes relativně podobné názvy obou publikací se jedná o jiný pohled na problematiku jedovatých afrických rostlin.

Jihoafrické vydavatelství Briza je známé i v Čechách zejména botanicky zaměřenými publikacemi. A nejspíš právě proto je publikace *Poisonous Plants of South Africa* určena zejména široké botanické a pěstitelské veřejnosti a zájemcům o jihoafrickou flóru všeobecně. Nejedná se tedy o farmakologickou studii většiny fytochemicky významných rostlinných druhů jak tomu je v případě knihy Watta a Breyer-Brandwijk, ale recenzovaná publikace je výběrem 135 běžných afrických rostlinných druhů. Zejména pak je perfektním fotografickým průvodcem v oblasti jedovatých rostlin rostoucích v jižní Africe.

Odbornou úroveň publikace zaručuje to, že dva z autorů jsou univerzitní profesori chemie a farmacie, třetí je profesorem botaniky. V úvodních kapitolách autoři obecně seznamují čtenáře s jedovatostí rostlin, s jednotlivými typy otrav rostlinnými jedy a s poskytováním první pomoci při intoxikaci. Stručně také popisují metody výzkumů rostlinných metabolitů, a to od extrakcí a izolace aktivních složek až po výzkum vlastní toxicity jedů. Další kapitoly jsou věnovány jednotlivým typům alkaloidů, steroidů, terpenů, glykosidů, saponinů a dalších významných bioaktivních sloučenin rostlinného původu. Vše je napsáno v míře snadno srozumitelné i nechemikům.

Hlavní část publikace je věnována rostlinám samotným. Taxony jsou seřazeny abecedně, a to podle latinských názvů popisovaných rostlin. Po otevření knihy čtenáře překvapí až striktně přesné rozvržení statí o jednotlivých rostlinách. Každému zkoumanému druhu je věnována zpravidla jedna dvojstránka. První strana začíná latinským, anglickým a afrikánským názvem a botanickým zařazením. Následuje detailní popis rostliny, typ obsažených toxinů a charakteristiky hlavních aktivních sloučenin včetně vzorců nejdůležitějších toxinů. Dále je popsán farmakologický účinek rostlin na lidský a zvířecí organismus. Nechybí ani popis hlavních oblastí výskytu rostlin včetně distribuční mapky. Druhá strana je vždy kompletně věnována fotografickým dokumentacím jednotlivých částí popisovaných rostlin. Fotografická dokumentace je vysoce precizní a zobrazuje vždy podstatné identifikační znaky rostlin (květ, plod, semeno, listy, hlízu, kořen atd.).

Jelikož kniha obsahuje výběr 135 nejběžněji se vyskytujících jedovatých rostlin, je zřejmé, že ne všechny popisované rostliny jsou typické sukulenty, ale jsou zde zastoupeny i kaudexní rostliny nebo cibuloviny. Z nejméně významných čeledí bych jmenoval *Aizoaceae*, *Amaryllidaceae*, *Apocynaceae*, *Asteraceae*, *Cucurbitaceae*, *Crassulaceae*, *Dioscoreaceae*, *Euphorbiaceae*, *Fabaceae*, *Moraceae*, *Solanaceae* a *Zamiaceae*. Závěrem lze jen dodat, že publikace najde uplatnění u všech botaniků a pěstitelů, kteří by se rádi dozvěděli, jak moc jedovaté pro ostatní rodinné příslušníky

jsou jejich euforbie, amrylisy, dioskoree, mesemb, senecia, fikusy nebo kalanchoe, popřípadě co se stane, když si na těchto oblíbených skleníkových rostlinách pochutná domácí zvířectvo.

RNDr. Štarha Roman, Ph. D.

***Coryphantha maiz tablasensis* Backeb.**

Pokusím se představit jednu populární a milou rostlinku rodu *Coryphantha*, která se svým vzezřením poněkud odlišuje od většiny druhů tohoto rodu. Nejprve snad, odkud kaktus pochází. Jde o relativně malou oblast, jak již název napovídá, Las Tablas v mexickém státě San Luis Potosí, kde se vyskytuje ve společnosti jiného zajímavého kaktusu *Turbinicactus lophophoroides*. Půdní formace je dle autorů, kteří naleziště navštívili, hlinitá, s významným podílem sádry a poměrně hluboká. Tento kraj nepatří mezi extrémně suché. Jako další, silně zemědělsky využívané části státu, je poměrně dobře zásoben vodou. Toto jen, nesmíme brát příliš doslova u rostlin pocházejících z těchto krajů, častá a bohatá zálivka bývá totiž doslovným rozsudkem smrti. V jeho domovině jej ohrožuje opravdu jen již zmiňované zemědělství, které nebere ohledy na výskyt žádné zajímavější rostliny. Již více autorů si všimlo tohoto mexického paradoxu ochrany přírody. Toto ale není předmětem mého článku, a proto se vrátím k naší rostlince.

Stručně k popisu: rostlina kulovitá, až diskovitá, v období sucha značně zatahující do půdy, průměr až 6cm, výška i ve stáří nepřesahuje 6-7 cm, protože při dosažení dospělosti začíná výrazně odnožovat a tvořit nízký kompaktní polštář. Bradavky tmavě šedozelené barvy, kuželovité nahoře zčásti rozdělené nevýraznou brázdou, krátce vyplněnou bílou vlnou. Ani vlna objevující se mezi bradavkami, nemá dlouhého bytí. Již slabší vítr, nebo trocha deště ji trvale odstraňuje. Vrchol bradavky je zakončen malou cca. 1,5 mm kruhovitou areolou se třemi až sedmi křídově bílými, matnými, okrajovými trny zakončenými tmavě hnědou až černou špičkou. Trny jsou dlouhé 3 až 10mm, jehlovité, u některých rostlin nevýrazně prohnuté k tělu. Zajímavé že tmavší trny v areole vždy trčí nahoru. Středový trn chybí. Dominantní na rostlině vytažené ze substrátu, je výrazně řepovitý, až hlízovitý, žlutobílý kořen napovídající, kde je schovaná veškerá síla rostliny. Tvar i velikost kořenů nám jasně naznačuje že rostlina vyžaduje hlubokou pěstební nádobu, naplněnou písčitohlinitou půdní směsí. Rostlina se na kvetení připravuje zjara, malým růžově hnědým pupeny, záhy se otevírajícími květy velikosti kolem čtyř centimetrů, světle žlutobílé barvy, někdy s růžovým nádechem. Tyčinky s prašníky početné žluté, blizna žlutá se 6 až 10 rameny, výrazně převyšující prašníky.

Pěstební nároky bych rád podal ze svých zkušeností. Mám sice rostliny poměrně mladé, ale již jsem si udělal vlastní názor. Používám vysokých květináčů, nepatrně větších průměrů než mají rostliny. Půdní směs antuka, říční písek a jílovitá zemina. Zálivka, velmi bohatá, ale pouze jednou až dvakrát za rok. Já osobně praktikuji postavení úplně vyschlých květináčů s rostlinami do nádoby ve které je vody po vrchní okraj květináče. Pokud je totiž rostlina připravena na vegetaci, bez problémů, tuto vodu rychle načerpá a bezezbytku využije. To že tato zálivka obsahuje hnojivo považuji za samozřejmost. V čem jsem ještě nedosáhl úspěchu je sklizen semen. Zapříčinil to širší časový rozsah nepřiliš bohatého kvetení, a přesto že jsem se pokusil uchovat pyl pro pozdější opylení, nebylo toto zdárné. Druh má ale jednu nepříjemnou vlastnost a to občasné zasychání jednotlivých bradavek. Je to pro mě nevysvětlitelný úkaz. Je totiž úplně jedno jak rostliny zalévám, hnojím nebo dokonce pokud šlo o rostlinu roubovanou, bradavky zaschly taktéž. Později se dá tato bradavka bez následků vyloupnout, ale tím se nám naruší symetrie rostliny, zvláště když jich zaschne více vedle sebe. Pokoušel jsem se tento druh pěstovat i roubovaný, ale přes úspěšnost, nebyl jsem s výsledkem spokojen. Rostlinky byly velké, kulaté a zdravé, ale ztratily své kouzlo.

Tak na závěr mohu jen doporučit *Coryphantha maiz tablasensis* k zařazení do sbírky. Mluví pro to většina specifik, pro které si rostlinky pořizujeme. Je malá, je náročnější, není sice zvláště vzácná, ale je hezounká a pokud Vám vykvete, považujte to za jistý úspěch.

Ostravský Ota

Dopis redakci Ostníku

Se zájmem a potěšením jsem četl v Ostníku z března 2005 článek p. Milana Tůmy na téma „Kaktusy a hydroponie“. Využívám jeho vyzvání, aby „se někdo po přečtení těch řádků ozval“. Snad nová rubrika „Dopisy redakci“ ještě více přispěje ke světovosti Ostníku.

Zhruba před 30-40 lety bylo hydroponické pěstování rostlin (i zeleniny) módním tématem. Každý se může o tom přesvědčit např. v časopisech Živa, Zahradnictví a zřejmě i jiných, které jsem nestačil sledovat. O hydroponii rostlin byly vydány v Německu nejméně dvě monografie, z nichž jednu vlastním. Dnes už jen málo našich dlouholetých členů pamatuje na polemiky a argumenty proti hydroponickému pěstování kaktusů, které byly na schůzích kroužku opakovaně probírány. Zsvěceně o tomto způsobu pěstování rostlin hovořil např. Ing. Jaroslav Sklenka, povoláním chemik. O prvých vlastních zkušenostech, pokud si dobře vzpomínám, také informoval na jedné z řídkých návštěv schůze p. Jašek a další diskutéři. Ing. Sklenka napsal do našeho Jubilejního sborníku (1969) sedmistránkový článek „Chemické minimum kaktusáře“ v němž čtenář najde tato slova: „V hydroponii, kdy pěstujeme kaktusy v substrátech nemajících živin, dodáváme tyto zálivkou živnými roztoky, nebo v těchto roztocích kaktusy přímo pěstujeme. V dnešní době, kdy je hydroponie velmi rozšířena, si zkušený pěstitel, na základě svých poznatků a zkušeností připravuje roztoky podle vlastních receptur....“ (s.90).

Děkuji redaktorovi Ostníku a hlavně p. Milanu Tůmovi, autorovi komentovaného článku, za připomenutí tématu, o kterém se hodně mluvilo, méně ověřovalo a dnes mezi kaktusáři téměř zapadlo.

MUDr. Vladimír Plesník

Kaktusy a hydroponie 2

Opět se vracím k problému pěstování kaktusů bez půdy – tudíž hydroponií. V neděli 13.března jsem se díval na pořad televize Nova - Rády ptáka Loskutáka. Ke konci pořadu byla zmínka o pěstování kaktusů a jarním přesazování. Byl tázán p. ing. Pavel Heřtus, který jak známo má obchod s kaktusy. Byla zde doporučována zemina k přesazování kaktusů na jaře, její optimální složení co se týče pH, ale byla zde i ukázka nových plastových květináčů výhradně určených k hydroponickému pěstování kaktusů. Květináče se skládaly z vnitřního a vnějšího a na boku uvnitř byl tzv. vodoznak, kde se může sledovat výška živného roztoku. Minimum a maximum je označeno, takže podle mne nelze udělat přehmat. Rostlinu, kterou ukazoval, pěstoval v keramzitu, ale poukazoval na to, že lze zvolit různé druhy materiálu. No a v zimě se rostliny nechají bez roztoku, „nasucho“ a na jaře se opět přivedou k růstu. Na ukázce bylo vidět, že rostlina je asi dobře prokořeněná, poněvadž byla uchopena za tělo a z květináče nevyklouzla. Zde se musím ještě vyjádřit k tomu, že se zmínil o tom, že lze kaktusy pěstovat i tak, že nebudou celou dobu čerpat živiny z živného roztoku, ale budou pěstovány v materiálu, který se vždy po vyschnutí zalije a rostliny rostou dále, ale to že není „čistá“ hydroponie.

Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že jsem pěstoval rostliny v antuce, kterou jsem si vozil z Hrachovce u Val. Meziříčí a z Hranic na Moravě. Hrachovec mlel antuku hrubou a Hranice celkem jemnou, takže jsem obě tyto složky míchal dohromady a bez toho, že bych neutralizoval tuto směs kyselinou sírovou jak to dělal př. Bahounek, jsem ji používal na vysazování rostlin. Tento postup jsem ve svých začátcích konzultoval s p. Haraštou, se kterým jsem v té době byl v úzkém kontaktu a dodnes mu vděčím za tuto osobní a nezjištnou pomoc, kdy mi předával své

zkušenosti a vodil mě do okolních sbírek a tam jsem poznával i další brněnské kaktusáře.

Nemohu se zde nezmínit o návštěvách, které jsem podnikl s p. Haraštou k p. Fleischerovi, se kterým jsme diskutovali na různé téma ohledně pěstování kaktusů, jejich přesazování apod. Tyto návštěvy jsem vždy považoval za „Vysokou školu kaktusářeni“ a dodnes si toto považuji. Bylo nezapomenutelné, když jsem s p. Fleischerem diskutoval o pěstování kaktusů v antuce. Vzal jsem si jeho rady k srdci a mohu prohlásit, že jsem nikdy antuku nepral, nezjišťoval „pH“ a podobně, ale vždy jsem ji nechal jeden rok „odpočinout“, a pak jsem do ní sázel kaktusy. Ztráty byly opravdu minimální pokud nějaké byly, rostliny během jednoho roku vytvořily pevný kořenový systém a nikdy se mi nestalo, že pokud jsem rostlinu chtěl vytáhnout a chytil jsem ji za tělo, aby se z květináče vysmekla. Ale to nebyla čistá hydroponie. Někdy příště, jak jsem zkoušel pěstovat rostliny v perlitu.

Milan Tůma

Jak jsem pěstoval kaktusy v perlitu

Je to již kaktusářská historie, kdy nebyly „dobré“ květináčky a v hliněných se kaktusům již nedařilo, tak se hledaly cesty „jak na to“. Kaktusy se pěstovaly v různých kelímcích z umělé hmoty od solviny, různých jogurtů apod. Také se experimentovalo a rostliny se sázely už nejen do „osvědčené“ zeminy (a zaručeně té dobré), ale jezdilo se i na Bruntálsko pro „tuf“ (dnes je to chráněna oblast a hrozí tresty pokud někoho přistihnou), ale o tom by jistě ještě mohl vyprávět p. Válek, který pokud se nemýlím pěstoval také rostliny v „tufu“ a myslím, že s přidáním rašeliny, ale to nechci tvrdit, o tom by se snad z odstupem času mohl na stránkách Ostníku vyjádřit sám p. Válek, kterého tímto vyzývám k napsání článku nebo alespoň své zkušenosti popsat slovně p. Královci do magnetofonu.

Ale vraťme se na začátek. Při jedné schůzce u p. Harašty jsme diskutovali o různých substrátech a zde padla řeč o perlitu. Jelikož jsem v té době jezdil po celé republice jako řidič z povolání (jako pánský kočí), měl jsem možnost si dovézt různé druhy písků z jižní Moravy, antuku z různých zdrojů a tak poblíž Nového Jičína jsem objevil odnož Košické keramiky podnik „KERKO“, keramika Košice. V dobré snaze jsem zakoupil pytel perlitu o objemu 100 litrů a spokojeně zavezl do skleníku. Nikdy v životě už bych takovou „blbost“ neudělal. Byla sobota, službu jsem neměl, tak hurá do skleníku, který jsem 5.5 km daleko z Poruby a jelikož se jednalo o jaro tak přesazovat kaktusy. Jezdil jsem do skleníku poměrně brzy asi tak kolem půl páté a vychutnával jsem si srnky na přilehlé louce a také východ slunce. Prostě do této chvíle nádhera. Uvařil jsem si „kafe“, nachystal kontejnérky, na dno antuka, pak rostlina s perlitem a nakonec antuka, aby se perlit nevyplavoval. Než jsem se nadal, slunce zahřálo skleník na seřizených 20°C a ventilátory neomylně začaly větrat.

Nemyslím, že bych zde měl pokračovat. Jistě si každý dovede představit následující okamžiky. Ventilátory zapracovaly podle příkazu, perlit počal perlit až velmi nepříjemně a následující dobu jsem proseděl mimo dosah skleníku, abych nekýchal. Ještě 14 dnů jsem vstupoval do skleníku s určitou úctou, jako před posvátnou sopkou. Myslím, že pokud mohu v období odstupu konstatovat byla to má

životní zkušenost a př. Harašta měl pravdu, když řekl, že v bílém substrátu se škůdci nevyskytují. Po této zkušenosti jsem s ním souhlasil.

Těžce jsem se zbavoval zbytků perlitu a přidával do různých zemin. S odstupem času, kdy jsem ze zdravotních důvodů přestal s pěstováním kaktusů a mé sbírkové rostliny skončily v bývalé NDR u př. Jürgena Rothe v Zschornewitz kousek od Dessau. I když je stejného ročníku jako já, má své zdravotní potíže stejně jako já, rostliny u něj prosperují a daří se jim dobře. Myslím, že i v budoucnosti bude o ně dobře postaráno, ale to je snad ve hvězdách.

Toto pojednání není laděno aprílem, ale bohužel vlastní zkušenosti.

Milan Tůma

Z naší činnosti

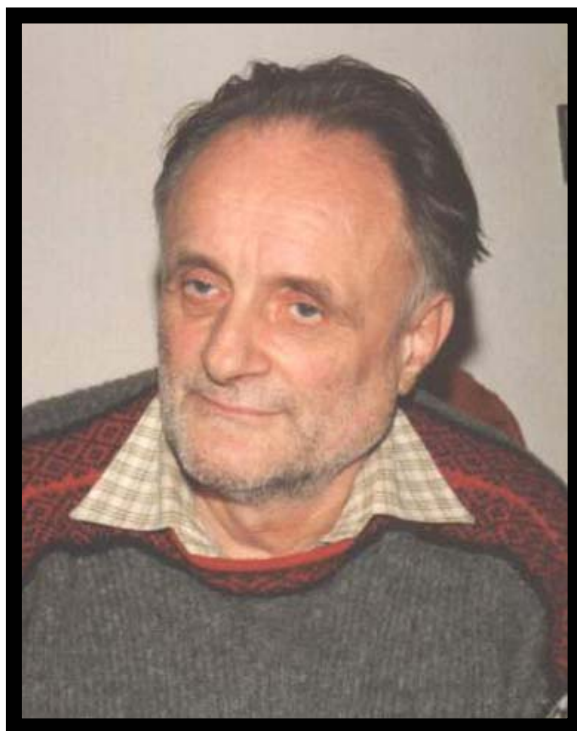
Na březnovou schůzku dne 7.3. mezi nás zavítal po roce milý člen frýdeckého Klubu pan Ivo Žídek, aby nám ukázal druhou část své cesty po Madagaskaru. A bylo se na co dívat, neboť snímků bylo poměrně hodně (kolem 300), které jsme shlédli v rychlém promítání s kvalitním odborným slovním doprovodem. Na Madagaskaru roste spousta endemitů a dalších zajímavých rostlin, které ocení zvláště pěstitelé jiných sukulentů. Vyskytuje se zde devět druhů pachypodií rostoucích na celém území Madagaskaru, takže na snímcích nemohly chybět. Viděli jsme i velký počet jiných sukulentních rostlin jako *Euphorbia*, *Jatropha*, *Cyphostema*, *Allaudia*, *Didiera*, *Commiphora*, *Aloe*, *Kalanchoe*, *Moringa*, *Adonia*, *Delonix*, *Ficus* a spousta dalších. Mezi nezapomenutelné snímky patří velké stromy rodu *Adansonia*, rostliny která se dostala i na madagaskarské mince. Byla to skvělá přednáška, zvláště pro milovníky jiných sukulentů a tak lze jen panu Žídkovi poděkovat za pěkný večer a doufat, že jsme se s ním na přednáškách neviděli naposledy. Na závěr schůzky bylo mezi přítomné slosováno několik rostlin.

Antonín Pakr - in memoriam

(1935 - 2004)

Těsně před uzávěrkou Ostníku nás zastihla smutná zpráva, že naše řady v době vánoc opustil známý pěstitel kaktusů a jiných sukulentů Antonín Pakr z Jeseníku. Než se natrvalo přestěhoval po odchodu do důchodu do Jeseníku, pracoval dlouhé roky v Třebovické elektrárně jako topič. S Tondou jsem se seznámil prakticky už v dobách, kdy jsem začínal docházet do kroužku kaktusářů v Ostravě v první půli 70 let. Jelikož dojížděl z Ostravy vlakem do Jeseníku a já do Krnova, měli jsme společnou cestu a dvě hodiny jsme diskutovali o kaktusech (ale nejen o nich). Už v mých ranných kaktusářských dobách jsem jej začal navštěvovat v Jeseníku, kde jsem poznal jeho otce i matku (ta byla v Jeseníku známá uznávaná skalničkářka). Tonda byl mimořádný a svérázný člověk se širokým rozhledem a spoustou koníčků, do kterých když se zakousnul, tak je dotáhnul až do posledních detailů. Z jedné strany byl velký puntičkář, avšak z druhé strany byl na některé věci totálně

nespolehlivý. Domluvit se s ním na setkání bylo velmi těžké, jednou ke mě chodíval měsíc i dva každý týden i třikrát, čtyřikrát, aby nato o něm nikdo půl roku nic nevěděl. Přesto jsem s ním strávil mnoho pěkných a zajímavých chvil a dověděl se informace, o kterých v dobách „totáče“ nikdo nemluvil. Pověstná byla jeho ušmudlaná plátěná taška, v které přenášel své sběratelské exponáty. Na první pohled nedělal dobrý dojem, ale to co měl v hlavě svědčilo o tom, že to byl nadmíru chytrý člověk. Historiky z jeho života znám z vyprávění jeho souseda z Jeseníku, neboť sám o sobě toho moc nikdy neřekl, ale o tom co zažil, by se dala napsat celá kniha.

Než jsem jej poznal byl velmi uznávaným speologem, byl při objevování nových chodeb v jeskyních Na Špičáku, Na Pomezi i jinde. Sesbíral spoustu historických dokumentů o jeskyních, panu Absolonovi a chtěl napsat o všem knihu, avšak nebylo mu to v tehdejší době umožněno. Veškeré materiály pak věnoval tehdejšímu Kubánskému ministru kultury, kterého znal a který v Havaně založil speologické muzeum Antonína Pakra. Vzpomínám na jeho sbírku minerálů, kterých byl plný celý dům na Kalvodce, dokonce mu vyšla jedna kniha o „Nickamínku“. Uspořádal několik výstav, aby nakonec celou sbírku minerálů věnoval muzeu. Avšak kameny jej nadobro neopustily, začal sbírat jen acháty, aby znovu uspořádal několik výstav po muzeích. Já jsem s ním prochodil několik lokalit zajímavých na minerály, ale i historické kulturní památky, o kterých měl velký přehled. Po revoluci vydělal spoustu peněz na kupónové privatizaci a věnoval se obchodováním s akciemi. Začal se zajímat o sbírání mincí ražených na území Československé republiky. To co jiní sbírají dlouhá desetiletí, to měl Tonda sesbírané během necelých dvou let i se všemi „raritami“. Poslední jeho sběratelskou vášní bylo sbírání známek s tématem Hradčan i se všemi vadnými tisky a odchylkami v ražbě.

S pěstováním kaktusů začal v padesátých letech, kde jeho známý (náš člen v kroužku kaktusářů) prof. Kempný jel se sjezd parodiofilů a vzal Tonda sebou, ten o kaktusech neměl tehdy ani páru. Tenkrát jej seznámil s celou elitou čs. kaktusářství a z této akce si přivezl spoustu rostlin a tak začal kaktusařit. Během let se začal

specializovat na rod *Echinopsis* a *Tephrocactus*. V posledních letech vynikala jeho kolekce ariokarpusů, mamilárií, ale především spoustu zajímavých sukulentů. O rodu *Echinopsis* sepsal celou knihu, kterou vydal jen v několika kusech ve vlastním nákladu. Součástí tohoto díla byla i historie kaktusářství, která mnou přepracovaná a doplněná vycházela na pokračování v Ostníku. Nevím kam všude chodil na historické materiály, ale jedno je jisté, že vždy přinesl všechno co jsem potřeboval. Jeho zásluhou zde máme např. Seitzův Katalog z roku 1870, o kterém se tvrdilo, že už neexistuje a jednoho dne mi přinesl jeho fotokopie.

Antonín Pakr u své kolekce echinopsisů uložené v provzdušněné vitrině – sbírka na Kalvodce rok 1984, ty větší až metrové kusy byly uloženy za „trucovanou“

Fotografie ze dne 26.9.2004, kdy jsem jej naposledy navštívil v jeho půdním království, kde se cítil nejlépe (snímek u části kolekce jeho kvetoucích ariokarpusů)

V roce 1985 byl zvolen do výboru KK v Ostravě jako redaktor Ostníku, aby pro jeho nespolehlivost ve vydávání byl následně vyměněn. (Nespolehlivost se dá vysvětlit jeho pracovní zaneprázdněností, kdy musel i na několik týdnů odcestovat). Přesto na nás nezanevřel a stále dodával zajímavé typy a informace o kaktusech. Když pokládal na střechu rodinného domu polykarbonátové desky, byl jsem pomoci. Bylo to pozdě na podzim a v noci klesaly teploty už pod -10°C , přes den foukal silný vítr a málem nás to odneslo i deskami. Přesto vše dobře dopadlo a kytky byly za dva dny v teple pěkně pod střechou. Tuto jeho „zimní zahradu“ navštívilo spousta našich i zahraničních kaktusářů, kteří si vždy odvezli nějaké pěkné, vzrostlé rostliny.

Skupinka mamilárií a ariokarpusů

Znali jsme jej jako vynikajícího pěstitele kaktusů, sukulentů, tillandsií, ale i jiných rostlin na zahrádce. Při organizování výstav kaktusů byl vždy platným pomocníkem jak v Ostravském, tak i v Porubském Klubu kaktusářů. Své kytky vystavoval i v Jeseníku při různých příležitostech. Pro propagaci kaktusářství na Ostravsku a Jesenicku udělal mnoho poctivé práce. Odešel skromný, svérázný přítel, který zůstane navždy v našich srdcích.

Čest jeho památce !

Březen u pana Krále

V březnu už k nám přišlo jaro, ale spíše jen kalendářně. V první půli měsíce všude leželo spousta sněhu a zima nedávala žádné známky, že brzy skončí. Pak se však náhle teploty vyhouply až na 18°C přes den a sníh během několika dnů byl ten tam. Ještě ani neroztál všechn a už se objevily první poslové jara – sněženky, vyrážejí jarní cibuloviny jako krokusy, modřence, vykvetl lýkovec a poupata tlačí spousta jiných rostlin. Podívejme se však do skleníku.

I když se ve skleníku snažím držet v zimě stabilní teplotu kolem 5°C , tak se mi to vůbec nedaří, když se sluníčko opře do skla. Teploty vyskočí vysoko a hned je to znát na rostlinách. Už v zimním období vykvetlo spousta sukulentních druhů. Mezi prvními kaktusy vystrkují poupata některé mamilárie, turbinikarpusy, kleistokaktusy, echinofosulokaktusy, matukany, neoporterie, převislý aporokaktus a další. Hlavní nástup vegetace však nastane až po přenesení všech rostlin na letní stanoviště, se stěhováním však počkám až se vrátím se setkání gymnofilů v Eugendorfu. LK

Neoporteria multicolor

Turbinicarpus schmidickeanus

Kalendář kaktusáře – duben

Pro velkou většinu kaktusářů je duben nejnáročnější na čas a na práci při péči o sbírku. Ve vytápěném skleníku řada druhů kaktusů kvete nebo již dokvétá. K získání semen vybíráme jen spolehlivě určené a zdravě rostoucí kusy, které násada plodů nadměrně neoslabí. Pyl se přenáší např. malým vatovým tampónkem, vyrobeným z vypálené (šetřte !) sirky, na jejímž konci je namotán kousek vaty. Samozřejmě je to tampón jen na jedno použití, vatu musíme vždy vyměnit. Dr. Ondřej popsal kdysi zásady pro dočasné uchovávání pylu, které umožní sprášení i těch rostlin, které nekvetou současně. Budeme mít ještě možnost se k tomuto tématu vrátit.

Nejvíce práce představuje přesazování a probouzení kaktusů, tedy jejich příprava na nový růst. Nevracím se k substrátu (viz březnový Kalendář), ale je třeba aspoň stručně uvést zásady pro výběr vhodných nádob, do nichž kaktusy sadíme. Platí, že druhy s řepovitými a kulovými kořeny musí mít hlubší (vyšší) kořenáče, kdežto plýtkce kořenícím druhům se lépe daří v nevysokých miskách. Dřívější bouřlivé diskuse o tom, zda jsou vhodnější kořenáče plechové, keramické či plastové, kulaté nebo hranaté, pro jednu nebo pro několik společně pěstovaných rostlin, jsou v současné praxi vyřešeny dostupností plastových kořenáčů s dostatečnou trvanlivostí a v potřebných normalizovaných velikostech. Pokud nebudou kořenáče až po povrch zakryty substrátem volte raději kořenáče světlých barev, jejichž stěny se na slunci tak nepřehřívají. Sesazené skupiny kaktusů ve společné míse jsou dekorativní a vhodné pro výstavy. Nevýhodou je obtížná manipulace s velkou a těžkou mísou, také obtížnější kontrola a větší riziko přenosu škůdců či nemocí v míse.

Kaktusy, které byly od podzimu uloženy v chladnu, suchu a často i po tmě, je třeba připravit na změnu prostředí. Pokud nebyly zabaleny v novinách, nebo aspoň překryty papírem, bývají někdy značně zaprášené. Celý proces probouzení rostlin

směřuje k přivyknutí na vyšší teplotu a více světla. Teplota a světlo jsou první a rozhodující růstové podmínky, voda teprve po nich. Přesto někteří pěstitelé zastávají názor, že se mají kaktusy krátce opláchnout teplou (40-45°C), měkkou vodou s malým přídavkem saponátu, užívaného při mytí nádobí. Tento postup velice prospěje vzhledu i pozdějšímu růstu těch kaktusů, u nichž nám nezáleží na vatě a vlně v axilách a v areolách. Rostliny po „koupeli“ musí aspoň 24 hodiny osychat na teplejším místě. Jiní pěstitelé namítají, že zaprášený povrch kaktusů je první a přirozenou ochranou před náhlou změnou osvětlení po vybalení rostlin a jejich vystavení na parapet. Doporučují proto, aby k tzv. rosení rostlin došlo až za 2-3 týdny po jejich vysazení. K rosení se má pak užívat jen čistá měkká voda, bez přídavku jakýchkoli „čistících prostředků“.

Častou chybou i zkušeného kaktusáře je popálení rostlin nadbytkem světla při nečekaném slunečním dnu. Žluté až hnědé skvrny na pokožce jsou i při nevelkém rozsahu trvalou vadou na kráse. Větší popáleniny, zejména u mladých rostlin, mohou být příčinou jejich neprospívání a zániku. Zkušenost říká, že chybí-li možnost trvalého dohledu na intenzitu osvětlení, je lepší nechat vysazené rostliny aspoň dva týdny přikryté rozprostřenými novinami. Stínění skel vápnem či Amaritem je pracnější a nákladnější. Noviny lze podle počasí rychle složit nebo rozložit. Jemnější papír, fólii nebo dokonce gázu lze k zakrývání užít jen po napnutí na nějaký rámeček tak, aby po zvlhnutí nepřilehly na temena rostlin. Zejména háčkovité mamilárie se rády přichytí a při odstraňování stínícího materiálu je pak vytáhneme z půdy a nechtěně odstraníme také.

Začátek nového růstu signalizuje zesvětlení vegetačního středu a následný objev nových malých trnů v temenu rostliny. Vyhovující teplota vede při nedostatku světla k tzv. vytahování těla rostliny. Chce se mi plakat nad takto ničenými kaktusy v obchodech s rostlinami. I krásně rostlé a vytrněné kusy zde mění ve znetvořené a k zániku náchylné ukázky neznalosti či nedbalosti personálu. Kdyby se takové rostliny dostaly aspoň do rukou zkušeného pěstitele, ovšem za mnohem levnější peníz, mohly by být časem zachráněny ať již roubováním, nebo seříznutím a zakořeněním. Jediné, čím obchodníci u vystavených kaktusů nešetří, je zálivka.

Prvá jarní zálivka je ve sbírce svátečním dnem, nemálo kaktusářů ji s ohledem na počasí zahájí prvního Máje. Nemá být vydatná, spíše opatrná, voda má být měkká a teplá natolik, aby prohrála svrchní vrstvu substrátu, ale nepoškodila pokožku rostlin. Ani u zcela jalových substrátů se k první zálivce nepřidává hnojivo. Čekací kořínky nepotřebují k růstu živiny z půdy, čerpají je ze zásob rostliny. Teprve až kaktus řádně zakoření může se zalít hnojivým roztokem. Nesmí se ale zapomínat na přípravu podložek k roubování a jejich časnou zálivku tak, aby podložky pro záchranné roubování, nebo k urychlení růstu a květoschopnosti choulostivých druhů kaktusů, byly brzy v plném růstu.

MUDr. Vladimír Plesník

Informace

--- Zájezd na Slovensko proběhne v sobotu a neděli 4.-5.6.2005. Směr trasy přes Žilinu do Martina, kde mohla být návštěva několika menších sbírek (p. **Holla, Babka**). Po cestě se stavít v Kremnici k p. **Rothovi**, kde je nejhezčí skalka a nakonec k p. **Verešovi** ve Zvoleni na zimovzdorné kaktusy. V neděli návštěva **Arboreta** Borová

Hora, po cestě zpět v Banské Bystrici návštěva sbírky p. **Patrasa**, nakonec v Žilině (Teplička nad Váhom) – největší sbírka tohoto zájezdu p. **Beliančana**. Zatím vše v jednání, případné změny možné.

--- **Adonis** klub skalničkářů a pěstitelů bonsají Ostrava pořádá několik prodejních výstav svých výpěstků v Domě zahrádkářů v Zábřehu (u nádraží Ostrava - Vítkovice) od 9-17 hodin (o sobotách do 13 hodin):

Jarní výstava 1.-2.4.2005

Hlavní výstava 27.-30.4.2005

Výstava s burzou 13.-14.5.2005

--- Prodejní výstava exotických rostlin pod názvem **TROPIC** proběhne v DK Vítkovic ve dnech 22.-24.4.2005.

--- Ve dnech 29.4.-1.5.2005 proběhne „**VI. Wiosenne Spotkanie Miłośników Kaktusów**“ v krásném prostředí polských Beskyd, v obci Węgierska Górka rekreační objekt „Wrzos“. Cena pro účastníky asi 170zł. Objednávka přímo na organizátora: Wojciech Preidl, 44-100 Gliwice, ul. Kozielska 101/27, tel..+48 32-238-38-36, mobile +48 691-514-393 e-mail: wpreidl@rg4.gorn.polsl.gliwice.pl, nebo: wpreidl@o2.pl

--- Schůzky pěstitelů kaktusů a jiných sukulentů s promítáním diapozitivů a přednáškou se konají **každé první pondělí v měsíci** (mimo letních prázdnin) od 17.hodin na ubytovně ČD v sadu B.Němcové. Přijďte mezi nás.

--- Internetové stránky našeho Klubu: <http://www.gardening.cz/ostnik>

--- Informace týkající se činnosti Klubu kaktusářů v Ostravě i příspěvky do Ostníku zasílejte na adresu předsedy: lumir.kral@iol.cz

Adresy autorů:

Král Lumír, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 723 274 571.

Ostravský Ota, Horymírova 24, Ostrava - Zábřeh

MUDr. Plesník Vladimír, Nezvalovo nám. 846, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 596 910 790.

RNDr. Štarha Roman, Ph. D., Ostrava, Šalounova 623, Ostrava 3, 70300. e-mail: starha@tiscali.cz

Tůma Milan, Podroužkova 1679, 708 00 Ostrava – Poruba, Tel.: 731 737 904.

OBSAH – DUBEN 2005

Z literatury	50
Drobničky	52
Recenze	53
<i>Coryphantha maiz tablasensis</i> Backeb.	54
Dopis redakci Ostníku	55
Kaktusy a hydroponie 2	56
Jak jsem pěstoval kaktusy v perlitu	57
Z naší činnosti	58
Antonín Pakr – In memoriam	58
Březen u pana Krále	61
Kalendář kaktusáře – duben	62
Informace	63

OSTNÍK

Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, duben 2005

Šéfredaktor: Lumír Král, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 723 274 571.

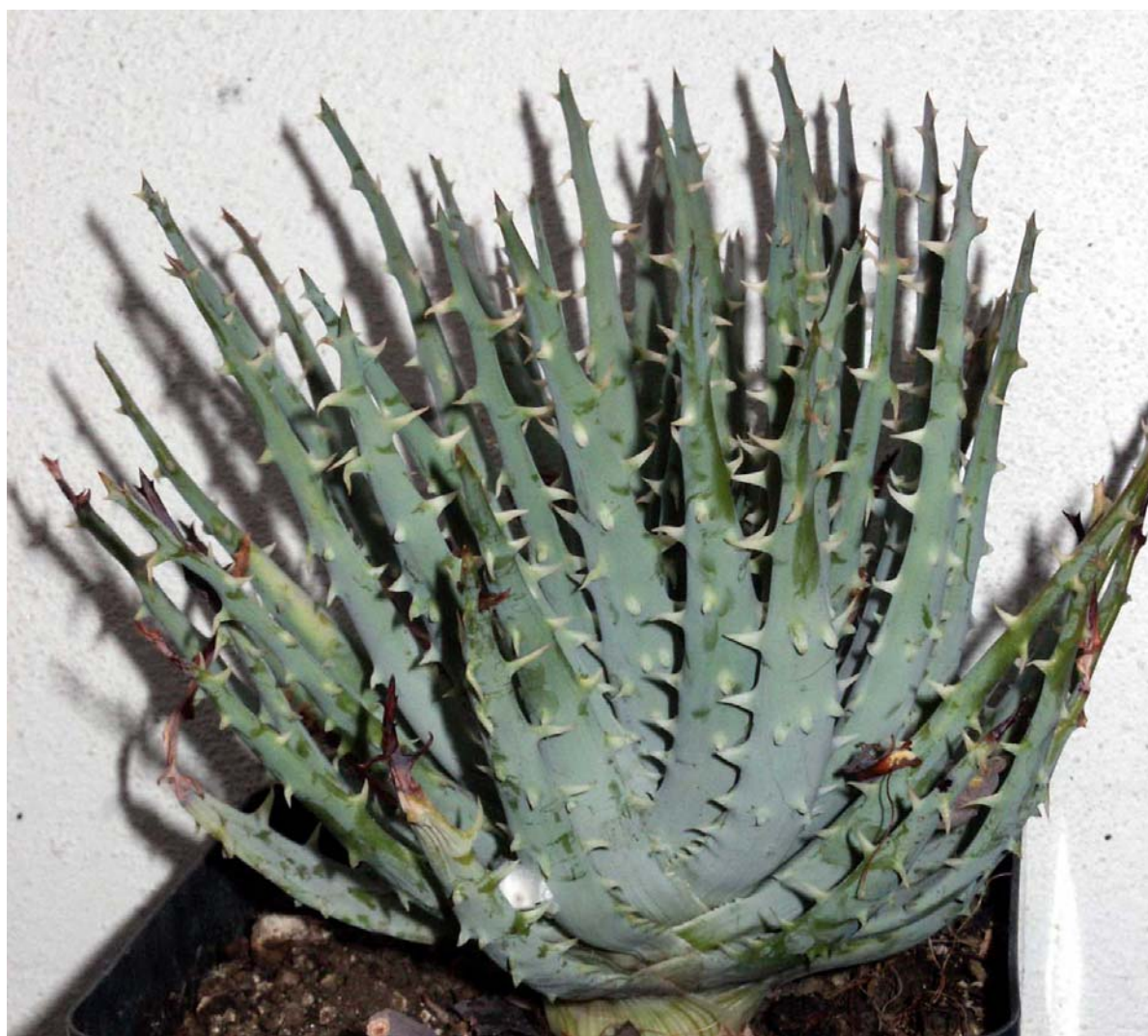
Objednávky a distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6038, 708 00 O.-Poruba, tel: 596951955.

Ostník

Časopis Klubu kaktusářů v Ostravě

Číslo 340.
Ročník 34.
Květen 2005

Aloe longistyla Baker 1880

Z literatury

Kakteen und andere Sukkulente č. 11 / 2002

Svým tělem, otrněním, vlnou, ale především poměrně velkými sytě růžovými květy s nápadnou smetanově bílou bliznou, patří *Turbinicarpus roseiflorus* k nejhezčím představitelům tohoto rodu (titulní snímek). Podle názoru mnoha znalců je to však hybrida.

K velmi vděčným sukulentům i pro náročné pěstitele patří zástupci velkorodu *Crassula*, pro něž je charakteristické drobné tělo. Autor na 10 stránkách a 18 obrázcích stručně, ale výstižně pojednává o 33 druzích s uvedením jejich charakteristických znaků, vlastností a pěstitelských zvláštností. Většina těchto listových sukulentů pochází z centrální Afriky a Madagaskaru, některé druhy mají jako další zásobní orgán také řepovitý kořen. Šedé zbarvení povrchu listů je dáno hustými chloupky, které listy chrání před sluncem a umožňuje život rostliny i v extrémně suchých polopouštích. Květy krasulí jsou malé, většinou bílé barvy, méně často žluté, nebo růžové. Jednotlivé druhy rozkvétají během celého roku, květy dlouho vydrží a někdy až nepříjemně silně voní. Většina druhů má vegetační období od jara do podzimu. Dostatek světla je zárukou, že rostlina se nebude nepřírodně vyťahovat. Druhy s šedými listy snáší při dobrém provětrávání stanoviště i plné výsluní. Zelené druhy je lepší chránit před úpalem. I při nejlepší péči některé zelené krasuly po 2-3 letech hynou následkem rozpadnutí báze rostliny. Někteří to připisují krátkověkosti následkem stárnutí, jiní plísním v půdě. Tyto druhy lze chránit tím, že od poloviny června do konce srpna je pěstujeme v polostínu. U druhů se šedými listy tato potíž není. Při pěstování venku lehce snáší obvyklé deště, naopak listy jsou kompaktnější a barevnější. Zálivka i přihnojení podobné jako u kaktusů. V zimě vyžadují teploty 5-15°C a zálivku spodem v delších intervalech. Ulpění kapky vody mezi listy často způsobí uhynutí rostliny následkem hniloby. I v zimě je důležité poskytnout krasulím dobře osvětlené stanoviště, zvláště při vyšších teplotách. Krasuly nejlépe rostou v propustné, hlinito-písečné zemině pro kaktusy s příměsí perlitu a v menších nádobách, které je možné postavit do větší mísy vyplněné oblázky nebo keramikem. Výhoda je v usnadnění nutného zmlazování řízky ze starších rostlin. Řízky se odebírají v období plného růstu, nechají se několik dnů zaschnout a pak se mělce vloží do substrátu. Větší řízky, které se vyvrací, přivazují k tyčkám zastrčeným do substrátu. Množení zakořeňováním odlomených listů je zdlouhavější a často nejisté. Bez pravidelného omlazování nelze sbírku krasulí delší dobu udržet, nabídka semen je omezená a týká se jen běžných druhů. Největší nabídku krasulí má firma Mesa Garden z USA, ale import z USA je zdlouhavý a většina rostlin dojde deformovaná a neschopná dalšího růstu.

Fyzikální a biotechnické metody ochrany sukulentů probírá T. Brand. Nejjednodušším způsobem ochrany je mechanické odstraňování škůdců a napadených částí rostlin, primární je však prevence, tedy opatření proti zavlečení škůdců do sbírky, nebo proti snížení odolnosti rostlin následkem fyzikálních faktorů a pěstitelských přehmatů. Pinzeta a ostrý nůž poslouží k odstranění plísní napadených listů a částí těla i k potřebnému usměrnění růstu a omlazení rostliny. Tyto nástroje lze užít i při tvarování sukulentů do podoby bonsajů, nebo k odstranění kořenů napadených kořenovkou nebo háďátkou. Nedávno bylo doporučeno desetiminutové ošetření takových rostlin horkou vodou o teplotě 55°C. Nesmíme však tuto metodu užít u epifytů a u rostlin s kaudexem. Známa je také přitažlivost žluté barvy pro různé

škůdce. Na ní je založen účinek žlutých, lepem natřených kousků plastu, které zastrčeny mezi rostliny tvoří účinnou past na smutnice, vši a molice. Na modré leповé desky se přilepují svilušky. K hubení slimáků se užívají jedové preparáty, které je vábí svým pachem - vůní. Nemáme dosud feromonové preparáty specificky lákající škůdce sukulentů, lze však užít repelentů, které je odpuzují. K nim patří na trhu nový preparát NeemAzal-T/S, působící vůči mnoha savým a žravým škůdcům i proti sviluškám. Zkušenosti s jeho aplikací ve sbírkách sukulentů jsou zatím malé.

Arrojadoa beatae je první z obrazem i slovem představovaných kaktusů v pravidelném seriálu KuaS. Má tenké, až 50 cm vysoké články, v jejichž temeni vzniká štětcí podobný útvar z vlny a trnů, kterým prorůstají úzké, červenofialové květy válcovitého tvaru. Celý rod pochází z Brazílie, vyžaduje teplé stanoviště, minerální substrát a v létě jen sporou zálivku. Zimovat při 12-15°C. **Opuntia tunicata** je hezká válcovitá cylidropuncie, ale nebezpečná svými dlouhými trny se zpětnými háčky. Rychle roste v každém písčitém substrátu, má-li v létě dostatek vody a slunce, v zimě chladno a sucho. Množí se zakořeněním oddělených výhonů. **Haworthia venosa subsp. tessellata** se vyznačuje různými široce rozloženými listy trojúhelníkovitého tvaru, na jejich horní straně je dekorativní síť světlejších žilek. Dobře roste v písčito-jílovité půdě, ale potřebuje v létě ochranu před poledním sluncem a opakovanou, vydatnou zálivku. Zimovat při 6-10°C s minimální zálivkou. Snadno se množí postraními odnožemi i výsevem.

Parodia penicillata (penicillus = štětec) má větší válcovité tělo o průměru 12 cm a výšce až 70 cm, se zelenou pokožkou a asi 17 spirálovitě postavenými žebry. Na nich jsou velké, žluté areoly s vlnou, nesoucí sytě až slabě žluté, husté trny, zakrývající pokožku těla. Trny jsou až 5 cm dlouhé, tenké, píchavé. Květ vyrůstá v okolí temene, má 4 cm v průměru a červenou až oranžovou barvu. Dobře roste v lehce minerálních substrátech, je však choulostivá na jeho déletrvající zamokření. V zimě nesmí teplota klesnout pod 5°C, kvetení se několikrát opakuje od časného jara. Množí se výsevem (2 barevné snímky).

Echeveria rosea roste jako řídké rozvětvený keřík o výšce až 30 cm s částečně poléhavými výhony. Až 9 cm dlouhé a 2 cm široké, lancetovité listy jsou šedozelené, později načervenalé. Jednotlivé květy na stonku jsou až 7 mm dlouhé, se růžovými kališními a žlutými korunními lístky. Pochází z Mexika, kde roste epifyticky na stromech smíšených lesů, společně s tilandsiemi a orchidejemi. Vhodný je pro ni substrát obsahující ze 3/4 rašelinu, ale roste téměř ve všem. Přežije úplné vyschnutí substrátu v zimě, kdy snese i teploty blízké bodu mrazu. Snadno se množí řízkami a odlomenými listy (2 barevné snímky).

Gymnocalycium chacoense bylo nalezeno v Bolívii a popsáno Amerhausenem roku 1999. Dobrodružství a útrapy, které prožili Jucker a Egli při nálezu této rostliny jsou náplní 7 stran, včetně 6 snímků a mapky výskytu. Tento druh srovnali s nálezem a popisem dalších 3 gymen, rostoucích v Čaku: *G. chacoense*, *G. eurypleurum* a *G. paediophilum*.

Vedoucí botanické zahrady v Bernu, Dr. Jonas Lüthy, se pustil do ožehavého tématu **ilegálního obchodu s kaktusy v Evropě**. Čtyři snímky, pořizené na nějaké burze v Německu, dokumentují prodej velkého množství silně ohrožených druhů kaktusů, patřících do I. a II. přílohy Washingtonské dohody o ochraně některých rostlin (CITES). V dubnu 2002 kontrolovali celníci prodej těchto rostlin v jedné nejmenované německé firmě a našli velké množství zřejmě pašovaných importních kaktusů a sukulentů. Je zakázán mezinárodní obchod s rostlinami z přírody, jako jsou *Ariocarpus*, *Turbincarpus*, *Peleciphora* nebo *Strombocactus*. Celníci zajistili 350 importů, z toho např. 70 kusů *Ariocarpus bravoanus*, dále *Geohintonia mexicana*,

Aztekium hintonii, *Arioc. fissuratus* var. *hintonii*, *Turbincarpus alonsoi* a *Strombocactus disciformis* subspec. *esperanzae* (= *Str. pulcherrimus*), velká množství také *Arioc. kotschoubeyanus*, *Pelecyphora aselliformis*, *Encephalocarpus strobiliformis* a *Strombocactus disciformis* subsp. *disciformis*. Za nejzávažnější přečin je považován dovoz velkého počtu exemplářů *Ariocarpus bravoanus*, jehož naleziště bylo zveřejněno na jaře 1997 ve faxové nabídce semen známého českého obchodníka Pavlíčka. Jen deset let po nalezení tohoto druhu hrozí mu dnes v přírodě úplné vyhubení. Jakousi náplastí je získávání semen z roubovaných, ve sbírkách pěstovaných rostlin, přesto ilegální dovoz stále pokračuje. Stejná situace je i u dalších silně ohrožených kaktusů. Na plnění nalezišť se podílí jak různí firemní organizátoři sběru domorodci, tak velká část „turistů“ - soukromníků při cestách po Mexiku. Při tom je takové počínání nezodpovědné už proto, že např. *Turbincarpus alonsoi* byl v Česku již za dva roky po popisu namnožen výsevy v množství, které bohatě stačí pokrýt požadavky zájemců. Velké a prastaré exempláře, které celníci našli a zabavili, mají ve sbírkách pramalou šanci na přežití, zatím co na původním nalezišti by zajistily udržení své populace. Legálně lze tyto rostliny získat v Evropě od několika firem, které jsou registrovány a získaly k jejich pěstování a nabídce povolení dle CITES. Rostliny předávají s vysvědčením původu, platným i při mezinárodním obchodu. V Německu jsou to firmy Uhlig a Haage, v ČR firmy Marcel Bouma, Miroslav Hájek a Karel Rys, ve Švýcarsku firma Ha-Ka-Flor.

MUDr. Vladimír Plesník

Drobničky

♣ Velkou překážkou při množení některých druhů kaktusů a sukulentů je nemožnost získat z mateční rostliny klíčivá semena. Příčinou je často velká příbuznost rostlin, pocházejících z jednoho importu, který přežil život v Evropě. Jsou však také druhy, které nejsou samosprašné a k získání semen je třeba opylení blizny z nepříbuzné rostliny. Boyle a Idnurm publikovali v u nás nedostupném časopise (*Sexual Plant Reproduction* 13: 323-327) zajímavý článek o pokusech o úspěšné opylení u *Echinopsis chamaecereus*. Je-li blizna sprášena vlastním pylem neprorůstá pylové vlákno až do semeníku a nedojde k násadě semene. Po sprášení směsí pylu vlastního a *Echinopsis oxygona* se podařilo získat několik semen, která však vůbec neklíčila, nebo semenáčkům chyběl chlorofyl a nebyly schopné delšího života. Vlastní pyl, vystavený po 16 hodin teplotě 46°C a okamžitě nanesený na bliznu, vedl ke vzniku plodu. Ale i v tomto případě nebyla většina semenáček schopna delšího života a jen dva přežily a dosáhly květoschopnosti. Tyto dvě rostliny byly sprášeny pylem z matečné rostliny. Takto získaná, nevalně klíčící semena, dala život semenáčkům s velice rozdílným podílem přeživších rostlin.

Vzpomeňte si také na Friče s jeho ultrafialovou lampou, na pokusy s rtg. paprsky, nebo na výsledky svých pokusů o získání klíčivých semen z unikátní rostliny, kterou byste rádi rozmnožili.

MUDr. Vladimír Plesník

Recenze

SOCOTRA – THE LOST ISLAND

Alain Christophe, 64 str., vydal Cactus&CoLibri 2005 Italy, jazyk : angličtina

V listopadu 2003 navštívil francouzský autor a fotograf Alain Christophe ostrov Socotra. Tato Yemenská enkláva u břehů Somálska je domovem značného množství endemitických druhů zvířat a také zde roste poměrně hodně endemitů z říše rostlin. Valná většina rostlin je sukulentních, a právě těmto rostlinám je věnována celá tato knížka. Ač je kniha psána anglicky, je srozumitelná i začátečníkům a to důvodu, že texty jsou velmi jednoduché a jsou zaměřeny převážně na geografická data s udáním, co kde roste. Poslední textová část je věnována ochraně rostlin na Sokotře. Každopádně kniha je plná barevných fotografií nejen rostlin, ale i krajiny tohoto překrásného ostrova vůbec. Poměr textové části vůči fotografiím je cca 1:9, což hovoří za vše. Prostě je se na co dívat. Tudíž všichni zájemci, kteří si tuto knihu zajistí, se mohou kochat překrásnými snímky divokých rostlin : *Adenium socotranum*, *Babiana socotrana*, *Kalanchoe farinosa*, *Caralluma socotrana*, *Dorstenia gigas*, *Dendrosicyos socotranus*, *Aloe squarrosa* a mnoha dalších. Zájemci získají další info a objednat mohou na www.palkowitschia.cz

Dr. Roman Štarha

Název „KAKTUS“

Řada lidí by dnes považovala otázky typu „Co vlastně název kaktus znamená, kde se vzal a kdo jej jako první užíval?“ za hloupost či zbytečnost. Jsou však i vědci, kteří se zabývají původem slov a výsledky jejich práce mohou být i pro kaktusáře velice zajímavé. Vždyť, ruku na srdce, kdo z nás by dokázal rozumně odpovědět ?

Pátrání po původu slova začíná hledáním v dochovaných starých textech. Po objevu Ameriky dostávaly se do Evropy různé exotické zvláštnosti, mezi nimi také kaktusy. Středověké knihy o léčivých bylinách obsahují popisy „síly“ a „působení“ prvých importovaných kaktusů a sukulentů. Tehdejší vědátoři čerpali hlavně ze spisů starých Řeků a Římanů. Nejčastěji citují řeckého filosofa Theofrasta z Efesu, který žil v letech 373-288 před Kristem. Byl to žák a nástupce Aristotela ve vedení jeho peripatetické školy (vyučovalo se tam při procházkách alejemi nebo sloupořadím (= peripatos). Theofrastos je považován za zakladatele botaniky, snažil se najít hranici mezi rostlinnou a živočišnou říší. Popsal způsob života asi 500 tehdy známých rostlin. Ve své 6. knize „Historia plantarum“ (Dějiny rostlin) píše o trnitém bodlaku ze Sicílie. „Z jeho kořenů vyrůstají zelené listy, ze kterých se přidáním oleje, soli a citrónové šťávy připravuje chutný pokrm“. Tyto listy nazval „Κάκτους“ (kaktos). Rostlinu sám nejspíš nikdy neviděl a popsal ji podle zpráv cestovatelů, neboť uvádí, že v Řecku neroste. Tak se stal Theofrastos prvním, kdo okolo roku 300 př. Kr. užil název „kaktos“ při popisu trnitého bodlaku.

Stejný název je však možné najít i v jiných starých písemnostech. Theokritos ze Siracusa na Sicílii, básník opěvující přírodu a život na venkově. Píše ve své 10. knize Pastýřských balad (Idylen) „zanecháš tam stopy jako jedno hovádko ze stáda,

jehož nožku popíchal kaktus“. Na jiném místě varuje poutníka sicilskými horami před poraněním trnitým kaktusem, neboť „jediné malé píchnutí může povalit i statného chlapíka“. Také antický básník Philetas z ostrova Cous, (žil v době Alexandra Velkého), napsal ve své knize „Athenaeum“: „Je k politování ten, jehož neposlouchá jeho mezek, protože se bojí poranění o pichlavý kaktus“.

Název Kaktus užil ve 21. knize svého veledíla „Naturalis historia“ (Kapitoly o přírodě) také významný vědec a spisovatel antického Říma Plinius starší, který žil v letech 23-79 před. Kr. Řecký název „kaktus“ polatinštil na „cactus“, rostlinu však popsal bez vyobrazení. Teprve ve středověkých knihách o rostlinných lécích a jejich používání (dnes bychom hovořili o fytoterapii) jsou její první kresby. Díky vynálezu knihtisku staly se tyto Bylináře přístupnější pro větší okruh zájemců. Hlavním zdrojem botanických a farmakologických znalostí byla ve středověku kniha „De materia medica“ (O lécích) řeckého lékaře Dioscorida (okolo r. 50 po Kr.). Píše se v ní také o rostlině, kterou Theophrastos nazval „kaktos“ včetně jejího nového pojmenování „Scolymus“. Učenci Středověku se snažili zjistit, jakou rostlinu Theophrastos nazval „kaktos“. Například italský lékař Mathiollus roku 1560 napsal ve svém díle „Komentáře k šesti knihám Dioscorida“, že Theophrastova rostlina „kaktos“ je totožná s trnitým bodlákem ze Sicílie, nazývaným „*Carduus aculeatus*“. Svě tvrzení dokládá tím, že její listy a květy jsou také jedlé, jako u rostlin zmiňovaných Theophrastem a Dioscoridem. Také jiní středověcí botanikové zastávali stejný názor.

Jména „Cactus“ nebo „Carduus“ ve středověku se běžně užívala pro bodláky s trny. Proto není divu, že po objevu Ameriky byla přiznána i odtud dováženým otrněným rostlinám. V 16. století bylo v Evropě módou zakládat „zahrady rarit“, „lékařské zahrady“, či přímo „apatykářské plantáže“, o které se starali významní botanici a bylináři. Jeden z těchto znalců, Mathias Lobel (1538-1616) z Flander, byl vedoucím Královské zahrady v Anglii. V Londýně, v zahradě lékárníka Morgana, jednou uviděl rostlinu posetou trny, kterou dovezli námořníci ze Západní Indie. Ve své knize „*Stirpia historia*“ (Dějiny rostlin) ji popsal jako „něco mezi dýní, melounem a bodlákem“ a proto ji pojmenoval „*Echinomelocactus* oder *Melocarduus echinatus India occidua*“ („ježatá dýně nebo melounovitý bodlák z Indie“). Lobel byl prvním botanikem, který použil název „kaktus“ pro rostlinu z Nového světa. Protože ke zprávě je také přiložena kresba rostliny, je možné zprávu považovat za první solidní popis kaktusu.

V klimatických podmínkách Anglie však tento kaktus nepřežil. Angličtí botanici stále užívali názvu *Echinomelocactus*, kdežto na evropské souši se ujal název *Melocactus*, nebo melounový bodlák. Pozdější kresby importovaných kaktusů jsou realistické, včetně při transportu ulámaných trnů, nebo celých areol, zachycených mezi žebry. Mimo melokaktusů byly do Evropy dováženy i jiné rostliny a botanici je pilně popisovali. Tak se pro „bodlák v tvaru pochodně“ začal užívat název „*Cereus*“ a název „*Opuntia*“ pro „Indiánské uši“.

Znalostí s postupem času stále přibývalo. Zatím co v různých bylinářích jsou uváděny názvy rostlin jen v abecedním pořadí, snažili se pozdější botanici o vypracování a seřazení rostlin do nějakého systému. Významný švédský přírodopysce, Carl von Linné, shromáždil všechna v té době známá jména rostlin a roku 1752 je ve své knize „*Genera plantarum*“ (Rody rostlin) roztřídil podle vybraných znaků. Použil tzv. binární nomenklatury, tj. každá rostlina má v ní své rodové a druhové jméno. Zařadil všechny v té době známé kaktusy do jednoho rodu, protože „všechny mají trny, podobné tělo, květy i plody“. Do rodu *Cactus* začlenil také užívané názvy *Cereus*, *Opuntia* a *Pereskia*. Tím se Linné zasloužil o dnes běžně užívaný název kaktus.

Chtěl jsem čtenářům Ostníku ukázat, že kaktusy jsou nejen obdivuhodné, ale mají i zajímavou historii, která přináší odpovědi na různé zvědavé otázky. V článku jsem použil také údaje z práce von Horst Heinemanna, publikované v KuaS, č.2/2004, s. 50-54, která obsahuje navíc dobové obrázky starých textů a vyobrazení.

MUDr. Vladimír Plesník

Aloe longistyla

Ačkoli nepatřím ke znalcům aloí ani je nepěstuji ve větší druhové rozmanitosti, přesto je pár miniaturních aloí, které potěší srdce každého pěstitele sukulentních rostlin. Patří mezi ně šedivá *Aloe brevifolia* nebo miniaturní *Aloe aristata*, ale jednou z nejkrásnějších je *Aloe longistyla*.

Aloe longistyla je typickou přisedlou miniaturní rostlinou, roste zpravidla soliterně nebo vzácně ve dvou až třech růžicích. Listy jsou hustě stěsnány, barvu mají šedavě zelenou a na povrchu vrstvičku vosku. Jsou až 15 cm dlouhé a 3 cm široké, u báze i širší. Povrch listů je zdoben pevnými trny, které mohou být až 4 mm dlouhé. Řady těchto trnů jsou také po obvodu listů. Květenství je jednoduché nebo párové, je asi 20 cm vysoké a je v něm až 50 květů. V porovnání s relativně malou růžicí vlastní rostliny jsou lososově růžové až korálově červené květy neočekávaně velké. Jednotlivé květy mohou být až 5,5 cm dlouhé a 1 cm v průměru. Vrchní část květů z květenství je charakteristicky zakřivená vzhůru. Při plném otevření květů můžeme vidět extrémně výraznou, až 7,5 cm dlouhou bliznu. Květy se objevují v červenci až srpnu, dozrávají v zimě. Plodem jsou tobolky, které jsou opět výraznější než samotná rostlina.

Pokud *Aloe longistyla* nekvete, pak je možná snadná záměna za *Aloe humilis* nebo *Aloe brevifolia*, ale v období květu je záměna téměř vyloučena. *Aloe longistyla* roste v semiaridních oblastech Little Karoo a jihovýchodní části Great Karoo v Jihoafrické republice. Vyhledává pískové nebo kamenité podloží v nadmořských výškách 500 – 1500 m a rostliny bývají částečně stíněny menšími keříky. V literatuře se můžeme dočíst, že tato aloe je poměrně obtížně pěstovatelnou rostlinou, ale zkušenosti některých českých pěstitelů potvrzují pravý opak. Pokud rostliny ze semen vyklíčí, pak už rostou sice pomalu, ale bez problémů.

Dr. Roman Štarha

Sprašování kaktusů skladovaným pylem

Většina kaktusů je cizosprašných, to znamená, že k oplodnění dojde jen po sprášení blizny pylem z jiného kaktusu. Mezi samosprašné rody-druhy kaktusů patří převážná většina rebucií, mnoho mamilárií, některé notokaktusy a jiné, k jejichž opylení dojde i po sprášení blizny vlastním pylem. Ze zkušenosti je známo, že sprášení pylem z nepříbuzné rostliny stejného druhu poskytuje větší počet kvalitních, dobře klíčivých semen.

Máme-li ve sbírce aspoň dva kusy stejného druhu kaktusů často uvažujeme o možnosti vzájemného sprášení jejich květů a o získání semen. Možno říci, že u vzácných, těžko dostupných rostlin, je dokonce povinností pěstitele snažit se o jejich udržení a hlavně rozmnožení. Proti rozmnožování odnožemi má výsev nespornou výhodu v tom, že najednou lze získat mnohem větší počet potomků těchto rarit. Proto se někteří majitelé solitérních kusů cizosprašných rarit domlouvají na jejich společném pěstování ve sbírce, do níž svou rostlinu půjčí, aby bylo možné rostliny navzájem opylit. Je to jistě známka velké důvěry mezi pěstiteli a také naděje na získání semen.

Je téměř pravidlem, že rostliny zvyklé na určité prostředí po jeho změně si nějakou dobu uchovávají svůj původní biorytmus. Často se stává, že v prvním i ve druhém roce po sestěhování kvetou rostliny z různých sbírek o něco dříve či později než jiné, ve stejných podmínkách pěstované „partnerky“. Jednou z možností sprášení jejich květů je uchování pylu časněji kvetoucí rostliny tak, aby jej bylo možné užít k opylení později kvetoucí rostliny. Myslím, že tato možnost napadla řadu pěstitelů, že mnoho z nich ji zkoušelo, ale jen vzácně měli úspěch. Vzpomněl jsem si, že kdysi jsem někde četl seriózní pojednání o konzervaci pylu kaktusů. Podle zásady přítele Pakra „Kdo hledá-najde“ jsem hledal a objevil v květnovém čísle časopisu Kaktusy 65 článek Dr. Ondřeje, který se zabývá uchováváním pylu. Dovolím si stručně shrnout a poněkud doplnit pokyny, které autor v článku uvádí osběru a konzervaci pylu a o opylování konzervovaným pylem.

Pyl odebíráme asi za 1-2 hodiny po plném rozevření květu. Štětečkem jej setřeme a setřepeme na kartu o velikosti cca 4 x 6 cm z tuhého černého plastu nebo kartonu. Snažíme se, aby na kartě byla jen tenká, nepřerušovaná vrstva pylu. Větší množství pylu se snadněji zkazí. Kartu s pylem vložíme do připraveného papírového sáčku, označeného datem sběru, názvem (číslem) rostliny, případně dalšími poznámkami. Sáček (sáčky) ve vodorovné poloze uložíme do skleněné nebo plastové dózy s dobře přiléhajícím víkem. Podle možnosti vložíme do dózy také sáček se silikagelem, nebo aspoň s kuchyňskou solí. Účelem je snížit vlhkost prostředí v dóze, pyl musí být uložen v suchu, chladnu (10-18°C) a temnu. Kolísání teploty, vzdušné vlhkosti i světla výrazně zkracuje životnost pylových zrníček. Štěteček je třeba po každém použití důkladně propláchnout a nechat zcela vyschnout. Je proto užitečné mít podle potřeby více štětečků, aby je bylo možné střídat.

Zdá se, že jednodušší je užít k odběru i ke skladování pylu vatové tampónky, jaké se dostanou v drogerii nebo lékárnách pro čištění uší. Problém je v tom, že vata nebo jiná vlákna na těchto tampónkách bývají zpravidla napuštěna nějakou konzervační či dezinfekční látkou, která může pyl zcela zničit. Kutilové s laboratorními zkušenostmi mohou zkusit elegantní metodu sběru a uchovávání pylu. Potřebují krátké zkumavky s korkovými nebo gumovými zátkami, do nichž jsou zastrčeny krátké špejle omotané na volném konci kouskem vaty. K výrobě takového tampónku užijeme „čistou buničitou vatu“, bez konzervačních a bělicích látek. Zátkou s tampónkem se zkumavka uzavře, označí dnem odběru a názvem rostliny. Zkumavka se vloží do hrnku a do neosvětlené chladničky s požadovanou teplotou.

K vlastnímu opylení je třeba využít příhodnou dobu. Optimální je slunečné počasí, teplota nepřesahující 35°C, asi 1-2 hodiny po úplném rozevření květu. Dr. Ondřej doporučil také otrhat tyčinky v okolí blizny. Pyl nabere s karty vypraným a vysušeným štětečkem (raději tampónkem) a hned jej přeneseme na již poněkud oschlou bliznu. Vlhčení blizny cukrovou vodou, dráždění blizny proudem z baterie a jiné zkoušené postupy se neosvědčily. Tampon s pylem jemně otíráme o bliznu a

dáváme pozor, abychom ji nepoškodili. Použitý tampon a kartu je lepší zlikvidovat než uchovávat pro další použití. Opylení zapíšeme do dokladů o sbírce, stejně jako jeho výsledek. Časem tak nasbíráme zajímavé a užitečné zkušenosti, které pomohou nám i jiným při pěstování kaktusů. Příkladem mohou být zkušenosti Dr. Ondřeje ve zmíněném článku:

1. Nemá smysl konzervovat pyl těch rodů kaktusů, u nichž je životnost pylu jen krátká. Obecně asi platí, že krátkou životnost pylu mají rody s květy přetrvávajícími jen krátkou dobu. Týká se to např. rodu *Lobivia*, *Mediolobivia*, *Echinopsis*, nebo *Chamaecereus*. Dr. Ondřej zjistil, že u těchto rodů bylo nejvíce semen získáno bezprostředním sprášením rostlin čerstvým pylem, ale již následujícího dne byla životaschopnost pylu mnohem menší. Po 48 hodinách úspěšné opylení již nebylo možné.
2. Delší životaschopnost pylu zjistil u *Gymnocalycium quehlianum*: sprášení blizny pylem starým 3 dny vedlo k získání 239 semen, pylem starým 15 dnů získal 181 semen a i po sprášení pylem starým 41 dnů ještě získal 123 semen. Konzervovaný pyl ztrácí životaschopnost postupně a u některých rodů s déle se otevírajícími květy, jako jsou např. gymnokalycia, hamatokaktusy nebo echinocereusy, může při správném uskladnění vést k opylení ještě i za měsíc po odběru.

Šéfredaktor Ostníku uvítá Vaše vlastní zkušenosti s konzervací pylu kaktusů a rád je zveřejní. Neváhejte napsat dobré i špatné výsledky, kolem kaktusů je stále co zkoušet, poznávat nebo publikovat !

MUDr. Vladimír Plesník

Výsevy semen

Na posledních schůzích našeho klubu byly proneseny opakovaně výzvy o zveřejnění úspěchů či neúspěchů při výsevech sukulentních rostlin. Jelikož od svých kaktusářských začátků (první kaktusy jsem začal pěstovat a množit v roce 1982) jsem byl nucen několikrát opakovaně znovu založit svou kaktusovou sbírku. Tak se stalo, že jsem i v posledních třech letech vyséval větší množství semen. Toto jen na úvod, aby bylo zřejmé, že nevysévám pravidelně každoročně (např. z komerčních důvodů). Kdysi jsem vyséval metodou do „zavařovacích lahví“, ale od začátku devadesátých let používám metodu popsanou níže.

Semena pocházela z různých českých i zahraničních zdrojů, Vyséval jsem semena získaná převážně z kulturních rostlin, částečně i o importní semena. Jednalo se zejména o semena těchto rodů sukulentů: *Turbincarpus/Gymnocactus*, *Epithelantha*, *Lophophora*, *Escobaria*, *Coryphantha*, *Mammillaria*, *Conophytum* a *Lithops*. Jednotlivé porce semen byly minimálně 25 ks semen, maximálně cca 300 ks. Celková suma vysetých semen v roce 2003 byla asi 700 a to od 13 botanických taxonů, v roce 2004 jsem vyséval cca 3 000 semen od 84 botanických taxonů, v roce 2005 jsem vyséval cca 3 500 semen od 98 botanických taxonů.

Vyséval jsem do plastových, vysterilizovaných květináčů 4x4 cm, kdy do každého květináče jsem dával 1-2 porce semen (tj. mezi 50 – 150 semeny, podle velikosti budoucí rostliny). V roce 2003 jsem jako výsevni substrát používal

výsevy 3 měsíce

výsevy 15 měsíců

výsevy 20 měsíců

výsevy 20 měsíců

výsevy 20 měsíců

výsevy 26 měsíců

sterilizovanou směs zemina: agroperlit: jemný štěrk (1:1:1), v roce 2004 a 2005 jsem používal jak tuto směs nebo i samotný čistý keramzit (frakce do 4 mm). Složení výsevní směsi nemělo na úspěšnost růstu semenáčů valný vliv, rostliny rostly v obou substrátech stejně. Výsevy jsem započal připravovat vždy začátkem měsíce ledna, a to v období před úplňkem měsíce. Výsevní box byl osvětlen vždy v 15 hodinových

cyklech, teplota se pohybovala mezi 28-31°C přes den a 20-22°C v noci. Semena před výsevem ošetřuji Fundazolem a to tak, že do sáčku se semeny nasypu trochu prášku a semena v něm promnu. Ve výsevním boxu jsem udržoval vysokou vzdušnou vlhkost a i samotné květináčky „stály ve vodě“. Semena začala klíčit zpravidla již 3-4 den, pokud nevyklíčila do 14 dní, pak nevyklíčila již vůbec. Od vytvoření prvních náznaků trnů jsem semenáče začal „otužovat“ (větší rozdíly teplot den/noc) a snižoval jsem relativní vzdušnou vlhkost pravidelným větráním. Od konce března jsou vždy semenáče volně ve skleníku bez jakéhokoli přisvětlování nebo zahřívání. Teploty ve skleníku koncem března jsou přes den i přes 40°C a v noci kolem 10°C. Mladé, 3-4 měsíční semenáče vlivem slunce zčervenají, což není na škodu. První pikýrování provádím 15-16 měsíců od výsevu (duben následujícího roku po výsevu). První pikýrování provádím do misek 18x13x6 cm (misky od masa z Kauflandu). Co se týče zálivky, tak první rok zalívám podmokem a to vždy, když květináček vyschne (tj. co 7-10 dní), druhý rok s rostlinami nakládám jako s dospělými rostlinami. Hnojivo používám téměř v každé zálivce, a to buď vlastní recepturu směsi $(\text{NH}_4)\text{H}_2\text{PO}_4$, $(\text{NH}_4)_2\text{HPO}_4$, KNO_3 nebo komerčně dostupný Kristalon Start. Po 6 měsících od výsevu přidám do zálivky i fungicid. Některé jednoleté semenáče již kvetly (*T. schwarzii*, *T. polaskii*, *Mammillaria lauii*), dvouleté semenáče turbinikarpusů kvetou již pravidelně. Z těchto semenáčů si do sbírky nechávám asi 10-25 nejvitálnějších rostlin. Dvouleté rostliny jsou již přesazené do květináčů 10x10 a přebytky dvouletých rostlin (nesbírkové) zpravidla porozdávám.

Co se týče úspěšnosti, musím konstatovat, že valná většina mnou vysetých semen vyklíčila (asi 90 %) úspěšnost. Asi mám štěstí na dodavatele semen. U části mladých litopsů, konofyt a nevýrazné skupinky turbinikarpusů jsem měl ztráty díky výskytu krčkové hniloby/padání semenáčů. Další ztráty se vyskytly v létě při popálení rostlinek (*L. diffusa*, *L. fricii*). Některé semenáče, které nestihly do první zimy „dostatečně narůst“, přes zimu uschly (*T. offeri*, *T. swoboda*, *M. carmenae*, *M. theresae*). V zimě semenáče totiž pouze sporadicky mlžím z rozprašovače. Celkový procentuelní zůstatek semenáčů vysetých v 1/2003 je v současnosti cca 55-60% a jelikož se jedná o již poměrně vzrostlé rostliny, tak nepředpokládám, že by se vyskytly ještě nějaké výraznější ztráty. Ztráty se dají také vysvětlit tím, že jsem žádné, ani choulostivější, druhy kaktusů nerouboval. Semenáče z 1/2004 žijí na 70-80%, a výsevy 1/2005 jsou vitální z 90%.

Je jasné, že téměř každý kaktusář má svou a tu zaručeně pravou metodu množení kaktusů. Svůj „pracovní postup“ nikomu nenutím a tímto příspěvkem jsem chtěl napomoci všem těm, kteří ještě žádnou metodu množení sukulentů nezkusili. Také bych chtěl, aby se i ostatní pěstitelé (zejména ti, kteří vysévají kvanta semen každoročně) podělili o své zkušenosti s množením kaktusů a sukulentů.

Dr. Roman Štarha

Z naší činnosti

Za krásného slunečného dne 4.4. navštívilo naši schůzku poměrně hodně přátel, takže se museli ještě přinést další stoličky. Schůzi vedl náš místopředseda Dr. Štarha, který informoval přítomné o všech připravovaných akcích. Je jaro a tak různých výstav je stále více a více. Kromě kaktusářských přednášek a výstav jsme

se dověděli výstavách a prodejních akcích např. skalničkářů, pěstitelů exotických rostlin apod. Po důležitých organizačních záležitostech byl zase předveden náhradní program. Pravděpodobně je na jaře hodně práce s rostlinami, neboť nikdo v tuto dobu nechce na přednášky přijet. Tak se sáhlo do archivu a byla promítnuta druhá část videa z cesty po Mexiku v roce 2002 od polského pěstitele p. Matuszewského. Video bylo pěkné, ale vložený hudební zvuk byl příliš silný až přehlušoval doprovodný komentář. Přesto jsme viděli spoustu zajímavých lokalit a zajímavých kaktusů. Do závěrečné tomboly věnovali keramiku manželé Poláškové z firmy Unipol, za což jim mockrát děkujeme.

Doping v kaktusářském sportu

V kaktusářském sportu je všechno dovoleno a „doping“ jak ho známe z různých jiných sportů je jako i jiné možnosti samozřejmě taky dovolen. Nikomu se na zdraví neuškodí a dobrých výsledků se taky docílí. V našem případě se jedná o uměle podpořená květoschopnost.

Jak to funguje? Jednoduše! V literatuře jsem se dočetl a to nejen v KuaSu, že přidá-li se do zálivky 40 až 50 kapek vylisované šťávy z květů kozlíku, na 10 litrů vody určené k zalévání vašich rostlin, pak kvetou jako blbě. Podmínkou je, zalévat od první zálivky pořád. Kozlíkové kapky se dostanou koupit také v lékárně a dají se po delší dobu uchovávat v dobře uzavřené láhvi a nezkaží se. Výtažek kozlíku má ještě i vlatnost ničení hub a plísní. Moc to nestojí, tedy stojí za vyzkoušení.

Masný Arnošt

Kalendář kaktusáře – květen, červen

Radost z poupat a jiných známek nově nastupujícího vegetačního období kalí jen obavy ze ztráty zjevně neprospívajících rostlin. Vše živé končí uhynutím, to je přirozený jev. Ale můžeme zabránit předčasnému konci rostliny, která sice nejeví známky života, avšak ani neklamné příznaky smrti. Květen je měsícem, ve kterém se můžeme a někdy i musíme pokusit o záchranu rarit a památečních kusů. Nejprve zkontrolujeme kořeny. Jsou-li napohled zdravé, bez škůdců a chybí jen násada čekacích kořínků postačí ošetření kořenového pahýlu stimulatorem. Osvědčil se mi gelový stimulator, který ulpí na pahýlu a působí delší dobu. Jen je třeba mít každý rok čerstvý výrobek, loňské balení není už zárukou úspěchu.

Drastičtější, ale podle zkušených kaktusářů jistější, je naroubování na vhodnou podložku. Roubování vždy změni vzhled rostliny, nedoporučuje se proto jeho bezdůvodné využívání. Přijatelné je k záchraně pro pěstitele cenných kusů, kristát, také pro udržení, růst a množení choulostivých druhů. Výsledky dobrých kaktusářů však ukazují, že i náročné rostliny lze úspěšně pěstovat bez roubování jako pravokořenné. Bez rizika to však není. Vhodná doba pro roubování jsou měsíce květen až srpen, za nejlepší se považuje červen. Důležité je roubovat v období stoupajícího tlaku vzduchu, které bývá provázeno teplým, slunečním a suchým

počasím. Za těchto podmínek rouby dobře srůstají s podložkami, jejichž výčet a výběr zde nemůžeme probírat. Roubovací techniku je lépe vidět než o ní jen číst. Pro každého smělce je první naroubovaná rostlina adrenalinovým zážitkem i hezkou upomínkou. Zkušební „řezníci“ dokážou za pár hodin naroubovat stovku rostlin. Kupodivu ani výsledky roubování na akord nebývají výrazně horší. Naroubované rostliny mají být v suchu, teple a více přistíněné. Jinak hrozí rychlé vysychání řezných ploch s jejich prohýbáním. Následkem je pak špatný srůst. Pomoci také může zaprášení řezné rány hliníkovým práškem. Je to ochrana jak před seschnutím, tak před napadením řezné rány hnilobou a navíc i proti brzkému růstu odnoží na okrajích řezu podložky. Prášek se však nesmí dostat na plochu mezi roubem a podložkou. Úspěch roubování bývá zřejmý do 10 dnů. Roub je napitý, někdy již v temínku vyráží nové trny. Roub, který ani po 14 dnech nejeví známky růstu je lépe zavčas s podložky sejmut a pokusit se o jeho přeroubování na řádně napitou podložku.

Ani v květnu není pozdě začít vysévat kaktusy. Dokonce je tento termín vřele doporučován pro rody náročné na dostatek světla a tepla, mezi něž patří většina kaktusů pocházejících z Mexika. Mnozí kaktusáři se však již těší nebo trápí se semenáčky z březnového-dubnového výsevu. O úspěchu rozhoduje nejen klíčivost použitých semen, ale i podmínky, ve kterých pak klíčenci rostou. Nesmí dojít k jejich přeschnutí ani přemokření, k prochlazení ani přehřátí, k nedostatku ani přebytku slunečního záření. Následky takových již nenapravitelných chyb mrzí pěstitele opravdu dlouho

Je to období pikýrování prvních semenáčků. Zásady této práce již před 40 let shrnul přítel Pechánek tak výstižně, že se vyplatí citovat je i dnes:

1. Pikýrujeme semenáčky které dorostly do velikosti hrášku a na nichž se objevily první areoly. *(Odlišný je postup, při němž semenáčky rostou ve výsevní misce tak dlouho, že se navzájem utlačují. Jeho zastánci uvádí, že takto přežijí ti nejodolnější jedinci, myslím si však, že je v tom i nedostatek času nebo kus lenosti).*
2. Použijeme normální půdní směsi, jejíž povrch přesejeme cca 2 mm sítem, aby se nám lépe přepichovalo. *(Pro rostliny náchylné k hnilobě krčku se také doporučuje, aby na povrchu byla 3-5 mm vrstva jemného křemičitého písku. Naopak už se neuzívá poprášení povrchu fungicidy. Užitečná je také hrubší drenážní vrstva na dně misky).*
3. Semenáčky vybíráme z výsevní misky pomocí měkké pinzety, zašpičatělého dřívka nebo lžičky tak, aby kořínky byly co nejméně poškozeny. *(Nemá každý nadání k pikýrování, na jehož výsledek je pak radost pohledět. Platí, že mnohem úspěšnější bývají ruce ženy).*
4. Půda má být skoro suchá (ne však na prach), aby poraněné kořeny nezačaly v zemi hnit. Mokrý hrobem pro semenáčky. *(Při přepichování menších semenáčků je však třeba, aby půda byla vlhká aspoň natolik, že jamky vytvořené sázecím kolíčkem se samy hned nesesypávají).*
5. V půdě děláme pomocí dřívka jamky ve velikosti odpovídající kořínkům, semenáčky pikýrujeme na vzdálenost jejich průměru. *(Lepší růst po pikýrování zajistí jemné přitlačení půdy kolem krčku přesazeného semenáčku).*
6. Před přepichováním každého druhu zastrčíme do země jmenovku, abychom zabránili pozdější možné záměně. Protože semenáčky zůstanou v zemi zpravidla do příštího roku, je třeba nápisy (čísla) na jmenovkách opatřit nesmytelným způsobem. *(Trvanlivé popisy na jmenovkách to je celá věda - mezi semenáčky se nehodí velké jmenovky. Pro první rok stačí jejich velikost 50 x 10 mm. Měkkou tužkou se napíše číslo vyseté porce semen, další údaje (název, sběratelské číslo, datum výsevu, dodavatel apod. jsou uvedeny v Knize výsevů).*

7. První závlivku semenáčků provedeme podle počasí za 5-7 dnů, u astrofyt a ostatních druhů choulostivých na vlhko po 10-14 dnech. *(Mezi uvedenými zásadami př. Pechánka není ani zmínka o miskách, ve kterých se přepikýrované semenáčky dále pěstují. V každém případě by měly mít ve dnu otvůrky umožňující závlivku podmokem a odtok přebytečné vody).*

Většina kaktusů ve sbírce je v červnu již v plné vegetaci a potřebuje častou, přiměřenou závlivku. Výhodná je měkká voda (nachytaná dešťová voda), jejíž teplota má být shodná s teplotou povrchu půdy ve sbírce. Zaléváme nejlépe navečer, aby rostliny mohly načerpat přes noc potřebné množství vody dřívě, než půda oschne. Intervaly mezi jednotlivými závlivkami závisí na použitém substrátu, teplotě půdy a prostředí a na stáří-velikosti rostliny. Mladé a rychleji rostoucí kusy potřebují závlivku častější, u starších kaktusů je lepší nárazová závlivka větší dávkou vody, ale v delších intervalech. Nejlépe až po proschnutí substrátu ve kterém jsou zasazeny. Pořád platí, že období sucha škodí kaktusům mnohem méně, než delší mokro. Hnojivá závlivka jednou až dvakrát do roka stačí u kaktusů pěstovaných ve výživnějším substrátu. Rostliny pěstované v písku, antuce, čisté rašelině, potřebují přihnojení častější. Vyplatí se nákup speciálních hnojiv pro kaktusy.

Dobré větrání a přistínění v době největších veder je pro úspěšné pěstování kaktusů (zejména na okně a v malém pařeništi) nezbytné.

MUDr. Vladimír Plesník

Duben u pana Krále

Začátkem dubna už bylo nádherné počasí, přesto jsem stěhování kaktusů na letní stanoviště odložil až po příjezdu ze setkání v Eugendorfu. Zvýšení teploty ve skleníku a více světla zapříčinilo tvorbu pupat u mnoha dalších druhů. Zvláště tefrokaktusy vynikají rychlým růstem pupat a pokud se nezmění podmínky a nepřemění se v články, tak nádherně kvetou. Avšak svými květy v tuto dobu upoutaly pozornost především mamilárie (viz foto), turbinikarpusy, lofofóry a další. Hlavní kvetení ve skleníku však bude v květnu a červnu – už se těším.

Mammillaria candida Schweid. 1838

Mammillaria prolifera (Mill.) Haw. 1812

Mammillaria bocasana Poselg. 1853

Mammillaria bombycina Quehl 1910

Sluníčko láká i pěstitele zavítat do sbírek svých přátel. Poznal jsem to hned při oteplení, kdy ještě do nepřipraveného skleníku se přišlo podívat hned několik přátel z našeho Klubu, kteří mě navštěvují pravidelně. Ze vzdálenějších míst se v dubnu přijeli podívat také p. Arnošt Masný z Německa a Wojtek Preidl z Polska, já jsem navštívil např. p. Schlesingera, Potyka nebo Vaňka, výstavu Domov, dovolená na Černé Louce, Tropic v DK, aj. V Orlové přednášel p. Procházka z Brna, kde se přijelo podívat několik členů z Ostravy. Krátce jsem si na začátky historie Ostravského Klubu povykládal s p. Otiskem, který byl našim členem v padesátých a šedesátých letech. Je vidět, že kaktusářská sezóna už začíná. LK

Klub kaktusářů v Ostravě zastupovala na Černé Louce rodinná firma manželů Poláškových - Unipol druhým prodávajícím byl náš dobře známý pěstitel ze Staré Vsi – př. Lubomír Polášek s manželkou

př. Otisk a Potyka na přednášce v Orlové

skupina kvetoucích echinocereusů ve sbírce p. Potyky

Informace

- 13.-14.5. Výstava skalniček s burzou - Dům zahrádkářů Ostrava
- 13.-15.5.2005 pořádá Klub kaktusářů Uherské Hradiště výstavu kaktusů v Redutě (hlavní náměstí) od 9-18 hodin (15.5. – od 8-16 hodin). Organizátoři srdečně všechny zvou.
- 20.-22.5.2005 Tradiční bratislavské sympozium „Bratislavská jar“ pořádá KK Nobilis Bratislava. Program: v pátek 20.5. klubová výstava s burzou rostlin, v sobotu 21.5. od 9-24 hodin setkání v Botanické zahradě, odpoledne přednášky a večer posezení u táboráku a v neděli zájezd. Informace: Ing. Miroslav Luňák, Hviezdoslavova 27, 911 01 Trenčín, e-mail: mirolunak@seznam.cz
- 27.-29.5.2005 proběhne ve Dvoře Královém n. L. tradiční setkání kaktusářů - Otevírání sezóny. V sobotu od 9-12 hodin je burza rostlin, od 13,30 – 17,30 hodin blok přednášek našich i zahraničních kaktusářů v Hankově domě, od 18,30 hodin proběhne přátelské posezení s country hudbou v restauraci u „Lubinů“. Informace: Zdeněk Franc, tel.: 499624009, e-mail: z.franc@tiscali.cz nebo zfranc@dk.fairnet.cz
- 24.-29.5. výstava kaktusů v Gliwicích, Polsko. Výstava proběhne v Palmiarnie (tj. botanická zahrada v Gliwicích) od 9-18.hodin, v sobotu a neděli od 10-18.hodin. V neděli 29.5. bude přednáška Wojtka Fojka z Kanady, který popsal např. *Hildewintera polonica*. S ním přijede ještě jeden známý nejmenovaný kaktusář z USA. Přednáška se bude konat v prostorách Palmiarnie asi v 11.hodin (čas má být ještě upřesněn).
- Zájezd na Slovensko 4.-5.6.2005 je už plně obsazený, kdo včas nezapltil, má již vlastně smůlu, neboť jak se říká „kdo dříve přijde, ten dříve mele“. Je mi líto, že vlastně přátelé, kteří jezdí pravidelně, ale dlouho váhají už nepojedou, jen v případě, že by někdo „na poslední chvíli“ vypadnul.
- 24.-26.6.2005 proběhne tradiční setkání kaktusářů Pobeskydí 2005 ve Frýdlantu n. O. za účasti předních našich i zahraničních odborníků a cestovatelů. Kromě jiných bude přednášet specialista na gymnna pan Ludwig Bercht z Holandska.
- Schůzky pěstitelů kaktusů a jiných sukulentů s promítáním diapozitivů a přednáškou se konají **každé první pondělí v měsíci** (mimo letních prázdnin) od 17.hodin na ubytovně ČD v sadu B.Němcové. Přijďte mezi nás.
- Internetové stránky našeho Klubu: <http://www.gardening.cz/ostnik>
- Informace týkající se činnosti Klubu kaktusářů v Ostravě i příspěvky do Ostníku zasílejte na adresu předsedy: lumir.kral@iol.cz

Adresy autorů:

Král Lumír, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 723 274 571.
Masný Arnošt, Flachsanker 10, 74749 Rosenberg, Deutschland
MUDr. Plesník Vladimír, Nezvalovo nám. 846, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 596 910 790.
RNDr. Štarha Roman, Ph. D., Ostrava, Šalounova 623, Ostrava 3, 70300. e-mail: starha@tiscali.cz

OBSAH – KVĚTEN 2005

Z literatury	66
Drobničky	68
Recenze	69
Název „KAKTUS“	69
Agave longistyla	71
Sprašování kakt. skladovaným pylem	71
Výsevy semen	73
Z naší činnosti	75
Doping v kaktusářském sportu	76
Kalendář kaktusáře – květen, červen	76
Duben u pana Krále	78
Informace	80

OSTNÍK

Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, květen 2005
Šéfredaktor: Lumír Král, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 723 274 571.
Objednávky a distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6038, 708 00 O.-Poruba, tel: 596951955.

Ostník

Časopis Klubu kaktusářů v Ostravě

Číslo 341.
Ročník 34.
Červen 2005

Ferocactus glaucescens Britton & Rose: Cactaceae, 3: 137, 1922.

Z literatury

Kakteen und andere Sukkulente č. 12 / 2002

Na titulním snímku je jako „absolutní rarita“ představována „vánoční hvězda“, tak ošklivý květ *Echidnopsis montana*, že je až hezký. Na jeho popis obvyklá zásoba slov nestačí, je nutné jej vidět.

Poslední číslo ročníku je vždy tradičně obsažnější. Začíná bohatě ilustrovaným (7 snímků) článkem o růstových formách *Astrophytum capricorne* var. *minor*. Tato varieta, nalezená o 40 let po popisu typu, se od něj liší ani ne poloviční velikostí, slabšími, různě zbarvenými zkroucenými trny po celém povrchu těla a hustotou vločkování. I když *A. capricorne* a jeho variety rostou na malém území kolem Saltilo, některé kusy se od sebe liší natolik, že sběrači a vykutálení obchodníci z nich „vyrobili“ i samostatné druhy. K tomu přistupuje ještě variabilita velikosti a zbarvení květů, takže bláhový astrofil stěží získá všechny popsané odchylky. Je to naštěstí rostlina pěstitelsky nepříliš náročná. Musí se chránit před delším přemokřením kořenů, vyžaduje minerální substrát a vegetační klid v zimě. Již tříleté semenáče kvetou od dubna do října velkými žlutými květy o průměru cca 10 cm, překrývajícími celé tělo.

Seriál doporučených rostlin obsahuje: *Mammillaria solisioides* (ač byla popsána před půl stoletím je ve sbírkách vzácná. Roste v písčitém substrátu na výsluní, nejlépe těsně pod sklem. Dobré větrání a sporá zálivka jsou podmínkou úspěchu, zimovat v naprostém suchu při nejméně 10°C. Roste pomalu); *Mammillaria* (*Mammillopsis*) *senilis* (opět platí, že ač byla popsána r. 1889 je i dnes ve sbírkách raritou. Má nádherné otrnění: krajní trny jsou husté, bílé, střední jsou delší, nažloutlé, s háčkem. Zářivě červené květy na delší trubce se rozvíjejí brzy z jara. Čistě minerální, silně propustný substrát, ale v létě na výsluní bohatá zálivka. Zimovat v suchu a chladněji než jiné mamilárie, jinak nekvete. Množí se výsevem, zřídka odnožemi); *Cereus aethiops* (dobře roste v písčitých půdách, pochází z Jižní Ameriky, kde má podobu stromů. Dříve často užíván jako podložka, ale při vysazení na parapet již od výšky 1 m začíná kvést nočními, bílými květy o průměru až 20 cm); *Disocactus nelsonii* (roste epifyticky, lehce převisle jako jiná epifyla. V zimě velice bohatě kvete světle fialovými květy s daleko vyčnívající světlejší čnělkou a žlutou bliznou. Pěstovat v mírně humózním substrátu s malou příměsí kravince, na přistíněném místě pod korunou stromu, s teplotou 12-15°C, s vydatnější zálivkou a rosením. Množí se řízkem, které snadno zakořeňují); *Agave x leopoldii* (hybrida mezi *A. filifera* a *A. schidigera*, má listy až 40 cm dlouhé, na konci opatřené delším, obloukovitě zahnutým trnem. Listy tvoří hustou růžici, podobnou kouli. Daří se v minerálním substrátu s příměsí jílu, na co nejvíce osvětleném a před deštěm chráněném místě. Zimovat v chladnu a suchu. Množí se postraními odnožemi); *Euphorbia milii* var. *hislopi* (je to dobře známá Kristova trnová koruna, často označovaná neplatným názvem *E. splendens*. Od typu se liší rychlejším růstem, robustnějším tělem a většími cyanthii (květní úbory) růžové barvy. Pochází z Madagaskaru, ale pěstování je možné i na slunném místě v bytě, v písčitém substrátu a v době vegetace s bohatší zálivkou. Množí se řízkem).

Echinocactus parryi je jeden z menších echinokaktusů a také z nejvzácnějších, přísně chráněných druhů. I na nalezišti (El Paso, USA) roste jen v počtu několika stovek kusů. Množí se a roste velmi pomalu, neodnožuje, semena téměř neklíčí. Autor dostal roku 1990 z USA 20 semen, která před výsevem vložil na

15 minut do koncentrované kyseliny sírové. Po důkladném promytí semena vysel na substrát složený z drcené pemzy a antuky. Již za pět dnů vyklíčilo 14 semen. Jejich silné, křivité kořeny musel vkládat do otvorů, které nadělal v substrátu větší jehlou, semenáčky preventivně postříkoval Previkurem. Výsev potřebuje vyšší teploty a hodně slunečního světla, vegetační období je krátké. Teprve ve 3. roce měly malé semenáčky nápadně mohutné otrnění a bylo je možné pikýrovat do čisté pemzy. Zimoval je v pokoji při 15-18°C. Ročně přibývaly jen 2-3 nové areoly. Po 12 letech se u jedné rostliny dočkal květu (žlutý s červeným středem) s příjemně aromatickou, sladkou vůní. Všechny své echinokaktusy pěstuje pravokořenně (2 snímky).

Zastánci zdravého života se nezapřou ani mezi pěstiteli kaktusů a sukulentů. Článek o **biologické ochraně sukulentů** na svou délku obsahuje jen málo užitečných rad. Tzv. „přírodní prostředky“ vyráběné z rostlin nejsou ani biologicky účinné, ani méně škodlivé než synteticky připravované chemikálie. Skutečnou biologickou zbraní proti škůdcům ve sbírce jsou buď jejich predátoři, nebo mikrobi působící jejich uhytnutím. Proti „červenému pavoučkovi“, tj. svilušce chmelové (*Tetranychus telarius*) je doporučeno vysazení dravého roztoče *Phytoseiulus persimilis*, proti třásněnkám dravé roztoče *Amblyseius cucumeris* nebo *Amblyseius barberi*, proti molicím vosička *Encarsia formosa* atd. I když rozpoznání běžných škůdců většina kaktusářů zvládne, stěží si v době naléhavé potřeby opatří příslušného predátora. V zahrádkářských časopisech se každý rok objevují inzeráty specializovaných firem, které se zabývají chovem různých predátorů a za nemalý peníz zašlou potřebné. Podmínkou úspěchu je však nejen výběr specializovaného predátora, ale také jeho životaschopnost, klimatické poměry ve skleníku v době jeho vysazení, nebo dříve užitá chemická postřiky. Proto se nelze divit, že většinou se rostliny postříkují chemickými přípravky, které jsou nabízeny sice také za nekřesťanský peníz, ale jsou stále k dispozici (5 snímků škůdců).

Neobyčejně velký počet květů po zvláště tuhé zimě 2001/2002 pozoroval H. Dopp u venku vysazené ***Opuntia imbricata***. Článek provází zimní snímek sněhem pokryté opuncie a jarní snímek téže rostliny, obsypaný několika desítkami poměrně velkých karmínových květů.

Echinocereus rayonensis je nověji (1988) popsán druh z Mexika. Válcovité, vzpřímeně rostoucí, až 28 cm vysoké tělo o průměru až 4 cm, má jasně zelenou pokožku. Tvoří trsy bíle vytrněných hlav, majících až 25 krajních, cca 15 mm dlouhých, sklovitě bílých, částečně přiléhavých trnů a 5-9 středních, až 5 cm dlouhých, od těla odstávajících, jehlovitých středních trnů, nažloutlé barvy. Květ trychtýřovitého tvaru je až 6 cm dlouhý a široký, tmavě fialové barvy s bílým jícnem, žlutými prašníky a zelenou bliznou. Má se pěstovat těsně pod sklem v minerálním substrátu. Množí se odnožemi a výsevem. Málo kvete, roubováním se ochota ke zakvetení zvýší, ale přijedeme o trsovitý růst z podzemních stolonů (2 snímky).

Euphorbia milii patří již 160 let mezi široce rozšířené a oblíbené sukulenty pod lidovým názvem „Trnová, nebo Kristova koruna“. Pochází z Madagaskaru, kde roste jako hustý keř o výšce až 1,5 metru. Málo sukulentní výhony o \varnothing až 1 cm jsou v mládí zelené, později šedohnědé, často opatřené víc či méně výraznými žebry a hrboly. Vejčité, podélně protáhlé listy vyrůstají na mladších částech výhonů, jsou opadavé. Tuhé ostny tmavě zelené až fialové barvy jsou na výhonech spirálovitě uspořádány. V místě poranění vytéká z výhonu bělavé jedovaté mléko. Na špičkách výhonů vyrůstá „květ“ – cyathium, skládající se jako u jiných pryšců z několika drobných kvítků, žlázek a barvou i velikostí nápadných obvodových listenů. Pěstování je snadné, ale vyplatí se dodržet teplejší zimování (15°C), slabě zalévat i v zimě. Dojde-li k opadu většiny listů a seschnutí výhonů musíme i v době

vegetačního klidu pryšec pořádně zalít. Stanoviště má být světlé, ne však na výsluní. Potřebuje živinami bohatší, humosnější substrát. Nejlépe se množí odřezky výhonů, které zakoření ve vodě. Popsán byl asi tucet variet a mnohem více zahradnických forem a hybrid, s růžovými, červenými, žlutými i bílými cyathii, s různou velikostí a tvarem listů (i panašované) a ostnů (2 barevné snímky.)

Čeľad' klejichovitých sukulentů – **Asclepiadaceae** bývá někdy považována za „Orchideje mezi sukulenty. Mají nejrůznější tvary, společná je jen stavba jejich květů s pětičlenou korunkou a tyčinkami srostlými s pestíkem. Popsáno byla cca 3400 druhů, z nichž ve sbírkách nejčastější bývají stapélie. I pro specialistu odborníka je obtížné určit botanicky správný název. Na šesti stránkách podává U. Meve aktuální přehled hlavních představitelů této čeledě doplněný 15 velmi kvalitními snímky jejich květů.

Pátrání po vhodných rostlinách, které by zpestřily poněkud fádní kulovité tvary kaktusů, vyústilo před časem do módního pěstování kleistokaktusů. Jejich předností i v menších sbírkách je nevelký vzrůst (20 – 100 cm), zajímavé vytrnění a brzká květoschopnost. Populární je zejména **Cleistocactus straussii** s hustým otrněním čistě bílé barvy, **Cleistocactus smaragdiflorus**, kvetoucí od května do září trubkovitými červenozelenými květy, nebo **Cl. vulpis-cauda**, který již při výšce 25 cm začíná odnožovat a kvést. Kvetoucí výhon roste vzpřímeně, ale mladší výhony jsou spočátku „schlíplé“ jako liščí ocas, což charakterizuje i název tohoto druhu. Kleistokaktusy rostou na velice širokém území, mají proto různé požadavky na kulturu. Druhy pocházející z hor (Andy) potřebují v létě výslunné a dobře větrané stanoviště, zimování musí být dosti chladné a suché. Druhy pocházející z Brazílie až Paraguaye musíme zimovat tepleji a dbát na to, aby zcela nevyschly, protože pak nekvetou. Množí se výsevem, řezné rány je nutné ošetřit proti napadení houbami a nechat déle zasychat.

Korkovatění pokožky u báze kaktusů je poměrně častý a nevídaný jev, který rostlinu hyzdí. Zkušené kaktusáři zjistili, že nejčastěji korkovatí rostliny tam, kde jsou na sebe hustě natlačeny a kde není celá rostlina osvětlena. Proto preventivně doporučovali větší rozestupy mezi rostlinami a časté větrání skleníku. W. Gabriel píše o potížích s korkovatěním téměř celého povrchu některých kaktusů (např. lobivie, lofofory). Napadení červeným pavoučkem bylo vyloučeno, navíc pro pavoučka typické postižení temene rostlin u jeho rostlin nebylo. Poradil mu prof. Gröner, že rostliny mohou být napadeny choroboplodnými houbami rodu *Sclerotium*. Skutečně, po opakovaném smočení celého povrchu roztokem preparátu **ROVRAL** (5 g na 10 litrů vody) během dvou let se pokožka tak vyčistila, že korkovitost zmizela i u báze postižených rostlin. (2 snímky rostlin před a po ošetření Rovralem). Tento přípravek je dnes možné zakoupit i u nás ve specializovaných obchodech, v Ostravě např. v Hornbachu nebo Baumaxu.

MUDr. Vladimír Plesník

Je to již dávno

Dnes bych se chtěl trochu zamyslet nad našim časopisem OSTNÍK. Dnes, kdy dostáváme do rukou 341 číslo, musíme všichni ocenit tu mravenčí práci našich bývalých redaktorů, ale i dnešního. Prvním redaktorem byl jak jistě všichni víte MUDr. Vladimír Plesník, který začal v 70 létech minulého století vydávat za nemalých obtíží

prvé čísla. Při svém náročném zaměstnání si nejen našel čas, aby napsal články, ale zajišťoval i rozmnožování. Jistou oporou mu byli někteří nadšenci, kteří mu pomáhali. Jmenujme př. Bahounka, Svobodu, p. Plešingerovou. Po asi 10 létech nastala změna redaktora a tím byl př. Jaromír Chvastek, který tuto práci dělal asi 3 léta. Pro zaneprázdnění se pak práce vzdal a na velmi krátkou dobu tuto práci převzal př. Tonda Pakr. Jelikož ani tomu se nedařilo tak jak si předsevzal, ujal se této práce př. Král, který v té době dělal knihovníka a jednatele Klubu. No a čas běžel a běží a tento rok to je již 20 let, kdy se této práci věnuje. Musíme si přiznat, že za celou dobu kdy OSTNÍK vychází, prošel řadou uprav, jak v tisku, tak i grafice, díky dnešním vymoženostem již nemusí být pořízené fotografie přiloženy k určitému číslu, ale jsou součástí každého dnešního čísla. Musíme také připomenout že od počátku znak OSTNÍKU je součástí tiráže a jeho tvůrce byl náš dlouholetý člen př. Ing. Horňák. Nakonec bych chtěl předsedovi př. Králi poděkovat za všechny, kterým se OSTNÍK dostává do rukou, aby ve své náročné práci vytrval a tím obohacoval kontakt mezi členy kaktusářského Klubu a to nejen v Ostravě.

Milan Tůma

Naše zahraniční sbírka

Jak jistě víte, pěstoval jsem nejprve kaktusy na balkoně v malých skleníčcích a postupně jak se sbírka rozrůstala postavil jsem si skleník v Dobroslavicích. Když jsem byl praktický na vrcholu své „slávy“ postihl mě během roku dvakrát infarkt no a s kaktusy byl praktický konec. Vzhledem ke změnám, které postihly větší část Evropy, jsem přemýšlel co dál, několikrát jsem musel změnit zaměstnání během krátké doby, což vše přispělo k tomu, že jsem se kaktusů musel nedobrovolně vzdát. Zde byla namísto otázka co se sbírkou. Pěstoval jsem hlavně astrofyta, mamilárie, něco z notu, gymna a „ostatní“. Jelikož jsme měli „družbu“ s kaktusáři v bývalé NDR, oslovil jsem svého přítele, zdali nechce kaktusy z mé sbírky. Po různých překážkách ohledně vývozu nakonec bylo všechno dotaženo do zdárného konce a kaktusy opustily za dramatických okolností na hranicích v Cínovci republiku.

Asi rok po předání části sbírky do NDR jsem přítele navštívil a od té doby, což je již zhruba 15 let mi posílá fotografie, píše jak se mu daří pěstování apod. Nyní bych Vám popsal jak kolega (zůstal jako jediný, z bývalé organizace, se kterým se

udržuje kontakt a on si toho velice cení), pěstuje kaktusy: zimuje ve sklepě, kde teplota se pohybuje kolem 8°C, je zde uskladněné i víno v láhvích – celoročně, no a na jaře když je čas jde všechno ven. Nevím, které fotografie šéfredaktor p. Král vybere ke zveřejnění, ale v každém případě lze vidět astrofyta, které jsem dostal od př. Bahounka, od kolegy, kterého si velice považuji a to od p. Harašty z Brna apod. Můj přítel mi píše, že *Mammillaria plumosa* má nyní průměr 25 cm, *Euphorbia grandicornis* výšku 175 cm (semena byly rozdány z této rostliny mezi naše členy).

Na závěr bych chtěl shrnout, že jsme navštívili sbírku p. Jürgena Rothe, který bydlí v Zschornewitz, asi 60 km od Halle a 20 km od Dessau.
Milan Tůma

Kaktusy a biopreparáty

Téměř denně narazíte na nabídku nějakých biopotravin, vyráběných v tzv. ekologicky nezávadných podmínkách a vyznačujících se (snad) vyšší kvalitou a zdravotní nezávadností. To vše je ale třeba také přiměřeně ocenit a zaplatit, mnohdy neúměrně skutečným vlastnostem nabízeného zboží.

Bylo jen otázkou času, kdy tento moderní trend pronikne také do praxe pěstování kaktusů. Trochu jsem se probíral inzeráty s nabídkami různých výrobků biopreparátů, které údajně zcela nahradí, ba předčí všechnu tu draze placenou chemii, která je nabízena pěstitelům rostlin. Musím říci – nic podstatně nového pod sluncem, jen ten název a cena. Ale jednu přednost biopreparátům nelze upřít: jsou pohotově k dispozici i těm, kteří se nechtějí piplat s domácí přípravou těchto preparátů. Nejde mi o reklamu, ani o hodnocení, se žádným z vedených přípravků nemám osobní zkušenosti. Jejich cena se bude u různých prodejců lišit a uvádím ji jen pro orientaci, co to asi stojí.

Schachtelhalmextrakt se připravuje z rozložených lodyh přesličky rolní. Podle inzerátu přispívá k výživě a otužování rostlin, zpevňuje rostlinná pletiva díky obsahu kyseliny křemičité. Důsledkem je silnější a zdravější růst. Cena za 250 ml balení je 8,00 €. *Staří zkušení zahradníci již dávno užívali a doporučovali výluh z rozložené přesličky jako dobré hnojivo a k podpoře zdravotního stavu rostlin. Je známo, že lodyhy přesličky obsahují třísloviny, hořčinu, pěnivý saponit a koloidní kyselinu křemičitou. Od dávných dob se tento výluh užívá v domácím léčitelství pro močopudný, protikrvácivý a hojivý efekt na rány a ekzém. Dobrý účinek nabízeného*

biopreparátu se mi proto zdá velice pravděpodobný. Vzhledem k tomu, že přeslička planě roste na mnoha vlhčích stanovištích a je úporným plevelcem na polích a v zahrádkách, bude však finančně podstatně výhodnější připravit si k zálivce kaktusů vlastní preparát.

Brennessel-Pulver je prášek ze sušených listů kopřiv, který se užívá k přípravě kopřivové kaše. Ta má podporovat bujnější a zdravější růst. Balení 200 gr stojí 3,80 €. *Také kopřivové hnojivo je známý, ale silně páchnoucí roztok, který dokáže vypudit ze skleníku různé nemoci, škůdce i méně otrlé pěstitele. Mladými kopřivami se krmí zjara housata, považené na způsob špenátu jsou prý chutnou, na železo bohatou zeleninou. V lidovém lékařství slouží odvar z kopřiv k „čištění krve“ a k obkladům, podporujícím vzrůst vlasů. Bohužel je kopřiva silně proměnlivá, botanikové rozlišují řadu druhů a poddruhů, ale nikdo neví, který z nich má tyto požadované účinky.*

Baldrianextrakt je výluh z kořenů kozlíku lékařského, který údajně podporuje větší násadu květů a plodů. Lahvička o obsahu 250 ml se nabízí za 9,20 €. *Kozlík lékařský – Valeriana officinalis se odedávna užívá k přípravě tinktur (Valeriánské kapky) a čajů se sedativním, protikřečovým účinkem, ve směsi s jinými bylinkami také k výrobě preparátů pro vnitřní (např. Valosedan, Passit) i zevní (kostivalové masti) použití. Obsahuje velké, silně proměnlivé množství rozmanitých látek, jejichž obsah se mění podle způsobu úpravy drogy. Jistě je těžké zajistit standardní účinek i u řádně vyrobeného a skladovaného preparátu.*

Neudo®-Vital má zvyšovat odolnost rostlin proti napadení plísněmi. Obsahuje výtažky z blíže neuvedených rostlin spolu s mastnými kyselinami rostlinného původu. Lahvička se 250 ml je k dostání za 8,00 €.

Algan je výtažek z hnědých řas se stopovými prvky, vitaminy, hormony, enzymy, aminokyselinami a rostlinnými bílkovinami. Jeho komplexní složení přispívá k lepšímu a zdravějšímu růstu rostlin. Cena 250 ml je 7,00 €. *Hnojení mořskými řasami je v přímořských zemích běžný postup, kterým se zvyšuje úrodnost půdy. Jeden z našich výzkumných ústavů, asi z Třeboně, se řadu let zabýval umělým pěstováním řasy Chlorella v poloprůmyslovém měřítku. Výsledky jsou slibné, zejména při pěstování rostlin v umělých substrátech a v hladové půdě.*

Ferramin, jak již název napovídá, je preparát s vyšším obsahem železa a organicky vázaného dusíku v podobě mastných kyselin. Je vhodný u okrasných rostlin k přihnojování na listy. Lahvička s 250 ml preparátu je k dostání za 9,00 €. *V zahrádkářských prodejnách najdeme obdobné, ale mnohem levnější přípravky.*

Biplantol je homeopatický přípravek pro zdravé i nemocné rostliny. Má podporovat jejich metabolismus a využívání živin, podílet se na symbióze (soužití) kořenů rostliny s půdními mikroorganismy. Uvádí se, že je vhodný pro každý druh rostlin, od jehličnanů přes ovocné stromy, trávničky, zeleninu, okrasné rostliny a kaktusy až po orchideje. Předností homeopatických přípravků je jejich malá spotřeba: do litru zálivky se přidají jen 2 ml zásobního roztoku. Cena za 250 ml je 8,00 €. *Nevěřím na účinky homeopatických přípravků ani u lidí, natož u rostlin. Zatím co u lidí platí „Víra tvá tě uzdravila“ (placebo-efekt), podobnou důvěru nelze u rostlin očekávat. Ale vždy se najdou lidé ochotní třeba i přísahat na zázračné účinky podobných (hlavně drahých) vodiček. Přece „za tu cenu to musí fungovat!“*

Aminosol je biologické, čistě organické hnojivo pro rostliny, doporučované zejména při pěstování semenáčků. Cena za 250 ml činí 7,50 €. *Snad se uplatní při pěstování kaktusů s vyššími nároky na živiny, jako jsou např. rychle rostoucí cereusy.*

Uvedené preparáty jsem vybral podle inzerátů v KuaS č. 1/2004.

MUDr. Vladimír Plesník

Naši jubilanti

V červnu se dožívají dva naši členové 65 let. Oba jsou našimi dlouholetými skalními členy už více než třicet let, kdy na naše schůzky docházejí pravidelně. Dne 26.6. oslaví narozeniny pan **Ožana Milan**, který sedává na schůzce ve společnosti svých Petřvaldských přátel. V této části místnosti sedává i náš druhý oslavenec pan **Kubita Oldřich**, který oslaví narozeniny 30.6. Oba se dlouhou dobu věnovali pěstování gymnokalycií, ale i jiných zajímavých rodů kaktusů. Oldřich je též známým odborníkem na rod *Coryphantha*. Oba oslavenci jsou nápomocni při jakékoliv klubové činnosti a zúčastňují se všech pořádaných akcí. Přejeme našim jubilantům do dalšího života hodně zdraví, štěstí, radostí a pěstitelských úspěchů.

Přátelé Čecotka a Milan Ožana na schůzce v Orlové

Přátelé Oldřich Kubita a Jaroslav Kovalský na naší schůzce

Z naší činnosti

Dne 2.5.2005 proběhla naše schůzka, kde návštěvnost byla o něco menší než obvykle. Buď to bylo krásným počasím, kdy má každý hodně práce na zahradě a ve skleníku nebo MS v ledním hokeji v televizi. Jako hlavní program uvedl L. Král obrázky z digitálního fotoaparátu, pořízené při různých příležitostech ve sbírkách našich členů. Původně měla být promítnuta Botanická zahrada v Monte Carlu – Jardin Exotique, avšak při promítání ze sbírky př. Potyky se nedaly přerušit nádherně rozkvetlé echinocereusy, sklerokaktusy, pediokaktusy a další. Využily jsme přítomnosti p. Potyky, který se rozhovořil o svých pěstitelských metodách. Na příští schůzce nám ukáže praktickou ukázkou roubování kaktusů. Na závěr schůzky bylo mezi přítomné slosováno několik rostlin.

Sbírky za humny

Kovalský Jaroslav
(*27.3.1934)

Jsem velice rád, že jsem se konečně dostal do sbírky, kde jsem se dlouhá léta jen chystal, ale nikdy nezašel. Jaroslava Kovalského znám vlastně už svých začátků, kdy jsem začal navštěvovat v sedmdesátých letech schůzky a burzy v Ostravském Klubu kaktusářů, tehdy ve SČK. Už tehdy byl v Ostravě uznávaný pěstitel, který velmi úzce spolupracoval dlouhá léta s Vladimírem Brandejsem (naším pozdějším jednatelem). Kaktusy však začal pěstovat mnohem dříve už v roce 1964. Od roku 1966 se stal členem v Ostravském Klubu kaktusářů. Koncem osmdesátých let se na několik let odmlčel a Klubové činnosti se nevěnoval, aby se následně vrátil a již několik let je zase pravidelným účastníkem našich schůzek.

celkový pohled na skleník

Jaroslav Kovalský ve skleníku s Oldřichem Kubitou

Sbírku nespécializuje vyloženě na jediný rod, ale najde se zde hned celý výběr zajímavých rodů. Nemohu nevzpomenout nádherné kolekce gymen, mamilárií, telokaktusů, koryfant, astrofyt, sulkorebucí, echinofosulokaktusů a dalších jiných rostlin. Dnes se zaměřuje zkompletovat rod *Gymnocactus*, kterých už má ve skleníku

pohled na jeden z parapetů ve skleníku

část kolekce rodu *Gymnocaclycium*

těž pěknou řádku. Skleník je veliký přibližně 6x2,5 metru a k němu je zvenku připojené pařeniště. Rostliny zde nádherně rostou a na vzduchu divoce vytrňují. Je vidět, že pěstitelské umění Jaroslava Kovalského přináší skvělé výsledky, které je ochoten předat všem kteří jej navštíví. Dnes nejvíce spolupracuje s našim dlouholetým členem Oldřichem Kubitou (viz článek a foto Naši Jubilanti).

Lumír Král

Květen u pana Krále

Začátek května začal rekordně vysokými tropickými teplotami, aby následně klesly téměř o 15-20°C. Ve skleníku stále kvetou mamilárie, turbinikarpusy, lofofóry, echinocereusy, sklerokaktusy, vykvétají další druhy rodů *Matucana*, *Neoporteria*, *Islaya*, *Copiapoa*, *Thelocactus* *Tephrocactus*, *Astrophytum*, *Rebutia* a dokonce vykvetl *Ferocactus glaucescens* (viz. titulní foto). Po přízemních mrazících kolem desátého, se teploty postupně stabilizují i když je stále chladno, především v noci ještě klesají teploty kolem 5°C až do druhé dekády. Do skleníku se přichází podívat stále více přátel. Př. Válek přivedl p. Freda Mehwalda, který žije už asi 20 let v Německu, avšak starší členové si jej pamatují, když měl u nás ještě přednášky a jeho sbírka byla v Bolaticích. Ve dnech 21. a 22. přijeli dva autobusové zájezdy z Ústí n.O. a z Rakovníku a navštívili sbírky na Ostravsku, samozřejmě se přetáhli přes moji zahradu. Proběhlo několik výstav, kde jsem nakoupil na zahradu zvláště skalničky a

Ecer. knippelianus var. *kruegeri* Glass & Foster,

Mam. goldii Glass & Foster,

Stromb. disciformis (DC) Br. & R.

Th. lausseri Riha & Busek, *Tur. krainzianus* v. *minimus* (G.Frank) Diers, *Tur. valdezianus* (Moller) Glass & Foster

pár zajímavých dřevin. S frýdeckým Klubem jsem navštívil velkou prodejní výstavu dřevin, skalniček a jiných rostlin v Pisarzowicích u Bielsko-Biela (PL), kde se firma rozkládá na několika hektarech. Ještě koncem dubna a začátkem května proběhlo 6. setkání kaktusářů ve Węgierskej Górcce (PL), kterého se zúčastnilo několik českých kaktusářů. Přátelské posezení z polskými kaktusáři vyvrcholilo vzpomínáním na staré časy s milou, bývalou prezidentkou polských kaktusářů – paní Žofií Kobierz.

Ing. Blumentrit ve sbírce p. Martinka v Klímkovicích - Návštěva př. Válka a Mehwalda v mé sbírce

kollekcce kaktusů ze sbírky p. Andrzeje Wandzika na výstavě v Gliwicích zleva: p. Král, Gincelis a Fojk

Koncem měsíce proběhla výstava kaktusů v Gliwicích (PL), kde měl v neděli 29.5. přednášku polský kaktusář žijící v Kanadě pan Wojtek Fojk. A jak jsme začínali na začátku měsíce vysokými teplotami, tak i konec měsíce přinesl rekordně vysoké tropické teploty. Ve skleníku se rozkvetly koncem měsíce notokaktusy a začaly kvést i gymna, avšak většina jich pokvete až v následujícím měsíci.

Pár zajímavostí ze světa kaktusů

Nejdelší názvy kaktusů

Nejdelší názvy kaktusových rodů:

20. písmen - *Austrocylindropuntia*, *Cephalocleistocactus*

19. písmen - *Austrocephalocereus*, *Echinofossulocactus*, *Pseudoacanthocereus*

18. písmen - *Coleocephalocereus*

Nejdelší názvy kaktusových druhů a variet:

22. písmen - *subterraneoproliferans* (*Discocactus*)

21. písmen - *tuberculosirhopallica* (*Micropuntia*)

19. písmen - *cylindroarticulatus* (*Tephrocactus*), *mesembryanthemoides* (*Hatiora*), *northumberlandianus* (*Cereus*), *pseudocariquinensis* (*Lobivia*), *pseudocastellanosii* (*Gymnocalycium*), *quadrangularispinus* (*Cereus geometrizzans* var.)

18. písmen - *calliantholilacina* (*Echinopsis*), *carminifilamentosa* (*Frailea*, *Rebutia*), *cephalomacrostibas* (*Echinopsis*), *dolichospermaticus* (*Austrocephalocereus*), *longipendunculatus* (*Cereus*), *nigrihorridispinus* (*Echinocereus arizonicus* ssp.), *pseudomollendensis* (*Islaya copiapoidea* var.), *pyrrhochroacanthus* (*Cactus*), *securituberculatus* (*Melocactus*, *Notocactus*)

Nejdelší název kaktusu - rodu a druhu dohromady:

37. písmen - *Austrocephalocereus dolichospermaticus* (19 + 18 písmen)

Nejkratší názvy kaktusů

Nejkratší názvy kaktusových rodů:

4. písmena - *Mila*, *Puna*, *Tuna*

5. písmen - *Oroya*

6. písmen - *Cereus*, *Deamia*, *Islaya*

Nejkratší názvy kaktusových druhů a variet:

3. písmena - *eos* (*Rebutia*)

4. písmena - *alba* (*Sulcorebutia*), *alta* (*Opuntia*), *atra* (*Neochilenia*), *cana* (*Rebutia senilis* var.), *crus* (*Opuntia testudnis* var.), *dura* (*Copiapoa*), *evae* (*Melocactus*), *fera* (*Mammillaria*), *finia* (*Mammillaria perbella* var.), *igno* (*Notocactus*), *inae* (*Mammillaria*), *lata* (*Opuntia*), *loui* (*Copiapoa*, *Coryphantha*, *Echinocereus*, *Echinomastus*, *Epiphyllum*, *Eriocyce*, *Lobivia*, *Echinopsis*, *Mammillaria*, *Melocactus*, *Neobuxbaumia*, *Parodia*, *Rebutia*, *Turbiniacarpus*), *leei* (*Escobaria*), *lyon* (*Gymnocalycium monvillei* var.), *maia* (*Navajoa peeblesiana* f.), *mapi* (*Thelocactus bicolor* f.), *mira* (*Opuntia*), *nana* (*Arrojadoa*, *Espostoa*, *Mammillaria*, *Neodawsonia*, *Opuntia*, *Parodia*), *nuda* (*Mammillaria*, *Opuntia*, *Thelocephala*), *poco* (*Echinopsis*), *rapa* (*Echinocactus* = *Lophophora williamsii*), *rae* (*Cleistocactus*), *rosa* (*Cactus* = *Pereskia grandiflora*), *sapi* (*Weingartia*), *ulei* (*Faicheroa*, *Pilocereus*), *vera* (*Mammillaria vivipara* var.)

5. písmen - *acida* (*Eulychnia*), *aigua* (*Notocactus ottonis* v.), *alata* (*Pseudorhipsalis*), *arcei* (*Opuntia*), *arida* (*Mammillaria*), *aurea* (*Buiningia*, *Lobivia*, *Frailea*, *Opuntia*)

Nejkratší název kaktusu - rodu a druhu dohromady:

10. písmen - *Rebutia eos* (7 + 3)

***Ferocactus glaucescens* (DC.) Br. et R.**

The Cact. 3: 137, 1922.

Syn.:

Echinocactus glaucescens DC., Mem. Mus. Hist. Nat. Paris 17: 115, 1829.

Bisnaga glaucescens (DC.) Orcutt 1926.

Echinocactus pfeifferi Zucc. ex Pfeiffer, Enum. Cact. 58, 1837.

Ferocactus pfeifferi (Zucc.) Backeb., Cactac. 2742, 1961.

Rod *Ferocactus* patří k nejvýraznějším a nejrozšířenějším kaktusům Mexika. Jsou to rozměrné, nepřehlédnutelné rostliny v polopouštích od samého jihu země až po severní hranici, dokonce se vyskytují v jižních státech USA. Rod je snadno definovatelný jak uspořádáním žeber a trnů, tak zejména stavbou květů, plodů a semen. Známe poměrně malé druhy, polštářovité, skupinovité rostoucí, ale také tvořící mohutné, až 4 m vysoké sloupy. Množíme většinou výsevem ze semen. Do rodu *Ferocactus* řadíme dnes i dříve běžně uznávaný rod *Hamatocactus*. Současní odborníci do něj zahrnují zhruba 30 druhů a řadu podřízených taxonů.

Ve sbírkách se objevují velmi často pro své krásně divoce vytrněné barevné trny, i když květoschopnosti dorůstají trochu později. Jsou však druhy, které vykvétají už poměrně brzy, jedním z nich je *Ferocactus glaucescens* (viz titulní foto). Je to rostlina poměrně stará, ale nezaměnitelná, Thomas Couter ji poslal, DeCandollemu pravděpodobně z okolí Zimapanu, Hidalgo, a ten ji popsal už v roce 1829 jako *Echinocactus*. Oblast rozšíření tohoto druhu je poměrně široká a zasahuje do mexických států Hidalgo, Querétaro a San Luis Potosí, kde vyhledává vápencové podloží a poměrně skalnatý terén.

Vytváří jednotlivé či trsovité stonky, dorůstající 40 až 70 cm výšky. Je velmi elegantní svou modrošedou, voskem ojiňenou epidermis, která nádherně kontrastuje se slámovými trny a světle žlutými květy 2-4,6 cm dlouhý, 2,5-3,5 cm široký, plod kulovitý nebo vejčitý, bělavý nebo žlutavý s červeným nádechem, se žlutými šupinami; semena až 1,5 mm, temně hnědá až černá, velmi hladká.

Ferocactus glaucescens je podobný *F. schwarzii*, odlišuje se však častým odnožováním a modrou barvou epidermis a hladšími semeny. Někdy bývá zaměňován s *F. echidne*, od něhož se liší sblíženými areolami a trny skoro stejné délky. Mezi pěstiteli je velmi oblíben a nyní se z Kanárských ostrovů dovážejí kvetoucí jedinci za přijatelné ceny. Jeho pěstování nečiní žádné potíže a stejně jako všechny zástupce rodu *Ferocactus* rozmnožujeme i tento druh výsevem semen.

Lumír Král

Kalendář kaktusáře – červenec

V tomto měsíci je zvláště potřebná pravidelná zálivka kaktusů a některých sukulentů. Kde je to jen trochu možné využijeme k zálivce dešťovou vodu, zpravidla zachycenou se střechy skleníku do okapu, odvádějíciho vodu do sudu. Aby do se sudu nedostávala hrubší nečistota je dobré dát na vyústění okapu jemnější sítko, třeba i kuchyňské. Zachycené listí, hmyz apod. podle potřeby vyklopíme na kompost. Proti množení řas v sudu zatemníme jeho povrch víkem.

K záливce skleníku s výhodou využijeme dny, v nichž prší. Teplota ve skleníku je již dostatečně vysoká aby nedocházelo k ohrožení rostlin trvalým zamokřením. Při dešti jsou rostliny mnohem „pohotovější“ k příjmu vody a navíc nedojde k rychlému výparu zálivkové vody v substrátu vlivem panujících vysokých teplot. Kaktusy s hustým otrněním nebo s vlnou v temeni nikdy nezaléváme shora, vyhýbáme se i jejich postřiku. Záливka podmokem zabrání nehezkému spečení trnů a vlasů a omezíme se i riziko zahnívání temene rostliny.

Záливku využijeme také k přihnojování. Zvláště čistě minerální substrát má minimální obsah živin. U kaktusů platí zásada, že přihnojujeme častěji, ale jen slabými roztoky hnojiva. Na trhu je řada hnojiv, včetně speciálních preparátů pro kaktusy a sukulenty. Je však možné využít také univerzální hnojiva se stopovými prvky. Dbáme jen na to, aby obsahovala malá množství dusíku, který vede k nadměrnému, nepřírozenému růstu a tvaru kaktusů na úkor otrnění a květoschopnosti. Obvykle stačí slabá hnojivá záливka v intervalu 4-6 týdnů. Nesmíme ji však užít je-li substrát zcela vyschlý, došlo by tak k popálení jemných kořínků. Pomůžeme si malou dávkou „čisté vody“ před hnojivou záливkou.

Nezbytná je nyní ochrana před popálením rostlin sluncem. Platí to zejména pro epifytické rostoucí kaktusy, pěstované celoročně těsně pod sklem. Těm se léte nejlépe daří na stinném místě venku. Ochranu před nadmírou ozáření poledním sluncem potřebuje také řada sukulentů, např. zelené druhy rodů *Crassula*, *Gasteria*, *Haworthia*. Sejmeme je z horní police ve skleníku, na níž bývá největší horko a přeneseme je na dolní parapet.

V léte přijdou občas bouřky i s krupobitím, které může kaktusy značně poškodit. Proto volně venku pěstované echinocereusy, rebucie, sulkorebucie či lobvie, ale i řadu venku pěstovaných sukulentů, musíme chránit pomocí pevné sítě s oky o Ø nejvýše 1 cm, kterou včas nainstalujeme a zajistíme před vichrem. Síť nad rostlinami můžeme při odjezdu na dovolenou nechat i dlouhodobě nainstalovanou, poskytne i lehké přístínění před nadměrným slunečním zářením.

Epifyty v závěsných miskách letníme mimo skleník. Daří se jim v lehkém stínu menšího stromu, který je chrání o před kroupami. V době sucha však nesmí choulostivé kořeny epifytických kaktusů úplně zaschnout. Proto zeminu důkladně provlhčíme dešťovou vodou a pak přidáme hnojivou záливku. Trvají-li silnější deště delší dobu, dochází k velkému vyplavování živin ze zeminy. Doporučuje se proto tyto rostliny přihnojovat častěji v intervalu jednoho až tří týdnů.

Pro většinu u nás nejčastěji pěstovaných sukulentů je však léto obdobím vegetačního klidu. Typické je to pro rod *Conophytum*, ale i pro řadu afrických druhů, včetně rodu *Pelargonium*. Jejich růst se zcela zastaví, listy sesychají. Zcela zastavíme záливku i hnojení, nenecháváme je na pražícím poledním slunci. Pouze je každý večer lehce postříkáme, což napodobuje noční rosu na nalezištích.

Zbytky zaschlých květů odstraňujeme v krátkých intervalech. Pokud nebyly květy opyleny dají se lehce vyjmout pinzetou. Pod zbytky květů se rády usazují vlnatky a jiní škůdci a unikají tak včasnému odhalení. Předejdeme tím trvalému znehodnocení rostliny a někdy i jejímu úhynu. Současně si uspoříme práci s postřiky i náklady na jejich zakoupení.

(Upraveno dle článku D. Herbela, v KuaS č. 7/2002)

MUDr. Vladimír Plesník

Kalendář kaktusáře – srpen

Frekvence závlivy a přihnojování, doporučená pro červenec, platí i pro následující měsíc srpen. Řada kaktusářů je v této době na dovolené. Nepředstavuje to však větší problém pro pěstování kaktusů. Zvláště nasákové minerální substráty s vyšším podílem pemzy, lávy nebo antuky uchovávají v sobě po vydatné závlivce zásobu potřebné vláhy na několik týdnů. Ostatně ukázalo se, že mnoho rodů kaktusů přímo vyžaduje v době vrcholícího léta krátkou přestávku (2-3 týdny) v zalévání.

Epifyticky rostoucí kaktusy v závěsných miskách ponecháváme venku pod korunou stromu a na dešti. Totéž platí pro mnoho jiných sukulentů, kterým přijde velice vhod „dovolená“ mimo skleník. Po silných deštích však dochází k vyplavení živin ze substrátu ve kterém jsou zasazeny. Doporučuje se proto zalít je po dešti zředěným hnojivým roztokem.

Nezřídká v této době trápí kaktusáře vzrůstající výskyt nežádoucích plevelných rostlin. Patří k nim úporně vytrvalé šťavely (*Oxalis corniculata*), z jejichž semeníků jsou rychle klíčící semena vystřelována i do vzdálenosti až jednoho metru, dále žabinec (*Stellaria media*), výborně prospívající v půdě s vyšším obsahem dusíku, nebo evropská šrucha (*Portulaca oleracea*), mající na rozdíl od velkokvětého druhu *P. grandiflora* drobné žluté květy. Jemná semena, kterých je spousta, dobře prezimují a již na jaře drobné semenáče zaplaví skleník. Spolu s importními kaktusy byl do Evropy zavlečen obtížný plevel – pryšec skvrnitý (*Chamaesyce maculata*), mající tenké výhony s drobnými, tmavě tečkovanými lístky. Při poranění roní mléčnou šťávu. Ochrana spočívá v odstranění plevelů dříve než zakvetou. Je rozumné likvidovat je najednou ve všech prostorách skleníku a v jeho okolí. Při plení je užitečná dlouhá pinzeta. V žádném případě nedáváme sebrané plevele do kompostu.

Je třeba definitivně skončit s přesazováním kaktusů, protože později už špatně zakořeňují. Také pozdní pikýrování semenáčků je riskantní. Řídký výsev umožní pikýrovat aspoň jednoleté semenáčky, u nichž je uhynutí méně časté. Právě ty nejchoulostivější a nejvzácnější druhy při časném pikýrování nejčastěji hynou.

Při slunném počasí bez deště je vhodné od poloviny srpna odstranit okna pařenišť s kaktusy. Hodně čerstvého vzduchu a noční rosa svědčí jak kaktusům, tak sukulentům. Většina echinocereusů a rodů pocházejících z vyšší nadmořské výšky (*Lobivia*, *Parodia*, *Rebutia*, *Sulcorebutia*) získá tak během několika týdnů nádherné, mohutné otrnění, kterého se pod sklem nikdy nedočkáme. Otužovaná pokožka listových sukulentů zpevní a získá na slunci bronzovou barvu. Také ve skleníku dbáme na intenzivní větrání otevřenými okny i přes noc.

Na jaře roubované kaktusy dobře prohlédneme a odstraníme všechny odnože z podložky, které ubírají roubu výživu. Při tom také kontrolujeme, zda se ve sbírce neuchytil a nemnoží některý nežádoucí „návštěvník“. Nejčastěji jím bývají roztoči (*Tetranychus telarius* čili sviluška chmelová, známá jako „červený pavouček“), kterým se nejvíce daří v suchu. Dále jsou to vlnatky nebo štítenky. Během podmračného dne využijeme každou příležitost k jejich likvidaci příslušnými preparáty.

(Upraveno dle článku D. Herbela, v KuaS č. 8/2002)

MUDr. Vladimír Plesník

Informace

--- **15.-18.6.2005** výstava kaktusů ve **Frydku-Místku** od 9-18.hodin v tradičních prostorách na náměstí.

--- **25.-28.6.2005** pořádá Klub kaktusářů „CEREUS“ **Ostrava-Poruba** a Stanice mladých přírodovědců na Čkalovové ulici 1881 v Ostravě-Porubě výstavu kaktusů a sukulentů. So-Po 9.00 – 17.00 hodin, Út 9.00 – 15.00 hodin. Od září 2005 se na Stanici mladých přírodovědců konají schůzky členů Klubu kaktusářů „Cereus“ – každou 2. středu v měsíci od 18.00 – 19.30 hodin.

--- **24.-26.6.2005** proběhne tradiční setkání kaktusářů Pobeskydí 2005 na v krásné chráněné krajinné oblasti, v malebném údolí Čeladenky, mezi Smrkem (1276 m.n.m.) a Kněhyní (1257 m.n.m.). Ubytování a celodenní strava na 1den/osoba bude asi 400.-Kč. Přednášet budou přední naši i zahraniční odborníci a cestovatelé. Kromě jiných budou přednášet, specialista na gymna pan Ludwig Bercht z Holandska, Procházka - rod *Thelocatus* z poslední cesty po Mexiku, Záhora - pohled na *Efos. multicosstatus* z poslední cesty po Mexiku, Ing. Chvastek – kaktusy Chile nebo Bolívie, Dr. Maděříč – rostliny Národních parků USA, Dr. Štarha - flora **Čeladné-Podolánky**, hotel **SRDCE BESKYD**, uprostřed lesů, vysoko v horách, Iránu, Urban – Chile, Žídek – krásné sukulenty Madagaskaru, a další přednášky v jednání. Tradičně dobrá nálada a bohatý doprovodný program, burza rostlin, za slunného dne táborák, hudba a pivo zdarma. Příjezd - v Čeladné odbočit směr Podolánky asi 10 km do kopce lesem po úzké cestě (dávejte pozor).

. --- Prodám malou sbírku větších kaktusů z pozůstalosti, informace: p. Skořupová, Pokorného 1552, Ostrava-Poruba, telefon na syna: 608882042.

--- Schůzky pěstitelů kaktusů a jiných sukulentů s promítáním diapozitivů a přednáškou se konají **každé první pondělí v měsíci** (mimo letních prázdnin) od 17. hodin na ubytovně ČD v sadu B.Němcové. Přijďte mezi nás.

--- Internetové stránky našeho Klubu: <http://www.gardening.cz/ostnik>

--- Informace týkající se činnosti Klubu kaktusářů v Ostravě i příspěvky do Ostníku zasílejte na adresu předsedy: lumir.kral@iol.cz

Adresy autorů:

Král Lumír, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 723 274 571.

MUDr. Plesník Vladimír, Nezvalovo nám. 846, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 596 910 790.

Tůma Milan, Podroužkova 1679, 708 00 Ostrava – Poruba, mobil: 604 181 134.

OBSAH – ČERVEN 2005

Z literatury	82
Je to již dávno	84
Naše zahraniční sbírka	85
Kaktusy a biopreparáty	86
Naši jubilanti	88
Z naší činnosti	89
Sbírky za humny (Kovalský)	89
Květen u pana Krále	90
Pár zajímavostí ze světa kaktusů	92
<i>Ferocactus glaucescens</i> (DC.) Br. et R.	93
Kalendář kaktusáře – červenec, srpen	93
Informace	96

OSTNÍK

Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, červen 2005

Šéfredaktor: Lumír Král, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 723 274 571.

Objednávky a distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6038, 708 00 O.-Poruba, tel: 596951955.

Ostník

Časopis Klubu kaktusářů v Ostravě

Číslo 342.
Ročník 34.
Září 2005

Aztekium hintonii Glass et Fitz-Maurice 1992

Z literatury

Kakteen und andere Sukkulente č. 1/2003

Titulní snímek představuje květy nezaslouženě málo pěstované **Escobaria missouriensis**, nápadné svými úzkými korunními plátky citrónově žluté až světle oranžové barvy.

Velmi zdařilý je článek nazvaný „**Thelocactus bicolor** a jeho formy“. Text je bez zatěžujících podrobností, obohacený určovacím klíčem a 11 snímky popsanych variet. Dosud často užívané názvy *Thelocactus bicolor* var. *texensis* a *Thelocactus bicolor* var. *tricolor* někteří znalci (Pilbeam, Anderson) neuznávají proto, že se prakticky neliší od *Th. bicolor* var. *bicolor*. Klíč k určení variet *Thelocactus bicolor* obsahuje tato tabulka:

1	Trny bílé nebo celé krémové barvy	var. bolaensis
1	Trny jiné barvy, nebo více barevné	2
2	Střední trny chybí, nebo zřídka přítomen jeden	var. schwarzi
2	Pravidelně s jedním středním trnem	6
2	Většinou (2-) 4 střední trny	3
3	Horní 1-2 krajní trny jsou ploché, velmi dlouhé (až 10 cm)	var. schottii
3	Horní krajní trny nejsou nikdy ploché	4
4	Trny jsou nanejvýš 2 cm dlouhé	var. wagnerianus
4	Trny, zejména střední, jsou delší	5
5	Trny jsou několika barevně kroužkované (červeno-bílé)	var. pottsii
5	Trny jsou několika barevné, ale nejsou kroužkované	var. bicolor
6	Střední trn je přihnuty dolů k tělu	var. commodus
6	Všechny střední trny odstupují rovně od těla	var. flavidispinus

Pěstování a množení všech forem tohoto krásného druhu je snadné. Potřebuje propustný substrát, nesnáší dlouhá období mokra. Protože netvoří řepovité kořeny stačí přiměřeně velký, nehluboký květináč. Pravidelné přesazování a přihnojení podporuje bohatou násadu květů u rostlin, které dosáhnou průměru aspoň 4-5 cm. Semena dobře klíčí, ale květoschopnosti dosahují rostliny až po 4-5 letech. Nevýhodou je značná náchylnost thelokaktusů k napadení červeným pavoučkem a vlnatkou. Přítomnost těchto škůdců je zvláště u hustě vytrněných rostlin zjištěna obvykle pozdě. Zdravé a dobře vytrněné rostliny vyžadují světlé stanoviště pod sklem. Snáší vyšší teploty, ale nesmíme na to příliš spoléhat. V létě je optimální kultura v pařeništi. Dobře vyschlé rostliny lze přezimovat i ve tmě. Na jaře je probudíme zalitím teplou (55°C) vodou, po níž se rychle napijí a za 2-4 týdny vyrůstají nové trny a poupata. Vyplatí se vytvořit skupinu více kusů, u níž se uplatní bohatá variabilita trnů a květů.

Draxler opakovaně v letech 2000 a 2001 navštívil dlouho známé naleziště **Astrophytum asterias** v mexickém státě Tamaulipas. Na rozloze asi jednoho hektaru sledoval klimatické a geologické poměry i hustotu výskytu různých druhů kaktusů. Průměrná roční teplota je zde vysoká (25°C !), průměrné množství vodních srážek za rok činí 750 mm, v zimě jsou prakticky nulové. Naleziště je na mírně se svažujícím úbočí kopců, při čemž *A. asterias* roste především v jemných naplaveninách na okrajích strouh. Zásaditou reakci (pH 8,4) půdy působí velký podíl zvětralého vápence a křemičité drtě, obsahující cca 10 % CaO a 5-12 % MgO. Zatím co v r. 2000 rostlo v jedné části naleziště asi 500 asteriasů v různé velikosti a věku,

za rok po dlouhém hledání na mnohem větším prostoru našel sotva 19 kusů ! Příčinou je extrémní sběr rostlin o jejichž nedávné přítomnosti svědčí vykopané a nezahrabané důlky. V mnoha mexických kaktusářských závodech pěstují i nabízejí rostliny sebrané na nalezišti. Autor je přesvědčen, že zbylá populace asteriasů v původním nalezišti nepřežije a že rostliny pěstované ve sbírkách představují jen omezený počet forem, které bylo možné najít v přírodě (8 snímků a mapa naleziště)

Echinopsis (Lobivia) famatimensis Britton & Rose, velmi žádaný kaktus, má mimořádně bohatou historii. Nalezen byl již r. 1879 v argentinských velehorách, po 65 letech byl přejmenován na *Reicheocactus*, pak byl přiřazen mezi rebucie, k lobiviím a nyní opět je to echinopsis. Po řadu let byl zaměňován s podobnou *Lobivia densispina*, chybějící importy byly ve sbírkách nahrazovány i mnohonásobnými hybridami, což vyvolalo pochopitelnou nejistotu jak tento druh vlastně vypadá. (*Sám jsem se dříve věnoval lobiviím, ve sbírce jsem měl patero famatimensisek od různých vyhlášených pěstitelů (Vojta, Rektořík, Fleischer, „originál“ Frič, výsev semen GÖK), ale zdá se, že žádná z nich nebyla tou pravou*). Naleziště poblíž La Rioja v argentinském pohoří Famatima je špatně přístupné, ale především nenápadný vzhled poměrně malé rostliny s popelavě šedou až hnědě fialovou pokožkou ji dokonale chrání před odhalením. Typicky má silný řepovitý kořen, až 35 velmi nízkých žebíř, která jsou příčně členěná plýtkými rýhami na 3-4 mm velké hrbolky. Z malých areol vyrůstá 12-14 krátkých trnů, přiléhajících k tělu, které dodávají vzhledu rostliny zvláštní půvab. Střední trn nemá. Nádherné jsou až 5 cm dlouhé a široké květy. Zevní plátky jsou purpurově růžové, vnitřní mění barvu od světle žluté až bílé, přes zlatožlutou až do okrové. Prašníky a blizna jsou krémové barvy. Pravokořenné rostliny zpravidla neodnožují, kvůli řepovitému kořenu potřebují hrubší substrát a slabší zálivku. Jinak je pěstujeme jako jiné vysokohorské kaktusy (2 snímky).

Seriál o doporučovaných rostlinách tentokrát slovem i obrázkem jedná o: ***Mammillaria hernandezii***, objevené teprve 1978. (Rázem se stala velice vyhledávanou senzací nejen mezi mamilariofily. Tělíčko o velikosti sotva palce je pokryto šedobílými, krátkými a hvězdicovitě rozloženými trníčky, těsně přiléhajícími k tělu, v jejichž středu je nápadná areola. Velké, tmavě fialové květy, tvoří věnec kolem temene. U nás však kvete koncem podzimu až v polovině zimy, ale musí být na velmi světlém stanovišti, kde užíváme ještě umělé osvětlení a zvýšíme teplotu. Daří se v minerálním substrátu, na výsluní pod sklem, při bohatší zálivce. Zimovat bezpodmínečně na sucho při 10-12°C) ; ***Epiphyllum angulifer*** (čistě přírodní druh, snadno poznatelný podle hlubokých zářezů na bocích plochých článků. Tento epifyt je známý již půldruhého století, pochází z Mexika. Dobře roste v závěsu a v humózním substrátu. V létě bohatá zálivka, stanoviště venku ve stínu stromů. Poupata se objevují na podzim, bílé květy se otevírají v noci ještě i v pozdní zimě); ***Aloe humilis*** (roste v podobě nízkých růžic, vhodná i pro malé sbírky. Roste v každém písčitém substrátu, v létě vyžaduje ochranu před poledním, pražícím sluncem. Snese vydatnou zálivku, ale v zimě ji musíme podstatně omezit. Množí se výsevem a postranními odnožemi).

Stenocactus coptonogonus (= se žebry dělenými příčnými rýhami) má zřídka odnožující tělo o průměru až 11 cm a výšce až 10 cm, s modrozelenou pokožkou, 10-15 rovnými, ostrými žebry. Na nich jsou zanořeny oválné areoly, kryté v mládí žlutavou plstí a v temenu chomáčky nažloutlé vlny. Nesou zpravidla 5 šedobílých trnů. Horní tři jsou silnější, lehce přiléhající k tělu, z nich střední je až 35 mm dlouhý, plochý, rýhovaný. Květy vyrůstají kolem temene, jsou až 3 cm dlouhé o průměru 4 cm, bílé s fialovým středním pruhem. Fialová čnělka přechází v 7-9 ti

ramennou, bílou bliznu, prašníky žluté. Za dobrého osvětlení kvete brzy z jara, proto potřebuje po chladném zimování na sucho včasné vysazení. Je to jediný druh stenokaktusů s malým počtem žeber, které navíc směřují od temene kolmo k zemi, proto jej lze snadno určit (snímek kvetoucí rostliny).

Hoodia penicellata (= s květy na stopkách) roste v Namibii a Angole jako cca 20 cm vysoký keřík s poléhavými výhony až 50 cm dlouhými, o průměru až 5 cm. Bradavky pokožky jsou uspořádány do 11-20 žeber, každá je zakončena až 3 mm dlouhým ostnem. Korona je kaštanově hnědá až tmavě purpurová. Vyžaduje čistě minerální, velmi propustný substrát, nejlépe ze žulové drti o nižším pH. Nesnáší dlouhá vedra a výsluní, což vede k odúmrti hrotů výhonů. Stejně tak je choulostivá na déle trvající vlhko při vysoké vlhkosti vzduchu, zvláště na teploty pod 10-15°C (napadení plísněmi). Zálivka slabší, pravidelná. Zimovat při nejméně 10°C. Osvědčilo se roubování na *Ceropegia woodii*, umožňující bohaté větvení a kvetení (2 snímky – tělo + květ).

Pokyny pro pěstování rodu ***Lithops*** napsal A. Neumann. Vychází ze svých dvacetiletých zkušeností a uvádí, že při správné kultuře patří litopsy k dlouhověkým rostlinám. Sází je do plastových nádob o minimální výšce 8 cm, které musí mít ve dnu dostatek velkých odtokových otvorů. Dospodu dává 1,5 cm drenážní vrstvu z úlomků keramických květináčů, překrývající spolu s hrubým štěrkem otvory tak, aby byl možný snadný odtok vody i provzdušnění substrátu. Na spodní vrstvu přijde 1 cm vrstva složená z úlomků pemzy, hrubozrnného perlitu a rašeliny, bránící vypadávání substrátu spodem nádoby při přemísťování. Následuje nejsilnější vrstva substrátu pro sukulenty, sahající až 1,5 cm pod horní okraj nádoby. Je to čistě minerální substrát s bohatším podílem křemenité nebo pemzové drti. Po vysazení rostlin kryje jejich bázi a krček cca 1 cm vysokou vrstvou bílého křemenitého písku o velikost zrn 2-5 mm. Všechny složky substrátu musí být před sázením vyschlé, prvně zalije rostliny asi týden po vysazení roztokem systémově působícího fungicidu. Litopsy potřebují dostatek světla, na jaře je záhodno je chránit přístíněním na dobře větraném místě. Po prvé zalévá za slunečných dnů v březnu, nejlépe opakovaným důkladným postřikem ohřátou měkkou vodou. Po roztržení starých listů zalévá litopsy spodem až do konce června, pak zálivku zmírní. Při poklesu teploty v září-říjnu nastává hlavní růstové období a doba vykvétání litopsů. Frekvenci zalévání určuje počasí a vlhkost substrátu. Pokud se povrch listu při mírném tlaku prstu prohýbá, tělo je měkké, je zálivka namístě. Lepší je zalévat večer, protože sluneční paprsky procházející kapkami vody na povrchu listu jej pálí jako při použití lupy. Od listopadu do března nezalévá. Přihnojování nedoporučuje, brání se tak nepřírozené velikosti a tvaru litopsů, jejich zchoulostivění a ztrátě kresby a barevnosti listů. Špatně prospívající kusy je třeba co nejdříve přesadit do čerstvého substrátu. Jinak přesazuje obvykle v lednu-únoru před začátkem nové vegetace. Kusy napadené hnilobou i během 24 hodin zvodnatí a nedají se nijak zachránit. Nechává je v misce až do úplného zaschnutí a teprve pak je lžičkou vybere i s okolním substrátem. Důvodem je, že při vyjímání nemocného kusu často dojde k potřísnění okolních rostlin hnilobnou tkání a k dalšímu šíření nákazy. Proti plísním vždy na podzim opatrně pinzetou odstraňuje zbytky seschlých starých listů, které jsou živnou půdou plísní. Jinak užívá běžně prodávané přípravky proti škůdcům rostlin. Na podzim kvetou litopsy květy bílé nebo žluté barvy. Množí se výsevem, vegetativní množení je opodstatněné jen při nutnosti přesadit vícehlavé trsy, nebo u rarit „pro jistotu“ jejich uchování. Oddělená hlavička musí však mít násadu kořínků o délce aspoň 1 mm. Autor připojil také seznam 23 druhů litopsů, vhodných pro začátečníky a 14 barevných snímků.

Opatrnosti nikdy není dost, což platí i pro chemické přípravky k ošetření kaktusů a sukulentů. Předcházení jejich nemocím je však složitější než jen zálivka či postřik. Moderní preparáty působí jen na jednu vybranou skupinu škůdců tak, aby nedocházelo k narušení přirozeného ekologického prostředí.

Na základě inzerátů starých 50 a více let a podle nabídek semen a rostlin se ukazuje, že dnešní náklady na získání rostlin jsou i podstatně nižší. Za 100 semen *Cephalocereus senilis* požadovala fy Haage jr. v roce 1891 4 marky (což byly tehdy velké peníze), importní kusy *Echinocactus grusonii* se nabízely za 4-6 marek. Dnes jsou kulturní rostliny skoro za babku, ne však v hypermarketech.

Kartotéka kaktusů vychází v KuaS od roku 1985. Do konce roku 2002 zahrnuje 478 druhů kaktusů a 102 druhy sukulentů. Záslužnost práce na kartotéce vyniká z informací, obsažených na samostatné kartě každého druhu: 1-2 barevné snímky (květ, tělo, naleziště), výstižný popis, výskyt, způsob pěstování a zajímavé poznámky, vztahující se na různé variety, formy, příbuznost atd. Nechybí údaje o prvním popisu, přejmenování, či vysvětlení názvu rostliny.

MUDr. Vladimír Plesník

Recenze zajímavých publikací

SEDUMS OF EUROPE – STONECROPS AND WALLPEPPERS. Henk 't Hart – Urs Egli, Balkema Press, Netherlands, 2003, vydání první, ISBN 90-5809-594-0, anglicky, 132 stran, 53 barevných ilustrací. Cena 69 USD.

Již více než 30 let trvá projekt výzkumu rodu *Sedum* v Evropě. Úvodní kapitola knihy čtenáře seznamuje se základními informacemi o rozdělení evropských séd. Z více než 400 platně popsáných druhů je na evropském kontinentě zastoupeno pouze 53 taxonů. Každá rostlina je samostatně zobrazena, detailně popsána, jsou připojeny poznámky k distribuci (včetně distribučních map) a ekologii. Jsou zde uvedeny vztahy k dalším příbuzným taxonům. Kniha je zajímavým studijním materiálem pro zájemce o sukulentní skalničky.

PRICKLY PEAR CACTUS MEDICINE. Ran Knishinsky, Healing Arts Press, Rochester, Vermont. Anglicky. Cena 10 USD.

Kniha je první kompletní informativní kompendium týkající se využití opuncí v medicíně. Etnobotanikové věděli již dlouhou dobu, že některé části opuncí byly a jsou používány k léčebným účelům, ale většinou se o těchto poznatcích dočteme jen v odborných publikacích. Autor této knihy informace sesbíral a utřídil. V knize se můžeme dočíst o tradiční medicíně a o využití plodů či květů při léčbě zánětů, viróz, diabetes, specifických nádorů. Je zde popsán i program proti obezitě. V publikaci najdeme tyto rostliny: *Opuntia ficus-indica*, *O. phaeacantha*, *O. streptacantha*, *O. engelmannii*, *O. fuliginosa*, *O. dillenii*, *O. sillenii*, *O. basilaris*, *O. polycantha*, *O. fragilis*, *O. humifosa*, *O. plumbea*. Kniha je spíš zpestření knihovničky kaktusáře než odbornou publikací v oblasti moderní medicíny.

COTYLEDON AND TYLECODON. Ernst van Jaarsveld - Daryl Koutnik, Umdaus Press, 2004, vydání první, ISBN 1-919766-32-4, anglicky, 156 stran, 140 barevných fotografií, 72 barevných kreseb a 60 mapek. Cena 2650 Kč, zdroj v ČR: www.palkowitschia.cz

Publikace je sumarizací doposud publikovaných vědomostí o rostlinách rodů *Cotyledon* a *Tylecodon*. V knize nalezneme všech 46 známých druhů tylekodonů a 11 kotyledonů, které rostou na území Jihoafrické republiky. Každý taxon má uveden prvopopis, diagnostiku, přehled synonym, lokality výskytu a popis pěstování v kultuře. Všechny taxony jsou důkladně zdokumentovány fotografiemi a barevnými kresbami. Dle mého hodnocení se jedná o velmi hodnotnou publikaci určenou širokému spektru pěstitelů sukulentních rostlin jižní Afriky a poskytuje komplexní zdroj informací o zmiňovaných 2 rodech z čeledi *Crassulaceae*.

THE COLOR ENCYCLOPEDIA OF CAPE BULBS. John C. Manning – Peter Goldblatt – Dee Snijman, 2002, ISBN 0-88192-547-0, anglicky, 486 stran, 611 barevných fotografií. Cena 2335 Kč zdroj v ČR: www.palkowitschia.cz

Publikace o cibulovinách Kapska je obsáhlou monografií o překrásných rostlinách oblasti v Jižní Africe. Na začátku se dočteme něco málo o historii botanických průzkumů Kapské oblasti v průběhu několika posledních století. Důležité je také seznámení se s botanickými průkopníky a pěstírnami v Evropě. Dále jsou poznámky k doprovodné vegetaci cibulovin, klimatickým podmínkám a biogeografii Kapska. Následuje kratičká stať o cibulovinách na zahradách a pak následuje rozdělení rodů a druhů. Nejrozsáhlejší je ale část, kde je popsán druh po druhu a vše je zdokumentováno rozměrnými fotografiemi. Jednotlivé popisy jsou stručné ale přesné a poskytují všechny potřebné informace. Tato kniha plná překrásných fotografií je jednoznačně určená všem milovníkům květů, nikoli jen pěstitelům sukulentů a pokud by existovala nějaká publikace „best of the year“ v oblasti botaniky, pak tato kniha by jistě patřila k favoritům.

Roman Štarha
starha@tiscali.cz

Jedovaté krasulky

Tak jako i v předešlých článcích míním čtenáře časopisu seznámit s „jedovatostí“ jejich milovaných rostlin. Tentokrát je na pořadu krátké semiodborné poučení týkající se dvou zástupců rostlin čeledi *Crassulaceae*. Zástupci rostlin rodů *Tylecodon* a *Cotyledon* jsou pro své obsahové látky v Jižní Africe hojně používáni k náboženským a léčitelským účelům. Listy *Cotyledon orbiculata* jsou rozřezány a jejich vývar je používán jako kloktadlo při zaníceném jícnu nebo bolení zubů. Vývar z listů se někdy používá k výplachu očí. Rozkrájené listy se zase používají k odstraňování bradavic. Aplikují se přes noc a tento postup je pravidelně opakován, dokud bradavice nezmizí (cca 3 týdny). Zuluové a Swazijci používají listy *C. orbiculata* i proti onemocnění syfilidou. Jihoafričtí Khoikhoi používají odkůřené stonky *Tylecodon wallichii* jako obklad na abscesy.

Kotyledony i tylekodony jsou mezi domorodými obyvateli Jižní Afriky známy pro své jedovaté vlastnosti zejména ve vztahu k chovanému dobytku. Tyto rostliny jsou ve značné nelibosti mezi jihoafrickými farmáři. Pro rostliny existuje množství domorodých označení: pro kotyledony – skilpadkos, krimpsiektebos, krulplakkie, ranknenta a pro tylekodony např. kandelcarbos, bandjiesbos a botterbos. Chemické výzkumy prokázaly, že hlavní aktivní sloučenina kotyledontoxin ($C_{32}H_{28}O_7$), který patří do skupiny picrotoxinů, potlačuje funkci centrálního nervového systému a ve větších dávkách způsobuje paralýzu CNS. Intoxikace tedy zasahuje především nervový a svalový systém. Pro otravu jsou charakteristické spasmodické kontrakce svalů a další neuromuskulární symptomy. Nebezpečí otravy hrozí zejména u koz, ovcí a koní na volných pastvinách. Zvláštností je, že koncentrace aktivních látek kolísá jak s geografickým výskytem tak i s ročním obdobím. Nejvyšší toxicitu mají rostliny mezi listopadem a únorem. A které ze to rostliny patří mezi nejedovatější? *Cotyledon orbiculata*, *Tylecodon wallichii*, *T. cacalioides*, *T. grandiflorus*, *T. paniculatus*, *T. reticulatus* a *T. ventricosus*. Rada na závěr – neokusovat rostliny!

Dr. Roman Štarha

Rod Aztekium Böd.

***Aztekium* Boedeker, Monatsschr. Deutsche Kakt. Gesell. 1: 52 (1929).**
Echinocactus Link & Otto, Verh. Preuss. Gartenb. Ver. 3. 420. t.13 (1827).

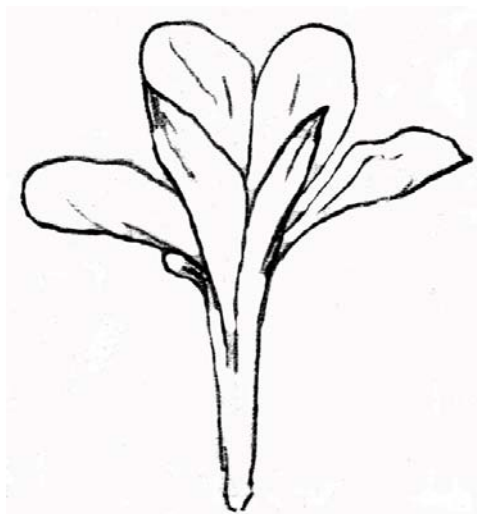
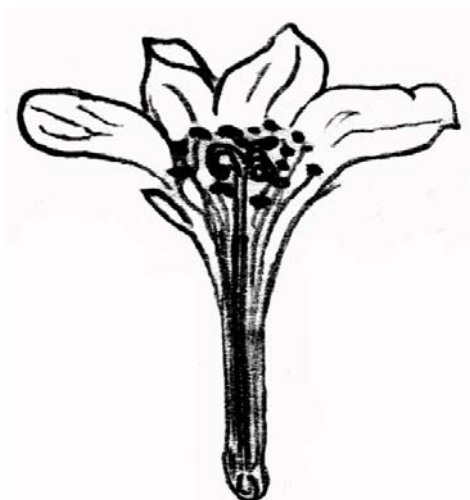
Aztekium ritteri

Aztekium hintonii

Rod *Aztekium* dnes zahrnuje dva druhy, avšak dlouhá léta byl známý jen jediný druh *A. ritteri* a rod byl uváděn jako monotypický spolu s dalšími rody, např. *Leuchtenbergia* Hook., *Obregonia* Frič, *Solisia* Britton & Rose, *Strombocactus* Britton & Rose, *Cintia* Knize & Riha, *Neowerdermannia* Fric, *Yavia* Kiesling & Piltz apod. Rod *Aztekium* byl poprvé popsán Bodekerem v roce 1928 jako *Echinocactus ritteri*,

aby jej hned roku 1929 přejmenoval na nový rod *Aztekium ritteri*, svým tělem totiž připomíná rostlina staré aztécké skulptury. Až roku 1991 byl objeven nový druh a roku 1992 byl popsán Glassem a Mauricem jako *Aztekium hintonii*.

Řez květem *Aztekium ritteri*

Oba zástupci pochází z Mexika, ze státu Nuevo León. *Aztekium ritteri* je známý z jediného údolí na u Rayones, kde roste na kolmých sádrovcových stěnách v úzkých stržovitých kaňonech a *Aztekium hintonii* se nachází v departmantu Galeana, v pohoří Sierra Tapias, na sádrovcovém, asi 30 km dlouhém hřebeni, kde roste spolu s rodem *Geohintonia* Glass & Maurice. V roce 1997 byly objeveny další rokle a nalezena další místa výskytu. Rostou na sádrovcových stěnách.

O aztékiích nemáme bohužel žádné přesné ethnobotanické informace. Jediné co víme je, že domorodci ho nazývají *Peyotillo* a tedy zřejmě vědí o jeho psychotropních účincích. Vzhledem ke svým obsahovým látkám, u člověka zřejmě vyvolával halucinace, nicméně o jeho použití v minulosti nebo i v současnosti není moc známo. *Aztekium* obsahuje meskalin, N-metyltyramin, hordenin, anhalidin, 3-methoxytyramin.

***Aztekium ritteri* (Böd.) Böd., Monatsschr. Deutsche Kakt. Gesell. 1: 52 (1929).**

Echinocactus ritteri Bödeker, Zeitschr. Sukkulentenk. 3, 305 (1928).

Aztekium ritteri

Je to jednotlivá, vzácně i odnožující rostlina s pevnou vrásčitou pokožkou, žebra jsou široká asi 1 cm, plochá, areoly s drobnými trny brzy opadávají a stonky jsou pak holé, beztrnné. Charakteristickou vlastností je jakési „mezižebro“, které se

objevuje na povrchu starších a větších jedinců mezi normálními žebry a které nemá na hřebenech areoly. Květy jsou velké sotva 15 mm, holé, vyrůstají ze středu temene a mají světle růžovou až téměř bílou barvu. Semena se tvoří i po opylení vlastním pylem. Plody jsou drobné, velké jen 2-3 mm, blanité, válcovité a zůstávají ukryté v temenní vatě. Zrají během několika týdnů a záhy se rozpadají. Semena jsou malá asi 0,2 mm, kulovitá, s výrazným korkovým hilem a hnědavou lesklou testou. Variety a formy nejsou známy, i když některé drobné odlišnosti se u druhu nacházejí ve velikosti otnění, barvě pokožky, vaty v temeni apod. V sedmdesátých letech jsem zakoupil na naší burze dokonce kytky, které měly vatu táhnoucí se od temene po celých žebrech, připomínaly mi tak dnešní semenáčky *Aztekium hintonii*.

Pěstování pravokořenných rostlin je obtížné, většina rostlin ve sbírkách je roubovaných. Výsev semen patří k nejobtížnějším u kaktusů. Semena ochotně a spolehlivě klíčí, ale semenáče velké méně než 0,5 mm se do dospělého věku podařilo vypěstovat jen malému počtu specialistů. Dá se říci, že kdo úspěšně vypěstoval aztekia ze semen do dospělosti, tak složil kaktusářskou pěstitelskou maturitu na výbornou. Viděl jsem nádhernou sbírku aztekií, kde všechny byly z výsevu ve stovkách kusů od malých semenáčků až po velké rostliny v několika generacích – prostě fantazie.

***Aztekium hintonii* Glass et W.A.Fitz-Maurice, in Cact. Suc. Mex., 37(1): 13 (1992)**

Aztekium hintonii - třikrát

Má stonek jednotlivý, šedozelený, stlačeně kulovitý, ve stáří mírně sloupkovitý, asi 200 mm (až 300 mm) široký, až 200 mm vysoký, obvykle s 9-11 žebry pokrytými zbytky po odpadných trnech, ve stáří i s 15 žebry; žebra příčně hustě a drobně rýhovaná, asi 80 rýh na každém žebru, hloubka rýhy asi 0,8 mm, kořeny tenké, tuhé a drátovité. Areoly na žebru hustě nahloučené, zprvu v temeni s hustou jemnou vlnou, s několika krátkými, asi 7-13 mm dlouhými, šedými, srpovitě zahnutými, později odpadávajícími trny. Květy vyrůstají z nejmladších areol, výrazně růžové až fialově červené barvy, až 30 mm široké, obvykle jen několik hodin otevřené, okvětní lístky asi 3 mm široké a 10-15 mm dlouhé, na vrcholu okrouhlé i přirostlé; tyčinky četné, nitky bílé, prašníky tmavožluté; blizna výrazně vystouplá, se 4 bílými, až 3 mm dlouhými laloky. Plod dužnatý, asi 8x3 mm velký se zbytky zaschlého květu. Semeno černé, hrubě bradavičnaté, až 0,9 mm velké, obvejčité, s výrazným houbovým hilem. Proměnlivost jednotlivých rostlin je jen nepatrná.

Pěstování je náročné, podobné jako u předešlého druhu. Semena dobře klíčí, semenáče jsou však velmi drobné a je možné je naroubovat teprve po několika měsících. Vyžaduje to značnou zkušenost.

Lumír Král

Z naší činnosti

Poslední schůzka před prázdninami dne 6.6. proběhla opět v náhradním programu. Př. Potyka totiž nemohl přijet a tak p. Král zavedl téma na fotografování kaktusů digitálními fotoaparáty. Využili jsme přítomnosti vyučujícího profesora na umělecké škole uměleckou fotografii pana Malíka, který sice není zastáncem digitální technologie, ale pokrok je pokrok. Takže i on si po dlouhém váhání nyní zakoupil „digital“. V úvodu hovořil jaký je nejvhodnější fotoaparát k fotografování kaktusů, jeho výhody a nevýhody, zda fotit z manuálním nastavením nebo automatickým a další zajímavé informace. Do diskuse je připojilo několik „amatérů“, kteří přinesli své poznatky s fotografováním. Na několika obrázcích bylo možno vidět jak působí světlo při automatickém nastavení, které používá většina amatérů, fotografování z různých směrů, vliv okolních barevných odstínů, nejvhodnější pozadí, naaranžování rostliny, používání makra apod. V druhé části si přáli vidět přítomní fotografie z právě uskutečněného zájezdu na Slovensko. Zavítali jsme snímky do sbírek v Martině k panu Babkovi a Kapustovi, když v tom asi po hodině promítání, venkovní bouřka zapříčinila výpadek proudu. Nejzajímavější sbírky měly teprve přijít, ale už jsme se zapnutí proudu nedočkali a tak proběhla jen závěrečná tombola.

Zájezd na Slovensko

Ve dnech 4.-5.6.2005 proběhl ve spolupráci s frýdeckou organizací zájezd do sbírek na Slovensko. Za účasti kaktusářů z Frýdku-Místku, Ostravy, Poruby a Českého Těšína se rozjel plně obsazený autobus do prvních sbírek v Martině. Směr trasy byl přes Žilinu do Martina, Kremnice, Slizce a druhý den zpět přes Bánskou Bystrici a Žilinu. Dle plánu jsme v Martině navštívili dvě sbírky p. **Babky a Kapusty**. Mezi 12-13. hodinou jsme byli očekáváni za Kremnicí v obci Stará Ves, kde nás očekával pan **Roth**. Zde si každý nakoupil spoustu skalniček, jak by ani zájezd nebyl kaktusářský, ale skalničkářský. Nakonec jsme zajeli k p. **Verešovi** ve Sliači, kde jsme se rozdělili do dvou skupin a postupně se ve sbírce vystřídali. Kromě pěstování kaktusů ve skleníku, je většina rostlin pěstována venku na záhonech bez přikrytí. V neděli ráno v 8.30 hodin, proběhla návštěva **Arboreta** Borová Hora, po cestě zpět jsme se zastavili v Bánské Bystrici ve sbírce p. **Patrasa**. Nakonec naše cesta končila odpoledne v Žilině (Teplička nad Váhom) – ve sbírce p. **Beliančina**. Byla to největší sbírka kaktusů se spoustou semenáčků, kde většina zanechala své poslední slovenské peníze. Podle ohlasů byl zájezd nadmíru úspěšný a všichni se už těší na příští rok.

LK

Pobeskydí 2005

Ve dnech 24. - 26. června 2005 proběhlo na hotelu Srdce Beskyd setkání kaktusářů POBESKYDÍ 2005, kde se sešlo na sobotní přednáškový program asi sto účastníků. Už v pátek odpoledne a večer se diskutovalo za krásného počasí u ohně,

kde již tradičně teklo pivo zdarma, opékaly se speciality a hrála country hudba. Sobotní program zahájil přednáškou o brazilských kaktusech Ludwig Bercht z Holandska, následoval humorný vstup známého malíře naivního umění Libora Vojkůvky a před obědem ještě stihnul přednášet Roman Štarha o floře Iránu. Po obědě zahájil blok přednášek Jaroslav Procházka, tentokrát o kaktusech Mexika, následoval Jaromír Chvastek s kaktusy Chile, velmi kvalitní a odborný vstup měl Jaroslav Záhora o *Efs. multicastratus* a na závěr ještě Jaromír Chvastek představil cestu po Karibiku. Součástí setkání byla i burza rostlin a kuriozit, která proběhla sobotní dopoledne. V neděli se přátelé rozjeli do okolních sbírek. Kdo chtěl vidět něco více než jen kaktusy, odskočil si do nádherné přírody se spoustou krásných rostlin. Setkání proběhlo v dobré pohodě a již dnes se můžeme těšit na příští rok, kde jsou všichni srdečně zváni. LK

Sbírky za humny

Ivo Žídek

S pěstováním kaktusů začal Ivo Žídek ze Staříče v roce 1974 bez bližší specializace. Stal se členem frýdecké organizace a postavil si při rodinném domku skleník. Při jednom ze zájezdů v roce 1988 pořádaných frýdeckou organizací, viděl v Českých Budějovicích u pň. Říhy první velké pachypodia. Hned mu učarovaly a postupně celkem přešel na pěstování sukulentů.

Ivo Žídek ve svém skleníku – 2005

První skleník je už malý a tak staví na střeše skleník nový, podstatně větší. Ve sbírce se začaly objevovat stále více pachypodia, adenia, euphorbie, cykasy a další speciality. V roce 2003 si splnil Ivo Žídek svůj sen, když s několika přáteli procestoval naleziště sukulentů na Madagaskaru. Odtud si přivezl několik raritek, které se hned tak ve sbírkách nevidí. U nás jsme je mohli vidět na několika přednáškách, které pro nás připravil. Víte o čem byly - no přece o sukulentech. Ivo je totiž velký propagátor pěstování sukulentů, rád

skleník pana Žídka

poradí a poskytne jakékoliv informace o pěstování. Vynikající výsledky má i při výsevech ze semen, takže nabídka rostlin uspokojí i další zájemce o pěstování sukulentů. Nyní se chystá na další cestu na Madagaskar, kde mohl dokonce i pracovat v zahradnické firmě, kde má dobré kontakty. Nezbývá než popřát našemu známému vynikajícímu pěstiteli další velké úspěchy.

Lumír Král

Červen a prázdniny u pana Krále

Červen je plný kaktusářských akcí a tak hned první víkend jsme byli na zájezdě do sbírek Slovenských kaktusářů. Po pěkné neděli byla v pondělí naše schůzka a v úterý se sešli schůzovat frýdečtí kaktusáři u mě na zahradě. Přijelo se podívat kolem 30 osob, aby viděli ve skleníku kvést především gymna, lobivie, mamilarie, čilence, některé tefráky a další. Na skalce začínají kvést lewisie, netřesky či sedum. Poslední víkend v červnu patří tradičně setkání kaktusářů Pobeskydí 2005, tentokrát na Čeladné-Podolánky. Na hotelu Srdce Beskyd se sešlo asi sto účastníků na sobotní přednáškový den a dá se říci, že setkání se všem líbilo. V tuto dobu nejvíce kvetly opuncie na skalce a ve skleníku především rebucia, gymna a tefráky.

V první půli července se sluníčko ukázalo jen ojediněle, přívalové deště zvedly hladinu Plesanky, která se málem vylila z koryta do zahrádky, avšak dešťů bylo tolik, že na zahradě stála všude voda, která nestačila odtékat. Ve skleníku stále kvetly gymna, rozkvetly se notokaktusy, lobivie, které svou pestrostí barev a velikostí květů zpestřily pohled na parapety. Jinak kvetly čilence, astrofyta, mamilárie, lofofory, thelokaktusy, turbinikarpusy, koryfanty a další sukulentní kytičky, prostě sezóna v plném proudu.

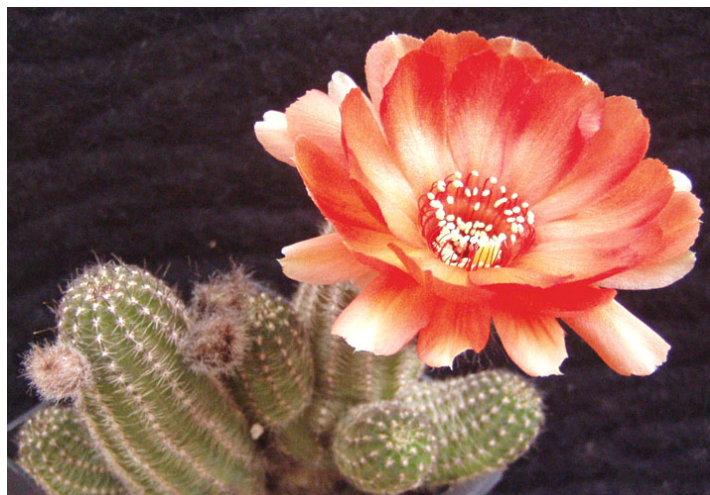
Tephrocactus mandragora Backeb., in Cactus. Paris, No. 38. 250, (1953).

Vlevo: *Astrophytum capricorne* F. A. C. Weber in Bois: Dict. Hort. 1: 467, (1896).

Vpravo: *Gymnocalycium bozsonianum* B. Schutz in Kaktusy, 13 (6): 124 (1977).

Vlevo: *Chamaecereus silvestrii* (Speg.) Britton & Rose (1922). – hybrida,

Vpravo: *Pyrrhocactus umadeave* (Werderm.) Backeb. in Backeb. & F. M. Knuth, Kaktus-ABC, 264, (1935).

schůzky kaktusářů z Frýdku-Místku na zahradě Lumíra Krále se zúčastnilo i několik našich členů

Začátek srpna trhal teplotní rekordy, kdy se teploměr šplhal s teplotami na 35-38°C, aby týden na to, bylo deštivo a zase taková zima, že v Krkonoších nebo v Tatrách napadlo dokonce 30 cm sněhu. Noční teploty zde padaly pod 10°C. Po polojasných dnech se závěr měsíce trochu zlepšil a konečně byl o prázdninách alespoň jeden slunečný týden. Kaktusy chytly druhou mizu a opakovaně zakvétaly, dokonce se objevují první květy ariokarpusů..

Kalendář kaktusáře – září

Pro většinu kaktusů a ostatních sukulentů, jejichž vegetační období připadá na léto, nyní platí postupné omezování jejich závlivky. Tak rostliny zvolna připravujeme na zimní spánek. Důležitou výjimkou jsou však epifyticky rostoucí kaktusy, jejichž kořenový bal by neměl vyschnout. Nadměrné sucho může vést k tomu, že tyto epifytní rostliny přijdou až o celé výhony.

Především už kaktusy nepřihnojujeme. Také nové přírůstky musí dobře vyžrát. Velmi vítané jsou slunné dny, kterých je třeba co nejvíce využít. V plném růstu jsou epifytické rody jako *Disocactus*, *Rhipsalis* a *Schumbergera*, které kvetou v období naší zimy. Ke konci své vegetace, v pozdním podzimu, nasazují prvá poupata. Za pěkného počasí hojně skleník větráme a to i v noci. Napodobíme tak velké teplotní rozdíly mezi dnem a nocí, které jsou také na jejich nalezištích. Kaktusy se tím dobře otuží, ukončí letní růst a připraví si velkou zásadu květů pro příští rok.

Již v červenci jsem doporučoval, aby v době kdy neprší byla pařeniště odkryta i přes noc a rostliny mohly využít noční rosu. Vůbec nevádí, budou-li ráno kaktusy celé mokré, zase během několika hodin oschnou. Brzy se přesvědčíme jak tento postup vede k mimořádnému vývoji otrnění kaktusů a u mnoha sukulentů k intenzivnímu zabarvení jejich pokožky. Při pěstování pod sklem nikdy takové výsledky nedocílíme.

Ve vyšších polohách a mrazových kotlinách musíme obvykle už kolem 20. září počítat s možností prvních nočních mrazíků i když dny jsou ještě slunečné a teplota opět stoupne. V posledních letech ale prvé mrazíky přichází i o několik týdnů později (říjen-listopad). Možná, že je to důsledek celkového oteplování evropského klimatu. Zvraty počasí bývají náhlé, proto opatrnosti nikdy není nazbyt. Stačí mít připravený kryt pro rostliny choulostivé na mráz.

Řada sukuletních rodů z čeledi kosmatcovitých právě nyní, v době jihoafrického jara, začíná růst. Po skončení doby vegetačního klidu se objeví v několika týdnech jejich prvé květy. Opatrně je zalijeme, ale vždy jen v dopoledních hodinách za pěkného, slunného dne.

Vysoce sukulentní představitelé rodu *Crassula* většinou patří k rostlinám typicky rostoucím v našem zimním období. Nyní je můžeme přesadit do nového, čerstvého substrátu. Nejlepší pro ně je písčité substrát s příměsí trochy humusu, který ani v zimě nenecháme zcela vyschnout. Čistě minerální substráty, které zpravidla užíváme pro své kaktusy, nejsou pro sukulenty příliš vhodné.

Pokud se nám v předchozích měsících některé sukulenty protáhly do výšky a ztratily svůj přirozený vzhled, můžeme se pokusit o nápravu. Týká se to např. rodů *Anacampseros*, *Kalanchoe*, *Pachyphytum*, *Sedum*, *Tylecodon*, ani *Crassula* nevyjímaje. Odřízneme část vršku o délce 6-8 cm a po zaschnutí řezné rány vršek opět zasadíme. S ohledem na úsporu místa sadíme po několika stejně velikých kusech do jedné misky, což je i později hezký pohled. Povrch misky s vršky

pokryjeme asi na prst silnou vrstvou jemného křemičitého písku, která velmi podporuje jejich zakořenění.

V poslední době také rychle přibývá pěstitelů sukulentních pelargoníí. I mezi nimi je řada v zimě rostoucích druhů, které v září začínají nově růst. Měli bychom je nyní přesadit do směsi písku s hlínou. Po prvé nevelké zálivce rychle vyraší nové lístky a koncem zimy se u většiny objeví násada květů.

Je to také doba, kdy hraboši se stahují z polí a vyhledávají úkryty k přezimování. Otevřené dveře jim velmi usnadní vniknutí do skleníku a následnou konzumaci plodů a semen kaktusů. Dokážou se vyšplhat i na horní parapety a mlsně sežerou dlouho očekávané semeníky nejvzácnějších kaktusů. Na tyto naprosté vegetariány nic neplatí pastička s kouskem špeku. Do pastí vkládáme obilniny, ořechy, kousky kořenové zeleniny a podobné „lahůdky“.

MUDr. Vladimír Plesník

(Upraveno dle článku D. Herbela, v KuaS č. 9/2002)

Informace

--- 23.-25.9.2005 – proběhne tradiční **Zavírání sezóny v Chrudimi** s udělováním ceny Zlatý Alberto, tentokrát našemu členu MUDr. Vladimírovi Plesníkovi. Součástí programu je největší burza ve Střední Evropě v sobotu 24.9. od 10 – 13.30 hodin, od 14.30 přednáškový blok přednášek, večer country bál a další program. Všichni jsou pořadatelé srdečně zváni.

--- po dlouhé zákeřné nemoci zemřel 14.8.2005 šéfredaktor časopisu Świat kaktusów, pan **Andrzej Typiak** z Lublina (PL), který se zasloužil o rozvoj polského kaktusářství. Čest jeho památce!

--- Internetové noviny - **I.N. Cact.cz**, zajímavé články pro všechny kaktusáře, ale i pěstitele sukulentů můžete je najít na nejnavštěvovanějších stránkách - adresa: <http://www.cact.cz/noviny/>

--- Schůzky pěstitelů kaktusů a jiných sukulentů s promítáním diapozitivů a přednáškou se konají **každé první pondělí v měsíci** (mimo letních prázdnin) od 17.hodin na ubytovně ČD v sadu B.Němcové. Přijďte mezi nás.

--- Internetové stránky našeho Klubu: <http://www.gardening.cz/ostnik>

--- Informace týkající se činnosti Klubu kaktusářů v Ostravě i příspěvky do Ostníku zasílejte na adresu předsedy: lumir.kral@iol.cz

Adresy autorů:

Král Lumír, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 723 274 571.

MUDr. Plesník Vladimír, Nezvalovo nám. 846, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 596 910 790.

RNDr. Štarha Roman, Ph. D., Ostrava, Šalounova 623, Ostrava 3, 70300. e-mail: starha@tiscali.cz

OBSAH – ZÁŘÍ 2005

Z literatury	98
Recenze zajímavých publikací	101
Jedovaté krasulky	102
Rod <i>Aztekium</i> Böd.	103
Z naší činnosti	106
Zájezd na Slovensko	106
Pobeskydí 2005	106
Sbírky za humny (Žídek)	107
Červen a prázdniny u pana Krále	108
Kalendář kaktusáře – září	111
Informace	112

OSTNÍK

Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, září 2005

Šéfredaktor: Lumír Král, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 723 274 571.

Objednávky a distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6038, 708 00 O.-Poruba, tel: 596951955.

Ostník

Časopis Klubu kaktusářů v Ostravě

Číslo 343.
Ročník 34.
Říjen 2005

Předávání ceny Zlatý Alberto MUDr. Vladimíru Plesníkovi v Chrudimi 24.9.2005

Z literatury

Kakteen und andere Sukkulente č. 2 / 2003

Nad titulním snímkem si lítostivě povzdechnou milovníci astrofyt. Vytrnění *Astrophytum capricorne* var. *senile* na snímku z naleziště je přímo pohádkové a květy se jen stěží touto hradbou prodírají ke slunci.

Nový popis se týká novinky pocházející ze severu bolivijské provincie Chuquisaca. Tato horská oblast je přístupná jen pěšky a její návštěva vyžaduje velmi dobrou fyziku a aspoň základy horolezectví. To je také důvod, proč je zde asi ještě řada nových, nepopsaných kaktusů. Je to ráj sulkorebucí, nalézají se zde hlavně *Sulcorebutia vasqueziana* subsp. *losenickyana* a *Scr. breviflora* subsp. *lauri*. Odvážný hledač kaktusů, Juckersovi, zde mimo jiného našel rostliny vzhledem připomínající nějakou formu *Lobivia cinnabarina*. Ale ze semen, která poslal holandské kaktusářce, specializující se na lobivie, vyrostly a zakvetly rostliny jednoznačně patřící mezi sulkorebucie. Nový druh, *Sulcorebutia dorana*, získal jméno po životní přítelkyni Juckerse, Dory, která mu v těch horách chyběla. Má ploše kulovité tělo (nejde o Doru!), často odnožující, o průměru 3-4 cm a výšce necelých 2 cm. Výjimečně nacházel kusy s průměrem těla a výškou až 6cm, mající zvláště silné trny. Tělo má výrazně hrbolatá, spirálovitě točená žebra, modrozelenou až tmavě zelenou pokožku a až 10 cm dlouhý, řepovitý kořen. Z areol s trochou šedé plsti vyrůstají hřebenovitě do stran směřující 4-6 krajní trny, tuhé se silnější patou, bledě až slámově žluté s tmavší špičkou. Trny o délce 3-5 mm jsou přihnuty k tělu. Na starých areolách někdy bývá lehce odstávající střední trn o délce 5-6 mm, jehož hrot směřuje k temeni. Květ je krátce trychtýřovitý, cca 3 cm dlouhý o průměru 3,5 cm. Zevní okvětní plátky jsou nápadně světle zelené, vnitřní mají fialově růžovou barvu, tu světlejší, tu tmavší. Na 11 barevných snímcích jsou zachyceny některé formy se slabšími, či mohutnějšími trny a různě intenzivně zbarvenými květy. Autor je přesvědčen, že v dosud neprozkoumané oblasti provincie Oropeza roste řada nových, dosud nepopsaných sulkorebucí.

Na procházku **Cristofel parkem** na ostrově Curaçao v Karibském moři zve čtenáře W. Illert. Podnebí vyniká množstvím slunečního svitu, převažujícím suchem s příležitostnými dešti v každé roční době. Kaktusy i jiné sukulenty zde mají vhodné kopcovité prostředí o rozloze 1860 hektarů. Před 200 lety zde byly plantáže, ale sucho vyhnalo farmáře jinam. Z kaktusů zde rostou např. velké exempláře subpilocereusů, pilosocereusů, ritterocereusů, různé druhy opuncí a zvláště krásné kusy různých forem *Melocactus macracanthus*. Mezi sukulenty jsou nádherně vybarvené bromélie, hechtie, mohutné aloe a agáve a řada dalších. Ostrov je také domovinou mnoha zvířat, endemickým je zde velmi vzácný jelen běloocasý. Celkem 14 snímků zachycuje místní flóru.

Fotografie také představuje neobvykle vypadající *Turbincarpus flaviflorus*, mající nejvýš 3 mm dlouhé trny. Tato forma jinak vzhledem i růstem odpovídá typu. Byla nalezena mezi semenáčky z velkého výsevu. Bohatě kvete po celé jaro a léto, dobře prospívá ve směsi zeminy pro květiny a „kočičí podestýlky“, což jsou i u nás dostupné kousky zeolitu. Zalévá v delších intervalech, po úplném vyschnutí substrátu, přihnojuje velmi málo.

Echinocereus parkeri (pojmenován podle Davida Parkera, zakladatele „Referenční sbírky echinocereusů“ v Anglii), byl nalezen v Mexiku, v horách Nuevo León, San Luis Potosi, Tamaulipas, kde roste na téměř holých vápencových stěnách

s půdou obsahující jen minimum humusu. Popsán byl roku 1988 jako druh rostoucí v trsech o průměru až 60 cm. Jednotlivé výhony jsou vzpřímené, až 20 cm vysoké, o průměru 6 cm, mají zelenou pokožku. Krajiní trny v počtu 10-13 jsou asi 1 cm dlouhé, přiléhající, nažloutlé s tmavší špičkou. Střední jeden až 5 jsou delší (až 2,5 cm), stejně zbarvené, tuhé a odstávající od těla. Květ je při průměru 5-7 cm až 6 cm dlouhý, trychtýřovitého tvaru, hnědočervené až purpurové barvy s bílým jícnem. Snadno se množí výsevem i rouby. Vyžaduje propustný substrát, suché zimování. Kvetou až starší, větší rostliny. (Snímek květu a trsu na nalezišti).

Espostoa blossfeldiorum (dříve řazena mezi cefalocereusy, nebo trixanthocereusy), má sloupovité, až 3 m vysoké tělo o průměru 4-7 cm, od báze odnožující. Temeno překrývá hustý porost vzpřímených, silnějších, tmavohnědých trnů, na areolách je světlá vlna prostoupená větším počtem tenkých, bělavých trnů. Cefálie je 3-4 cm široké, pokrývá 4-8 žeber, probíhá od temene dolů. Skládá se z krátké, ale velmi husté žlutobílé vlny, kterou pronikají tenké kratší trny sklovitě zbarvené a silnější, černohnědé, až 5 cm dlouhé štětiny. V noci se otevírající úzce trubkovité květy vyrůstají v různé výšce cefálie, jsou 6-7 cm dlouhé, mají 5 cm v průměru, žlutobílé barvy, slabě páchnou mršinou. Roste v Peru v povodí řeky Rio Maraňon v okolí Huancabamba. Vyhledává hlavně výslunná místa s kyprým substrátem o vyšším obsahu humusu. V době růstu vyžaduje bohatou závlahu a přihnojení, teplota v zimě nesmí klesnout pod 5-10°C. Množí se výsevem. Nejlépe se vyvíjí volně ve sbírce vysazené rostliny, u nichž je možné po dosažení metrové výšky očekávat tvorbu cefálie a pak i květy opakující se několikrát za rok (2 barevné snímky).

F. Dicht a A. Lüthy publikují popis nového poddruhu ***Coryphantha hintoniorum* subsp. *geoffreyi***. O nálezu možné novinky informoval již před 3 lety autor sám Hinton. Vypravili se spolu s ním a jeho synem Geoffrey-em na předpokládanou lokalitu, kterou byla louka porostlá nízkou trávou v horském údolí, obklopená porostem borovic. Sem tam rostly jednotlivé agáve a opuncie, výjimečně *Echinocereus knippelianus*. Koryfanty právě kvetly, takže jejich hledání bylo snazší. Nekvetoucí kusy překrývá tráva. Popisovaný poddruh se liší od typové rostliny *Coryphantha hintoniorum* mnohem menším tělem (jen 2 cm proti 5-15 cm), ploše kulovitým tělem (proti kulatému tělu), řepovitým kořenem (proti vláknitému) a drobnějšími mamlemi. V článku je podrobný popis novinky se 6 snímky a srovnávací tabulkou. Lokalita je ohrožena farmáři zakládajícími na loukách nová pole, navíc má rozlohu jen pár arů a novinka je zde počtu do sta exemplářů.

Norské zkušenosti s tepelnou izolací skleníku na zimu mohou čtenáře upoutat. Sběrka je na Oslofjordu, které nepatří k nejchladnějším, ale zima tu trvá velmi dlouho. Říjnové mrazy a sníh zde nejsou žádnou raritou. Skleník o podlahové ploše 10 m² stojí na důkladně izolovaném betonovém základu a je chráněn proti větru dřevěným plotem. Hliníková konstrukce nese pláty polykarbonátu o síle 10 mm a umožňuje citelné ztráty tepla, násobené ještě netěsnostmi kolem dveří a čtyř střešních oken. Nejčastěji se k izolaci užívá bublinková folie natažená pod střechou a na vnitřních stěnách což je pracné a vyžaduje zajistit účinné větrání skleníku ke snížení vnitřní vlhkosti. Folie bývá také natažena zvenčí přes střechu a boční stěny, ale časté je riziko jejího potrhání větrem. Autorovi se osvědčilo překrytí skleníku velkou průsvitnou plachtou z umělé hmoty, jejíž konce přesahují obě strany skleníku asi o metr a jsou k zemi připevněny silnými prkny, která jsou zatížena velkými kameny. Plachta je na zadní i přední stěně skleníku poskládaná a uchycená lanky tak, aby ji vítr nepodfoukl. Cenu plachty bohatě pokryjí úspory při vytápění skleníku. O to se stará elektrický 1200 watový teplomet, nastavený k dodržování konstantní teploty

kolem 8°C. Pojistkou jsou ještě olejová kamna, užívaná při velkých mrazech. Pohyb vzduchu zajišťuje velký otáčivý ventilátor. Sníh snadno sjíždí po plachtě ze střechy a závěje kolem stěny tvoří další ochranu proti mrazům a větru. Ztráta světla následkem kombinace bublinkové folie, polykarbonátové plotny a umělohmotné plachty není s ohledem na krátce trávající dny v zimě a období vegetačního klidu rostlin příliš významná. Epifyticky rostoucí, nebo v zimě kvetoucí druhy, zimuje jinde.

K doporučeným druhům patří ***Mammillaria saboae* subsp. *goldii*** (byla D. R. Huntem popsána až r.1968 zpočátku jako samostatný druh, pak jako podruh *M. saboae*. Málo odnožuje. Pochází z mexického státu Sonora. Daří se na minerálních substrátech sopečného původu, v létě vyžaduje výsluní a hodně tepla. Pravokořenné rostliny je třeba velice opatrně zalévat, chránit před trvale mokřím substrátem. Pro násadu květů je nutné absolutně suché zimování při 8-10°C); ***Turbinicarpus gielsdorfianus*** (malý skvost o výšce jen několika cm, pochází ze mexického státu Tamaulipas. Dobře roste na minerálních substrátech a výslunné lokalitě při opatrné zálivce v létě. Po ní opakovaně kvete. Zimovat chladně a suše. Semenáčky jsou květoschopné již za 2-4 roky); ***Kalanchoe blossfeldiana* - hybridy** (druh pocházející z Madagaskaru byl zahradníky silně prošlechtěn. Dnes už nespočet hybrid kvete červeně, oranžově, žlutě i čistě bíle. Jako rostlina „krátkého dne“ nasazuje květy jen když doba osvětlení je kratší než 12 hodin. Nenáročný, rostou v každém písčitém substrátu, na výsluní, zimovat chladně ale nesnáší mráz. Velké rostliny lze zkrátit a vršky zakořenit, což je běžný způsob množení).

Rod ***Cremnophila***, patřící do čeledi tlusticovitých (*Crassulaceae*), zahrnuje jen dva druhy, *Cremnophila nutans* a *Cr. linguifolia*. Ve sbírkách je najdeme zřídka, ani specialisté jim nevěnují víc pozornosti. Rostou v podobě řídké růžice široce okrouhlých masitých listů s tmavě zelenou pokožkou. Květní stonky jsou zdužnatělé, masité květy žluté barvy se kloní k zemi (3 barevné snímky rostlin a květů).

MUDr. Vladimír Plesník

Drobničky

♣ Připravit roční plán činnosti a najít kvalitní přednášející, kteří jsou ochotní přijet i do odlehlejšího klubu a nejsou zvláště nároční, to je úkol, který každý rok řeší většina menších organizací. Jednatele jedné takové organizace DKG napadlo podat do KuaSu inzerát, ve kterém hledá případné přednášející. Překvapivě se sešlo nemálo přihlášek, z nichž bylo možné vybírat podle tématu, předpokládané kvality a hlavně nákladů. Navrhl proto vedení DKG, aby byl připraven seznam kaktusářů, ochotných přednášet na vlastní témata a podle možnosti jezdících na pozvání cizích klubů. Seznam by mohl být každý rok upravován a vydáván Společností buď samostatně, nebo v časopise, či na webové stránce. Když je možné podobným způsobem organizovat Akci semen, vést centrální odbornou knihovnu a diatéku, mít fungující celostátní sekce pěstitelů gymen, noťáků, mamilárií atd., proč by to neklapalo i při pořizování seznamu přednášejících. Mohla by to být samostatná funkce některého člena ústředního výboru a velká pomoc menším klubům.

MUDr. Vladimír Plesník

Rod *Eulychnia* Philippi

Eulychnia Philippi, *Florula Atacamensis*, 23 (1860).

Syn.: *Cereus* Miller (1754), *Echinopsis* Zuccarini (1837), *Philippicereus* Backeberg (1942).

Eulychnia breviflora na svém přirozeném nalezišti v Chile, blízko Coquimbo

Mezi sloupovitými kaktusy jsou v našich sbírkách pěstovány pro své krásné otrnění také eulychnie, zvláště pak druh s bílými ovatěnými areolami, který zde koleje pod názvem *Eulychnia saint-pieana* Ritt. Rod *Eulychnia* však dnes zahrnuje asi 5 druhů, avšak neplatných jmen je podstatně více:

Eulychnia acida Phil. 1864

Eulychnia aricensis F. Ritter 1964 = ***Eulychnia breviflora***

Eulychnia barquitensis F. Ritter 1980 = ***Eulychnia breviflora***

Eulychnia breviflora Phil. 1860

Cereus longispinus Salm-Dyck 1845

Eulychnia longispina (Salm-Dyck) F. Ritter 1965

Eulychnia procumbens Backeb. (Nom. inval.) 1963

Eulychnia aricensis F. Ritter 1964

Eulychnia saint-pieana F. Ritter 1964

Eulychnia barquitensis F. Ritter 1980

Eulychnia castanea Phil. 1864

Cereus castaneus (Phil.) K. Schum. 1903

Philippicereus castaneus (Phil.) Backeb. 1942

Eulychnia eburnea Phil. 1898 = ?

Eulychnia iquiquensis (K. Schum.) Britton & Rose 1920

Cereus iquiquensis K. Schum. 1904

Eulychnia morromorenoensis F. Ritter 1980

Eulychnia longispina (Salm-Dyck) F. Ritter 1965 = ***Eulychnia breviflora***

Eulychnia morromorenoensis F. Ritter 1980 = ***Eulychnia iquiquensis***

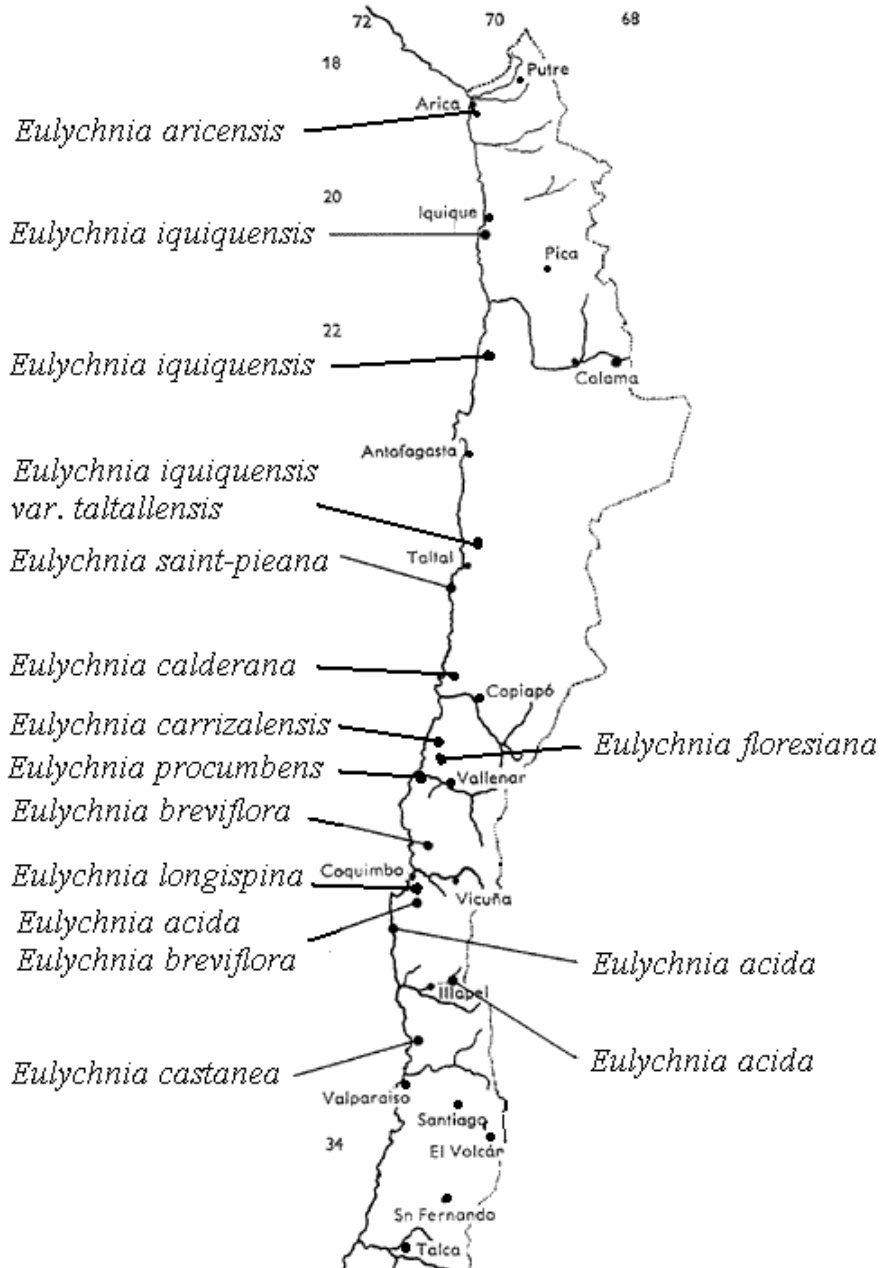
Eulychnia procumbens Backeb. (Nom. inval.) 1963 = ***Eulychnia breviflora***

Eulychnia ritteri Cullman 1958

Eulychnia saint-pieana F. Ritter 1964 = ***Eulychnia breviflora***

Eulychnia spinibarbis (Otto) Britton & Rose 1920 = ***Echinopsis spinibarbis***

Výskyt eulychnií se nachází na západním pobřeží Jižní Ameriky, od jižního Peru (Arequipa, blízko Chala – *Eulychnia ritteri* Cullmann 1958) až po střední Chile, kde se vyskytuje většina druhů. Rostou na pobřežních svazích a útesech, kde se vyskytuje na štěrkovitých a balvanitých nánosech podél koryt vysychavých řek a často sestupuje až k mořské hladině. Jsou to nejsušší pouštní oblasti, kde většina vody přichází jako hustá pravidelná mlha, která se sráží na povrchu terénu a také na hustých dlouhých trnech, ze kterých skapává na zem a zcela postačí zásobit rostliny vláhou. Teplota se na nalezišti většinou pohybuje mezi 17 a 35°C.

Většina lokalit eulychnií se nachází v Chile

Eulychnie jsou keřovité až stromové kaktusy s dřevitými, 5-10 m vysokými větvemi a charakteristickými silnými dřevitými trny, dlouhými 12-15 cm a protáhlými areolami s vydatnou bílou až hnědavou plstí. Květy vyrůstající na koncích větví jsou hustě obaleny vatou a vlnou (působí jako chlupatý límec kolem květu) a mají nevýrazné barvy. Plody jsou nápadné, ve zralosti balónovitě nafouklé, žluté, oranžové až červené barvy, semena jsou černá.

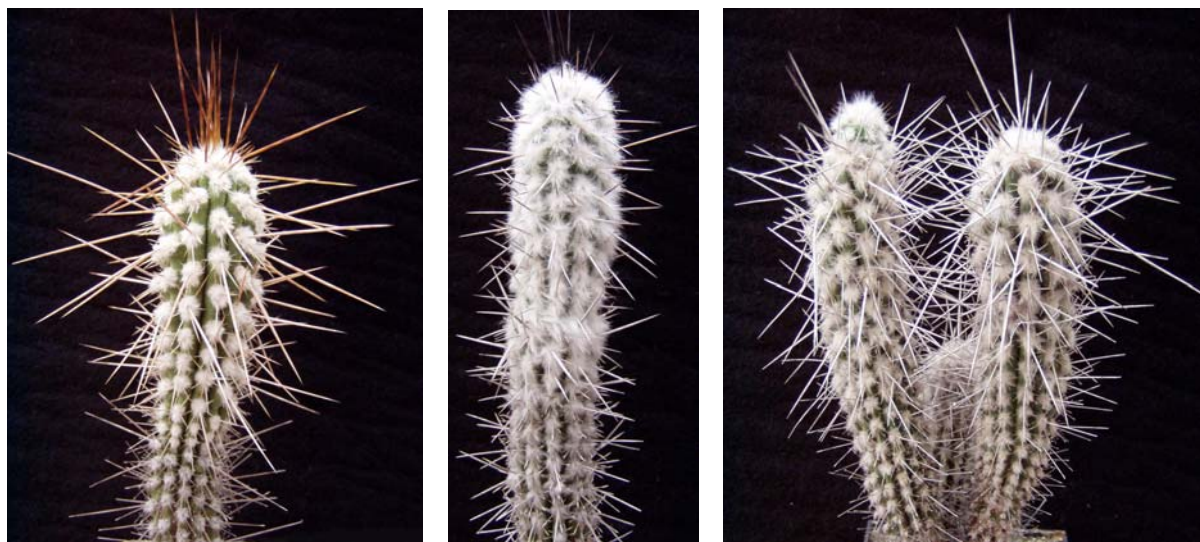

Eulychnia acida od Coquimbo (vlevo) a od Ovalle (vpravo)

Eulychnia acida – detail květu a plod

Pěstování eulychnií nečiní větších potíží, přesto se tyto dekorativní rostliny ve sbírkách příliš nevyskytují. Používat běžný propustný substrát s občasou zálivkou po přeschnutí, v zimě naprosto po suchu a teploty by neměly klesnout pod 10°C. Nejčastěji se pěstují z výsevu ze semen, semenáčky rostou při pravidelné zálivce a teplejším prostředí poměrně rychle. Doporučuje se rostliny často mlžit a napodobit tak přírodní podmínky, ty pak bohatě vytrňují. Variabilita druhů je velká a dá se pod různými názvy vystopovat několik podobných forem jediného druhu (viz obr.).

Výsevy pod názvy *E. longispina*, *E. saint-pieana*, *E. breviflora*

Výsevy stanovištních forem *Eulychnia iguiguensis* z okolí Taltal

Lumír Král

Zavírání sezóny v Chrudimi

Ve dnech 23.-25.9.2005 se uskutečnilo tradiční Zavírání sezóny v Chrudimi, kterou organizuje za spolupráce celé rodiny a mnoha přátel, pan Pavel Pavlíček. Účastníci se sjížděli už v pátek odpoledne, v podvečer proběhlo zasedání výboru SČS PKS a večer ve známé restauraci diskusní sezení kaktusářů. V sobotu proběhl hlavní program setkání: burza rostlin, předání ceny Zlatý Alberto, přednášky a večerní country bál. V přednáškovém odpoledni vystoupili MUDr. Plesník s lobivími, pan Záhora představil komplex *Echinofossulocactus multicostatus*, pan Procházka pohledy z Argentiny zaměřené na *Gymnocalycium strigianum*, MUDr. Staník představil obrázky z Chile, Ing. Zachar záběry z Brazílie a závěr obstaral svými humornými zážitky z cest známý malíř Libor Vojkůvka. Přednášky se konaly

v kinosálu, který byl zcela zaplněn. Pro náš Klub to byla zvlášť příjemná záležitost, neboť ocenění Zlatý Alberto přebíral náš dlouholetý „Čestný člen“ a „Čestný předseda“ – MUDr. Vladimír Plesník. Z Ostravska se přijelo na tuto mimořádnou událost podívat asi 20 osob.

Cenu Zlatý Alberto předávali pan Pavel Pavlíček a Ing. Josef Odehnal (president SČS PKS)

Usměvavý MUDr. Vladimír Plesník po předání ceny – dům u Pavlíčků, kde projde zahradou stovka lidí

Částečný pohled do haly, kde probíhala burza

Za pouhých 20,- Kč se daly koupit na burze zajímavé kytky - Ing. Vích diskutuje s MUDr. Plesníkem

Dopolední burzu zajistilo přes sto prodávajících a nakupovat přišlo hodně přes tisíc dychtivých osob. Ceny byly různé, jak levné, tak i dražší, každý si koupil o co měl zájem. Na přiloženém obrázku je vidět, že se daly sehnat i docela nové kaktusy. Jako vždy byla celá tato akce výborně zajištěna po všech stránkách. Zavírání sezóny má svou neopakovatelnou atmosféru, kdo tam nebyl – nepochopí. LK

Září u pana Krále

Slunečný týden pokračoval i v září, nádherné babí léto prospělo především kvetoucím litopsům i jiným kvetoucím sukulentům. Krásně bylo až do poloviny září, kdy znovu zapršelo a hodně se ochladilo, teploty v noci šly těsně nad nulu (+3°C). Po třech studených dnech se znovu oteplilo a bylo pěkné počasí až do konce měsíce.

První neděli v měsíci jsme podnikli s několika přáteli výlet do brněnských sbírek (Procházka, Záhora, Knesl, Kuchařík), který se všem účastníkům líbil. Už v srpnu začaly na skalce kvést (kromě jiných druhů) podzimní formy z okruhu *Sedum telephium* a kvetly dále během celého září. Jsou to větší rostliny (20 – 60 cm vysoké), s tmavšími či světlejšími listy, které jsou hladké nebo zoubkované, malé nebo velké, dokonce některé dvoubarevné tzv. variegaty. I barva květů je různá od tmavě fialové, růžové, krémové, žluté, zelenkavé až skoro po bílé. Květy jsou malé, ale v květenství jich je velké množství, které vypadá velmi efektně.

Sedum matrona (vlevo), *Sedum „mediovariegatum“* (vpravo), nahoře celá rostlina, dole detail květů

V pozdním létu kvetou ze sukulentů i lithopsy, ty však mají jen dvě barvy květů – bílou a žlutou. Avšak vykreslení listů je krásné téměř po celý rok. Z kaktusů ještě za pěkných dní zakvétají čilenci, notokaktusy, ariokarpusy, koryfanty a další. V září provádím ještě poslední preventivní zálivku proti škůdcům a časté větrání kaktusům jen prospěje. Zavírání sezóny v Chrudimi bylo pro náš Klub zvlášť slavnostní, neboť MUDr. Plesník přebíral cenu Zlatý Alberto za celoživotní práci, kterou pro naše kaktusáře vykonal (viz článek Zavírání sezóny v Chrudimi). Akci navštívilo několik kaktusářů z Ostravska. Je tu podzim a pomalu je třeba chystat kaktusky na zimování. LK

Z naší činnosti

Prázdniny skončily a děti si jich moc neužily, počasí totiž (až na pár dnů) nestálo za nic. První schůzka po prázdninách dne 5.9. však proběhla za krásného počasí. Možná toto byl důvod, že nepřišlo tolik lidí jako obvykle, ale o něco méně. Asi doháněli letní práce na zahradě. Přesto se po prázdninách mezi námi objevili i noví zájemci o vstup do našeho Klubu. Zahajovací úvodní slovo přednesl Dr. Štarha a seznámil přítomné s nadcházejícími kaktusářskými akcemi. Pak předal slovo p. Lumíru Královi, který zhodnotil prázdninovou kaktusářskou činnost a vše doplnil zdokumentovanými obrázky. Úvodní vstup patřil ještě ohlédnutím na setkání v Čeladné – Pobeskydí 2005. Následoval pohled na výstavu kaktusů v Porubě, navštívili jsme obrázky několik sbírek na Brněnsku (Procházka, Záhora, Knesl a Kuchařík), kde byl uspořádán Jaroslavem Vaňkem výlet ve dvou autech. V další části přednášky jsme se podívali do sbírky Karla Kracíka z Nové Paky, probrali jsme rod *Aztekium* a na závěr jsme shlédli několik zajímavých kaktusových novinek z poslední doby, nafotografované v letošním roce. Na úplný konec proběhla tradiční tombola.

Vzpomínka

Zdeněk Stříž (2.11.1931 – 11.9.2005)

Ve věku nedožitých 74 let naše řady opustil dne 11.9.2005 Zdeněk Stříž ze Štítiny. Byl dlouholetý člen našeho Klubu kaktusářů, jeden ze stálých a obětavých minulého století. Vždy předvedl kvalitní nádherné rostliny ať to byly např. různobarevné formy *G. mihanovichi* nebo vzrostlé importní ariokarpusy. Ve sbírce jsme mohli vidět všehochuť – hlavně památečných kusů jako *Leuchtenbergia principis*, *Eriocactus warasii*, *Brittonia davisti*, zimovzdorné kaktusy jihozápadu USA, opuncie a mnoho dalších. Vynikající stav rostlin svědčil o lásce ke svým kaktusům.

Na obrázku z Kroměříže jsou zleva: páni Uebelmann ze Švýcarska, Stříž a Jenček z Liberce

Zdeněk Stříž navštívil Botanickou zahradu Jardin Exotic v Monte Carlo, sbírku Uebelmann, Köhrese a dalších osobností, přátelil se s mnoha kaktusáři – např. pan Urban o něm píše v knize Čarovné trne, sám vydal knížky o numismatice. Byl členem a vystavoval rostliny rovněž v Opavě, kde jezdil do práce. Aktivně pomáhal při zahradnických výstavách, např. v Kravařích. Kromě kaktusů se věnoval i dalším zajímavým koníčkům, v kterých měl rovněž mnoho úspěchů. Byl také dlouholetým obětavým sportovním funkcionářem v Opavě. Já jsem jej znal prakticky od počátku docházení do kroužku kaktusářů v Ostravě. Setkávali jsme se na různých kaktusářských akcích, nejen v Ostravě. V posledních letech už k nám do Klubu nedocházel, ale často jsem se s ním setkával spíše na bleším trhu na Černé Louce, kde jsem s ním mluvil naposledy těsně před prázdninami. Před léty prodělal úspěšnou léčbu rakoviny a jeho aktivity mu v této léčbě hodně pomohly. Odešel milý, upřímný, pracovitý člověk, který rád každému poradil. I já jsem čerpal z jeho informací (nejen kaktusářských), které mi budou nyní chybět. Zůstane avšak navždy v našich srdcích a vzpomínkách. Rozloučit se přišlo mnoho přátel, z toho i kaktusáři z Opavy a Ostravy.

Čest jeho památce!

Naši jubilanti

Dne 2.7. jsme poseděli s panem **Jaroslavem Doubravou**, který oslavil 55 let. Jaroslav je náš dlouholetý člen, který pěstuje své rostlinky na balkoně panelového domu. Ve sbírce má spoustu mamilárií, turbinikarpusů, melokaktusů a mnoho zajímavých sukulentů. Setkáváme se s ním na našich pravidelných schůzkách.

Dne 3.10. oslavuje 65 let náš další dlouholetý člen pan **Pavel Válek**. Jeho sbírka patřila vždy k těm lepším, které v Ostravském Klubu máme. Nádherně rostlé a čisté rostlinky pěstuje ve skleníku, kde je tak čisto, že tam člověk má strach vstoupit aby něco neušpinil. Ve sbírce vynikají velké kusy ariokarpusů, astrofyt, ferokaktusů, diskokaktusů, nějaké melokaktusy, arojadoe a mnoho dalších fantastických rostlin. Mnoho z nich starší členové pamatují z našich výstav, kde byly vždy ozdobou. Příležitostně jej můžeme potkat na našich schůzkách. Přejeme našim jubilantům do dalších let ještě mnoho pěstitelských úspěchů a radostí nad svými kytičkami.

Kalendář kaktusáře – říjen

Doba denního světla se postupně zkracuje. Za jasných, bezmračných nocí hrozí první mrazíky. Proto venku ponechávané kontejnery s rostlinami rodů *Agave*, *Dracaena*, *Yucca*, na noc zahalujeme do fólie se vzdušnými polštářky, nebo kryjeme bedněním z plastů, které musíme mít předem připravené. Nezapomeňte na dobré upevnění krytu před jeho stržením větrem. Kaktusy v pařeništi chráníme přes noc uzavíráním oken, případně ještě pokrytím pařeniště fólií, která však nesmí přímo naléhat na sklo. Podle vývoje počasí začneme se stěhováním rostlin do skleníku, nebo na jiné zimoviště.

Chladné noci jsou pro mnoho kaktusů, rostoucích v jihoamerických horách, potřebné a vítané. Týká se to zejména rodů *Echinopsis*, *Lobivia*, *Parodia*, *Rebutia*, *Sulcorebutia* a *Tephrocactus*. Jsou-li vysazeny poblíž zdí, balvanů a chráněny před deštěm, mohou ještě zůstat venku. Stejně jako na nalezištích reagují zastavením růstu a stávají se odolnějšími. Nežřídko v následujícím roce začnou kvést, nebo mnohem bohatěji kvetou. V dobře vyschlém substrátu snáší beze škod několikahodinové mrazíky.

Postupně omezujeme závlivku a koncem měsíce ji zcela zastavíme. Ve skleníku je třeba za slunných dnů vydatně větrat a tak rostliny otužovat. Také substrát takto rychleji vysychá. Snížení vzdušné vlhkosti brání vzniku a rozvoji houbových nemocí.

Epifyticky rostoucí rody *Aporocactus*, *Disocactus*, *Epiphyllum*, *Rhipsalis* a další však ještě potřebují vodu. Jejich kořeny si libují ve stále mírně vlhkém substrátu a proto také tyto rody během zimy uchováváme v teplejším prostředí, optimálně při 12-15 °C.

Většinu „ostatních sukulentů“, zejména tzv. listových (např. *Aloe*, *Haworthia*, *Crassula*, *Echeveria*, *Sedum*), včetně v zimě kvetoucích sukulentů (např. *Lithops*, *Conophytum* a další kosmatcovité), musíme v následujících týdnech lehce zalévat. Podle umístění a teploty okolí zpravidla stačí vody tolik, aby nedocházelo ke scvrkávání, nebo opadávání listů.

Velkou pozornost věnujeme ochraně sbírky před škůdci. Již při stěhování květináčů do skleníku, nebo na zimoviště, dobře prohlédneme, zda na jejich stěně a dnu nejsou „šneci“. Natěsnané kaktusy umožňují snadný a rychlý přenos živočišných škůdců i choroboplodných hub a bakterií. Mimo známé vlnatky a kořenovky představuje největší nebezpečí tzv. „červený pavouček“ (sviluška), které se dobře daří v suchém prostředí. Krédem dobrého pěstitele musí být prevence těchto škod. Proto při poslední záливce a postřiku je rozumné použít vhodných preparátů proti těmto škůdcům. Jejich výběr, způsob použití a koncentrace je důležitým úkolem a ukazatelem znalostí majitele sbírky.

MUDr. Vladimír Plesník

(Upraveno dle článku D. Herbela, v KuaS č. 10/2002)

***Parodia nivosa* (Frič) Backeb.**

Blatter Kakteenforsch. Pt. 12, [p. 3], 1934.

Jeden z nejkrásnějších kaktusů je *Parodia nivosa*, která vyniká sněhobílým otrněním a když zakvete, tak se objeví kontrastní jasně červené květy o průměru asi 4 cm. Když jsme byli někdy před dvaceti léty na výstavě kaktusů v Brně, tak všechny hned upoutala bedna s tímto kvetoucím druhem. Vidím to jako dnes, jak Ostraváci vykoupili celou bedýnku. Na mě už tenkrát nevyšlo. Po létech jsem byl ve sbírce pana Šimka v Lanžhotě a ten měl též hezkých pár kousků. To už jsem neváhal a dva kusy jsem si pořídil. Když ve skleníku tyto rostliny zakvetou, jsou hned na dálku vidět. Když se květy sejdou, není problém je opýlit. Semena jsou velmi drobná, asi 0,7 mm, jedny z nejmenších u kaktusů a tak výsevy potřebují značné trpělivosti, aby dorostly do patřičné velikosti. Vyskytuje se v Argentíně, provincie Salta. Někdy je řazena jako varieta k *Parodia penicillata*, které je hodně podobná. Pěstování nečiní větších potíží při dodržování běžných kaktusových pěstitelských podmínek.

Lumír Král

Nabídka

--- Prodám levně sbírku kaktusů (asi 1000 ks) z pozůstalosti. Informace na adrese:
p. Koudelková, Za školou 27, Ostrava – Bártovice, tel.: 596 228 226, 723 885 462.

Informace

--- Dne **15.10.2005** pořádá Klub kaktusářů **ASTROPHYTUM Brno** další tradiční Symposium, které se bude konat opět v Klubu Univerzity obrany, Šumavská 2, Brno – Králové Pole od 9. hodin. Přednášet by měli např. př. Šorma, Zatloukal, Procházka, Metela aj. Všichni jsou srdečně vítáni.

--- Ze zasedání výboru Společnosti vyplývá, že časopis Kaktusy bude mít i v příštím roce stejnou cenu jako letos. Přebytky starších ročníků časopisu Kaktusy je možno sehnat u Ing. Běťáka. Valná hromada by se měla konat v roce 2008 předběžně ve Zlíně.

--- Schůzky pěstitelů kaktusů a jiných sukulentů s promítáním diapozitivů a přednáškou se konají **každé první pondělí v měsíci** (mimo letních prázdnin) od 17.hodin na ubytovně ČD v sadu B.Němcové. Přijďte mezi nás.

--- Internetové stránky našeho Klubu: <http://www.gardening.cz/ostnik>

--- Informace týkající se činnosti Klubu kaktusářů v Ostravě i příspěvky do Ostníku zasílejte na adresu předsedy: lumir.kral@iol.cz

Adresy autorů:

Král Lumír, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 723 274 571.

MUDr. Plesník Vladimír, Nezvalovo nám. 846, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 596 910 790.

OBSAH – ŘÍJEN 2005

Z literatury	114
Drobničky	116
Rod <i>Eulychnia</i> Philippi	117
Zavírání sezóny v Chrudimi	120
Září u pana Krále	122
Z naší činnosti	124
Vzpomínka	124
Naši jubilanti	126
Kalendář kaktusáře – říjen	126
<i>Parodia nivos</i> a (Frič) Backbg.	127
Nabídka	128
Informace	128

OSTNÍK

Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, říjen 2005

Šéfredaktor: Lumír Král, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 723 274 571.

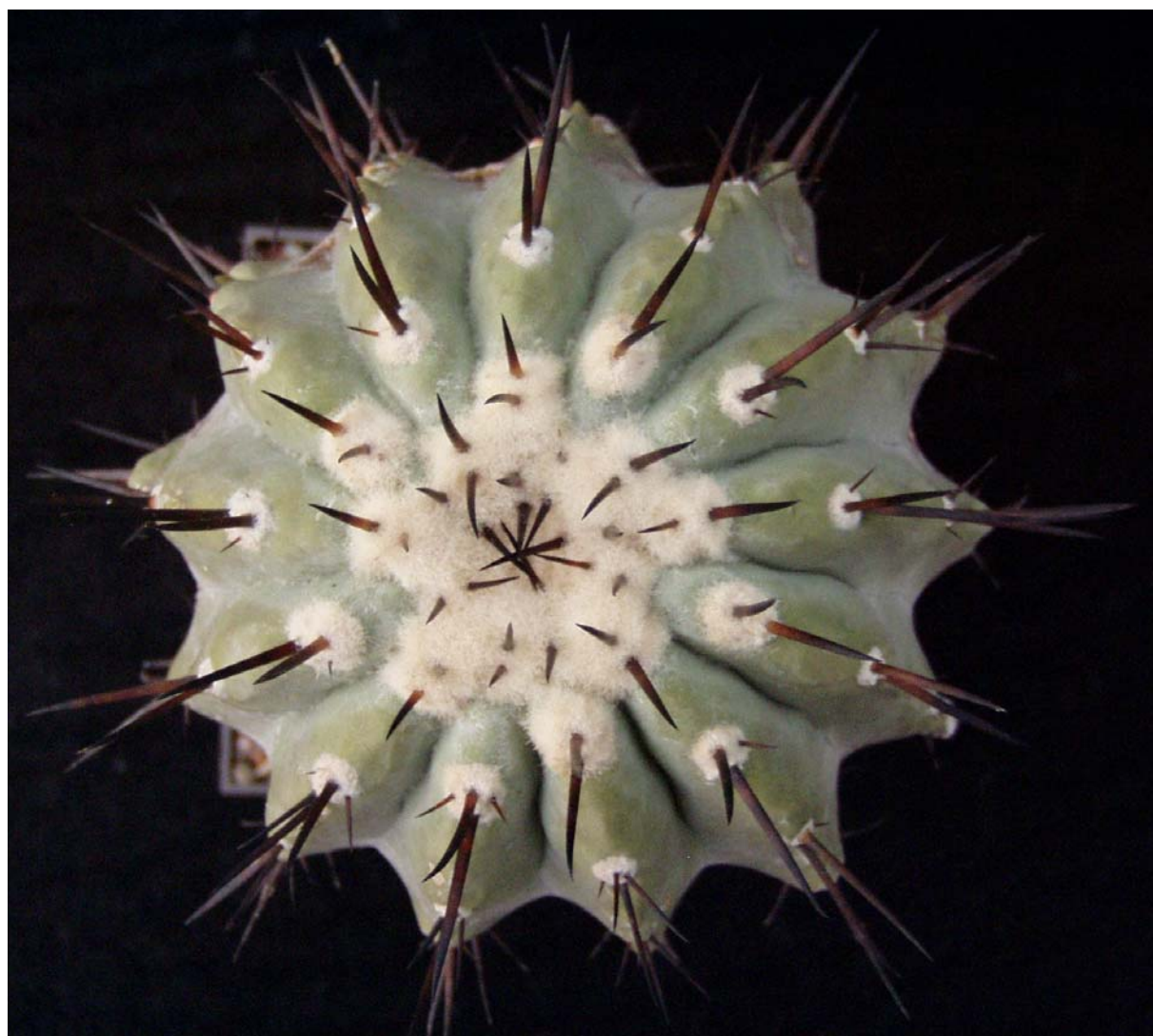
Objednávky a distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6038, 708 00 O.-Poruba, tel: 596951955.

Ostník

Časopis Klubu kaktusářů v Ostravě

Číslo 344.
Ročník 34.
Listopad 2005

Copiapoa cinerea (Phil.) Br. et R. 1922.

Z literatury

Kakteen und andere Sukkuleten č. 3 / 2003

Neobvyklý titulní snímek zamotá hlavu řadě lidí. Zachycuje květní stvol *Aloe rupestris*, rostoucí v Nigérii. Slovy těžko popsatelný obrázek vzdáleně připomíná květní hrozen mnohokvětu - kniphofie: na stonku jsou stovky žlutozelených pupat, která v dolní polovině stonku jsou rozvinuta do štíhlých trubek květů červenooranžové barvy s výrazně vyčnívající žlutou bliznou.

Dicht a Lüthy popisují nový poddruh *Coryphantha recurvata* subsp. *canatlanensis*. Od dobře známého druhu se liší jen na některých areolách vyčnívajícími, rovnými středními trny (u typu jsou na všech areolách zpětně prohnuté a přilehlé k tělu), výraznějším silným kořenem (proti vláknitým kořenům typu). Roste na loukách porůstajících zvětralou lávou v mexickém Durangu, západně od Canatlán. Nejbližší naleziště typu *C. recurvata* je více než 1000 km na sever ve státě Sonora. Druh i poddruh upoutá nádherně hustými, krátkými, uspořádanými světlými trny a žlutými květy trychtýřovitého tvaru o průměru 3,5 cm, které zpravidla rostou ve věnečku kolem temene. (9 barevných snímků a srovnávací tabulka).

Ferocactus hamatacanthus (starší kaktusáři jsou zvyklí na název *Hamatocactus*) má dva poddruhy, dříve označované jako variety. Na rozdíl od velké většiny jiných ferokaktusů, které kvetou až ve vyšším věku (10 a více let) a po dosažení větších rozměrů, je zmiňovaný druh výjimkou v tom, že spolehlivě kvetou už tři- až čtyřleté rostliny. Prvně byl popsán *Ferocactus hamatacanthus* subsp. *hamatacanthus*, ale již r. 1851 byl popsán *Echinocactus sinuatus*, který je dnes řazen jako další subsp. *Feroc. hamatacanthus*. Liší se mezi sebou tím, že *sinuatus* má menší tělo, tenče stlačená žebra, která jsou v době vegetačního klidu mírně zvlněná, zřetelně plochý až papírovitý dolní střední trn, užší květní trubku a později kvete (až od října). Oběma varietám se daří v propustném, výživném, lehce kyselém substrátu. V době vegetace vyžadují vydatnou závlahu po předchozím vyschnutí substrátu. Rostliny pěstované na plném slunci mívají pokožku načervenalou, lépe se jim daří v pařeništi, ale i na okně obráceném k jihu. Hedvábně lesklé, žluté květy krásně voní. Zimovat v suchu při 12°C, předem je vhodné opatrně odstranit zaschlé květy a jejich zbytky. Ty snadno napadají plísně, které jsou i původci zkázy celé rostliny. Výsev je snadný, semenáčky je nutné pěstovat v polostínu (4 barevné snímky).

Nový popis: *Kleinia lauchsii*, nalezená v provincii Džofár Omanského sultanátu, je dalším druhem čeledi hvězdicovitých (*Asteraceae*). Počtem rodů (asi 1000) a druhů (asi 25000) patří tato čeleď mezi nejpočetnější představitele rostlinstva. *Kleinia lauschiei* roste endemicky na nevelkém, těžko přístupném území, s mimořádně nepříznivými podmínkami života. Příbřežní vápencová skaliska jsou řídké porostlá *Aloe whitcombei*, *Aloe collenetteae* a i jinde rostoucí *Kleinia mccoii*. Nový druh je poléhavého růstu, stonek se větví jen po poranění. V době vegetace má tvar válcovitý, jinak je na průřezu pětihranný, až 30 cm vysoký o průměru 10 - 12 mm, s tmavě zelenou až purpurovou pokožkou. Opadavé listy vyrůstají jen v blízkosti vrcholu stonku a zanechávají na něm nápadné, světle hnědé jizvy. Z vrcholu vyrůstá až 15 cm dlouhý květní stvol. Po jeho celé délce je rozmístěno 6-10 hvězdicovitých, trubkovitých květů zlatožluté barvy. Hlavně barvou květů se nový druh liší od jiných, dosud známých kleinií (11 snímků a srovnávací tabulka tří druhů kleinií).

Parodia (*Brasilicactus*, *Notocactus*) *haselbergii*, byla prvně popsána 1886 Rümplerem a jak je zřejmé ze změn názvu, byla postupně přerazována do různých

rodů. Většina kaktusářů je stále ještě zvyklá na jméno *Brasilicactus*. Má kulovité, silně zploštělé tělo, temeno se kloní ke světlu. Dosahuje průměru až 20 cm při výšce až 15 cm. Světle zelenou pokožku zakrývá hustá spleť jemných bílých trnů. Žebra jsou nízká, členěná na malé hrbolky. Na jejich horní ploše jsou areoly s bohatou bílou vlnou. Z areol vyrůstá 20 a více krajiných, jehlovitých, až 1 cm dlouhých trnů, nažloutlé, později čistě bílé barvy. Středních trnů žlutavé barvy bývá 3 - 5. Brzy z jara temeno zakrývá 10 a více najednou otevřených květů, až 2 cm dlouhých, ohnivě oranžové až červené barvy, které jsou nezvykle trvanlivé. Čnělka je žlutá, blizna tmavě žlutá. Malý kulatý plod s ostny i vzhled semen připomíná plody notokaktusů. Pochází z brazilských států Rio Grande do Sul a Santa Catarina, kde roste na suchých skalnatých kopcích, obklopených pampou. Na nalezištích je v době naší zimy vysoká vlhkost vzduchu a bývají tu vydatné, nárazové lijáky, občas nevelký mrazík. Ve sbírce proto vyžaduje častější rosení ale nesnese trvale mokré substrát. V létě chránit před intenzivním sluncem, udržovat mírně vlhké prostředí bez vysokých teplot. Především záleží na substrátu, který musí být jemnější, dostatečně propustný a lehce kyselý, nesnáší příměs jílu a zálivku tvrdou vodou, pak rychle ztratí kořeny. Pozor, často bývá napadána sviluškou -červeným pavoučkem. (snímek kvetoucí rostliny).

Nový popis: *Euphorbia decaryi* (podle jména madagarského administrátora R. Decary-ho, 1891-1973). Patří do skupiny pryšců s řepovitými nebo hlízovitými kořeny, na nichž těsně nad povrchem země vyrůstají masité listy lancetovitého tvaru o velikosti až 5 x 1,5 cm. Okraj horních listů je zvlněný, jejich barva je šedozelená, u báze tmavě skvrnitá. Jednoduchý květní stvol je dlouhý 1,5 cm, nese žlutorůžové až bledě hnědé obvodové listeny s červenými okraji, vlastní květy (cyanthium) jsou žluté. Jako všechny madagaskarské euforbie vyžaduje poměrně teplé stanoviště, teplota nemá klesat pod 15°C, a písčité substrát. Vzhledem k poměrně velké podzemní hlíze je pro ni lepší větší miska. Množí se odnožemi, které se tvoří na kořenech mateční rostliny. Na původním nalezišti již není, rostliny v Evropě pochází z odnoží jedné kdysi dovezené rostliny. Popsány byly čtyři variety (2 snímky euforbie).

Flóra Argentiny a Čile tak nadchnula H. Stützela, že jeho článek s 10 obrázky zabral 10 stran toho čísla. Obvyklé řeči o potížích s cestováním, o drobných dobrodružstvích a nehodách, o setkání s domorodci a nádherných krajinách vysoce převažují perfektní snímky z nalezišť. Záběry celých skupin kvetoucích kaktusů (*Copiapoa cinerea*, *Cop. gigantea*, *Cop. columna-alba*, *Cop. calderana*, *Soehrensia formosa*, *Denmoza rhodacantha* var. *diamantina*, *Denmoza erythrocephala*, *Thelocaphala krausii*, *Eulychnia saint-pieana*) potěší oko každého kaktusáře, i když právě nepěstuje čilence.

Seriál doporučených sukulentních rostlin s jejich vyobrazením a stručným představením se tentokrát týká: *Echinocereus knippelianus* (dávno popsán (1895) mexický druh ze států Coahuila a Nuevo Leon, má dnes dvě variety, které však nejsou všeobecně uznávány. Tento nevelký echinocereus značně odnožuje od báze a zvláště bohatě kvete. V létě je vděčný za bohatší zálivku a ochranu před výsluním, dostatek čerstvého vzduchu v pařeništi. Zimovat v suchu a velmi chladně); *Mammillaria aureilanata* (krásná drobotina z mexického státu San Luis Potosí. Roste na výslunných místech s minerálním podkladem, kde i v létě má málo vláhy. Nesnáší delší přemokření kořenů, potřebuje chladné a absolutně suché prezimování. Množí se výsevem, semenáčky rostou pomalu, má varietu s čistě bílými, štětinatými trny); *Sclerocactus uncinatus* subsp. *wrightii* (prošel řadou přejmenování. Původně *Echinocactus*, pak *Hamatocactus*, *Thelocactus*, *Glandulicactus*,

Ancistrocatus. Příčinou je rozšíření po velkém území od Texasu až po Mexiko. Výborně roste na minerálním substrátu při minimální závlivce i během růstového období v létě. Potřebuje teplé a slunné místo pod sklem skleníku. Zimovat suše při 10-12°C); ***Thelocactus tulensis* subsp. *matudae*** (popsán 1978 jako samostatný druh, ale Taylor jej přiřadil k *Th. tulensis*. Pochází z Rayones v mexickém státě Nuevo León. Dobře rostoucí druh, v létě opakovaně zakvétající velkými červenofialovými květy. Potřebuje minerální substrát a v létě vydatnou závlivku s přidavkem hnojiva, dobře osluněné místo ve skleníku. Důležité je chladné a suché zimování); ***Othonna herrei*** (patří do čeledi hvězdnicovitých, rod sám má cca 150 druhů. Pochází ze sz. oblasti Kapské provincie. Má typicky ztloustlý stonek s výraznými bradavkami, pozůstatky tvrdých úponů listů. V létě prožívá zřetelnou dobu vegetačního klidu, na podzim vyrůstají zvlněné listy a malé květy žluté barvy. Roste v silně písčitém substrátu na výsluní. Opatrně zalít až při růstu nových listů, zimovat při 12-15°C. Výsev je poměrně snadný); ***Monadenium magnificum*** (interesantní představitel čeledi *Euforbiaceae* z Tanzánie. Z velké hlízy rostou dlouhé, tenké výhony, po straně jejich konců delší, hranaté květní stvoly s množstvím trnů, sytě červené barvy. Nezbytný je minerální, silně propustný substrát, v létě pravidelná závlivka a plné slunce, ochrana před delším vlhkem. Zimovat na sucho při teplotě nad 10°C. Množí se výsevem a řízkem).

Dnešní možnosti lokalizace naleziště, jeho označení i hledání, je výrazně usnadněno využitím satelitní měřicí sítě. Poskytované informace o místě pobytu lze rozšifrovat také pomocí lepších mobilů a digitálních kamer. Metodu užívanou automobilisty nebo kriminalisty tak využijí i lovci kaktusů.

MUDr. Vladimír Plesník

Rod *Copiapoa* Br. a R. 1922

The Cactaceae 3: 85, 1922.

Syn.: *Echinocactus* Link a Otto (1827), *Pilocopiapoa* Ritter (1961), *Cintia* Kniže & Říha, (1995).

V nehostinných čilských oblastech se nalézají nádherné kaktusy, kterým bývá ve sbírkách věnována velká pozornost pro jejich vytrnění a ožínění pokožky. Na nalezištích často tvoří velké trsy, čímž ještě svou krásu zvýrazní - jsou to druhy rodu *Copiapoa*. Název rodu je od čilského města Copiapo, které tvoří jakési přirozené centrum celého výskytu rodu *Copiapoa*. Zasaňují do nejsušších oblastí naší planety – pouště Atacama, kde rostou většinou kolem mořského pobřeží, ale také v údolí několika vysychajících potoků, které stékají ze západních svahů Kordillier (Huasco, Copiapo, Taltal), nebo hluboce zařiznuté údolí při pobřeží, kde občas po dešti teče trochu vody a konečně na místech, kde dochází ke kondenzaci vodních par z mlhy bez deště jako v okolí Paposu. Výskyt rodu *Copiapoa* je ohraničen na severu 23° j.š. a na jihu 30° j.š. V některých oblastech tam neprší i více let a jediná dostupná voda přichází od moře ve formě husté kondenzující mlhy „garrua“ pravidelně po několik hodin denně, usedá na povrchu terénu a rostlin a svlažuje krajinu, což je slušné zásobení vodou. Společně se zde vyskytuje několik druhů kaktusů z rodu *Neochilenia*, *Eulychnia* a *Trichocereus* nebo drobné podzemní šťavele (*Oxalis*), několik druhů letniček, které vyklíčí a vyrostou během krátké doby, rychle vykvetou, plodí semena a při nedostatku vody po několika týdnech uhynou.

Výskyt rodu *Copiapoa* z vyznačením typových druhů:

1. *atacamensis* (boliviana), 2. *bridgesii*, 3. *cinerea* (albispina, columna-alba, melanohystrix), 4. *cinerascens* (applanata), 5. *conglomerata* (varispina), 6. *coquimbana* (vendulina, wagenknechtii, alticostata, pseudocoquimbana, vallenarensis), 7. *echinoides* (cupreata, cuprea, dura), 8. *fiedleriana* (echinata, totoralensis, intermedia), 9. *grandiflora*, 10. *haseltoniana* (gigantea, eremophila, tenebrosa), 11. *humilis* (papoensensis), 12. *hypogona*, 13. *krainziana*, 14. *laui*, 15. *longistaminea*, 16. *malletiana* (carrizalensis, dealbata), 17. *marginata* (streptocaulon, chaniaralensis), 18. *megarhiza* (brunnescens), 19. *mollicula* (longispina), 20. *serpentsulcata* (castanea), 21. *solaris* (ferox), 22. *taltalensis* (montana, rubriflora, rupestris, desertorum, homilloensis, oliviana, rarissima), 23. *tocopillana*.

Copiapoa columna-alba

Copiapoa cinerea

Copiapoa alticostata

Rod *Copiapoa* vytvořili Britton a Rose roku 1922 pro čilské kaktusy, které měly žluté lysé květy na krátké trubce s ojedinělými šupinami na spodní části semeníku a černá lesklá semena. Je zajímavé, že ze všech čilských kaktusů byla právě kopiapoím věnována odedávna největší pozornost a tak již v minulém století se setkáváme s popisem celé řady druhů, které byly později přeřazeny do nového rodu. Už v roce 1845 popsal Salm-Dyck dva druhy (*Echinocactus marginatus*, *cinerascens*), v témže roce Lemaire popsal *Echinocactus malletianus* a *echinoides*, další popisy přidal Philippi (*Ech. cinereus*, *humilis*, *conglomeratus*), několik jich popsal Pfeiffer (*Ech. copiapiensis*, *bolivianus*, *columnaris*, *bridgesi*) a další autoři (Karwinski, Hooker, Poselger). Ovšem celá řada popisů byla příliš kusá, neurčitá a tak Britton a Rose do nově vytvořeného rodu zařadili jen šest ze všech dříve popsanych (*cinereus*, *marginatus*, *coquimbanus*, *cinerascens*, *echinoides* a *bridgesi*), ostatní pokládali za synonyma, případně je ponechali v rodu *Echinocactus* nebo se k nim nevyjádřili. Do čtyřicátých let bylo popsáno ještě několik dalších druhů *Copiapoa* a exploze nových druhů vypukla v padesátých letech zásluhou F. Rittera. Dnes počet popsanych druhů dosahuje několik desítek.

Rod *Copiapoa* v čeledi kaktusovitých stojí dosti izolovaně. Nejsou známi žádní jeho bližší příbuzní mezi kulovitými nebo sloupovitými kaktusy Jižní Ameriky a úvahy Buxbaumovy o možné příbuznosti *Islaya* a *Copiapoa* jsou pouze hypotetické. Rozdíly v květech apod. jsou rozdílné a tak se nedá z tímto názorem souhlasit. Značnou příbuzenskou podobnost vykazuje *Cintia knizei* Riha, která se vyskytuje v Bolívii, dnes bývá tento druh oprávněně řazen samostatně. Mezi kaktusáři byl rod *Copiapoa* vždy pokládán za rostliny vzácné, které se obtížně pěstují a ve sbírkách se dlouho neudrží. Je také známo, že v našich podmínkách *Copiapoa* pomalu rostou a špatně kvetou. Tyto vlastnosti však platí pouze pro část *Copiapoa* a to pro druh *Copiapoa cinerea*, která je považována za typovou rostlinu rodu. Rod jihoamerických kaktusů *Copiapoa* uvádí se rozdílný počet druhů, většinou mezi 20 – 30 druhy, v uvedeném soupisu je uvedeno dnes 26 uznávaných druhů.

Nejkrásnější druh rodu je *Copiapoa cinerea* (Phil.) Br. et R., který je však velmi proměnlivý a proto se vyskytuje pod mnoha názvy. Odborníci tento druh dělí do několika variet, dokonce náš odborník Rudolf Slaba uvedl ve speciálu časopisu Kaktusy 97 rozdělení tohoto komplexu ***Copiapoa cinerea* (Phil.) Br. et R.:**

- I.
 1. var. *cinerea* (Phil.) Br. et R.
 2. var. *solitarius* Slaba
 3. var. *albispina* Ritt.
 4. var. *longistaminea* (Ritt.) Slaba
 5. var. *columna-alba* (Ritt.) Backbg.
- II.
 1. var. *gigantea*
 2. var. *haseltoniana* (Backbg.) Ritt.
 3. var. *tenebrosa* (Ritt.) Slaba
- III.
 1. var. *krainziana*
 2. var. *scopulina* Ritt.
- IV.
 1. var. *dealbata*
 2. var. *carrizalensis* (Ritt.) A. Hoffmann

Copiapoa mollicula

Copiapoa malletiana

Copiapoa humilis

Copiapoa haseltoniana

O rozdělení rodu *Copiapoa* se pokusilo už několik odborníků, dnes se uznává rozčlenění Davida Hunta z roku 2001 do šesti skupin:

A. *Copiapoa solaris* – samostatný druh

B. Skupina: MARGINATA

C. marginata (incl. *C. bridgesii*).

C. desertorum.

C. rupestris (incl. *C. hornilloensis*, *C. rubriflora*), ?*C. taltalensis*.

C. echinoides (Lem. ex Salm-Dyck) Br. & R., (*C. cuprea*, *C. dura*)

C. Skupina: CINEREA

C. dealbata (incl. *C. carrizalensis*, ?*C. malletiana*).

C. serpentisulcata.

C. cinerea (incl. *C. melanohystrix*, *C. tenebrosa*, *C. eremophila*).

C. haseltoniana (incl. *C. gigantea*).

C. arhemephiana.

C. krainziana.

Vyloučené: *C. longistaminea* (*C. calderana*?).

D. Skupina: HUMILIS

C. humilis (incl. s varietami: *longispina*, *tenuissima*, *varispinata*, *tocopillana*, *australis* a formou de Guanillos, syn: *C. paposoensis*, *C. chan(i)aralensis*)

Vyloučené: *C. esmeraldana*, *C. taltalensis*.

E. Skupina: CINERASCENS

C. calderana (incl. *C. atacamensis*) a *C. longistaminea*.

C. cinerascens a *C. grandiflora* (incl. ssp. *ritteri* ex. *C. esmeraldana*).

C. decorticans ?

C. megarhiza, *C. echinata*, *C. fiedleriana*, *C. coquimbana* (incl. *C. pendulina*,

C. pseudocoquimbana, *C. vallenarensis*, *C. alticostata*).

?*C. mollicula*.

F. Skupina: HYPOGAEA

C. hypogaea, *C. laui*, *C. montana* (incl. *C. olivana*).

Na závěr uvádím abecední seznam druhů rodu *Copiapoa* Br. et R. ze svými platnými i neplatnými názvy (silně označené jsou dnes uznávané druhy):

Copiapoa albispina Backeb. 1959 = ***Copiapoa cinerea***

Copiapoa alticostata F. Ritter 1963 = ***Copiapoa coquimbana***

Copiapoa applanata Backeb. 1959 = ***Copiapoa cinerascens***

Copiapoa atacamensis Middleditch 1980

Echinocactus bolivianus Pfeiff. 1847

Copiapoa boliviana (Pfeiff.) F. Ritter 1980

Copiapoa atacamensis var. *calderana* (F. Ritter) A. E. Hoffmann (Nom. inval.) 1989 : ?

Copiapoa barquitensis F. Ritter (Nom. inval.) 1960 : ?

Copiapoa boliviana (Pfeiff.) F. Ritter 1980 = ***Copiapoa atacamensis***

Copiapoa bridgesii (Pfeiff.) Backeb. 1959

Echinocactus bridgesii Pfeiff. 1847

Copiapoa brunescens Backeb. (Nom. inval.) 1959 = ***Copiapoa megarhiza***

Copiapoa calderana F. Ritter 1959

Copiapoa lembckeii Backeb. (Nom. inval.) 1959

Copiapoa calderana var. *spinosior* F. Ritter 1980

Copiapoa calderana subsp. *longistaminea* (F. Ritter) N. P. Taylor 1998 = ***Copiapoa longistaminea***

Copiapoa calderana var. *spinosior* F. Ritter 1980 = ***Copiapoa calderana***

Copiapoa carrizalensis F. Ritter 1959 = ***Copiapoa malletiana***

Copiapoa castanea F. Ritter (Nom. inval.) 1962 = ***Copiapoa serpentisulcata***

Copiapoa chanaralensis F. Ritter 1958 : ?

Copiapoa chaniaralensis F. Ritter 1980 = ***Copiapoa marginata***

Copiapoa cinerascens (Salm-Dyck) Britton & Rose 1922

Echinocactus cinerascens Salm-Dyck 1845

Echinocactus copiapensis Pfeiff. 1847

Copiapoa applanata Backeb. 1959

Copiapoa cinerascens var. *grandiflora* (F. Ritter) A. E. Hoffmann 1989 : ?
Copiapoa cinerascens var. *intermedia* F. Ritter 1980 : ?
Copiapoa cinerea (Phil.) Britton & Rose 1922
Copiapoa columna-alba F. Ritter 1959
Copiapoa cinerea subsp. *columna-alba* (F. Ritter) Meregalli (Nom. inval.) 1992
 Copiapoa albispina Backeb. 1959
 Copiapoa melanohystrix F. Ritter 1980
Copiapoa cinerea subsp. *columna-alba* (F. Ritter) Meregalli (Nom. inval.) 1992 = ***Copiapoa cinerea***
Copiapoa cinerea subsp. *dealbata* (F. Ritter) Slaba 1997 = ***Copiapoa malletiana***
Copiapoa cinerea subsp. *gigantea* (Backeb.) Slaba 1997 = ***Copiapoa haseltoniana***
Copiapoa cinerea subsp. *haseltoniana* (Backeb.) N. P. Taylor 1997 = ***Copiapoa haseltoniana***
Copiapoa cinerea subsp. *krainziana* (F. Ritter) N. P. Taylor 1997 = ***Copiapoa krainziana***
Copiapoa cinerea var. *columna-alba* (F. Ritter) Backeb. 1962 : ?
Copiapoa cinerea var. *dealbata* F. Ritter 1962 : ?
Copiapoa cinerea var. *longistaminea* (F. Ritter) Slaba 1997 = ***Copiapoa longistaminea***
Copiapoa columna-alba F. Ritter 1959 = ***Copiapoa cinerea***
Copiapoa conglomerata (Phil.) Lembcke 1966
Echinocactus conglomeratus Phil. 1860
Copiapoa varispinata F. Ritter 1980
Copiapoa coquimbana (Karw. ex Rümpler) Britton & Rose 1922
Echinocactus coquimbanus Karw. ex Rümpler 1885
Copiapoa wagenknechtii F. Ritter ex Backeb. 1959
Copiapoa pendulina F. Ritter 1959
Copiapoa alticostata F. Ritter 1963
Copiapoa pseudocoquimbana F. Ritter 1963
Copiapoa vallenarensis F. Ritter 1980
Copiapoa coquimbana var. *alticostata* (F. Ritter) A. E. Hoffmann 1989 : ?
Copiapoa coquimbana var. *armata* F. Ritter 1980 : ?
Copiapoa coquimbana var. *fiedleriana* (K. Schum.) A. E. Hoffmann 1989 : ?
Copiapoa coquimbana var. *pendulina* (F. Ritter) A. E. Hoffmann 1989 : ?
Copiapoa coquimbana var. *pseudocoquimbana* (F. Ritter) A. E. Hoffmann 1989 : ?
Copiapoa coquimbana var. *vallenarensis* (F. Ritter) A. E. Hoffmann 1989 : ?
Copiapoa cuprea F. Ritter 1959 = ***Copiapoa echinoides***
Copiapoa cupreata (Poselg. ex Rümpler) Backeb. 1959 = ***Copiapoa echinoides***
Copiapoa dealbata F. Ritter 1959 = ***Copiapoa malletiana***
Copiapoa desertorum F. Ritter 1980 = ***Copiapoa taltalensis***
Copiapoa desertorum var. *hornilloensis* (F. Ritter) A. E. Hoffmann 1989 : ?
Copiapoa desertorum var. *rubriflora* (F. Ritter) A. E. Hoffmann 1989 : ?
Copiapoa desertorum var. *rupestris* (F. Ritter) A. E. Hoffmann (Nom. inval.) 1989 : ?
Copiapoa dura F. Ritter 1963 = ***Copiapoa echinoides***
Copiapoa echinata F. Ritter 1959 = ***Copiapoa fiedleriana***
Copiapoa echinata var. *borealis* F. Ritter 1959 : ?
Copiapoa echinoides (Salm-Dyck) Britton & Rose 1922
Echinocactus echinoides Salm-Dyck 1845
Echinocactus cupreatus Poselg. ex Rümpler 1885
Copiapoa cupreata (Poselg. ex Rümpler) Backeb. 1959
Copiapoa cuprea F. Ritter 1959
Copiapoa dura F. Ritter 1963
Copiapoa echinoides var. *cuprea* (F. Ritter) A. E. Hoffmann 1989 : ?
Copiapoa eremophila F. Ritter 1980 = ***Copiapoa haseltoniana***
Copiapoa esmeraldana F. Ritter 1980
Copiapoa ferox Lembcke & Backeb. ex Backeb. (Nom. inval.) 1959 = ***Copiapoa solaris***
Copiapoa fiedleriana (K. Schum.) Backeb. 1935
Echinocactus fiedlerianus K. Schum. 1903
Copiapoa echinata F. Ritter 1959
Copiapoa totoralensis F. Ritter 1960
Copiapoa intermedia F. Ritter ex Backeb. (Nom. inval.) 1962
Copiapoa gigantea Backeb. 1936 = ***Copiapoa haseltoniana***
Copiapoa grandiflora F. Ritter 1963

Copiapoa montana subsp. *grandiflora* (F.Ritter) N.P.Taylor 1997
Copiapoa haseltoniana Backeb. 1956
Copiapoa hornilloensis F. Ritter 1980 = ***Copiapoa taltalensis***
Copiapoa humilis (Phil.) Hutchison 1953
Echinocactus humilis Phil. 1860
Copiapoa paposoensis F. Ritter (Nom inval.) 1980
Copiapoa humilis var. *esmeraldana* (F. Ritter) A. E. Hoffmann 1989 : ?
Copiapoa humilis var. *longispina* (F. Ritter) A. E. Hoffmann 1989 : ?
Copiapoa humilis var. *papoensis* (F. Ritter) A. E. Hoffmann (Nom. inval.) 1989 : ?
Copiapoa humilis var. *taltalensis* (F. Ritter) A. E. Hoffmann 1989 : ?
Copiapoa humilis var. *tenuissima* (F. Ritter) G. J. Charles (Nom. inval.) 1998 = ***Copiapoa tenuissima***
Copiapoa humilis var. *tocopillana* (F. Ritter) G. J. Charles 1998 = ***Copiapoa tocopillana***
Copiapoa hypogaea F. Ritter 1980
Copiapoa hypogaea var. *barquitensis* F. Ritter 1980 : ?
Copiapoa hypogaea var. *laui* (Backeb.) Sim. 1989 : ?
Copiapoa hypogaea var. *montana* (F. Ritter) G. J. Charles 1998 = ***Copiapoa taltalensis***
Copiapoa intermedia F. Ritter ex Backeb. (Nom inval.) 1962 = ***Copiapoa fiedleriana***
Copiapoa krainziana F. Ritter 1963
Copiapoa cinerea subsp. *krainziana* (F.Ritter) N.P.Taylor 1997
Copiapoa krainziana F. Ritter nom.nud. 1957 : ?
Copiapoa krainziana var. *scopulina* F. Ritter 1963 : ?
Copiapoa laui Diers & Esteves 1980
Copiapoa lembckeii Backeb. (Nom. inval.) 1959 = ***Copiapoa calderana***
Copiapoa longispina F. Ritter 1963 = ***Copiapoa mollicula***
Copiapoa longistaminea F. Ritter 1963
Copiapoa cinerea var. *longistaminea* (F. Ritter) Slaba 1997
Copiapoa calderana subsp. *longistaminea* (F. Ritter) N. P. Taylor 1998
Copiapoa malletiana (Lem. ex Salm-Dyck) Backeb. 1935
Echinocactus malletianus Lem. ex Salm-Dyck 1845
Copiapoa carrizalensis F. Ritter 1959
Copiapoa dealbata F. Ritter 1959
Copiapoa cinerea subsp. *dealbata* (F. Ritter) Slaba 1997
Copiapoa marginata (Salm-Dyck) Britton & Rose 1922
Echinocactus marginatus Salm-Dyck 1847
Echinocactus streptocaulon Hook. f. 1851
Copiapoa streptocaulon (Hook. f) Oosten 1940
Copiapoa chaniaralensis F. Ritter 1980
Copiapoa megarhiza Britton & Rose 1922
Copiapoa brunescens Backeb. (Nom. inval.) 1959
Copiapoa megarhiza var. *echinata* (F. Ritter) A. E. Hoffmann 1989 : ?
Copiapoa megarhiza var. *microrhiza* F. Ritter 1980 : ?
Copiapoa melanoxystris F. Ritter 1980 = ***Copiapoa cinerea***
Copiapoa mollicula F. Ritter 1963
Copiapoa longispina F. Ritter 1963
Copiapoa montana F. Ritter 1960 = ***Copiapoa taltalensis***
Copiapoa montana subsp. *grandiflora* (F. Ritter) N. P. Taylor 1997 = ***Copiapoa grandiflora***
Copiapoa oliviana F. Ritter 1980 = ***Copiapoa taltalensis***
Copiapoa paposoensis F. Ritter (Nom. inval.) 1980 = ***Copiapoa humilis***
Copiapoa pendulina F. Ritter 1959 = ***Copiapoa coquimbana***
Copiapoa pepiniana (K. Schum.) Backeb. 1935 : ?
Copiapoa pepiniana var. *fiedleriana* (K. Schum.) Backeb. 1959 : ?
Copiapoa pseudocoquimbana F. Ritter 1963 = ***Copiapoa coquimbana***
Copiapoa rarissima F. Ritter 1980 = ***Copiapoa taltalensis***
Copiapoa rubriflora F. Ritter 1963 = ***Copiapoa taltalensis***
Copiapoa rupestris F. Ritter 1963 = ***Copiapoa taltalensis***
Copiapoa serenena Voldan 1976 : ?
Copiapoa serpentisulcata F. Ritter 1960
Copiapoa castanea F. Ritter (Nom inval.) 1962
Copiapoa solaris (F. Ritter) F. Ritter 1980

Pilocopiapoa solaris F. Ritter 1961
Copiapoa ferox Lembcke & Backeb. ex Backeb. (Nom. inval.) 1959
Copiapoa streptocaulon (Hook. f) Oosten 1940 = ***Copiapoa marginata***
Copiapoa taltalensis Werderm. 1929
Copiapoa montana F. Ritter 1960
Copiapoa hypogaea var. *montana* (F. Ritter) G. J. Charles 1998
Copiapoa rubriflora F. Ritter 1963
Copiapoa rupestris F. Ritter 1963
Copiapoa desertorum F. Ritter 1980
Copiapoa hornilloensis F. Ritter 1980
Copiapoa oliviana F. Ritter 1980
Copiapoa rarissima F. Ritter 1980
Copiapoa tenebrosa F. Ritter 1980 = ***Copiapoa haseltoniana***
Copiapoa tenuissima F. Ritter 1963
Copiapoa humilis var. *tenuissima* (F. Ritter) G. J. Charles (Nom. inval.) 1998
Copiapoa tocopillana F. Ritter 1980
Copiapoa humilis var. *tocopillana* (F. Ritter) G. J. Charles 1998
Copiapoa totoralensis F. Ritter 1960 = ***Copiapoa fiedleriana***
Copiapoa vallenarensis F. Ritter 1980 = ***Copiapoa coquimbana***
Copiapoa varispinata F. Ritter 1980 = ***Copiapoa conglomerata***
Copiapoa wagenknechtii F. Ritter ex Backeb. 1959 = ***Copiapoa coquimbana***

Pěstování kopiapoí nečiní větších potíží při dodržování běžných kaktusářských zásad. Množí se většinou ze semen, dnes dovážených z nalezišť, jejichž klíčivost je dobrá i několik let. Semenáčky rostou poměrně dobře, ale pomalu. Pro urychlení vývoje se doporučuje semenáčky roubovat. Vhodnými podnožemi jsou různé jihoamerické cereusy s dobrým kořenovým systémem (*Eriocereus*, *Trichocereus* aj.). Kvetení semenáčků lze rozdělit do dvou skupin, první kvete poměrně brzy (např. *C. humilis* aj.) a druhá skupina kvete později až jsou rostliny poměrně velké (např. *C. cinerea* aj.). Pro pravokořenné rostliny volíme běžný propustný substrát a nepravidelnou zálivku. Vhodné je rostliny umístit na nejteplejší místo ve skleníku s poklesem nočních teplot, často mlžit, čímž napodobíme alespoň trochu přírodní podmínky.

Lumír Král

Nadčasové téma – roubování

Bylo už popsáno mnoho papíru o výhodách či nevýhodách roubování, o roubovacích technikách a pomůckách, o optimální době a prostředí zaručujícím úspěch tohoto riskantního pěstitelského postupu. Nebudu se dnes zabývat záchovnými či ekonomickými důvody, vedoucími kaktusáře k tomu, aby se ve svém království oháněl ostrým nožem, či žiletkou.

Prvním a základním předpokladem úspěchu roubování je výběr vhodné podložky. Nezřídka v nouzi bereme za vděk podložkou, kterou právě máme po ruce. Prozíravý kaktusář, který pamatuje i na dlouhodobý dobrý výsledek roubování, si však cíleně volí a pěstuje zálohu druhů podložek, které se mu osvědčily a které doporučuje také praxe jiných zkušených kaktusářů. V naší odborné literatuře se roubování a volbě vhodných podložek věnovali především p. Fleischer a dr. Schütz, kteří napsali mimořádně kvalitní knihu „Pěstování kaktusů“. Tuto „kaktusářskou biblii“

nám cizina ještě stále závidí. Bez nároku na úplnost uvedu přehled důležitých faktorů pro výběr optimální podložky.

***Cereus peruvianus, C. jamacaru* aj.:**

Přednosti: nemají, obvykle jako podložka slouží kusy, které přerůstají prostor skleníku a proto musí být zkráceny.

Nevýhody: na již zdřevnatělém těle se rouby špatně přijímají. Ale i zpočátku rychle rostoucí rouby po několika málo letech další růst zastaví. Na styčné ploše podložky s roubem vzniká „špunt“ – korkovitá vrstva odumřelého pletiva. Poněkud lepší výsledky má roubování na semenáčky (nikoli na zakořeněné odnože), ale ani v těchto případech není úspěch trvalý.

***Echinopsis eyriesii* a její hybridy:**

Přednosti: snadná dostupnost většího počtu rostlin po výsevu, optimální velikost podložky je semenáč ve velikosti kaštanu. Dobře přijímá všechny rouby, dlouhodobě na něm rostou zejména rody *Astrophytum*, *Coryphantha*, *Thelocactus* a všechny pomalu rostoucí druhy kaktusů (např. ariokarpusy). Snese chladné a suché zimování. Některé hybridy mají krátké a měkké trny, což usnadňuje manipulaci s podložkou.

Nevýhody: odnožování podložky, zvláště výrazné při používání podložek ze zakořeněných odnoží. Proto jsou lepší podložky ze semenáčů *Echinopsis*ů, mající i silnější kořenový systém. Odnožování lze zabránit opatrným „okrájením“ všech areol podložky. Je to pracný postup s rizikem infikování řezných ran.

***Harrisia jusbertii*:**

Přednosti: dobře přijímá prakticky všechny kulovitě rostoucí druhy kaktusů. Optimální pro rouby kaktusů vegetující v zimě a kvetoucí časně z jara. Po dosažení velikosti aspoň metru je nejlepší podložkou pro převisle rostoucí cereusy, např. *Akersia*, *Aporocactus*, *Hildewinteria*.

Nevýhody: Nutné zimování při teplotě nad 12°C a stále mírná zálivka. Nejlépe přirůstají rouby časně na jaro, před začátkem plného růstu podložky. V létě je třeba jusberta asi 2 týdny před roubováním nezalévat, okraje řezné plochy okosit a jemně setřít sliz prýstvic z řezné rány. Při roubování ve vlhkém prostředí se často na řezné ráně uchycují spóry plísní, proto oroubované podložky je dobré na pár dnů přemístit do sucha (bytu ?).

***Pereskiaopsis spathulata, P. velutina*:**

Přednosti: Velmi dobře přijímá prakticky všechny rody, je možné roubovat velmi malé semenáčky velikosti rýže. Růst je rychlý, bez deformace tvaru či vytržení roubu. Umožňuje získat květoschopné rostliny již ve stáří jednoho roku.

Nevýhody: Stále jen vegetativně množená podložka postupně degeneruje vlivem infekce rostlinnými viry, chlamydiemi a jinými mikroby. Opatření semen je složité. Vyžaduje teplé zimování s občasnou lehkou zálivkou, jinak odpadají listy a podložka slábne. Roubování je náročné pro ostré trny a potřebu roubovat na vrcholek podložky. Vzhled narostlých roubů na „muří nožce“ podložky není přirozený, ani hezký, rostlina se převrací. Proto se doporučuje narostlé rouby seříznout, zapravokořenit nebo přeroubovat na jinou trvalou podložku. Na *pereskiaopsisu* nechat zbytek roubu, z něž pak vyrostou několik odnoží. Někteří podložku krátí na 5-10 cm a i s roubem ji sází do substrátu. V ideálním případě by mělo dojít k vytvoření kořenového systému podložky i roubu. Pokud je však *pereskiaopsis* hluboce zarostlý do roubu vzniká velké riziko jeho uhnití.

***Opuntia tomentosa*, *O. ficus-indica* a jiné:**

Přednosti: Dobrá dlouhodobá podložka, snáší delší suché a chladné zimování. Osvědčená podložka pro rody *Lobivia*, *Rebutia*, *Copiapoa*, *Tephrocactus*, *Pterocactus*, *Wilcoxia*, ale i pro echinocereusy a gymnokalycia, které na opuncích dorůstají do značné velikosti i s bohatým vytrněním. Množení zakořeněnými řízků a oddělenými články je prosté. Tvrdě pěstované podložky jsou dosti odolné proti černé hnilobě. Na jeden větší článek je možné naroubovat více roubů i různých druhů-rodů kaktusů.

Nevýhody: slabší články mají velmi úzkou řeznou plochu stěžující osazení roubu, bujněji rostoucí roub je brzo vyčerpá. Silné články lze získat od opuncí vysazených do volné půdy skleníku, nebo pařeniště, když se jim stále odřezávají nově rašící články. Není vhodnou podložkou pro větší rostliny. Velmi nepříjemný je styk s glochidami.

***Selenicereus grandiflorus* a hybridy *selenicereusů*:**

Přednosti: Snadné množení řízků a články, výživa podložky také vzdušnými kořeny, rychlý růst a dobré vytrnění roubu, dobře přijímá malé semenáčky. Přednostně pro rody *Aporocactus*, *Schlumbergera*, *Rhipsalidopsis*.

Nevýhody: Nesnáší chladné zimování, ani delší období sucha. Kvalita nabízených hybridních *selenicereusů* je nestálá, někdy vyloženě špatná. *Selenicereus grandiflorus* je nádherně kvetoucí rostlina („Královna noci“), kterou je škoda řezat na podložky.

Trichocereus spec.:

Celý rod vyniká odolností proti nízkým teplotám, mokru i suchu, přijímá širokou škálu roubů různých rodů kaktusů i některých sukulentů. V poslední době je nejčastěji využíván. Jeho nevýhodou je především silné vytrnění, ztěžující přípravu podložky a manipulaci s naroubovanými rostlinami. Hybridy mají silný sklon k odnožování od báze podložky.

--- ***candicans*:** **Předností** je velký průměr těla, na které je pak možné nasadit i velké rouby

--- ***macrogonus*:** dříve velmi oblíbený, musí se však roubovat na ještě nedřevnatějící část podložky. Velmi vhodný pro roubování kristát a *Cephalocereus senilis*. Jsou-li na zelené pokožce světlejší proužky může to být známka virové infekce, takovou podložku je třeba vyřadit a zničit.

--- ***pachanoi*:** slabé otrnění usnadňuje roubování. Vhodný pro rouby *Neoporteria*, *Copiapoa*, *Horridocactus* a čilence. Snese delší chladno a sucho.

--- ***pasacana*:** velmi odolná, trvalá podložka pro řadu rodů, např. *Pelecypora*, *Toumeya*, *Escobaria*, *Navajoa*, *Blossfeldia*, *Frailea*, *Neochilenia*. K roubování se užívají jen semenáče pasakán ve velikosti ořechu, kdy ještě nemají mohutné trny, ale už mají silné kořeny. Růst roubů je pomalejší, uchovávají si však svůj přirozený vzhled.

--- ***schickendantzii*:** přijímá téměř každý roub, doporučuje se pro *Mamillopsis senilis*, *Pediocactus*, *Neobesseya*, *Toumeya*, zvláště pro pektinátní echinocereusy a pro nouzové roubování v každé roční době. Snáší mrazy až do -15°C . Od báze silně odnožuje.

--- ***spachianus*:** také odolná a chladuvzdorná podložka, potřebuje však i v zimě malou zálivku, jinak pod roubem sesychá. Hodí se pro rody *Espositoa*, *Haageocereus*, *Oreocereus*, *Pilosocereus* a teplomilnější cereusy, dobře však na

něm rostou i kulovité rody. V jedné sbírce jsem viděl na spachianu malé roubované semenáčky melokaktusů, nevím však jaký byl jejich pozdější osud.

Jiné, méně často užívané podložky:

Každý zdravý, rychle rostoucí kaktus může být užit jako podložka, úspěch však není jistý. Jednu dobu byla móda roubovat na *Hylocereus undatus* a jiné pnoucí kaktusy, pocházející z okolí deštných pralesů. V našem prostředí však nemají po celý rok potřebné teplo a vlhko, snadno se nachladí a uhnijí. Rod *Austrocylindropuntia* se užívá jako podložka pro tefrokaktusy. Při nadbytku odnoží hybrid rodu *Lobivia* jsem je také užíval jako podložky pro *notokaktusy*, *wigginsie*, dokonce i některé *mamilárie*. Úspěchy byly střídavé a nezaručené, částečně asi i pro mou nedokonalou roubovací techniku. Ale to už je jiná kapitola, kterou snad napíše lepší znalec-umělec roubování.

MUDr. Vladimír Plesník

Z naší činnosti

Schůzka dne 3.10. měla jako hlavní bod programu přednášku Ing. Vítězslava Langer z Havířova, který byl v roce 2003 v Chile. V úvodu však Dr. Štarha hovořil o organizačních záležitostech, představil přednášky na příští měsíce, vzpomněli jsme úmrtí pana Stříže, připomenul že bude Symposium v Brně apod. Poté předal slovo MUDr. Plesníkovi, který nám přišel ukázat kaktusářskou cenu nejvyšší – Zlatého Alberta. Blahopřání proběhlo formou potlesku. Na Ostravsku byl vždy bohatý kaktusářský život, ale mohl být tak dobrý jen pod dobrým vedením. Díky MUDr. Plesníkovi zde máme např. Ostník s dobrými články, vždy jsme měli kvalitní přednášky, výstavy kaktusů a v době jeho předsedávání měl náš Klub největší počet členů. Cenu si zasloužil za dlouholetou práci s kaktusy ten nejpovolanější, který se zasloužil o rozvoj kaktusářství nejen na Ostravsku. Nezbyvá než ještě jednou blahopřát a poděkovat za všechno co pro nás udělal.

Poté se už ujal slova náš host z Havířova – Ing. Vítězslav Langer, který nám přišel ukázat obrázky a povykládat o své cestě v roce 2003 do Chile. Spolu s ním byli v expedici známí kaktusáři jako Ing. Odehnal, Dr. Šeda a další. Viděli jsme spoustu nádherných snímků čilských kaktusů jako neopterierie, eulychnie, trichocereusy a především kopiapoe, ale i několik rozkvetlých pouštních letniček a cibulovin. Pěkné byly i pohledy na okolní krajinu, kde kaktusy rostou. Děkujeme přednášejícímu za pěkný zážitek. Na závěr bylo mezi přítomné slosováno několik rostlin.

Naši jubilanti

Je to až neuvěřitelné, že tak svěže a mladě vypadající **Ing. Miroslav Vilášek**, oslavuje v letošním roce (22.11.) kulaté výročí 60. let. Nevím kdy přesně začal do našeho Klubu docházet, ale když já jsem tam začal s první půli sedmdesátých let docházet, tak náš oslavenec už tam také pravidelně chodil. Díky jemu můžeme např.

dnes schůzovat v dnešních prostorách na ubytovně ČD, které pro nás zařídil. Před léty byl zvolen do výboru našeho Klubu, kde vykonává již několik období funkci knihovníka. Zúčastňuje se mnoha kaktusářských akcí, pravidelně jej potkávám např. v Chrudimi na Zavírání sezóny. V posledních letech se zajímal o zimovzdorné kaktusy, především jihozápadu USA jako sklerokaktusy, pediokaktusy a další. Přejeme našemu jubilantu ještě hodně úspěšných sezón se svými pichláči, ale především hodně zdraví, štěstí a spokojenosti do dalších let.

Říjen u pana Krále

Když se řekne podzim, tak si představím chladná rána, mlhy a nevlídné deštivé počasí. Tentokrát však ty baby to léto trochu natáhly. Občas se mlhy sice po ránu objevily, ale brzy se rozpustily, aby byl následně krásný slunečný den s příjemnými odpoledními teplotami kolem 20°C. Až na malé výjimky to trvalo celou první půli měsíce. Jak by sluníčko vědělo, že ho v létě bylo málo a tak si to chtělo na podzim vynahradit a dát rostlinkám co nejvíce energie do příští sezóny. Podzimní kytky jako ariokarpusy, některé koryfanty, mamilárie, nebo i turbinikarpusy či lobívie stále ještě vykvétaly. Rovněž kvetlo spoustu sukulentů z čeledi mesemb, zvláště litopsy, delospermy, pleiospilosy a další. V půli měsíce přicházejí pravidelně na pár dnů noční mrazíky, bylo tomu tak i letos, i když nebyly nějak silné a teploty klesly jen těsně kolem nuly, někde místy na -3°C. I teploty přes den výrazně poklesly. Poté se znovu oteplilo, ale denní teploty už nebyly tak vysoké jako v první půli měsíce.

Ariocarpus retusus Scheidw.

Turbinicarpus jauernigii G.Frank

Kalendář kaktusáře – listopad

Podobně jako v říjnu většinu kaktusů již nezaléváme. Při stále se krátícím dnu je nezbytné zastavení jejich růstu, jinak se deformují do podoby vytáhlých, špatně vytrněných špiček. Výjimkou jsou jen epifytický rostoucí kaktusy a některé sukulenty.

Rody *Disocactus* (nezaměňovat s *Discocactus* !), *Epiphyllum* a *Rhipsalis* vyžadují lehkou zálivku aby jejich citlivé kořínky nezaschly. Totéž platí pro sukulenty z rodu *Crassula*, *Echeveria*, *Sedum*, také pro kosmaticovité (*Mesembryanthemaceae*) např. konofyta a řadu divokých druhů pelargoníí, které patří k rostlinám s typickým růstem v našem zimním období. Velikost zálivky se řídí zásadou, že optimum představuje množství, které brání sesychání a předčasnému opadu listů.

Většině kaktusů i jiných sukulentů vyhovují během „zimního spánku“ nižší teploty mezi 8 – 10°C. Rody z hor, jako jsou např. *Echinocereus*, *Echinopsis*, *Lobivia*, *Rebutia*, *Sulcorebutia*, s prospěchem snesou i mnohem nižší teploty kolem bodu mrazu. Podmínkou však je zcela vyschlý růstový substrát. Pak na jaře lépe a bohatěji kvetou. Ve skleníku zimujeme teplomilné druhy pod stropem, kdy je teplota vždy vyšší než uprostřed, nebo dokonce při podlaze skleníku.

K teplomilným patří kaktusy rostoucí v nižších nadmořských výškách, např. rody *Melocactus*, *Pilosocereus*. Ty zimujeme při teplotě okolo +15°C. Často bývají také zimovány v chladných pokojích bytu. I velké kusy *Echinocactus grusonii* a různé ferokaktusy lze takto zimovat, zvláště když neočekáváme, že by měly v nové sezóně kvést. Všechny uvedené rody tak jednou za 4-6 týdnů nepatrně zalijeme, aby jejich tělo nesesychalo (*Poznámka: Podle mých zkušeností tyto kaktusy nepotřebují od října do května žádnou zálivku*).

Za slunečních a teplých dnů v listopadu musíme zimoviště důkladně větrat. Přísun čerstvého vzduchu rostliny otužuje a navíc značně snižuje vlhkost substrátu i prostředí. Užitek přináší také instalace ventilátorů. Mezi teplotou podlahy, substrátu a u stropu skleníku bývá i několikastupňový rozdíl. Zejména v zimě dochází k hromadění teplejší vzduchové vrstvy pod stropem a kolem rostlin je mnohem chladněji. Nejzřetelnější je tento rozdíl za slunečního dne. Pomocí ventilátoru, podle velikosti prostoru i několika větráků, umístěných pod stropem, dosáhneme promíchávání vrstev vzduchu a rovnoměrnou teplotu téměř v celém prostoru. Jednoduchý časový spínač automaticky obstará 10-15 minutové zapnutí a vypnutí ventilátoru, což představuje výrazné snížení nákladů a chrání před předčasným opotřebením ventilátoru.

Je nejvyšší čas postarat se o vytápění skleníku na zimu. Vždy se vyplatí zavěsit na vnitřní plochy skleníku tepelně izolační bublinkovou fólii. Se způsobem upevnění nám nejlépe poradí zkušený personál výrobce nebo prodejce fólie. Přezkoušíme správnou funkci topných těles a termostatů. Jejich činnost zkontrolujeme teploměry umístěnými na několika místech skleníku a neuškodí, mít tam trvale zavěšený maximo-minimální teploměr, jehož hodnoty nejméně jednou týdně sledujeme, případně zapisujeme. To umožní včasné a správné nastavení vytápění skleníku i případné úpravy a opravy dřívě, než by došlo k poškození sbírky.

MUDr. Vladimír Plesník

(Upraveno dle článku D. Herbela, v KuaS č. 11/2002)

Informace

--- Už je to tady znovu, rok s rokem se sešel a máme zde zase přípravu poslední schůzky v roce s velkou tombolou. Chtěli bychom poprosit všechny naše pěstitele, aby věnovali několik svých přebytků do prosincové „Mikulášské tomboly“ a přispěli tak k úspěšnému zakončení roku. Všem dárcům předem děkujeme.

--- Poslední schůzka v roce (5.12.2005) – to není jen velká tombola, ale i pravidelná přednáška. Tentokrát jsem poprosil, aby pěstitelský rok zakončil náš dlouholetý předseda a v září vyznamenaný nejvyšším čs. kaktusářským oceněním Zlatý Alberto – **MUDr. Vladimír Plesník**. Hned po Novém roce (2.1.2006) mezi nás zavítá pan **Jaroslav Procházka z Brna**, aby i nám povykládal o své cestě po Mexiku.

--- V sobotu 15.10. proběhlo v Brně sympozium, kde se sjeli skalní kaktusáři ze širokého okolí dychtící po přednáškách. Tentokrát jsme si vyslechli přednášky českých přátel. Př. Zatloukal hovořil o rodu *Thelocactus*, Šorma o sulkorebucích, Procházka o poslední cestě po Mexiku a závěr obstaral p. Metela se svými obrázky ze skleníku především lobivie.

--- Schůzky pěstitelů kaktusů a jiných sukulentů s promítáním diapozitivů a přednáškou se konají **každé první pondělí v měsíci** (mimo letních prázdnin) od 17.hodin na ubytovně ČD v sadu B.Němcové. Přijďte mezi nás.

--- Internetové stránky našeho Klubu: <http://www.gardening.cz/ostnik>

--- Informace týkající se činnosti Klubu kaktusářů v Ostravě i příspěvky do Ostníku zasílejte na adresu předsedy: lumir.kral@iol.cz

Pleiospilos compactus subsp. *canus* (Haw.) H. Hartmann & S. Liede

Adresy autorů:

Král Lumír, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 723 274 571.

MUDr. Plesník Vladimír, Nezvalovo nám. 846, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 596 910 790.

OBSAH – LISTOPAD 2005

Z literatury	130
Rod <i>Copiapoa</i> Br. a R. 1922	132
Nadčasové téma - roubování	138
Z naší činnosti	141
Naši jubilanti	141
Říjen u pana Krále	142
Kalendář kaktusáře – listopad	142
Informace	143

OSTNÍK

Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, listopad 2005

Šéfredaktor: Lumír Král, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 723 274 571.

Objednávky a distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6038, 708 00 O.-Poruba, tel: 596951955.

Ostník

Časopis Klubu kaktusářů v Ostravě

Číslo 345.
Ročník 34.
Prosinec 2005

Gymnocalycium spegazzinii Br. & R.: The Cactaceae 3: 155, 1922.

OSTNÍK – 2005 145

Z literatury

Kakteen und andere Sukkulente č. 4 / 2003

Nádherný květ *Thelocactus heterochromus*, včetně včelíčky sající jeho nektar, zdobí titulní stranu tohoto čísla.

Dlouhou dobu se naši kaktusáři stěží dostávali do zahraničí, ještě tak do Bulharska, Jugoslávie, výjimečně i na Kubu. Zvláště zájemci o melokaktusy usilovali o kubánské vízum a o návštěvu lokalit kaktusů na Kubě. Téměř jediným dostupným zdrojem informací o kubánských melokaktusech byly práce Mészárosové, uveřejňované roku 1976 v Aktech, vydávaných maďarskou botanickou akademií. Manželé Pfenbachovi z Německa se vypravili na severovýchodní pobřeží Kuby, do okolí lázeňského městečka Guardalavaca (*kdo ten název bezchybně přečetl hned napoprvé je rozený moderátor*). Zde je překvapil velký počet druhů různých rostlin, které také pilně fotografovali. Devět uveřejněných snímků zachycuje jak krajinu a průvodní vegetaci, tak hledané melokaktusy, různé formy *Melocactus acunae* a *Melocactus borhidii*, dále *Ritterocereus hystrix*, *Agave albicans* či *Mammillaria prolifera*. Pochlubili se také nálezem dosud neznámé malé lokality s melokaktusy, majícími nápadný trsovitý růst za vzniku velkých skupin. Názory tří renomovaných znalců melokaktusů na objevenou novinku se jako obvykle liší. Shoda je více méně jen v tom, že novinka patří do okruhu *Mel. acunae*.

Roku 1977 popsal Walter Rausch několik jim importovaných lobivií, mezi nimi také *Lobivia saltensis* var. *multicostata* – WR 662. V květoschopné velikosti má válcovité tělo výšku 8 cm a průměr 4 cm. Jak napovídá název má větší počet (16-20) kolmo na zem probíhajících žeber. Na hranách jsou v odstupech max. 4 mm areoly s 10-12 krajními a 1-4 středními trny o délce 5-10 mm. Trny jsou bělavé, střední většinou hnědé. Květ vyrůstající z areol v horní části těla, je až 5 cm velký, červený s oranžovým až žlutým středem. Vhodné je umístění v pařeništi, nesnáší velké horko. V zimě chladno a sucho (světlo zvyšuje ochotu ke kvetení), v létě po přivyknutí na slunce slunečné stanoviště, častější zálivka s pravidelným přihnojením (snímek kvetoucí rostliny).

Představitelem rostliny, která „je tak škaredá až je hezká“, je vzácný *Calibanus hookeri*. Podle indiánů je tento „zemský skřet zmetkem čarodějnice Sycorax“. Byl v Mexiku objeven již 1845, ale popsán až po 14 letech. Monotypický rod *Calibanus* byl pojmenován podle surovce Kalibána, fantastické nestvůrné postavy ze Shakespearovy Bouře. Autora názvu (Rose) snad k jménu vedl hrbatý, skále podobný kaudex, který prý může dosáhnout velikosti osobního automobilu a kštice tuhých, modrozelených, úzkých (2-3 mm), divoce spletených listů. Roste v mexických státech Hidalgo a San Luis Potosí, kde jeho listy používají na pokrytí střechy, obsah hlízy jako mýdlo. Pro civilizaci byl nadlouho zapomenut až 1968 jej Glass a Foster náhodně zase našli. V Darmstadtské botanické zahradě však ještě stále pěstují exemplář, který před 100 lety jim poslal Purpus. Importovaná semena u nás dobře klíčí a semenáčky rychle rostou. Semena však vyžadují, aby jejich testa byla opatrně obroušena smirkovým papírem a pak na pár hodin vložena do vlažné (25°C) vody aby se napila. Za 2-4 týdny se objeví klíček. Substrát má být propustný, v době vegetace dbáme na teplé, světlé stanoviště, pravidelnou vydatnější zálivku s přihnojením. Od listopadu do března naprosté sucho a chladno, snese i několik stupňů mrazu. Po 2-3 letech vyrůstají z kaudexu postranní výhony, mající pouze listy. Kvetou až staré rostliny (20 a více let), k opylení je třeba mít „samce a samičku“. Po

odkvětu hlavní výhon odumře, ale jeho roli přebírají postranní výhony, takže trs i kaudex stále narůstá (5 snímků).

Od 13.2.2003 se změnil předpis CITES o ochraně vzácných zvířat a rostlin. Do nejpřísněji chráněných sukulentů (příloha 1.) byl nově zařazen *Sclerocactus nyensis*, do přílohy 2. byly přeřazeny *Dudleya traskiae*, *Aloe throncroftii* a ochraně nadále již nepodléhají *Lewisia maguirei* i všechny barevné mutanty kaktusů, které jsou roubované na *Harrisia „Jusbertyi“*, *Hylocereus trigonus* nebo *Hylocereus undatus*. Mimo to bude napříště požadován doklad o původu rostliny jen při vývozu uměle namnožených rostlin, vyjmenovaných v příloze 2., ze země původu, nikoliv také od z nich namnožených potomků.

Ferocactus emoryi (=podle jména lékaře na stavbách železnic na Západě USA). Tělo zpočátku kulovité, později sloupovité až 2,4 m vysoké, s namodralou, částečně i načervenalou pokožkou. Oblá žebra (u mladších kusů 10-15, později až 35) se člení na kónické hrboly až 6 cm vysoké, nesoucí areoly o průměru 1 cm s bohatší, žlutou plstí. Má 5-8 krajních, k tělu přihnutých trnů až 6 cm dlouhých, žluté až červené barvy. Silný střední trn jen jeden až 10 cm dlouhý, načervenalé barvy, má na hrotu malý háček. Široce se rozevírající květ má průměr 6 cm a stejnou délku, je žlutý až červený. Roste od jihu Arizony až po Sonoru na rovinách, užívaných k pastvě dobytka. Oba dešťů zde začíná asi v květu, klima v zimě je velmi mírné. Množí se výsevem, růst v minerálním substrátu je pomalý, nesnáší teploty pod 5-10°C. Zimovat na sucho, ale od března již vydatně zalévat. Kveté v červenci-srpnu. Pro krásný vzhled a pomalý růst je vhodný i do předokeního skleníčku. (2 barevné snímky)

Huernia zebrina (= podle misionáře a sběratele J. Heurnia; zebrina= s čarami jako u zebry). Růst poléhavý až stoupavý, výhony se dělí u báze, takže během několika let tvoří trsy a skupiny. Výhony jsou 6-8 cm vysoké, asi 2 cm silné, s 5-6 ostrými žebry, z nichž vyrůstají 4-5 mm dlouhé zoubky. Krátký květní stvol (14 mm) vyrůstá většinou na vrcholku stonku. Na něj nasedá široká (až 5 cm) koruna zvonovitého tvaru, krémově žlutá s výraznými červenými pruhy. Pochází z Jižní Afriky, u nás ji lze pěstovat ve skleníku i za oknem. V zimě minimální teplota nad 10°C, pěstovat v propustném minerálním substrátu bez přídavku humusu. Koncem léta začíná růstové období a objevují se poupata. Nutná je stálá mírná vlhkost substrátu a před nastolením zimní pauzy zálivka některým fungicidem proti hnilobě. Množí se zakořeňováním oddělků, které brzy kvetou. Květy vydrží otevřené až 14 dnů. Poddruh *magniflora* je větší, čtyřhranné výhony nesou řidčeji rozložené zoubky, květ má v průměru až 8,5 cm (2 snímky).

Také další článek se týká sukulentů. Píše se o ***Duvaliandra dioscoridis***, která patří mezi příbuzenstvo stapélií. Je to endemit z ostrova Sokotra v Indickém oceánu. Až donedávna byla ve sbírkách jen jediná rostlina, teprve objev původního naleziště a dovoz semen zajistil existenci toho vymírajícího druhu. Na rozdíl od jiných sukulentů roste lépe na mírně alkalickém substrátu, ale je také velmi choulostivá na bohatší zálivku. Její tmavě masově červený květ zcela mimořádně páchne (3 barevné snímky).

Historie objevu ***Echinocereus mapimiensis*** je neobvyklá. Tento druh byl „nalezen“ 1993 v Botanické zahradě ve Phoenixu, kde jej pěstovali jako *Echinocereus spec.* 25 roků a vědělo se jen, že pochází ze severovýchodního Mexika. Znám byl pouze jediný kus, podle kterého Anderson a spol. sestavil prvotní popis. Nemálo kaktusářů se pokoušelo najít naleziště v přírodě. Úspěch měli roku 2001 až němečtí manželé Breckwoldtovi, kteří zkoumali okolí Bolsón de Mapimi. Pod keři si všimli jakýchsi černých trsů, při bližším ohledání byly to rostliny s namodralou

pokožkou, měkkými černými trny (střední měl 8 cm), těly o průměru 3-5 cm a délce až 20 cm, rostoucí ve velkých skupinách. Našli i několik semeníků, dovezená semena doma předali několika přátelům. V Hamburгу z nich vypěstovali asi 50 semenáčků, většina pěstitelů však hlásila, že semena neklíčí. Přesto se podařilo vypěstovat květu schopné rostliny. Květ o délce cca 5 cm má při rozevření průměr asi 4 cm, korunní plátky jsou žluto měděné barvy s tmavším středním pruhem, sytější středem, žlutkově žlutými prašníky i bliznou. Podle autorů je třeba delšího času k nabytí dostatku pěstitelských zkušeností (4 snímky).

Seriál doporučených rostlin pokračuje obrázky a stručným textem o: ***Echinocereus stoloniferus* subsp. *tayopensis*** (roste v mexických státech Chihuahua a Sonora, jeden z mála žlutě kvetoucích druhů. Typická je tvorba podzemních výhonů (stolonů), vedoucí k trsovitému růstu. Dobře roste v minerálních substrátech na výsluní a při opakované vydatné zálivce bohatě kvete. V zimě chladno a sucho); ***Turbincarpus ysabelae*** (prvně popsán 1934 jako telokaktus, pak řazen mezi gymnokaktusy a pediokaktusy. Tato miniatura je ve sbírce velkou vzácností. Čistě minerální substrát a hodně slunce pod ochranou skla. Opatrně zalévat, zimovat v absolutním suchu a chladnu); ***Rebutia violaciflora*** (dnes přiřazována k *Rebutia minuscula*, od níž se liší hlavně mnohem delšími trny a fialovými květy. Pěstování je snadné, bohatě kvete již z jara. Květy vyrůstají od báze. Roste téměř v každém substrátu, v létě dostatek vzduchu, bohatší zálivka a ochrana před pražícím sluncem, zimovat suše při 3-10°C); ***Parodia rutilans*** (dříve notokaktus, na těle válcovitého tvaru vyrůstají kolem temene velké květy o průměru až 6 cm žlutorůžové barvy s purpurovou bliznou. Roste poměrně rychle, vyžaduje humóznější substrát, ochranu před úpalem a v době vegetace větší zálivku. Zimovat v suchu a chladnu, výsev je snadný);

Euphorbia aggregata (hojně od báze odnožuje a tvoří mnohohlavé skupiny, na nalezištích v oblasti Kapska až o průměru jednoho metru. U nás tak bujně neroste, vyžaduje lehce písčité substrát s příměsí jílu. V létě prospívá na výsluní při bohatší zálivce, v zimě vyžaduje chladno a naprosté sucho. Množí se výsevy, méně postranními výhony); ***Crassula corymbulosa*** (nekvetoucí kusy mají krátké, široce rozložené stonky s listy postavenými střechovitě nad sebou ve čtyřech řadách, na okrajích listů jsou jemné vlásky. Kvetoucí stonky jsou vzpřímené s načervenalými listy a v jejich horní třetině jsou pro tlustice typické bílé květy s červenými prašníky a bliznou. Na podzim je vybarvení listů nejvýraznější. Odřezky snadno zakořeňují).

Málokdo má ve sbírce kvetoucí haageocereus. Šťastný autor popisuje vlastní zkušenosti s ***Haageocereus versicolor***, který koupil jako ještě nikdy nekvetoucí, 1,2 m vysokou rostlinu. Po odříznutí nehezké báze se slabými kořínky a po důkladném zaschnutí rány, vsadil ji do velkého květináče s minerálním substrátem a asi 20% přídatkem humusu. Během 4 týdnů cereus zakořenil a začal bujně růst. Pěstoval jej venku při zdi, s částečnou ochranou před deštěm okrajem střechy. Na podzim při odnášení na zimoviště zjistil věneček vlny kolem vrcholu, obsahující 5 pupat. Ještě počátkem prosince část jich vykvetla, zbylé kvetly v únoru. Květy s šesticentimetrovou trubkou jsou bílé, zevní plátky nesou zelený proužek. Nápadná je vůně v noci se otevírajícího květu, připomínající sýr. Rostlina v následujících letech kvetla až třikrát do roka, vždy 5-12 květy. Poprvé v březnu, pak v červnu, někdy ještě v zimě od listopadu do ledna. Autor upozorňuje, že k nasazení květů je u tohoto rodu zcela nezbytná klidová fáze s naprostým suchem a během vegetace bohatší zálivka s přihnojováním (2 snímky kvetoucí rostliny).

MUDr. Vladimír Plesník

Recenze zajímavých publikací

NETŘESKY - Petr Horáček

vydavatel: CP Books, 2005, vydání první, ISBN 80-251-0585-7, česky, 73 stran, 185 barevných fotografií. Cena 159 Kč, zdroj v ČR: www.palkowitschia.cz

Snad každý český kaktusář má ve své sbírce i některého ze zástupců *Crassulaceae*. A pokud má tyto sukulentní rostliny mimo skleník, dá se předpokládat, že se zde objeví i nějaký netřesk.

Recenzovaná populárně-odborná publikace vnáší alespoň trochu světla do poměrně chaotické oblasti platných i neplatných pojmenování a názvů mnohonásobných hybridů. V publikaci najdeme jak většinu z asi 50 platně popsaných taxonů tak i vybrané, barevně zajímavé, zahradnické hybridy.

První věc, která každého čtenáře okamžitě upoutá, je značný počet barevných fotografií. Samotné texty jsou psány populárním způsobem, jsou tedy srozumitelné i obyčejným pěstitelům nebo zahrádkářům. První kapitoly jsou věnovány obecným popisům rostlin, jejich výskytu a botanickému zařazení. Botanická část je pak věnována zejména rodům *Sempervivum*, *Jovibarba* a částečně i *Rosularia* a *Orostachys*. U většiny vyobrazených rostlin najdeme informace o původu, výskytu a také stručný popis rostliny. Další kapitoly se zabývají množением netřesků a jejich využitím v zahradnictví. Je tedy zřejmé, že monografie Netřesky je určena široké skupině botaniků, pěstitelů, zahrádkářů a neměla by chybět v knihovně žádného skalničkáře či milovníka sukulentních rostlin.

Od stejného vydavatelství – CP Books Brno – vychází v edici Abeceda české zahrady množství zajímavých titulů. Jejich kompletní seznam můžete nalézt na www.abecedazahrady.cz. Z těch nejzajímavějších knih bych vybral následující tituly:

- CIBULNATÉ OKRASNÉ ROSTLINY – Křesadlová, L – Vilím, S. (96 stran, cena 189 Kč)
- FOLIOVNÍKY, SKLENÍKY, ZAHRADNÍ KRYTY – Kovář, L. (80 stran, 179 Kč)
- HLÍZNATÉ OKRASNÉ ROSTLINY – Křesadlová, L – Vilím, S. (96 stran, cena 189 Kč)
- SKALKY A SKALNIČKY – Martan, M. (96 stran, 189 Kč)
- XEROTERMNÍ ROSTLINY V ZAHRADĚ – Křesadlová, L – Vilím, S. (96 stran, cena 189 Kč)

SUCCULENTS - Kobayashi Hiroshi

vydavatel: International Succulent Institute Japan, 2004, vydání první, japonsky, 254 stran. Cena 1635 Kč vč. pošt., zdroj v ČR: www.palkowitschia.cz

Pro zájemce o důkladně zpracovanou oblast novinek a nových kultivarů sukulentů je určena právě tato publikace. Doprovodné texty jsou sice psány v nám méně srozumitelném jazyce, ale přepestrá plejáda barevných fotografií má tak silnou vypovídající schopnost, že jsou veškeré texty i slova zbytečná. Publikace je tedy zejména perfektním fotografickým průvodcem. Fotografie jsou velmi zdařilé, cíleně zaměřené na danou rostlinu bez rušivých vlivů, prostě provedené v profesionální kvalitě. V knize jsou zpracovány novinky ze 45 čeledí (*Agavaceae*, *Aizoaceae*, *Aloaceae*, *Amaryllidaceae*, *Anacardiaceae*, *Anthericaceae*, *Apocynaceae*,

Asclepiadaceae, Asphodelaceae, Asteraceae, Begoniaceae, Bombacaceae, Bromeliaceae, Burseraceae, Caesalpiniaceae, Caricaceae, Commelinaceae, Convolvulaceae, Crassulaceae, Cucurbitaceae, Didieraceae, Dioscoreaceae, Eriospermaceae, Euphorbiaceae, Fabaceae, Fouquieriaceae, Geraniaceae, Gesneriaceae, Hyacinthaceae, Icacinaceae, Lamiaceae, Menispermaceae, Moraceae, Nolinaceae, Orchidaceae, Oxalidaceae, Passifloraceae, Papaliaceae, Piperaceae, Portulacaceae, Rubiaceae, Sterculiaceae, Urticaceae, Vitaceae, Welwitschiaceae). Celkem je fotograficky (i textově:-) zdokumentováno více než 1400 botanických taxonů.

Roman Štarha - starha@tiscali.cz

Ohlédnutí do historie

Je někdy zajímavé si přečíst něco ve starých knihách. Podíváme-li se do knihy z roku 1965, 3. upravené vydání, od Oldřicha Bureše s názvem Pěstujeme pokojové rostliny, zjistíme, že zde jsou i rady o pěstování kaktusů. Jelikož se jedná o časový odstup 40 let, není bez zajímavosti si tyto rady přečíst. Předkládám k posouzení:

Původ: Střední a Jižní Amerika, od Mexika až po Argentinu a Chile.

Popis: Mezi kaktusy najdeme nejrůznější tvary; některé mají i velmi krásný květ, který má jedinou nevýhodu, že dlouho nevydrží.

Umístění: Na sluncem ozářeném okně pokoje s dostatkem světla a vzduchu. Přes léto mohou stát i venku na zahrádce nebo alespoň před oknem. Bez slunce nemohou uspokojivě růst a kvést.

Přezimování: V chladném světlém pokoji s teplotou kolem 6 stupňů, nejvýše 10°C.

Při nedostatku místa mohou kaktusy přečkat zimu zabaleny v papíře, bez země, někde v zásuvce stolu chladného pokoje.

Zalévání: Kaktusy milují sice sucho, nesmějí však nikdy v létě zcela vyschnout a ani v zimě se neobejdou bez mírné vláhy.

Přesazování: Každým rokem do směsi zahradní země s trochou kravince a písku.

Hnojení: Raději vůbec ne.

Jiné poznámky: Rozpálení kořenáče zamezíte tím, že jej umístíte do jiného většího kořenáče naplněného pískem. Dřívkem zapíchnutým do země označte stranu odvrácenou od světla a kaktus vždy takto stavte.

Kaktusy patří mezi tzv. rostliny sukulentní, které čítají asi 10 000 druhů a kaktusy samotné se na tomto počtu podílejí celou polovinou. Kaktusy množíme několika způsoby: semenem, řízkováním, dělením při přesazování nebo roubováním. Nejzajímavější, ale i nejobtížnější je množení semenem. Semeno musí být čerstvé, dobře klíčivé; vyséváme je do misky nebo do truhlíčku s čistým, prosetým a praným pískem. V stejnoměrné teplotě kolem 20°C vyklíčí za 2 až 3 týdny. O pěstování kaktusů vyšlo mnoho knih, zejména v německém jazyce a doporučuji je vřele každému, kdo se chce pěstováním a množením kaktusů zabývat.

Poznámka: Tuto knihu vydala tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství Praha. Cena byla 12.- Kčs. (Dvanáct Kč, v r. 1965)

Nebudu komentovat poznámky k jednotlivým kapitolám z dnešního pohledu, ale myslím si, že v této době, skoupé na informace jsme se chytali všeličeho.

Vzpomínám si, když jsem chodil pomáhat přesazovat kaktusy k př. Bahounkovi a spolu se mnou tam vypomáhal př. Krajíček, (kdo si na něj dnes vzpomene, že byl náš člen), jak jsme přesazovali rostliny z různých plechovek od paštík a Solviny (pasta na mytí rukou, byla v krabicích z umělé hmoty) a nevím ještě čeho všeho, ale nebyly květináčky z umělé hmoty nebo lépe řečeno z plastu a už nebylo moderní vysazovat rostliny do keramiky a proto se hledaly nové způsoby sázení rostlin.

Převratná novinka v tehdejší době jednak květináčky z bývalé NDR a později i od nás z Kroměříže, které byly z plastu. Tyto květináčky slouží díky své kvalitě dodnes. Jsou stále použitelné. Zde je nutno konstatovat, že plastové květináčky, které se po zrušení původní výroby začaly objevovat jako náhrada, svou kvalitou hodně zaostávají za původními výrobky. Z vlastní zkušenosti, ale potvrzují mi to i konzultace se členy kaktusářů, tyto květináčky (kontejnery) ve všech velikostech nedosahují kvality původních výrobků, po nějakém čase jsou křehké a rozpadají se. Jako příklad uvedu, kdy jsme jako kroužek dostali řadu rostlin do mikulášské tomboly, rostliny byly asi 10 až 12leté, nepřesazeny a byly v původních kontejnerech, které byly zcela rozpadlé. Jednalo se o nové kontejnery 4x4 a 5x5 cm.

Milan Tůma

***Coryphantha wohlschlageri* Holzeis 1990**

Další zajímavou kytkou rozsáhlého rodu *Coryphantha*, kterou bych rád představil, je zajímavá rostlinka, která byla objevena teprve nedávno v pouštích v okolí Rio Verde v mexickém státě San Luis Potosí. Popsána byla teprve v roce 1990 a to podle velmi mladých rostlin, takže došlo k drobnému zkreslení. V popisu není zvládně, že dospělá rostlina je vyzbrojena 5-7 silnými, jehlovitými trny. To by mohlo vést k zařazení získané rostliny úplně jinam. Naopak jsem přesvědčen, že kdo tuto rostlinu poprvé spatří v dospělém stadiu, nemůže si ji více splést. V rodu *Coryphantha*, díky množství validních popisů, panuje dokonalý zmatek. Je výborné, že několik předních světových odborníků, taxonomů a botaniků, se rozhodlo udělat trochu pořádek. Je faktem, že jde o skoro o Sysifovskou práci, protože se vždy najde další odborník, který vše uvidí jinak. Tím, ale nechci říci, že ten druhý, nebo třetí názor je špatný. Je vždy jen na posouzení veřejnosti, kde je pravda. Zpět k naší rostlině.

Již jsem zmínil, že jde o kaktus velmi typický, jen těžko zaměnitelný s jiným druhem. Poměrně měkkomasá *Coryphantha* dosahuje výšky do 10 cm, při průměru rostliny maximálně 45 mm. Je typická svým úzkým, asi 5 mm silným, krčkem který se dovrchu kuželovitě rozšiřuje. Jakmile dosáhne rostlina správného průměru, začnou v kruhovitých areolách vyrůstat zmiňované jehlovité středové trny. Je to jakýmsi znamením, že je rostlina dospělá. Okrajových trnů je 10 až 14, 12-15 mm dlouhých jsou bílé, matné jen vzácně dostávají nažloutlý odstín. Oproti tomu jsou středové trny tmavě žluté až hnědé, lesklé dosahující délky 30 mm. Poměrně brzy začínají rostliny odnožovat. Dalším specifickým znakem rostliny je tvar kořenů. Pod zemí tvoří spleť krátkých, až hlízovitě rozšířených kořenů, napovídajících, kde se v obdobích sucha nachází většina energie. V kultuře dosáhly první rostliny dospělosti již v 4-5 letech od výsevu. Roubovanec na pereskioopsisu vykvetl již na podzim téhož roku. Tento překotný životní cyklus mi napovídá, že se bude pravděpodobně jednat o rostlinu krátkověkou.

Květ se objevuje v plném létě, ve všech odstínech žluté. Popis sice uvádí, barvu květu světle žlutou, ale já jsem u svých rostlin zaznamenal všechny odstíny. Jedna z rostlin ukázala dokonce květ barvy krémově hnědé a musím se přiznat, že podobný odstín jsem u kaktusů prozatím neviděl. Velikostí květu lze rostlinu zařadit mezi středně velké, to je 5 – 6 cm v průměru. Blizna, tyčinky i pestíky jsou světle žluté, okvětní lístky hedvábně lesklé, zakončené třepenitou špičkou. V rýze na vrchní straně bradavek lze nalézt výrazná červená nektaria.

Ke kultuře lze uvést jen zhruba schéma. Rostliny se budí poměrně časně, tak jim vyhovuje kultura bez přenášení na zimoviště. Takto jim v časném jaře můžeme poskytnout přiměřenou zálivku. Přiměřenou uvádím záměrně, protože jak jste si u hlízovitých kořenů odvodili, rostlina nesnáší přemokření. Substrát neutrální, minerální bez humusovitých příměsí. Podmínkou krásných rostlin a bohatého kvetení je dostatek, nebojím se říct nadbytek slunce. V době intenzivnějšího letního tepla nastupuje výrazná letní stagnace ukončená nástupem kvetení. Kdo se chce těchto rostlin bezpečně zbavit, ať je v tomto období klidu jen jedinkrát zaleje.

Co závěrem dodat, poříďte si ji a ujistím Vás, že si ji zamilujete. Náročností a krásou nám určitě nikdy nezevšední. Na dokreslení snímček jedné.

Ota Ostravský

Epifytní kaktusy

Zajímavou skupinou rostlin jsou poléhavé, šplhavé nebo převislé, epifytické kaktusy, které rostou většinou v teplých tropických oblastech Střední a Jižní Ameriky. Rostliny těchto kaktusů zařadil Buxbaum do dvou základní skupin. V první skupině *Hylocereae* Buxb. a je zde dnes uváděno osm uznávaných rodů (zvýrazněno) a další jejich synonyma a druhé epifytické skupině *Rhipsalideae* DC. jsou čtyři druhy. První skupina se vyznačuje velkými barevnými květy, některé kvetoucí jen v noci. Stonky mohou být podobné listům, trojhranné, válcovité a mohou mít vzdušné kořeny. I druhá skupina může mít stonky podobné listům či válcovité, které se často hodně větví.

Skupina Ib - *Hylocereae* Buxb.

- Weberocereus*** Br. et R. (1909),
 - Werckleocereus* Br. et R. (1909),
 - Eccremocactus* Br. et R. (1913),
- Hylocereus*** (Berger) Br. et R. (1909),
 - Wilmattea* Br. et R. (1920),
- Selenicereus*** (Berger) Br. et R. (1909),
 - Deamia* Br. et R. (1920),
 - Strophocactus* Br. et R. (1913),
 - Cryptocereus* Alexander (1950),
- Epiphyllum*** Haworth (1812),
 - Phyllocactus* Link (1831),
 - Marniera* Backeb. (1950),
- Heliocereus*** (Berger) Br. et R. (1909),
 - Mediocactus* Br. et R. (1920),
 - Nopalxochia* Br. et R. (1923),
 - Lobeira* Alexander (1944),
 - Pseudonopalxochia* Backeb. (1958),
- Aporocactus*** Lem. (1860),
- Disocactus*** Lindley (1845),
 - Wittiocactus* Rauschert (1982) [= *Wittia* K. Sch. (1903) non Pantocsek (1889)],
 - Chiapasia* Br. et R. (1923),
 - Bonifazia* Standley et Steyermark (1944),
- Pseudorhipsalis*** Br. et R. (1923)

Skupina IV - *Rhipsalideae* DC.

- Lepismium*** Pfeiff. (1835),
 - Pfeiffera* S.-D. (1845),
 - Acanthorhipsalis* (K. Sch.) Br. et R.,
 - Lymanbensonia* Kimnach (1984),
- Rhipsalis*** Gaertner (1788),
 - Erythrorhipsalis* Berger (1920),
- Hatiara*** Br. et R. (1915) [= *Hariota* DC. (1834) non Adans. (1763)].
 - Epiphyllopsis* Backeb. et Knuth (1935),
- Schlumbergera*** Lemaire (1858) [= *Epiphyllum* Pfeiff. (1837) non (1812)],
 - Zygocactus* K. Sch. (1890),
 - Epiphyllantus* Berger (1905)

U obou skupin je dnes známo hodně zajímavých hybrid s výraznými květy. V první skupině okruhu „epifyl“ se snaží pěstitelé vyšlechtit druhy s menšími listy, ale velkými pestrobarevnými květy. Původní listy bývají často velké, rozvětvené zabírají ve sbírce mnoho místa. V druhé skupině „vánočních kaktusů“ se rovněž snaží vypěstovat pestrobarevné a velké květy, které potěší pěstitele svými květy v zimním období.

LK

Pokračování příště

Listopad u pana Krále

Začátek měsíce pokračoval svým pěkným počasím až do půli listopadu. Ve skleníku stále kvetou zástupci čeledi mesemb., nepřehlédnuté jsou velké žluté květy pleiospilosů. Avšak i některé kaktusy nezahálejí a sem tam i za sucha vystrčí své květy, zvláště jihoamerické matukany, neopterie, notokaktusy, rhipsalisy apod. Avšak zkracující se dny jsou obdobím kvetení vánočních kaktusů. Dnes lze získat v obchodech vyšlechtěné velkokvěté druhy různých barev od bílé, žluté, růžové až po tmavě červené. Už začátkem listopadu všechny nasazují poupata, které rychle narůstají a začínají postupně vykvétat. S nasazováním květů nezahálejí ani orchideje, zpočátku vyrazily stvoly, na kterých se postupně objevují květy, první už začátkem listopadu.

Schlumbergera - hybrida s bílým květem

Rhipsalis pilocarpa Loefgr. 1903

Začátkem měsíce všechny překvapila smutná zpráva, že naše řady opustil dobrý dlouholetý kamarád Jaroslav Vaněk z Krásného Pole, z kterým se přišlo rozloučit asi 20 kaktusářů. V polovině měsíce předpovídali noční mrazíky až -6°C , které někdy přetrvávaly kolem nuly nebo těsně pod bodem mrazu i přes den. Kromě jiného napadl také první sníh. Rozhodl jsem se k uložení kaktusů na zimní stanoviště a zabezpečení proti mrazům. Udělal jsem dobře, neboť mrazíky byly čím dál větší, trvající až do konce měsíce. Po zazimování už nemají kaktusy tolik světla, takže se snažím uložit kytky co nejpozději. Některým druhům chladno vůbec nevádí a stále ojedinele vystrkují nové květy. LK

Z naší činnosti

V úvodu schůze 7.11.2005 byla z organizačních záležitostí na programu jen jediná a to zajištění tradiční „Mikulášské tomboly“. Poté se ujal slova náš místopředseda Dr. Štarha, který představil konofyta ze své sbírky, kvetoucí většinou ve dne. Přednášku rozdělil do několika skupin podle sekcí (viz starší čísla Ostníku). Dr. Štarha pěstuje konofyta už několik let. S pěstováním kaktusů a jiných sukulentů začínal asi v roce 1982, kdy začal docházet i do našeho Klubu. Už tehdy byly v jeho sbírce zástupci mesemb. mezi nimi i konofyta. Viděli jsme spoustu pěkných obrázků s vynikajícím slovním odborným doprovodem. Děkujeme přednášejícímu za příjemně strávený večer.

Odešel Jaroslav Vaněk

(27.4.1948 – 8.11.2005)

Začátkem listopadu nás zastihla smutná zpráva, že naše řady náhle opustil vynikající pěstitel kaktusů a dobrý přítel pan Jaroslav Vaněk ve věku pouhých 57 let. Pan Jaroslav Vaněk se narodil 27.4.1948 v Dolní Lhotě – Zátíší, školu vychodil v Krásném Poli a posléze se vyučil nástrojářem v Ostroji Opava. Ještě jako učeň nastupuje jako nástrojář ve Vítkovických železárnách, kde nakonec odpracoval více než 40 let. Během let se z nástrojáře vypracoval v dílně na předáka a posléze na mistra, kde zastával i další pracovní funkce. V roce 1974 si bere za manželku paní Janu, která mu byla celou dobu velkou oporou. Jeho největším koníčkem, kterému věnoval většinu volného času, bylo pěstování kaktusů. Asi před rokem jsem o jeho sbírce psal v Ostníku (článek pod názvem „Sbírky za humny“), kde byla vylíčena celá jeho životní láska k pěstování kaktusů. S kaktusy začínal prakticky už jako malý chlapec ve škole v roce 1963 a tato záliba mu vydržela následně celou dobu. Během 42 let pěstování kaktusů si získal mnoho přátel nejen u nás, ale i v zahraničí, kteří jezdili do Krásného Pole ze levnými semenáčky. Dlouhé roky pracoval ve výboru Porubského Klubu, kde byl jedním z hlavních organizátorů každoročních výstav kaktusů. Byl dokonce členem rakouské společnosti GÖK. Ještě nedávno přistavěl pro své milované pichláče další nový skleník. Často jsme se s ním setkávali na různých kaktusářských akcích, např. v Pobeskydí, Chrudimi na zájezdech, výstavách apod. Rozloučit se přišlo mnoho přátel, kteří zcela zaplnili obřadní síň v Krásném Poli, z toho bylo asi 20 kaktusářů z Opavy, Ostravy a Orlové. Kaktusáři na Ostravsku ztrácí dobrého kamaráda, který se vždy rád podělil se svými pěstitelskými zkušenostmi i svými vypěstovanými semenáčky. Odešel milý, upřímný, pracovitý člověk, který zůstane navždy v našich srdcích a vzpomínkách.

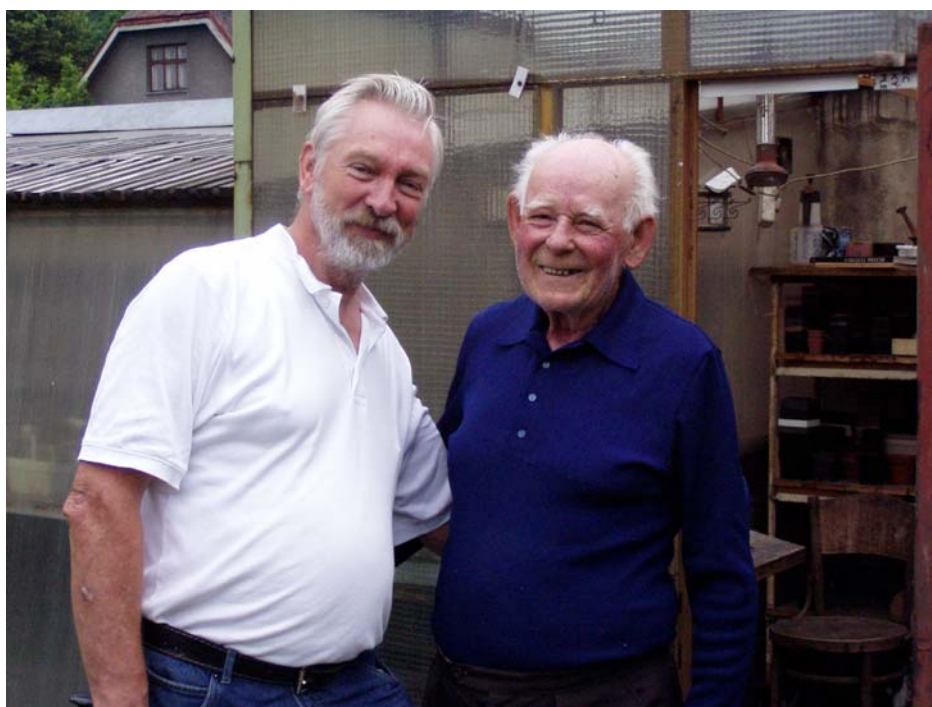
Čest jeho památce!

Na snímku vlevo Jaroslav Vaněk s Olinkou Kneslovou a na druhém obrázku s Milošem Staniou.

Naši jubilanti

Dne 26.12.1920 oslavuje významné jubileum náš dlouholetý člen pan **Emil Lukašík**. I když už ze zdravotních důvodů na naše schůzky nedochází, stále svým elánem a novými nápady na zlepšení činnosti Klubu je inspirujícím zdrojem. Každé posezení u něj doma přináší nové a nové nápady, ale rovněž vzpomínky na staré dobré pěstitelské časy. Emil Lukašík pěstoval během let mnoho zajímavých rostlin, ale vždy byl velkým milovníkem rodu *Gymnocalycium* a tak se je znám jako odborník na tento rod. Na návštěvy a následné dlouhé diskuze k němu přijíždějí pěstitelé tohoto rodu z celé republiky, ale i odborníci z celé Evropy. Při letošním setkání kaktusářů Pobeskydí 2005, navštívil Emila Lukašíka např. další známý gymnofil Ludwig Bercht z Holandska.

Dva gymnofilové: pan Ludwig Bercht z Holandska s Emilem Lukašíkem – návštěva v červnu 2005.

Známa je jeho „Synonymie rodu *Gymnocalycium*“, kterou vydal v roce 1999. Oceněním jeho dlouholeté práce je popis gymnokalycia, které nese jeho jméno – *Gymnocalycium lukasikii* Halda & Kupčák 2000.

Přejeme našemu jubilantu především hodně zdraví, štěstí a spokojenosti jak v rodinném kruhu, tak v kruhu přátel pěstitelů kaktusů a gymen zvláště.

Kalendář kaktusáře – prosinec

V tomto měsíci se již objevuje prvé sněžení a nezřídka také delší mrazy. Proto příprava na zimu během předchozího měsíce přináší prvé ovoce. Větráme za bezmrazých dnů, když nehrozí poškození sbírky. Větrání slouží hlavně ke snižování vysoké vlhkosti vzduchu ve skleníku. To je důležité proto, že u těsně k sobě nakupených rostlin se ve vlhku snadno šíří škodlivé plísňe. Na kaktusech se pak objeví nepravidelné, skvrnitě povlaky, nejčastěji kolem krčku rostlin. Navlhlý substrát jejich šíření ještě napomáhá. V době, kdy nemůžeme větrat se velmi uplatní proudění vzduchu pomocí ventilátorů. Jak bylo již dříve uvedeno, stačí, jsou-li v provozu každou hodinu aspoň po dobu 15 minut. Dnešní technika umožňuje nejen regulaci doby spínání, ale i natáčení celého ventilátoru a změnu rychlosti jeho otáček. Zpravidla stačí, když například ve vzdálenosti 3 - 4 metrů od běžícího větráku se jen lehce pohybují třásně *Tillandsia usneoides*. Za pár týdnů zpozorujeme, že zvláště u kaktusů s vlnou je vlna ještě bohatší a hustší.

Nezaléváme, což platí pro celé zimní období. Výjimkou jsou jen epifytické rostoucí kaktusy, mající zpravidla téměř beztrnné výhony v podobě listů. Většinou pochází z vlhkých pralesů, kde nebývají žádná delší období sucha. Jde o rody *Disocactus*, *Epiphyllum*, *Hatiora*, *Rhipsalis*, *Schlumbergera* a jiné. Platí, že tyto rostliny musíme slabě zalévat aby jejich choulostivé kořínky zcela nezaschly. Pěstujeme je také v substrátu s větší příměsí humusu, který dokáže déle udržet vlhkost. Lehce zaléváme většinu v zimě kvetoucích sukulentů, zejména rody *Crassula*, *Echeveria* a *Sedum*, divoké pelargonie a jim příbuzné sukulentní rostliny. K zálivce využíváme dnů, ve kterých svítí slunce. Zásadně zaléváme jen dopoledne a tak, aby do večera rostliny dostatečně oschly.

Teplota pěti až osmi °C stačí k přezimování většiny kaktusů, ovšem za podmínky, že substrát je zcela vyschlý. Výjimkou jsou teplomilné rody z Brazílie, o nichž jsem psal minulý měsíc, a výše uvedená epifyta, rostoucí většinou v tropických pralesích. Teplomilné kaktusy zimujeme při teplotě 12-15 °C. Některé druhy z této skupiny kvetou právě v zimních měsících. Ve skleníku jim vyhledáme nejvhodnější místo.

Velkou pozornost musíme nyní věnovat případným škůdcům, proto sbírku opakovaně a důkladně prohlížíme. Místem proniknutí plísni do rostliny bývají často zaschlé zbytky květů. Mezi trny se skrývají červci- vlnatky, kteří unikli preventivnímu podzimnímu postřiku insekticidním přípravkem. Při nálezů jakéhokoliv škůdce napadenou rostlinu izolujeme ale nezačneme s postřiky celé sbírky. Izolovanou rostlinu důkladně osprchujeme roztokem přípravku, který podle příbalového letáku účinkuje na zjištěného škůdce. Než rostlinu opět zařadíme do sbírky označíme si ji třeba špejlí, abychom ji nevynechali při opakované kontrole. Zpravidla se doporučuje postřik opakovat. Ošetřenou rostlinu a substrát, v němž je zasazena, musíme nechat důkladně vyschnout.

V zimě máme více času na pročítání literatury o kaktusech. Řada užitečných rad je obsažena zejména v časopisech, zaměřených na pěstitelskou praxi. Pěstitelé s hlubším zájmem o sukulentní rostliny studují náročnější odbornou literaturu. Objevují se nové nabídky rostlin a semen, jejichž pročítání má také své kouzlo. Rozvaha výběru nových přírůstků do sbírky i našich finančních a prostorových možností, zabere nemálo času. Je vhodné včas upozornit „Ježíška“ na žádoucí dárky, které obohatí sbírku.

MUDr. Vladimír Plesník

(Upraveno dle článku D. Herbela, v KuaS č. 12/2002)

Ledy se pohnuly

V roce 1999 píše v Ostníku ke 45. výročí našeho Klubu MUDr. Plesník vysvětlující článek pod názvem: „Proč jsou v Ostravě dvě kaktusářské organizace?“

V úvodním odstavci píše: „Asi jen Ostrava má tu zvláštnost, ba výsadu, že v jednom městě jsou dva samostatné kaktusářské spolky. Cizinci žasnou, našinci se diví: "Vždyť je to proti zdravému rozumu! To máte tolik lidí, ochotných funkcionářů a sponzorů?" Inu, bejvávalo. Už nemáme, ale zvyk je železná košile. Přímí pamětníci už nežijí. Staří členové však vědí, že příčinou rozpadu původně jednotné organizace byl na počátku šedesátých let nějaký spor tvrdohlavých kaktusářů o místo pravidelných schůzí, o náplň činnosti klubu, včetně plánované stavby společného skleníku a zřejmě i urážlivost a velké ambice některých osob. Je to za námi, není třeba příčiny podrobněji zkoumat.“

Důsledkem bylo v roce 1962 založení nového kroužku v Ostravě-Porubě, kde se začali členové scházet v novém Kulturním domě. MUDr. Plesník zde v tuto dobu pracoval ve výboru a už v roce 1968 navrhuje opětné sloučení obou kroužků, které však ze stany porubských kaktusářů neprošlo. V dalších desetiletích byl návrh několikrát opakován i ze strany našeho Klubu – vždy bezvýsledně. Sám jsem s funkcionáři obou Klubů na toto téma v posledních asi 20 letech mluvil několikrát. Po revoluci, když ubylo mnoho členů, se zdálo, že sloučení je z ekonomických a dalších důvodů nevyhnutelným řešením. I když se členové obou Klubů navštěvují, jezdí na společné akce, kamarádí spolu, vždy se našel někdo, kdo se sloučením Klubů nesouhlasil. V letošním roce jsem toto téma znovu otevřel na zájezdě a na setkání v Chrudimi. Je paradoxem, že až s úmrtím Jaroslava Vaňka přicházejí Porubští kaktusáři z návrhem na sloučení. Asi teprve nyní uzrál čas, kdy by se sloučení dalo realizovat a konečně vytvořit v Ostravě jediný silný Klub, samozřejmě se souhlasem členů na výročních schůzích.

Rok 2006 by mohl být pro Ostravské kaktusáře po 44 letech rokem historickým - rokem sjednocení. Jako dlouholetý funkcionář a předseda Klubu kaktusářů v Ostravě vím, kolik úsilí dá zajišťování kvalitního programu na celý rok. Spojením obou Klubů by jistě vše mohlo trochu vyřešit a tak sjednocení mohu jen vřele doporučit. Na závěr bych chtěl všechny naše členy požádat o podporu v dalším jednání a úsilí o sjednocení obou Klubů dotáhnout do zdárného konce.

Lumír Král

Obsah ročníku 2005

OBSAH – LEDEN 2005

Na úvod nového ročníku	2
Z literatury	2
Drobničky	4
Rod <i>Thelocactus</i> (K.Sch.) Br. a R.	5
Pařeniště	10
Z naší činnosti	11
Poděkování přáteli – kamarádovi	14
Kalendář kaktusáře – leden	14
Naši jubilanti	11
Informace	16

OBSAH – ÚNOR 2005

Z literatury	18
Polyversum	23
<i>Frailea</i> Britton a Rose	24
Kalendář kaktusáře – únor	30
Z naší činnosti	31
Akce výsevy	32
Informace	32

OBSAH – BŘEZEN 2005

Z literatury	34
Drobnička	35
Rod <i>Lophophora</i> Coult.	36
Kaktusy 65	38
Malé ohlédnutí před sezónou kaktusáře	40
Kaktusy a hydroponie	41
Pěstování „živých kamenů“ – lithopsů	42
Z naší činnosti	43
Usnesení	44
Naši jubilanti	44
Nevítaná návštěva ve skleníku	45
Kalendář kaktusáře – březen	45
Nabídka literatury	47
Únor u pana Krále	47
Informace	48
E-mailové adresy našich členů	48

OBSAH – DUBEN 2005

Z literatury	50
Drobničky	52
Recenze	53
<i>Coryphantha maiz tablasensis</i> Backeb.	54
Dopis redakci Ostníku	55
Kaktusy a hydroponie 2	56
Jak jsem pěstoval kaktusy v perlitu	57
Z naší činnosti	58
Antonín Pakr – In memoriam	58
Březen u pana Krále	61
Kalendář kaktusáře – duben	62
Informace	63

OBSAH – KVĚTEN 2005

Z literatury	66
Drobničky	68
Recenze	69
Název „KAKTUS“	69
<i>Agave longistyla</i>	71
Sprašování kakt. skladovaným pylem	71
Výsevy semen	73
Z naší činnosti	75
Doping v kaktusářském sportu	76
Kalendář kaktusáře – květen, červen	76
Duben u pana Krále	78
Informace	80

OBSAH – ČERVEN 2005

Z literatury	82
Je to již dávno	84
Naše zahraniční sbírka	85
Kaktusy a biopreparáty	86
Naši jubilanti	88
Z naší činnosti	89
Sbírky za humny (Kovalský)	89
Květen u pana Krále	90
Pár zajímavostí ze světa kaktusů	92
<i>Ferocactus glaucescens</i> (DC.) Br. et R.	93
Kalendář kaktusáře – červenec, srpen	93
Informace	96

OBSAH – ZÁŘÍ 2005

Z literatury	98
Recenze zajímavých publikací	101
Jedovaté krasulky	102
Rod <i>Aztekium</i> Böd.	103
Z naší činnosti	106
Zájezd na Slovensko	106
Pobeskydí 2005	106
Sbírky za humny (Židek)	107
Červen a prázdniny u pana Krále	108
Kalendář kaktusáře – září	111
Informace	112

OBSAH – ŘÍJEN 2005

Z literatury	114
Drobničky	116
Rod <i>Eulychnia</i> Philippi	117
Zavírání sezóny v Chrudimi	120
Září u pana Krále	122
Z naší činnosti	124
Vzpomínka	124
Naši jubilanti	126
Kalendář kaktusáře – říjen	126
<i>Parodia nivosa</i> (Frič) Backbg.	127
Nabídka	128
Informace	128

OBSAH – LISTOPAD 2005

Z literatury	130
Rod <i>Copiapoia</i> Br. a R. 1922	132
Nadčasové téma - roubování	138
Z naší činnosti	141
Naši jubilanti	141
Říjen u pana Krále	142
Kalendář kaktusáře – listopad	142
Informace	143

OBSAH – PROSINEC 2005

Z literatury	146
--------------	-----

Recenze zajímavých publikací	149
Ohlédnutí do historie	150
<i>Coryphantha wohlschlagerei</i> Holzeis	151
Epifytní kaktusy	153
Listopad u pana Krále	154
Z naší činnosti	154
Odešel Jaroslav Vaněk	155
Naši jubilanti	156
Kalendář kaktusáře - prosinec	157
Ledy se pohnuly	158
Obsah ročníku 2005	159
Informace	160

Informace

--- V pátek 9.12.2005 proběhne vánoční schůzka porubského Klubu (v 17.hodin) v restauraci Oasa ve Vřesině, kde bude mít přednášku pan Jaroslav Procházka o cestě po Mexiku. Podobnou přednášku bude mít i u nás na první schůzce příštího roku 2.1.2006. Jedna přednáška bude tématicky zaměřena na rod *Turbiniacarpus* a druhá na rod *Thelocactus*. Všichni zájemci jsou zváni pořadateli na obě přednášky.

--- Jak dobře připomenul na poslední schůzce př. Úředníček, bude v příštím roce 2006 první i druhé pondělí v měsíci květnu státní svátek. Z tohoto důvodu se schůzka v květnu překládá na první úterý, tj. o den později na 2.5.2006. O přeložení termínu schůzky v květnu budeme ještě v Ostníku informovat.

--- Schůzky pěstitelů kaktusů a jiných sukulentů s promítáním diapozitivů a přednáškou se konají **každé první pondělí v měsíci** (mimo letních prázdnin) od 17.hodin na ubytovně ČD v sadu B.Němcové. Přijďte mezi nás.

--- Internetové stránky našeho Klubu: <http://www.gardening.cz/ostnik>

--- Informace týkající se činnosti Klubu kaktusářů v Ostravě i příspěvky do Ostníku zasílejte na adresu předsedy: lumir.kral@iol.cz

PF 2006

Redaktor Ostníku přeje všem našim čtenářům a spolupracovníkům do Nového roku 2006 především hodně zdraví, štěstí a spokojenosti jak v rodinném kruhu, tak i mezi svými přáteli, zajímavé a poutavé články v Ostníku, ale především hodně radosti se svými pichlavými rostlinkami.

Adresy autorů:

Král Lumír, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 723 274 571.

MUDr. Plesník Vladimír, Nezvalovo nám. 846, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 596 910 790.

Ostravský Ota, Horymírova 24, Ostrava – Zábřeh, tel.: 731 153 579.

RNDr. Štarha Roman, Ph. D., Ostrava, e-mail: starha@tiscali.cz

Tůma Milan, Podroužkova 1679, 708 00 Ostrava – Poruba, mobil: 604 181 134.

OSTNÍK

Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, prosinec 2005

Šéfredaktor: Lumír Král, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 723 274 571.

Objednávky a distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6038, 708 00 O.-Poruba, tel: 596951955.